

Rohkunborri
nasjonalparkstyre

Møteinnkalling

Utvalg:	Rohkunborri nasjonalparkstyre
Møtested:	Møterom 133, Veksthuset, Setermoen
Dato:	12.02.2026
Tidspunkt:	12:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
	Styresak		
ST 1/26	Godkjenning av innkalling og saksliste 12022026		2026/1588
ST 2/26	Godkjenning av protokoll fra styremøte 26112025		2026/1588
ST 3/26	Økonomi 2026 - tildeling fra Miljødirektoratet		2025/11702
ST 4/26	Aktivitetsskalender 2026		2026/1588
ST 5/26	Klage på delegert vedtak 2025/12495 - bruk av snøskuter til hytte ved Kjelelva		2025/12495
ST 6/26	Høringsinnspill - endringer i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet		2025/11576
	Referat sak		
RS 1/26	Ulovlig hendelse januar 2026 - *****	X	2026/1649
RS 2/26	Orientering fra forvalter		2026/1588
RS 3/26	Vedtak - forlenget tillatelse - Rohkunborri nasjonalparkstyre - forlengelse av dispensasjon - motorisert ferdsel med snøskuter - Tolletaten		2021/5840
RS 4/26	Kopi av tillatelse i Bardu 2026 - 2027 - Rohkunborri nasjonalpark - flyging og landing med helikopter - hente ut nyttelast - Swedish Space Corporation		2025/12409
DS 1/26	Innvilget søknad - Rohkunborri nasjonalpark - Geavdnjajávri - bruk av snøskuter til båtplass 21 - Kjell Arild Høgda		2026/157
DS 2/26	Delvis innvilget dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark - bruk av snøskuter for transport av utstyr til båtplass 16 ved Geavdnjajávri - Per Erik Hanstad Strømsør		2026/1125
DS 3/26	Innvilget - Rohkunborri nasjonalpark - dispensasjon fra verneforskriften - organisert hundekjøring - OffTrack experience		2026/1292
DS 4/26	Delvis innvilget - Rohkunborri nasjonalpark - dispensasjon fra verneforskriften - transport av varer og branntilsyn - Troms turlag		2026/1464
DS 5/26	Delvis innvilget - Rohkunborri nasjonalpark - dispensasjon fra verneforskriften - transport av varer og branntilsyn - 2026 - Troms turlag		2026/1464

Arkivsaksnummer: 2026/1588-1

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 04.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	1/26	12.02.2026

Godkjenning av innkalling og saksliste 12022026

Innstilling fra forvalter

Innkalling og saksliste godkjennes.

--- slutt på innstilling ---

Arkivsaksnummer: 2026/1588-2

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 04.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	2/26	12.02.2026

Godkjenning av protokoll fra styremøte 26112025

Innstilling fra forvalter

Protokoll fra styremøte 26. november 2025 godkjennes.

--- slutt på innstilling ---

Arkivsaksnummer: 2025/11702-2

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 05.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	3/26	12.02.2026

Økonomi 2026 - tildeling fra Miljødirektoratet

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret vedtar følgende budsjett for 2026 etter tildeling fra Miljødirektoratet:

Styrets midler 1420.21			
Drift av styret (N1500)	Beløp omsøkt	Merknad	Beløp innvilget
Driftsutgifter styre og utvalg	450.000	Inkl styremøter, befaring. Rådgivende utvalg 20.000 Brøyting 15.000 Kantklipp veg 15.000 Ved og frakt 15.000 Tømming do 15.000 Ettersyn hengebruer 15.000 Delsum driftsoppgaver 95.000	380.000 Inkl. drift 50.000
SUM	450.000		380.000
Forvaltningsplan, besøksstrategi (N1501)			
Driftsutgifter forvaltningsplanarbeid	20.000	Trykking av høringsutkast, supplerende møter	20.000

Fagrapport miljø	400.000	Fagrapport miljø samt rammeverk for fremtidig miljørapportering utført av Talma sameby	400.000
SUM	420.000		420.000
TOTAL	870.000		800.000

Tiltaksmidler 1420.31 (N1502) – innvilget som omsøkt			
Prioterings	Tiltak	Beløp	Merknad
1	Forsterking av kjørespor og tilrettelegging av sti/Nordkalottleden	300.000	Fortsettelse og ferdigstilling av påbegynt arbeid iht. utført kartlegging og befaring. Mindre slitasje på vegetasjon, trygge elvekrysninger m.m. (i tråd med bevaringsmål i utkast til forvaltningsplan). Ferdigstille bru over Salvassjohka.
2	Mulighetsstudie innfallsport Altevatnet	300.000	Samarbeid med Øvre Dividal NP
3	Tjenestekjøp ferdselstellere	50.000	Utplassering av ferdselstellere før sesong 2 av Monsen og nasjonalparkene. Tjenestekjøp hos Fjelltjenesten - Storbukta - Lappjord
4	Stiskjøtsel Sørvalen	30.000	
5	Prøvefiske fisketomme vann	50.000	Gjenta prøvefiske av fisketomme vann hvert femte år – viktig for krepsdyr og ender
6	Nye informasjonsplakater	50.000	Kan settes på eksisterende bygg: - Vektshuset (infopunkt/knutepunkt) - Sørvalen (innfallsport med parkering og utedo) - Strømseng (parkering) - Bones (innfallsport med parkering og utedo)
	SUM	780.000	

--- slutt på innstilling ---

Vurdering

Potten til drift av styret, inkludert driftsmidler til anlegg, er redusert med kr 70.000 fra omsøkt beløp. Innvilget beløp er kr 380.000. Prioriterte oppgaver bør være ettersyn hengebruer, brøyting, tømning av do. Kantklipp av Bjønnbåsvæien tas av Bardu kommune som i alle andre år enn 2025.

Arkivsaksnummer: 2026/1588-4

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 05.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	4/26	12.02.2026

Aktivitetsskalender 2026

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret vedtar følgende justering av aktivitetsskalender for 2026:

Aktivitetsskalender Rohkunborri nasjonalparkstyre 2026		
Tidspunkt	Aktivitet	Sted/merknad
Februar	Rådgivende utvalg	Setermoen
12. februar	Styremøte	Setermoen/Teams
April	Styremøte	
April	Fellesmøte for nasjonalparkstyrene i Midt-Troms: Rohkunborri, Øvre Dividal og Ånderdalen	Bardufosstun Felles saker, erfaringsutveksling, kompetanseheving
Mai/juni	Styremøte	
Juni	Villmarksmessa	
August	Forvaltersamling	Verneområdeforvalterne i Troms og Finnmark gjennomfører årlig ei fysisk samling, i 2026 er turen kommet til Rohkunborri NP.
September	Styremøte	
November	Styremøte	

--- slutt på innstilling ---

Vurdering

Etter felles gjennomgang av kalender foreslår Øvre Dividal NP at styrene møtes til dagsmøte fra kl 10 på Bardufosstun, 23. eller 27. april. Mai/juni fremstår som svært vanskelige måneder å finne dato i. Forvalterne samarbeider om program for dagen.

Nasjonalparkstyret bør minimum finne dato for neste styremøte i april, helst også i mai/juni.

Arkivsaksnummer: 2025/12495-6

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 05.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	5/26	12.02.2026

Klage på delegert vedtak 2025/12495 - bruk av snøskuter til hytte ved Kjelelva

Innstilling fra forvalter

Vedtak av 15.12.2025 opprettholdes og klage på dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark § 3 pkt. 6.3 d avslås. Klagen med fullstendig saksgang oversendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Innvilget dispensasjon til bruk av snøskuter til frakt av utstyr til hytte ved Kjelelva - Rohkunborri nasjonalpark
- 2 Klage på vedtak om dispensasjon til bruk av snøskuter til frakt av utstyr til privat hytte i Rohkunborri nasjonalpark
- 3 Kongelig resolusjon Rohkunborri NP
- 4 Referat fra møtet 29.03.2007
- 5 Høringsuttalelse fra Bardu kommune
- 6 Høringsuttalelse fra Bardu grunneierlag
- 7 Høringsuttalelse fra Jan Sørmo
- 8 Klagesak Stabbursdalen 20251107
- 9 2021 Protokoll innstilling brev J Sørmo

Saksopplysninger

Hytta på statsgrunn ved Kjelelva i Sør-dalen tilhører eiendommen Sørmo, gårds- og bruksnummer 32/2. Thomas Sørmo overtok i 2025 eiendommen etter sin farfar, avdøde Jan Alfons Sørmo.

I søknad av 3.12.2025 søkte Thomas Sørmo om 20 turer med snøskuter til transport av material og utstyr i perioden fra 1. november til 1. mai i årene 2026-2031.

Forvalter fattet 15.12.2025 delegert vedtak om dispensasjon og innvilget delvis søknad. Dispensasjonen ga rett til 6 turer i perioden 1. november-1. mai i årene 2025-2029.

Thomas Sørmo har klaget på delegert vedtak om dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark § 3 pkt. 6.3 d) *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer*. Hovedpunktene i klagen er:

- Klager ønsker 20 turer per vinter som omsøkt.
- Klager ber om at opplysninger og informasjon fra forrige eier tilsendt nasjonalparkstyret tas med i vurdering av klagen.
- Klager ber om at det tas hensyn til at de private hyttene i nasjonalparken ble benyttet på samme vilkår som hytter ellers i kommunen (fritt antall turer) lenge før nasjonalparken ble opprettet uten at naturverdiene tok skade av det.
- Klager mener at presedens knyttet til praksis i andre nasjonalparker ikke gjelder her, da klager mener at denne saken er unik.

Forrige vedtak om dispensasjon til hytta ved Kjelelva ble gitt til Jan Sørmo i klagesak behandlet av nasjonalparkstyret 18.11.2021. Nasjonalparkstyret innvilget da 20 turer i perioden 1. januar-1. mai i årene 2022-2025.

Vedtaket av 18.11.2021 fulgte etter flere runder klagebehandling, oppsummert som følger:

1. 24.2.2020. Forvalter gir begrunna dispensasjon til 10 turer med snøskuter. Delegert vedtak.
2. 2.3.2020. Jan Sørmo klager på vilkår i vedtak av 24.2.2020.
3. 31.3.2020. Klage behandla i styret. Klagen tas til følge.
4. 2.4.2020. Underretning om vedtak i saken til Jan Sørmo, kopi til Fylkesmannen i Troms og Finnmark
5. 21.4.2020. Fylkesmannen i Troms og Finnmark klager på vedtaket
6. 24.4.2020. Midlertidig svar til Fylkesmannen i Troms og Finnmark med informasjon om videre saksgang.
7. 11.6.2020. Styret behandler klage fra Fylkesmannen. Tas delvis til følge.
8. 15.6.2020. Klagen fra Fylkesmannen sendes til Miljødirektoratet for endelig behandling.
9. 1.7.2020. Brev fra Miljødirektoratet til nasjonalparkstyret. Beskjed om at kun klagesaker der styret opprettholder eget vedtak skal sendes til endelig klagebehandling hos Miljødirektoratet.
10. 6.7.2020. Forvalter videresender brev fra Miljødirektoratet til Jan Sørmo og Fylkesmannen. Det blir i brevet opplyst om at saken feilaktig var sendt til endelig klagebehandling. Vedtaket i saken 11.6.2020 der vilkåra ble endra, er nytt enkeltvedtak med egen klagefrist. Forvalter gir ny klagefrist 27.7.2020, tre uker etter underretning om brev fra Miljødirektoratet.
11. 23.7.2020. Fylkesmannen i Troms og Finnmark klager på vedtak i sak 19/20 fra styremøtet den 11.6.2020.
12. 8.9.2020. Styremøte i Rohkunborri nasjonalparkstyre. Klagen fra Fylkesmannen blir avvist på grunn av for seint innkommet klage. Styret begrunner avslag med at klagefrist må regnes fra styremøtet den 11.6, ikke fra at Fylkesmannen ble underretta om Miljødirektoratets brev av 1.7.2020.

13. 14.9.2020. Forvalter sender utkast til protokoll fra styremøte på epost. Underretter styret om at avvisning av klage er et enkeltvedtak som kan påklages og at styret må vise til dette i sitt vedtak. Forvalter ber om at dette blir tatt inn i protokollen. Styret motsetter seg dette. Forvalter opplyser styret om at det vil bli opplyst om klagerett i vedtaksbrevet til partene.

14. 15.9.2020. Forvalter sender vedtaksbrev til Fylkesmannen med kopi til Jan Sørmo.

15. 29.9.2020. Fylkesmannen klager på vedtak i sak 26/20 om avvisning av klage.

16. 29.9.2020. Midlertidig svar til Fylkesmannen om at klagen er mottatt og vil bli behandlet i neste styremøte 19.11.2020

17. 19.11.2020. Styret tar ikke klage fra Fylkesmannen til følge. Vedtaket sendes Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

18. 16.2.2021. Miljødirektoratet tar klage fra Statsforvalteren til følge. Miljødirektoratet legger vekt på at Statsforvalteren hadde grunn til å tro at det var gitt forlenga frist og at det under enhver omstendighet foreligger en særlig grunn til å gi oppreisning for oversittelse av klagefristen. Avvisningsvedtaket fra nasjonalparkstyret 8. september 2020 er derfor oppheva og styret må behandle klagen på vedtaket fra Statsforvalteren. Statsforvalteren har klagt på følgende mangler i dispensasjonen:

- Det er ikke gitt begrensning på antall turer
- Det kommer ikke frem at beslutningen bygger på vurdering etter miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.

19. 31.5.2021. Brev fra Jan Sørmo. Forklarer sin og familiens bruk av området og ber om at nasjonalparkstyret behandler saken i henhold til sin oppfatning. Blant annet mener han det er avtalt i verneprosessen at man skulle kunne utføre transport som før etter den vanlige dispensasjonen fra kommunen.

20. 18.11.2021. Behandling av klagen i nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret tar klagen delvis til følge og innvilger 20 turer per år i årene 2022-2025 i perioden 1. januar-1. mai.

21. 16.12.2021. Vedtak fattet 18.11.2021 sendes til sakspartene.

Pågående klagesak

22. 03.12.2025. Thomas Sørmo søker om 20 turer per år 2026-2030 i perioden 1. november-1. mai.

23. 15.12.2025. Forvalter fatter delegert vedtak om 6 turer per år 2025-2029 i perioden 1. november-1. mai. Forvalter sender vedtak på e-post og ringer på telefon for å underrette om begrunnelse for 6 turer, samt mulighet for flere turer ved særlig behov som for eksempel renovering av hytte.

24. 03.01.2026. Thomas Sørmo klager på vedtak om 6 turer per år 2025-2029 i perioden 1. november-1. mai.

25. 06.01.2026. Forvalter sender bekreftelse til Thomas Sørmo på e-post om at klagen er mottatt og vil bli behandlet på neste oppsatte styremøte for nasjonalparkstyret i februar 2026.

Lovgrunnlag

Klagen er fremsatt innen tre uker etter vedtaket ble fattet. Klagen er skriftlig og begrunnet, og nasjonalparkstyret skal derfor ta klagen opp til behandling, jf. forvaltningsloven §§ 29-30 og 32.

Dersom nasjonalparkstyret opprettholder vedtak av 15.12.2025, sendes klagen til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Dersom nasjonalparkstyret tar klagen helt eller delvis til følge, regnes dette som et nytt enkeltvedtak som kan påklages av sakspart eller annen med rettslig klageinteresse i saken, jf. forvaltningsloven § 28.

Regelverk for nasjonalparken

Rohkunborri nasjonalpark ble vedtatt ved kongelig resolusjon 25. februar 2011. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråor-heggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sør-dalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Motorisert ferdsel er generelt forbudt i Rohkunborri nasjonalpark jfr. forskriften § 3 pkt 6.1. Ifølge 6.3. d. kan imidlertid forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-varprinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark åpner for at det kan gis dispensasjon til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer, jf. § 3 pkt. 6.3 d.

Verneforskriften angir ikke i hvilket omfang det kan gis motorferdsel etter denne bestemmelsen. Ifølge forarbeidene (kgl.res side 30) er det "et nasjonalt mål at den motoriserte ferdselen i utmarka skal holdes på et minimum. I nasjonalparker vil forskriften normalt ha strengere bestemmelser om motorferdsel enn bestemmelsene i motorferdselloven som gjelder utenfor verneområdet. Eventuelle lokale tilpasninger av forskriften for en nasjonalpark og alle søknader om dispensasjon skal vurderes i et langsiktig perspektiv hvor så vel samlet belastning, som mulige konsekvenser av den enkelte dispensasjon skal vurderes. Dette innebærer at det skal foretas en interesseavveining hvor nytte eller behov for transport blir vurdert opp mot mulige skadevirkninger på verneformålet.»

Klager ønsker at vedtaket omgjøres fra 6 til 20 turer som omsøkt. Klager ber om at opplysninger og informasjon fra forrige eier tilsendt nasjonalparkstyret tas med i vurdering av klagen. Klager ber om at det tas hensyn til at de private hyttene i nasjonalparken ble benyttet på samme vilkår som hytter ellers i kommunen (fritt antall turer) lenge før nasjonalparken ble opprettet. Klager mener at presedens knyttet til praksis i andre nasjonalparker ikke gjelder her, da klager mener at denne saken er unik.

Forrige eier Jan Sørmo mente at det ikke skulle være tak på antall turer med snøskuter til hytta ved Kjelelva. Han påstod at Knut M. Nergård (daværende fagsjef miljøvern-avdelingen, Fylkesmannen i Troms) under verneprosessen til Rohkunborri nasjonalpark uttalte at de to

private hyttene i Sjørdalen ikke skulle få forandring på dispensasjonsordning ved bruk av snøskuter.

Forvalter har saumfart både kongelig resolusjon og alle referater fra arbeidsgruppa under verneprosessen, der Jan Sjørmø representerte Bardu grunneierlag. Verken i kongelig resolusjon eller i referatene fra arbeidsgruppa er motorferdsel ifm. de private hyttene nevnt spesifikt. Det kommer frem i referat fra møte i arbeidsgruppa 29.03.2007 at gruppa diskuterte motorferdsel over Bihppas ifm. isfiske på Eartebealjávri og Geavdnjajávri. I referatet står følgende avsnitt på side 5-6 (ref. 2007/771-7):

«Bruk av skuter over Bihppas

Bardu kommune gir dispensasjoner etter motorferdselsloven for å kjøre skuter over Bihppas til Eartebealjávri for transport av utstyr i forbindelse med isfiske. Kjøringen skal skje etter bestemt trase. Forslaget til forskrift for nasjonalparken åpner for at denne praksisen til en viss grad skal kunne fortsette, men begrenses i forhold til dagens praksis gjennom retningslinjer i forvaltningsplan for nasjonalparken. Dette gjør det mulig å opprettholde en friluftslivstradisjon i området, samtidig som at denne motoriserte ferdsele reguleres strengere av hensyn til naturmiljø og andre brukere.

Statskog vil ikke stille seg bak forslaget om å åpne for bruk av snøskuter over til Bihppas i forskriften for nasjonalpark. Dagens praksis er i strid med motorferdselsloven. Det harmoniserer ikke med verneformålet å legalisere en dispensasjonspraksis som over tid er utøvd med varierende begrunnelse, og som det er vanskelig å finne hjemmel for i motorferdselsloven. I KU framkommer det at stillhet er nesten det eneste fortrinnet med en nasjonalpark i forhold til dagens tilstand- 0-alternativet.

Bardu grunneierlag pekte på at det er viktig at folk kommer seg ut. Det kan begrenses til tillatelse til 1-2 turer pr. år pr. person.

Salangsdalen grunneier-og utmarkslag mente det er ønskelig med en strengere regulering av skutertransporten over Bihppas. Kanskje punktet 6.3.h holder (forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av skuter for transport av båter og utstyr til båter og fiskekultivering på Geavdnjajávri).

Bardu kommune (Heimdal) foreslo å begrense ferdsele ved å legge begrensninger på kjøringen i forvaltningsplanen, for eksempel begrense antall turer pr person eller begrense ferdsele til noen helger i året.

Fylkesråden pekte på at lyd og støy må vurderes mot stillhet i en nasjonalpark og at store områder må få stillhet og ro. -Er likevel bekvem med det dispensasjonsregimet som legges frem i forslaget fra Fylkesmannen.»

Videre står det i høringsinnspill fra Bardu kommune til forslag på opprettelse av Rohkunborri nasjonalpark (ref. 2007/771-61) følgende:

«2.4 Motorferdsel: gjeldende dispensasjonspraksis for snøskuter til Gævdnja må kunne fortsette.»

Bardu grunneierlag sendte høringsinnspill til verneforslaget uten å nevne motorferdsel. Høringsinnspillet er signert Rolf Sagmo (ref. 2007/771-50).

Jan Sjørmø sendte eget høringsinnspill til verneforslaget (ref. 2007/771-42). I sitt innspill nevner heller ikke Jan Sjørmø bruk av snøskuter til hytter.

Påstanden om at fagsjef hos miljøvernavingdelinga hos Fylkesmannen lovte at daværende dispensasjonspraksis hos Bardu kommune til hyttene i Sjørdalen skulle fortsette som før, etter opprettelsen av Rohkunborri nasjonalpark, kan ikke dokumenteres.

Kongelig resolusjon for Rohkunborri nasjonalpark (s. 30) fastholder også at det er «et nasjonalt mål at den motoriserte ferdsele i utmarka skal holdes på et minimum. I

nasjonalparker vil forskriften normalt ha strengere bestemmelser om motorferdsel enn bestemmelsene i motorferdselloven som gjelder utenfor verneområdet.»

I forrige runde forberedende klagesaksbehandling 18.11.2021 omgjorde nasjonalparkstyret vedtak av 11.6.2020 som ble påklaget av Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Styret fattet nytt vedtak der det ble innvilget 20 turer per år i perioden 1. januar – 1. mai i årene 2022-2025. Vedtaket ble sendt til partene 16.12.2021. I normale tilfeller ville forvalter selv ha varslet Miljødirektoratet om et vedtak som ble fattet i strid med gjeldende retningslinjer. Denne forvalteren hadde imidlertid permisjon fra stillingen i perioden februar-t.o.m. desember 2021. Vikarierende forvalter var Thomas Sørmo, som var inhabil i saken der bestefaren var sakspart. Thomas Sørmo kan ikke klandres for å ha unnlatt å varsle Miljødirektoratet om vedtak i saken. Følgelig var ikke Miljødirektoratet klar over at nasjonalparkstyret hadde fattet et vedtak som var i strid med gjeldende praksis på maksimalt 6 turer med snøskuter til hytte per år. Miljødirektoratet benyttet dermed ikke adgangen til å omgjøre vedtaket direkte, ettersom slik omgjøring kun kan skje innenfor den ordinære klagefristen på tre uker. Knut Fossum, daværende seksjonsleder i verneområdeseksjonen i Miljødirektoratet, deltok sammen med Kim-Daniel Hansen, kontaktperson for Rohkunborri nasjonalpark i Miljødirektoratet, i styremøte for Rohkunborri nasjonalpark 7. april 2022. Der informerte de styret om Miljødirektoratets mulighet for direkte omgjøring av vedtak fattet av nasjonalparkstyret.

Forvalter fattet delegert vedtak 15.12.2025 i tråd med gjeldende lovverk og retningslinjer fra Miljødirektoratet:

I vedlagt brev av 07.11.2025 skriver Miljødirektoratet i klagebehandling og endelig vedtak om dispensasjon til bruk av snøskuter til hytte i Stabbursdalen nasjonalpark at Miljødirektoratet som overordnet forvaltningsorgan har rett til å gi bindende instruks og retningslinjer til nasjonalparkstyret som underordnet organ om hvordan saker skal behandles, tolkning av lover og utøvelse av skjønn (Miljødirektoratets ref. 2025/11362, s. 8).

Miljødirektoratet skriver i samme brev (s.6-7):

«Verneforskriften gir de juridiske bestemmelsene for et verneområde og angir restriksjonsnivået. Foredraget til kgl.res er en rettskilde som kan klargjøre og tolke rettsreglene i de tilfelle reglene er uklare eller kan tolkes på flere måter. Den til enhver tid eksisterende forvaltningspraksis må være innenfor de rammene som verneforskriften setter. Det er et generelt prinsipp i verneområdeforvaltning at motorferdselen innenfor verneområdene skal holdes på et lavest mulig nivå og dette blir også presisert i foredraget til kongelig resolusjon.

Nasjonalparkstyret hevder at en tillatelse til 12 turer og forvaltningspraksis på 16 turer på snødekt mark er forsvarlig og ikke vil påvirke natur- og verneverdier i området. Miljødirektoratet legger til grunn at selv om motorferdsel med snøskuter på frossen og godt snødekt mark i liten grad vil kunne påvirke vegetasjon i verneområdet, vil den kunne påføre skader på busker og annen lavtvoksende vegetasjon som ikke er dekket av snø dersom det kjøres på denne. Det vises i denne sammenhengen til at ivaretagelse av furuskog er en del av verneformålet for nasjonalparken.

Det er dokumentert at snøskutertrafikk kan påvirke dyrearter gjennom unnvikelse, tiltrekning og tilvenning hos individer. Generelt er det derfor grunn til å begrense omfanget av motorferdsel for å redusere effektene for dyrelivet, og også regulere tidspunktet for kjøring for å unngå forstyrrelser i sårbare perioder. Motorferdsel kan videre ha kumulative effekter av forstyrrelse, og virke sammen med andre faktorer. Et eksempel på dette er støy fra luftfart. Det foreligger imidlertid generelt mangel på kunnskap om effekter av motorferdsel på populasjoner og økosystemer, og særlig samlede effekter. Føre-var-prinsippet i

naturmangfoldloven § 9 og prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 taler dermed også for å være restriktiv med å tillate motorferdsel, også på snødekt mark.

Det vises også til målsettingen fra sentrale myndigheter om at verneområdeforvaltningen skal være enhetlig. Dersom det åpnes for en forvaltningspraksis i Stabbursdalen nasjonalpark hvor det gis dispensasjoner for inntil 12 turer med snøskuter for frakt av varer og utstyr til hytter i verneområdet, vil dette kunne skape presedens også for andre verneområder, noe som igjen vil øke den samlede belastningen i verneområdene mye, særlig i områder med mange hytter, jf. naturmangfoldloven § 10. I dag er det så langt vi erfarer vanlig å gi dispensasjon for 5-6 turer til dette formålet i andre verneområder. Det vises for eksempel til forvaltningsplan for Lyngsalpene hvor det heter at det i utgangspunktet kan innvilges inntil 5 turer der formålet er tilsyn, transport av bagasje og utstyr til egen hytte. I tillegg kan det innvilges en dag der formålet med kjøringen er frakting av ved. I forvaltningsplanen for Junkerdalen heter det at det kan bli gitt tillatelse til inntil 6 turer på snødekt mark frem til og med 1. mai. Frakt av ved fra parkeringsplass til hytte er inkludert i disse seks turene.»

Forvalter underrettet klager om vedtaket 15.12.2025 på telefon og e-post. Både i teksten i vedtaket (vurdering) og på telefon, opplyste forvalter om muligheten for ytterligere turer med snøskuter ved særlig behov, for eksempel ved større renovering av hytta (jf. forskriftens § 3 pkt 6.3 e). Forvalter opplyste klager om at det i en flerårig dispensasjon ikke er anledning til å gi flere enn 6 turer i henhold til gjeldende praksis og retningslinjer fra Miljødirektoratet.

Etter en samlet vurdering er forvaltningsmyndigheten kommet frem til at vedtak av 15.12.2025 er i tråd med gjeldende praksis og retningslinjer. Vedtaket opprettholdes, og saken skal sendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Thomas Sørmo
Sørdalsveien 939
9360 Bardu

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2025/12495-2 432.3

Dykkar ref.

Dato 15.12.2025

Innvilget dispensasjon til bruk av snøskuter til frakt av utstyr til hytte ved Kjelelva - Rohkunborri nasjonalpark

Vedtak

I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jfr. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges delvis søknad om tillatelse til å bruke snøskuter for nødvendig transport av utstyr til privat hytte ved Kjelelva i Sør dalen. Vedtaket er fattet i medhold av forskrift for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt 6.3.d. Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

1. Formålet er transport av gass, ved og annet nødvendig utstyr og materialer til hytta ved Kjelelva i Sør dalen.
2. Tillatelsen gjelder for inntil seks turer tur/retur per vintersesong i årene 2025-2029 fra 1. november t.o.m. 1. mai hvert år.
3. Tillatelsen gjelder for bruk av snøskuter på snødekt mark fra nasjonalparkgrensen i Sør dalen og fram til hytta ved Kjelelva langs dalbunnen.
4. Det skal føres kjørebok. Kjørebok følger med denne tillatelsen. Oppdatert kjørebok sammen med dispensasjonsbrev skal alltid være med under kjøring.

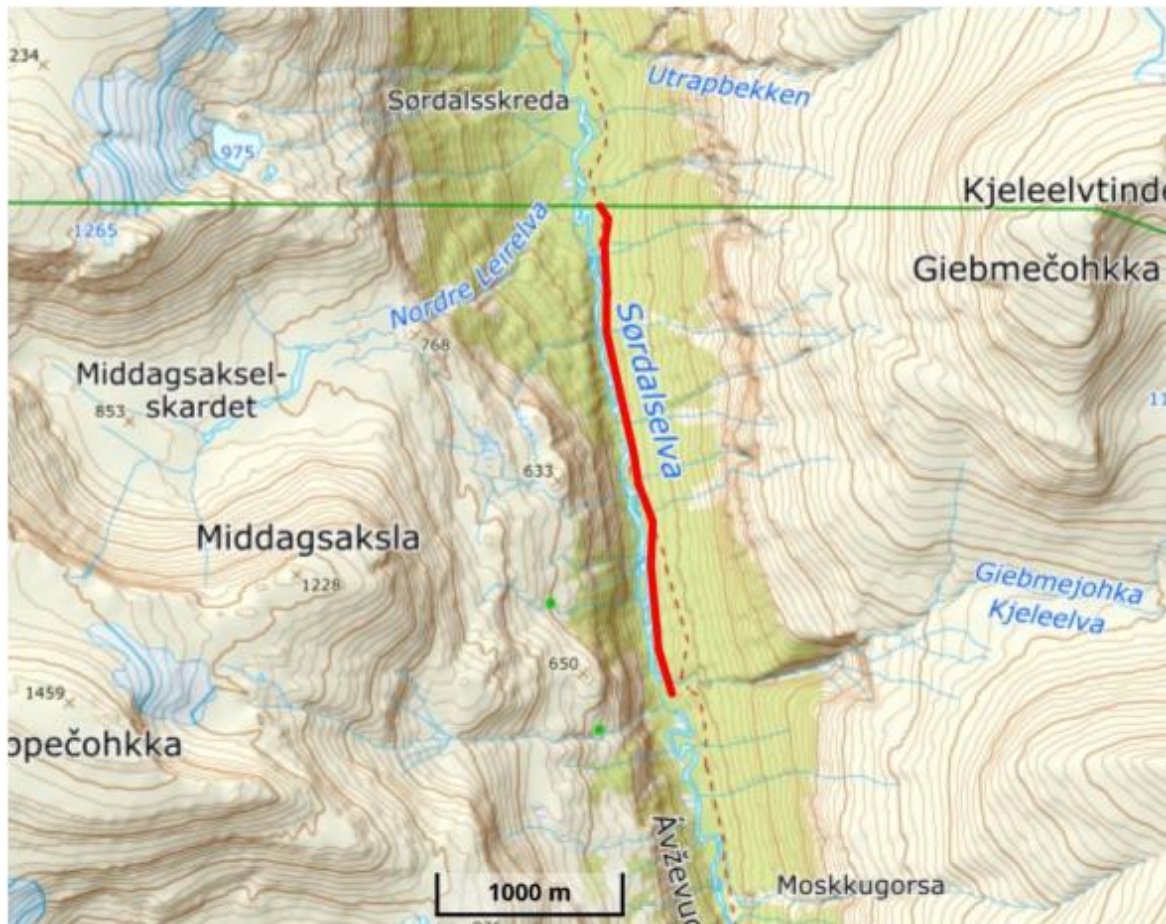
Før transporten kan gjennomføres må det også foreligge en dispensasjon fra motorferdselloven. Søknad om dette behandles av Bardu kommune.

Vedtaket kan påklages innen tre uker til Nasjonalparkstyret. Miljødirektoratet er klageinstans.

Søknaden

Viser til søknad sendt 3.12.2025.

Det søkes om dispensasjon for transport av gods/utstyr til privat hytte ved Kjelelva. Eier av hytta søker om 20 turer per sesong innenfor perioden 1. november til og med 1. mai.

Regelverk for nasjonalparken

Rohkunborri nasjonalpark ble vedtatt ved kongelig resolusjon 25. februar 2011. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråor-heggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sør-dalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på. Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Motorisert ferdsel er generelt forbudt i Rohkunborri nasjonalpark jfr. forskriften § 3 pkt 6.1. I følge 6.3. d. kan imidlertid forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-varprinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Søknaden er vurdert i forhold til påvirkning på verneformålet og verneverdiene i nasjonalparken. Vegetasjonen vil ikke ta skade ettersom det er snødekket. Det er registrert rovfugl som hekker i verneområdet. Motorferdsel kan forstyrre rovfugl i sårbare perioder. Den omsøkte motorferdselen vil imidlertid ha så lite omfang og være av så kortvarig karakter at det vurderes at ferdselen trolig ikke vil påvirke hekkende fugl negativt. Det er ikke kunnskap om andre yngleplasser til sjeldne arter som vil kunne bli berørt av den omsøkte motorferdselen med snøskuter.

Det er en del av formålet at nasjonalparken skal kunne brukes til friluftsliv. Motorferdselen kan forstyrre folk på tur og dermed stride mot dette formålet med nasjonalparken. Det vurderes slik at den omsøkte motorferdselen kan forstyrre folk på tur i Sør-dalen men at dette vil være kortvarig. Samtidig er det få private hytter i nasjonalparken, og bare to i Sør-dalen. Den omsøkte traseen i Sør-dalen brukes lite av turfolk om vinteren også på grunn av tidvis rasfare. De fleste turgåere følger Nordkalottruta som går øst for Sør-dalen gjennom Salvasskardet til Lappjordhytta.

Det er bare to private hytter i Sør-dalen. Det er derfor ikke fare at mange kan søke motorferdsel på samme grunnlag, og skape presedens for en økt samlet belastning som på sikt kan skade verneformålet. Det vurderes derfor at det ikke er nødvendig å bruke føre-var-prinsippet her.

Forrige hytteeier har tidligere fått innvilget dispensasjon for inntil tre turer med to snøskutere til hytta årlig, eller seks turer totalt. Sist dispensasjon for perioden 2022-2025 var på 20 turer per sesong mellom 1. januar og 1. mai. Dette antallet turer er utenfor den etablerte praksisen innenfor nasjonalparker i Norge på opptil seks turer per år. Ved særlig behov, for eksempel ved større renoveringsprosjekt på hytta, kan det søkes om ytterligere turer enn de seks gitt per sesong.

Perioden for kjøring utvides fra start 1. januar til start 1. november. Bomveien fra Sørmo til Tverrelva stenger i midten av oktober og det er svært lite bruk av området til jakt og friluftsliv etter veien stenger. Elgjakta på statsvaldet stopper som regel når veien stenges og det er trolig lite aktuelt med elgjakt etter 1. november hvis det også ligger tilstrekkelig snø på bakken til å kunne kjøre snøskuter.

Dispensasjon etter pkt. 6.3 d gjelder nødvendig transport av utstyr som vanskelig lar seg bære f.eks. gass, ved, materialer etc. Det er usikkert hvor store mengder gass og ved det går med. Bruk av helikopter for transport av varer og utstyr vil trolig være mer forstyrrende for fugleliv, samt uforholdsmessig kostbart for hytteeier.

På grunnlag av denne vurderingen konkluderes det med at det kan gis dispensasjon fra verneforskriften og søknaden med et omfang på seks turer til og fra hytta per sesong innvilges. Det påpekes at det ved aktivitet og ferdsel skal tas hensyn til at området er vernet som nasjonalpark, og at motorferdselen reduseres til et minimum. Søknaden innvilges med vilkår.

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 KJØREBOK KJELELVA

Kopi til:

Statens naturoppsyn v/Jim-Hugo Hansen
Bardu kommune
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Postboks 401	9360	BARDU
Postboks 700	9815	VADSØ

Klage på vedtak om dispensasjon til bruk av snøskuter til frakt av utstyr til privat hytte i Rohkunborri nasjonalpark

Klager på vedtak om dispensasjon for kjøring til privat hytte i Rohkunborri nasjonalpark.

Det søkes om 20 turer på samme grunnlag som forrige dispensasjon til tidligere eier. Forrige eier klaget flere ganger på for få turer tildelt, og det ble til slutt gjort et vedtak på 20 turer etter flere runder med klage og behandling. Hva har endret seg siden forrige vedtak?

Det opplyses at ferdselen ikke er en trussel for verneformålet. Bortsett fra gjeldende praksis i andre nasjonalparker gis det ingen argumentasjon for hvorfor det ikke kan innvilges som omsøkt. Hvis ferdselen ikke er en trussel mot verneverdiene, og det ikke er fare for økt motorisert ferdsel, hvorfor skal antall tildelte turer innskrenkes ytterligere?

Det er kun to private hytter i Rohkunborri nasjonalpark, som begge ligger i Sjørdalen, andre hytter tilhører forening (2) eller reindrift (3) i et område på 556km². Ferdselen vil skje i et svært begrenset område langs dalbunnen på en strekke på 2,5km. I Sjørdalen er det ikke tilrettelagt for friluftsliv vinterstid og det er svært lite turfolk vinterstid. Vi er en familie med to voksne og to (snart tre) små barn. Det er nesten 10 km inn til hytta fra gården vår. Det kreves mye utstyr for å reise til hytta med hele familien. Det kan være svært krevende forhold for å komme seg inn, og det er ikke uvanlig at man må kjøre flere turer bare for å trække spor, for å kunne ferdes trygt med bagasje, utstyr og eventuelt passasjerer. For oss som har hytte og bor i dette området, er det av stor betydning å ha tilgang til vår egen hytte.

Ber om at opplysninger og informasjon tilsendt nasjonalparkstyre fra tidligere eier ved forrige klagerunde tas med i vurderingen. Ber også om at det tas hensyn til at de private hyttene ble benyttet på samme vilkår som ellers i kommunen (fritt antall turer) lenge før nasjonalparken ble opprettet, uten at verneverdiene tok noen skade av dette. Det skal også i forarbeidene til nasjonalparken være informert om at eksisterende bruk av områdene ikke skulle påvirkes i nevneverdig grad. Det er også nevnt i kongelig resolusjon for opprettelse av nasjonalparken at økt motorisert ferdsel kan være en trussel, men at eksisterende ferdsel ikke vurderes som en trussel. Forrige eier valgte å innfinne seg med begrenset tilgang til hytta ved å godta begrenset antall turer i forrige vedtak. Jeg har forståelse for en generell praksis i forhold til presedens, men anser det som lite sannsynlig at en tildeling av omsøkt antall turer skal kunne påvirke verneverdiene i nasjonalparker andre steder i landet, da dette tilfellet med nevnte forhold må sies å være ganske unikt.

Vh Thomas Sjørmø

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

VERNEPLAN FOR ROHKUNBORRI NASJONALPARK I BARDU KOMMUNE, TROMS FYLKE

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag til Rohkunborri nasjonalpark i Bardu kommune i Troms fylke. Verneforslaget omfatter et område på ca. 571,0 km².

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Den foreslåtte nasjonalparken utgjør et større, egenartet og vakkert naturområde, som i det vesentlige er fritt for tekniske inngrep og med stor variasjonsbredde av naturtyper og landskap og vil på den måten sikre en variert fjellnatur i indre Troms for framtida. Dette innebærer bl.a. naturtyper som botanisk sett er svært rike. Nasjonalparken skal bidra til bevaringsmålene i § 33 bl.a. bokstavene a, c, d, e og g i naturmangfoldloven. På denne bakgrunn foreslås dette særegne nordnorske skog- og fjellandskapet etablert som nasjonalpark i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 34 og 77, jf §§ 35 og 62.

Vern av den foreslåtte nasjonalparken vil bidra til å oppfylle nasjonale mål og følge opp internasjonale konvensjoner/avtaler i

- St. meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområde i Norge*,
- Prop 1 S 1 (2009-2010) for Miljøverndepartementet og
- Verdens naturvernunion (IUCN) og Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD),

jf. naturmangfoldloven § 46, 1. ledd, innenfor rammen av ILO-konvensjonen nr. 169 og FNs urfolkserklæring, art. 26.

Verneområdet skal bidra til å oppfylle nasjonale mål som bl.a. *"Eit representativt utval av norsk natur skal vernast for kommande generasjoner"* og *"Halde oppe eller bygge opp att truga arter til livskraftige nivå"* jf. Prop 1 S 1 (2009-2010) for Miljøverndepartementet. Vernet sikrer inngrepsfrie naturområder i Troms, bevaring av det samiske naturgrunnlaget og sikrer flere svært viktige naturtyper og flere rødlistearter¹. Vernet bidrar videre til å oppnå internasjonale mål om at over 15 % av det norske fastlandsarealet vil være vernet etter naturvernloven og naturmangfoldloven. Vernet bidrar videre til CBD sine mål om bl.a. å integrere system av verneområder, jf at Rohkunborri nasjonalpark grenser bl.a. opp mot Vadvetjåkka nasjonalpark på svensk side.

¹ Artdatabankens liste over arter som står i fare for å dø ut fra norsk natur blir kalt truede arter. Norsk rødliste er en vurdering av truede arters risiko for utdøing.

1.2 Naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies. Staten er grunneier i verneområdet og prinsippene i §§ 8-12 gjelder da for den konkrete eiendomsforvaltningen, herunder for skjøtsel.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Miljøverndepartementet vil her anføre:

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i Rohkunborri er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger. Det vises her til Fylkesmannen i Troms sin tilrådning 30. januar 2009. For en nærmere beskrivelse av naturmangfoldet i området vises det til kapittel 1.3 nedenfor, samt til *Forslag til Nasjonalpark i Bardu* datert mars 2008, Høringsdokument og konsekvensutredninger, kapittel 2 hvor det er gitt en nærmere beskrivelse av naturmangfoldet.

Departementet har videre vurdert verneplanens effekt på nevnte naturverdier. For en beskrivelse av virksomhet som pr. i dag foregår i verneområdene vises det til punkt 1.5 nedenfor. Vernebestemmelsene åpner for at en rekke av disse virksomhetene kan fortsette. For en del aktiviteter vil det gjelde ulik grad av restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra den kunnskapen vi har om artene i området vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriften vil kunne videreføres i nasjonalparken med liten grad av sannsynlighet ha noen særlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene.

Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i områdene. Departementet vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Departementet anser at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og anser at kunnskapsgrunnlaget i 8 er oppfylt.

På denne bakgrunn er det departementets vurdering at det foreligger nok kunnskap om effekten av fredningen slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Gjennom forvaltningsplanen vil aktiviteter og virksomheter som kan tillates i området bli nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriften, og regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet vil kunne vurderes i forhold til samlet belastning i verneområdene.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 er det særlig lokaliseringalternativer som er aktuelt, bl.a. i forbindelse med tillatelser og dispensasjoner til traseer for motorferdsel og for lokaliseringer ved tillatelser til bygninger og anlegg.

1.3 Verneverdier

Nasjonalparken omfatter et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråorheggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn samt alpine naturtyper med canyon i Sør-dalen. De viktigste naturverdiene er knyttet til rike løvskoger, kalkrik fjellvegetasjon og viktige leveområder for planter og dyr. Det er kartlagt 35 rødlistearter². Den dypt nedskårde Sør-dalskløfta er i tillegg et illustrerende naturelement som viser områdets avsmeltingshistorie, og et naturhistorisk viktig dokument over dreneringens betydning for landskapsformingen lokalt. Sammenbindingen med Vadvetjåkka nasjonalpark styrker verdien av verneområdet.

Det er både automatisk fredete og nyere tids kulturminner og kulturmiljøer innenfor det foreslåtte verneområdet og som vurderes samlet sett å være av stor verdi, både regionalt og

² Kartleggingen er skjedd innenfor utredningsområdet for KU-undersøkelsen og supplert med oppdatert informasjon fra Artskart. Listen er oppdatert i henhold til den fremlagte rødlisten for 2010.

De 35 artene plassert under de 4 rødlistekategoriene:

- **Kritisk truet** – CR (*Critically endangered*): En art er kritisk truet når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for kritisk truet er oppfylt. Arten har da ekstremt høy risiko for utdøing:
Pattedyr: Fjellrev.
Fugl: Dverggås.
- **Sterkt truet** – EN (*Endangered*): En art er sterkt truet når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sterkt truet er oppfylt. Arten har da svært høy risiko for utdøing:
Pattedyr: Jerv og Bjørn.
Fugl: Hubro og Snøugle.
- **Sårbar** – VU (*Vulnerable*): En art er sårbar når best tilgjengelig informasjon indikerer at ett av kriteriene A-E for sårbar er oppfylt. Arten har da høy risiko for utdøing:
Pattedyr: Gaupe og Oter.
Fugl: Myrhauk, Brushane, Bergand og Sædgås.
Karplanter: Lappstarr og Snøgras.
- **Nær truet** – NT (*Near threatened*): En art er nær truet når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid:
Fugl: Jaktfalk, Fjellvåk, Stiertand, Sjøorre, Bergirisk, Storlom, Hønschauk.
Karplanter: Brannmyrklegg, Dvergsyre, Fjellnøkleblom, Grannsildre, Grynildre, Gullrublom, Hengepiggefrø, Høyfjellsveronika (som underart Veronica alpina ssp. pumila), Lapp-rublom, Lodnemyrklegg, Småsoete, Snøsoleie, Svartbakkestjerne, Tuerapp.

nasjonalt. Verdien er særlig knyttet til kulturminner og kulturmiljø knyttet til jakt- / fangst og tidlige reindriftssamfunn fra yngre steinalder/tidlig metalltid, herunder eldre samisk historie, samt nyere reindriftsformer.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Eventuelle inngrep som kan fragmentere det inngrepsfrie naturområdet vil være en trussel mot verneverdiene. Det samme gjelder aktiviteter og tiltak i områder med høy biologisk verdi, særlig m.h.t. rødlistearter, som f.eks. nye bygninger, anlegg, vegbygging, skogsdrift og økt motorisert ferdsel.

1.5 Nærings- og brukerinteresser

1.5.1 Reindrift

Reindrift er den viktigste næringen i området og berører både svensk og norsk reindrift. Den svenske samebyen Talma har rett til sommerbeite i området i henhold til lov av 9. juni 1972 nr. 31, jf. forskrift av 21. juni 2005 nr. 717. Ellers i året kan området brukes av norsk reindrift. Disse bestemmelser gjelder inntil en ny konvensjon er trådt i kraft, jf. lovens § 1 første ledd. En ny konvensjon er framforhandlet, men den er ennå ikke ratifisert. Ikrafttredelse av en ny konvensjon vil ventelig finne sted i 2011. Etter en ny konvensjon vil Talma sameby alene disponere område Duoddoras. Dette området utgjør store deler av den foreslåtte nasjonalparken, men også norsk reindrift vil ha beiteområder innenfor nasjonalparken.

Når det gjelder grenseoverskridende reindrift og en ny konvensjon, vises det til § 48 i områdeprotokollen som har slik ordlyd: *"Om en nasjonal myndighet i det ene landet, innen konvensjonen om grenseoverskridende reindrift har trådt i kraft, har tillatt et tiltak som i vesentlig grad kan vanskeliggjøre reindriften i et beiteområde i henhold til denne protokoll, skal det landet se til at behovet for reinbeite sikres for berørt reinbeitedistrikt eller sameby fra det andre landet."*

De norske reinbeitedistriktene Gielas og Hjerttind/Altevatn/Fagerfjell har rett til å drive reindrift innenfor den planlagte nasjonalparken.

Talma sameby bestrider at sistnevnte reinbeitedistrikt har en slik rett og viser her til utmarkskommisjonen for Nordland og Troms, sak nr. 1/1992: Snøhetta/Rubben. Dom avsagt 14. april 1994.

Det vises for øvrig til Talma sameby sin fremstilling under kap. 1.6.

1.5.2 Jordbruk

Det er ingen gårdsbruk innenfor planområdet. Tre gårdsbruk i øvre Salangsdalen har storfé og ett bruk har geit på beite innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Det er aktuelt å gjenoppta dyreholdet på gårdene i området som grenser til forslaget til nasjonalpark i Sør-dalen og Isdalen, og da vil det være aktuelt å ta i bruk beiteområder også i denne delen av planområdet.

1.5.3 Skogbruk

Det står totalt 56 529 kubikkmeter skog innenfor planområdet. Totalt skogareal er 70 354 dekar, hvorav 11 960 dekar er produktiv skog på lav bonitet og 1 407 dekar er produktiv skog på middels bonitet. Det er 56 987 dekar uproduktiv skog. Det drives ikke skogsdrift innenfor det foreslåtte verneområdet. Dette skyldes at skogen ikke er drivverdig i dag. Det tas imidlertid ut noe ved til hytter i området.

1.5.4 Friluftsliv/reiseliv

Området er generelt viktig for enkelt friluftsliv, jakt og fiske. Fritidsfiske er kvantitativt den viktigste friluftslivsaktiviteten. Spesielt de mange vatna langs Altevatnet og videre i de østlige delene av den foreslåtte nasjonalparken, er viktige for fritidsfiske. På Geavdnjajávri og Earta-bealjávri foregår det også et intenst isfiske om våren. Til disse vatna kommer fiskerne (tradisjonelt sett) fra snøskuterparkeringa ved Altevatn og går deretter over Røkskaret, eller de kjører snøskuter på dispensasjon over Bihppáš til Eartabeal og Geavdnjajávri.

Det er en økende aktivitet i bruken av planområdet og tilgrensende områder i forbindelse med reiselivsoperatører som baserer seg på naturbasert reiseliv.

Det viktigste utgangspunktet for turer i den østlige delen er vegenden i Sjødalen. Et annet viktig utgangspunkt for friluftsliv i området er Altevassenden. Her er det ca 200 hytter. I tillegg kommer turfolket kjørende fra bygda eller fra campingvogner på caravanplassen nedenfor demningen i Altevatnet.

Bardu kommune planlegger et konsept med tilrettelegging spesielt for barn for å gi økt kunnskap om natur, forståelse for naturvern og inspirere barn til å komme seg mer ut i naturen. Konseptet "Barnas nasjonalpark" er planlagt i tilknytning til dyreparken Polar Zoo som er en veletablert attraksjon med særlig fokus på store rovdyr. Polar Zoo ligger ved E 6 og har 25 000 besøkende hvert år. Konseptet består av et opplevelsessenter og tilbud om friluftaktiviteter og naturopplevelser. Barnas nasjonalpark vil også fungere som et informasjonssenter for nasjonalparken og vise til turstier til nasjonalparken som en mulighet for å oppleve natur.

Miljøverndepartementet vil påpeke at dette konseptet ikke har direkte tilknytning til spørsmålet om etablering av nasjonalparken, men kan være et interessant supplement i arbeidet med å tilrettelegge for friluftsbuk og naturopplevelser for barn og unge og hvor nasjonalparken kan bidra til å sikre grunnlaget for slik aktivitet i området.

1.5.5 Kulturminner

Områdets kulturhistorie er tilknyttet bosetting og virksomhet fra slutten av eldre steinalder frem til og med i dag. Det er en rekke forskjellige automatisk fredete og nyere tids kulturminner og kulturmiljøer innenfor det foreslåtte verneområdet.

1.5.6 Forsvaret

Utenlandske styrker benytter utredningsområdet "Alliert treningssenter Nord" (ATS/N). Det er svært viktig for NATO-styrkene å kunne benytte de best egnede treningsområder for de styrkene som skal øve i Norge. ATS/N er et såkalt "Centre of excellence". Det er relativt liten aktivitet gjennom ATS/N i utredningsområdet, og et vern vil ikke medføre negative konsekvenser for dem.

1.5.7 Samferdsel

Det er ingen infrastruktur for motorisert samferdsel inne i selve verneområdet. Riksveg 847 går til Innset ved Altevatnet, og vil være innfallsporten til de østre delene av verneforslaget. En annen innfallsport er via kommunal veg i Sjødalen som ender ved en snuplass ved Sjømo, og som vil være et hovedutgangspunkt for turer inn Sjødalen. Fra Sjømo går det en traktorveg sørover inn mot den foreslåtte grensa for nasjonalparken. I vest går fylkesveg 161 inn til Bødalen, som er et utgangspunkt for turer i den vestre del av området.

1.5.8 Energiforsyning

Det er ikke kraftlinjer eller tilsvarende energiinstallasjoner i den forslåtte nasjonalparken. Det foreligger heller ingen konkrete planer om utnyttelse av vassdrag til kraftproduksjon, vindkraft eller utbygging av kraftlinjer innenfor plangrensen. Tre vassdrag innenfor planområdet (Barduelva, Sjørdalselva og Salangselva) er allerede vernet mot kraftutbygging.

1.6 Nærmere om Talma sameby og deres syn på egen bruk og rettigheter i området.

Som omtalt under pkt. 1.4 har Talma sameby i Sverige har særskilte interesser i området, også sett ut fra et urfolksperspektiv. Talmasamenes spesielle stilling i området er grunnlaget for at de er gitt anledning til å synliggjøre sin sak i grunnlagsmaterialet for denne vernesaken, gjennom å få legge fram sin egen framstilling og dokumentasjon av sin bruk og sitt syn på rettighetsspørsmålet i området. Talma sameby uttaler:

1.6.1 "Arkeologiske funn, kulturminner og boplasser

Innenfor verneområdet finnes det mer enn 1000 samiske kulturminner som stammer fra forfedrene til de som i dag utgjør Talma sameby. Lengst sør i Sjørdalen, ved Bolnovuoddu, ligger et av de mest omfattende fangstsystemer i Sverige og Norge, (Manker 1960). Dette systemet inneholder mer enn 200 groper i ulike system, og like ved er det også registrert hellige steder, offerplasser og boplasser. Et annet stort fangstanlegg med mer enn 110 groper ligger ved Ostu, ca 2 km utenfor verneområdet. Det er foretatt 8 C¹⁴-dateringer fra gropene, som tidsmessig strekker seg fra yngre steinalder til 1600-tallet, (Klaussen 2008). Det er registrert 5 løsfunn av samiske pilspisser i området. Samiske boplasser kan dateres fra år 400 f.kr. og framover, (Sommerseth 2009). Sør for Noaidon er det et gammelt steingjerde som ble brukt til kalvemerking. Det finnes en rekke samiske boplasser langs Altevatt, i Havgavuopmi og ved Geavdnjajavri. Det store omfanget av kulturminner fra 4000 år og frem til i dag vitner om en kontinuerlig samisk kultur i området utøvd av Talma sameby og deres forfedre. Norske samer fra Kautokeino, (Gielas reinbeitedistrikt) har brukt området vest for Sjørdalen siden 1964.

1.6.2 Lappskattelend

Tingevarre-siidaen er den tidligere betegnelsen på samene som benyttet områdene fra Torne-dalen, Jukkasjärvi, Altevatt til norskekysten. (Saarivuoma og Talma samebyer i dag). I 1548 er Tingevarre identifisert i det svenske skattematerialet, omtalt som skatteträsk (Ruong 1937, Päiviö 2001). Innsjøene hadde en viktig betydning for retten til fiske på 1500 og 1600-tallet. Tingevarre knyttes direkte til fiskerettigheter i Alddesjávri (Altevatt), Leainesjávri (Leina-vatt) og Duortnosjávri (Torneträsk), og ble skattelagt av den svenske stat. Fram til begynnelsen av 1900-tallet var Norr- og Västerbotten inndelt i skattelend. Gjennom disse 300 årene ble samenes eiendomsrett til landområder slått fast i rettssystemet og ble skattelagt for deres eiendom av den svenske stat, på lik linje med bondeskatten (Lundmark 2006). Talmas forfedre i Tingevarre-siidaen ble skattelagt av den svenske stat for sin eiendomsrett til verneområdet. I 1886 begynte man å utnytte beitet kollektivt i lappbyene ved felleslappeloven. Dette viser at den enkelte same hadde en privat eksklusiv rett til fiske og ble derfor skattelagt for denne retten. Dette understreker Talmas historiske privatrettslige rettigheter i verneområdet.

1.6.3 Religion

Innenfor verneområdet finnes en rekke samiske offerplasser. Noen av disse plassene er kartlagt og registrert. En stor offerstein og gjenstander som har blitt ofret ved fangstanlegget i Sjørdalen ble fjernet i 1908. Flere andre er ødelagt. Mynter helt tilbake fra 800-tallet og diverse redskaper er fjernet fra flere offerplasser og andre hellige steder. Offerplassene er hellige

og skal respekteres. Talma sameby motsetter seg kartlegging og registrering av offerplasser. Et mangfold av samiske navn med religiøs betydning i området vitner om respekt for naturen. Prinsippet om å overlevere naturen uforstyrret til kommende generasjoner har alltid stått sentralt i samenes religion. Naturmangfoldloven § 34 sier; ”I forskriften angis verneområdets formål, herunder hvilke natur- og kulturverdier vernet skal ivareta.” Følgende bør inngå i formålet: Vernet skal ivareta samiske kulturminner, samisk kulturutøvelse og det samiske naturgrunnlaget gjennom Talma samebys forvaltning.

1.6.4 Rettigheter til området

Som nevnt ovenfor er det ingen tvil om sedvaneretten som Talma har opparbeidet seg gjennom flere årtuseners bruk av området. De siste utgravingene av Hans Petter Blankholm foretatt ved Leinavatnet, 1. juli 2010, avdekker to samiske boplasser fra ca 400 år f.kr.

Siden Norge har ratifisert ILO-konvensjon 169, må alle politiske prosesser i tilknytning til vernet, ha som utgangspunkt at Talma har ut fra all tids bruk og historisk sedvane hatt bruksretten til jakt fiske og reindrift i området. Denne retten ble stadfestet i Lappekodicillen i 1751 og i Felleslappeloven i 1886, som var en felles norsk/svensk reindriftslov. Ved Karlstadkonvensjonen ble Lappekodicillen bekreftet som en traktat som ikke kan sies opp ensidig av en av statene.

I 1919 ble den første reinbeitekonvensjonen undertegnet av statene. Konvensjonen fratok Talma store deler av sitt tidligere beiteland ut mot kysten av Troms og nordre Nordland. Denne konvensjonen var gyldig fram til 1961, da den ble sagt opp av Norge. I stortingsproposisjon 136 fra 1963, kan man lese at man fra norsk side regnet med at grenseoverskridende reindrift ville være avviklet i løpet av 10 år. Staten hadde en klar målsetning om å stenge grensene for svensk rein. Parallelt med dette, fra 1964 og utover, flyttet staten mange norske reindriftsutøvere fra Kautokeino til Troms, for å drive reindrift på svensksamenes sedvane- marker.

Den neste reinbeitekonvensjonen kom i 1972 var svært dramatisk for svensk-samisk reindrift og kulturutøvelse. Talma samebys beiteland i Norge ble redusert med ca 75 %. Midt i denne perioden vant Talma og Saarivuoma over staten i Høyesterett. Altevannsdommen II fra 1968, ga samebyene og deres ”husbønder” medhold i kravet om erstatning for tapt fiske og reinbeite. Landbruksdepartementet krevde på vegne av norske samer lik erstatning, men retten slår fast at norske samer ikke har utøvet noen bruk av betydning i Altevannstrakten. Altevannsdommen I fra 1962 ga ikke norske bønder fra Bardu medhold i kravet om erstatning for tapt fiske. Argumentasjonen i dommene bygger på historisk sedvane og Lappekodicillen. Høyesterett stadfester at Talma og Saarivuomas medlemmer har privatrettslige rettigheter til området. Det er en gåte hvordan den norske stat kunne frata samer fra Talma svært store landområder ved 1972-konvensjonen, uten å vektlegge den privatrettslige eiendomsretten de ble tilkjent ved Altevannsdommen. Det ble ikke gitt noen form for erstatning, noe som er et brudd på folkeretten vedtatt i FN i 1966. 1972-konvensjonen var gyldig med forlenging fram til 1. mai 2005. Etter dette er kun Lappekodicillen som er gjeldende mellomstatlige avtale for grenseoverskridende reindrift.

1.6.5 Forvaltning

Talma sameby og deres forfedre har gjennom alle år forvaltet det foreslåtte verneområdet med bakgrunn i bærekraftig utvikling. Samebyen har i dag strenge regler for motorisert ferdsel for samebyens medlemmer. Samebyen er også sterkt opptatt av miljøet, spesielt med henblikk på forsøpling og forurensing.

Samene har siden koloniseringen av Bardu i 1791 hatt samarbeid med bygdefolket. Dette kommer spesielt til syne gjennom ”verdde”-systemet, som best kan forklares som gjenytelser og samarbeid basert på tillitt mellom fastboende og samer. Eksempelvis fikk sørdalinger tillatelse av samene til å jakte og fiske i altevasstraktene, mot gjenytelser som at samenes geiter

fikk overvintre i fjøs i Sjørdalen. Det finnes en rekke historiske eksempler på ”verdde”, der de svenske samene forvalter landområdene i indre Troms. Tilsvarende system finner vi i vinterbeiteområdene i Tornedalen. Også i dag samarbeider samer fra Talma med bygdefolk, lag og foreninger i Bardu.

FNs urfolkerklæring artikkel 3 bekrefter at urfolk har rett til å bestemme over egen utvikling. Dette konkretiseres gjennom artikkel 26 som sier at urfolk har rett til å eie, bruke, utvikle og kontrollere landområder og ressurser som de besitter på grunnlag av tradisjonell besittelse eller bruk. Erklæringen som ble vedtatt i 2007 kan ikke tolkes på andre måter enn at samene skal forvalte sine tradisjonelle samiske områder etter historisk sedvane og all tids bruk.

Norge har ratifisert internasjonale avtaler om menneskelig forvaltning av natur (Hovi og Underdal, 2008). Forvaltning skal foregå etter Malawi-prinsippene med systemøkologisk forvaltning og Naturmangfoldloven bygger på disse prinsippene (Sande, 2010). Intensjonen med prinsippene er desentralisert forvaltning på lavest mulig nivå og et helhetlig vern av hele økosystemers struktur og funksjoner. Hele økosystemet til Rohkunborri nasjonalpark vil være Duoddaras som er landområdet mellom Altevatn og Torneträsk. Økosystemet avgrenses ikke av riksgrensen. Dette området har Talma sameby forvaltet i all tid, og vil også for fremtiden være den beste helhetlige forvalter av dette økosystemet.”

1.6.6 Nasjonalparkforvaltning

Talma sameby sin merknad her er tatt inn under pkt. 6.4.2.

Miljøverndepartementet vil bemerke at i den utstrekning det er nødvendig å knytte merknader til de synspunkter som Talma sameby har fremført for øvrig under pkt. 1.6.1 - 5, vil dette bli gjort under de enkelte sakspunktene nedenfor.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Bakgrunn for arbeidet med etablering av en nasjonalpark i Bardu er NOU 1986:13 ”Ny landsplan for nasjonalparker”, St.meld.nr. 62 (1991-92) ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge” og Innst. S. nr. 124 (1992-93) med samme navn.

2.2 Saksgang

Fylkesmannen i Troms meldte oppstart om planarbeidet med Sjørdalen – Isdalen nasjonalpark 3. juni 2004 og etablerte en arbeidsgruppe med representanter fra Bardu kommune, Troms fylkeskommune, Statskog, Talma sameby og berørte grunneier- og utmarkslag som grenser til verneforslaget. Denne arbeidsgruppa har gitt råd til Fylkesmannen under planarbeidet fram til høringen.

I forbindelse med melding om oppstart, anmodet Bardu kommune Fylkesmannen om å utrede et større område som nasjonalpark, der fjellområdene i øst med Salvasskardet, Stordalen og den store innsjøen Geavdnjajávri ble inkludert i planarbeidet. Dette ble imøtekommet, og planområdet ble da så stort at det utløste krav om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven.

Høringsdokumentet med verneforslag og konsekvensutredninger ble sendt på lokal og sentral høring 29. april 2008. Det ble hørt på to ulike avgrensninger.

Fylkesmannen sendte sin tilråding til Direktoratet for naturforvaltning 30. januar 2009.

Direktoratet for naturforvaltning har konsultert Sametinget, Altevatnet og Gielas reinbeitedistrikter, samt Talma sameby 28. og 29. september 2009.

Miljøverndepartementet har hatt møter med Talma sameby 25. mars 2010 i Kiruna og senere i Miljøverndepartementet 14. juni og 25. -26. november 2010. På møtet i Kiruna deltok også repr. fra Sametinget, Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen i Troms. Departementet har også hatt møter med Bardu kommune 25. mai og 14. desember 2010.

Verneforslaget ble sendt på foreleggelse til berørte departementer den 10. mai 2010 og til Sametinget. I henhold til "Prosedyrer for konsultasjoner mellom statelige myndigheter og Sametinget" av 11.05.05 har Miljøverndepartementet under sluttbehandlingen hatt konsultasjoner med Sametinget 24. september 2010. Det er oppnådd enighet mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om utforming av verneforslaget.

2.3 Forholdet til konsekvensutredninger

2.3.1 Utredningsprogrammet

Konsekvensutredningsprogram ble sendt på høring 21. januar 2005, og fastsatt av Direktoratet for naturforvaltning 7. juli 2005. Fylkesmannen i Troms gjennomførte konsekvensutredninger for verneverdier og brukerinteresser sommer og høst 2005.

Konsekvensutredningene er gjennomført for å vurdere hvilke virkninger vernet vil kunne få for ulike samfunnsinteresser. Konsekvensene er vurdert på grunnlag av to alternative avgrensninger. I tillegg ble dagens situasjon med påregnelig utvikling uten vern, utredet. Det ble gjennomført konsekvensutredninger for følgende tema; landskap, naturmiljø, kulturhistorie, landbruk, reindrift, kraftressurser, reiseliv og miljøbasert næringsutvikling, friluftsliv og utnyttelse av jakt og fiske, Forsvaret og samferdsel.

2.3.2 Merknader til konsekvensutredningene

Det kom inn få merknader til konsekvensutredningene under høringen.

Bardu kommune påpeker at beregninger av kostnader for nye løsninger med hensyn til parkering i Sjødalen er urealistisk høye.

Statskog påpeker at ringvirkninger for tilgrensende områder ikke er tilstrekkelig vurdert. Det hadde vært ønskelig med en bredere gjennomgang av hvordan områder utenfor verneforslaget møter økt press fra næringsaktører.

Talma sameby sier at konsekvensutredningen ikke har sett på Talmas bruksrett med juridisk terminologi og rettshistorisk synsvinkel. Det etterlyses en rettshistorisk utredning av området.

Fylkesmannen i Troms mener at kostnadene som ble beregnet i konsekvensutredningen for løsning med veg og parkering i Sjødalen, er for høye. Fylkesmannen mener det er aktuelt med en rimeligere løsning og peker på at tilrettelegging i innfallsportene er viktig for å lykkes med en nasjonalpark.

Det var ikke et krav i konsekvensutredningsprogrammet at områder og samiske bruksrett utenfor grensa til den foreslåtte nasjonalparken skulle konsekvensutredes. Fylkesmannen vurderer det slik at konsekvensutredningene kan godkjennes.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det i fastsettelse av konsekvensutredningsprogram, stilles krav om at reindrifts bruk av planområdet og behov for nye anlegg skal beskrives. Utredningen skal belyse konsekvensene ved de ulike grensealternativene, i tillegg til å

foreslå avbøtende tiltak for de negative konsekvensene, eksempel som følge av økt ferdsel. Direktoratet for naturforvaltning finner at de krav konsekvensutredningsprogrammet oppstiller er tilfredsstillende utredet i samsvar med programmet.

Miljøverndepartementet viser til at verneplanen er utredet i forhold til gjeldende lovverk, samt at ulike interesser er blitt belyst og vurdert gjennom både konsekvensutredningen og høringen. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser, som for eksempel næringsvirksomhet, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt 3.2.2. Miljøverndepartementet anser derfor at utredningsplikten er oppfylt. Avveiningen mellom bruk og vern har ført til endringer i vernebestemmelser og avgrensning, og således er verneforslaget tilpasset bl.a. næringsinteresser og samiske interesser.

2.4 Områdenes planstatus

2.4.1 Kommuneplaner

I kommuneplanen fra 1995 har hele planområdet status som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område). Ellers er det byggeforbud over tregrensen i ytre del av utredningsområdet (nærmest Setermoen) og totalt byggeforbud i indre del i arealdelen av Bardu kommunes kommuneplan.

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

3.1 Arealomfang

Arealet som ble konsekvensutredet for vern var 660 km². Det ble hørt på to ulike alternativer for avgrensninger. Alternativ 1 (253 km²) omfatter indre deler av Sjødalen og Isdalen og fjellområdene mot svenskegrensa østover til Čoardajávrit. Alternativ 2 (571 km²) er det planforslaget der forslaget til nasjonalpark er utvidet østover og inkluderer fjellmassivet Rohkunborri – Bihhpáš og Stordalen, og den store innsjøen Geavdnjajávri og Eartebealjávri.

På bakgrunn av høringen er forslaget som nå foreligger totalt 571km², tilsvarende alternativ 2. Det vises for øvrig til kapittel 7.1.

3.2 Verneform

Miljøverndepartementet vil bemerke at planen som ble sendt på høring omfatter Rohkunborri nasjonalpark. Det har ikke kommet forslag om bruk av andre vernekategorier etter kap. V i naturmangfoldloven. Talma sameby har for sitt vedkommende bedt om at området sikres alternativt tilsvarende verdensarvområdet Lapponia på svensk side. Departementet mener at dette er en svakere sikringsform og alene ikke gir tilstrekkelige juridiske muligheter for å sikre viktige naturverdier slik nasjonalparkvern etter naturmangfoldloven åpner adgang til.

3.3 Forskriftene

Det er foretatt noen endringer i forskriften til det foreslåtte verneområdet etter høringsrunden. I § 3 pkt 1.1 er det i oppstillingen tatt inn ”fjerning eller ødeleggelser av inventar i grotter”. Direktoratet for naturforvaltning støtter denne endringen.

I forbindelse med grensemerking av området vil det bli utarbeidet et jordskiftekart. Direktoratet tilrår at det skal gå fram av forskriften at dette kartet på samme måte som vernekartet skal oppbevares hos Bardu kommune, Fylkesmannen i Troms, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet.

I tillegg tilrår direktoratet at det i § 3 pkt 1.3 tas inn et punkt om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til opplag av båt og et punkt om utbedring av kjørespor. I tillegg tilrår Direktoratet for naturforvaltning at det tas inn et punkt om at det kan gis tillatelse til prøveboring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineralforekomster med uttakssted utenfor verneområdet. Direktoratet tilrår også at hele § 3 pkt 2.4 om regulering av beite tas ut av utkastet til forskrift.

Direktoratet tilrår ellers noen endringer i verneforskriften for å tilpasse forskriften i henhold til ny naturmangfoldlov, og for at den skal være oppdatert i samsvar med gjeldende forskriftsmal for nasjonalparker. Disse endringene anses å være av en slik karakter at det ikke endrer restriksjonsnivået i forskriften.

Miljøverndepartementet viser til de møtene som er gjennomført med bl.a. Sametinget og Talma sameby. Disse konsultasjonene har ført til en rekke endringer både i utformingen av forskriften, men også i utformingen av foredraget til kgl.res. for å imøtekomme hensynet til samiske interesser og Talma sameby sin bruk av området. Det er bl.a. tatt inn en egen bestemmelse i forskriften som regulerer bruken av luftfartøy eller barmarkskjøretøy for reindriften til Talma sameby, jf § 3, pkt. 6.3.i). Det vises her til pkt. 7.4.6. Departementet legger videre til grunn at jordskiftekartet også skal oppbevares i Talma sameby, etter anmodning fra Talma sameby.

4 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdet. Direktoratet vil peke på at omfanget av vern i dette området medfører behov for forvaltningstiltak inkludert tilrettelegging, informasjon samt en styrking av oppsyns-, overvåkings- og skjøtselsaktivitet. Fylkesmannen har konsultert Sametinget 17. mars 2010 om mandat og sammensetning av et arbeidsutvalg som skal utarbeide utkast til forvaltningsplan for nasjonalparken.

Miljøverndepartementet uttaler at utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 34. Den årlige budsjettmessige oppfølgingen av utarbeiding av forvaltningsplan og etablering av oppsyn og skjøtsel vil være avhengig av den økonomiske utviklingen og budsjettsituasjonen. Det vises for øvrig til kap. 6.4 for videre drøfting av forvaltningsmodell, forvaltning/forvaltningsplan, rådgivende utvalg og oppsyn.

5 HØRING AV VERNEFORSLAGET

Fylkesmannen har mottatt 29 høringsuttalelser.

I tillegg til berørte grunneiere, rettighetshavere, lokale/regionale lag og foreninger, kommuner, fylkeskommunen og andre fylkesinstanser, har følgende organisasjoner og instanser hatt planen til uttalelse:

Sametinget, Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Statens Kartverk, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NSB hovedadm. Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog,

Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norsk Industri, NHO Reiseliv, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Universitetet i Tromsø, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Statens navnekonsulentar for norske stedsnavn i Nord-Norge, Reindriftsforvaltningen, Navnekonsulenttjenesten for samiske stedsnavn, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norsk grotteforbund og Statens vegvesen.

Høringsuttalelsene blir nærmere omtalt og vurdert i kap. 6 og 7.

6 MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

6.1 Generelle merknader til verneforslaget

Fylkestinget, Bardu kommune, Midt-Troms friluftsråd, en grunneier, Villmarkstur, Bardu Jeger- og Fiskeforening, Statskog, Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), Norges Jeger- og Fiskerforbund er positive til at det etableres en nasjonalpark.

En grunneier i Sjørdalen, Bardu Høyre, Bardu grunneierlag, Hinnøy og omegn sameforening (IBSS/NSR), Talma sameby og Troms Reindriftssamers Fylkeslag er negative til at det etableres nasjonalpark.

Bardu Høyre støtter ikke forslaget om nasjonalpark. De mener at Bardu kommune forvalter villmarksområdene på en måte som sikrer en variert fjellnatur i indre Troms. Med en god arealplan vil disse områdene kunne bli ivaretatt for fremtidige generasjoner.

Bardu Jeger- og Fiskeforening støtter forslaget til nasjonalpark fordi et stort område i kommunen blir sikret bedre som jakt- og friluftsområde for framtiden.

Bardu grunneierlag ønsker ikke en nasjonalpark i området. De er redde for at en nasjonalpark vil føre til økt press og forsøpling av privat grunn i Sjørdalen som blir den eneste adkomstvegen til denne delen av nasjonalparken.

IBSS/NSR er i utgangspunktet positivt innstilt til nasjonalparker fordi disse beskytter reindriftens arealer fra forstyrrelser og ødeleggende inngrep. De mener skissen til forvaltningsplan avspeiler at reindrift sidestilles med nyere tids rekreasjon med forurensende og støyende midler, som er til ulempe for reindriften. Høringsdokumentet legger føringer for rettighetsspørsmål som ikke er utredet i dokumentet, og dette anses som etisk og juridisk tvilsomt og sår tvil om en nasjonalpark vil ta nødvendige hensyn til de behov reindriften har i området. De sier derfor nei til nasjonalparken.

Talma sameby påpeker at de har sivilrettslige rettigheter og bemerker at disse ikke skal beskrives som samiske interesser. Samebyen er kritisk til at det etableres nasjonalparker i samiske områder der samenes bruksrett tilsvarende dagens eiendomsrett. Samebyen aksepterer ikke forslaget til nasjonalpark med begrensninger i utøvelse av reindriftsnæring og kultur. Samebyen har foreslått at området utredes med tanke på vern som tilsvarende et verdensarvområde, og som fremmer samene som urbefolkning i området og er i samsvar med ILO-169. Hvis det likevel opprettes en nasjonalpark må det komme tydelig frem at Talmas virksomhet kan fortsette som før og utvikles uten restriksjoner. I prinsippet er ikke samebyen imot vern av området, men ønsker å være en del av prosessen Laponiaproessen i Sverige. Samtidig mener samebyen at kommune og fylkesmann har tilstrekkelig med virkemidler til å styre utviklingen i utredningsområdet, slik at vern ikke er nødvendig. De mener videre det er uklart

hva som er formålet med etablering av en nasjonalpark i Bardu. Bl.a. er områder rundt Altevatnet, der det er ønske om hyttebygging, utelatt fra verneområdet, samt at etablering av nasjonalparken vil øke ferdselen i området.

Gielas Reinbeitedistrikt påpeker at de har rett til å bruke området til reindrift. Reindrifta er sårbar for utbygging og forstyrrelser. Gielas er derfor generelt positive til verneplaner som kan beskytte reindriftsarealene. I Gielas sitt beiteområde, berører forslaget til nasjonalpark kun områder hvor eksisterende lovverk har byggeforbud. Gielas kan derfor ikke se at nasjonalpark vil være til fordel for reindrifta. De er redd for at status som nasjonalpark vil føre til økt ferdsel og utvikling av reiseliv som vil forstyrre reindrifta. Til tross for dette vil på visse vilkår Gielas likevel ikke motsette seg at området blir lagt ut som nasjonalpark.

Talma sameby, IBSS/NSR og Troms Reindriftssamers fylkeslag viser til samerettsutvalget (SR2) som utreder den samiske befolkningens rett til bruk av land og vann i samiske områder sør for Finnmark. Det kreves at planprosessen med nasjonalparken stanses inntil rettighetsforholdene er avklart. Det hevdes at det ikke er rett å si at området er statsgrunn, siden det er tvil om at staten er rettsmessig eier til området. Talma sameby uttaler at de vil gå til søksmål mot den norske stat om arbeidet med verneplanen fortsetter uten at det er enighet med Talma sameby bla. om fiskerettighetene i Altevatnet.

Områdestyret i Troms ønsket ikke å ta stilling til de foreslåtte vernealternativene i området under henvisning til det pågående arbeid med Samerettsutvalgets utredning.

FRIFO støtter forslaget om opprettelse av nasjonalpark etter alternativ 2. Dette vil være den beste måten å sikre de nasjonale natur- og friluftsinnteressene i området og viktig som en del av det helseforebyggende arbeidet i Norge. Området, særlig alternativ 2, er mye brukt til friluftsliv. Det må ikke legges unødvendige restriksjoner på ferdselen i området slik at allmennheten og medlemmer av lag og foreninger, skoler og studenter fortsatt kan bruke området og få et positivt forhold til natur. Nye former for friluftsliv (for eksempel kiting) må ikke ekskluderes fra området.

Statskog mener etableringen av en ny nasjonalpark i Bardu bør ses i en større og mer helhetlig sammenheng, deriblant verneområder som er under planlegging i henhold til nasjonalparkplanen, jf. St.meld.nr. 62 (1991-1992), vern av rik lauvskog eller vern av skog på statsgrunn. De etterlyser en helhetlig oversikt over verneverdier i etablerte, samt nye verneområder i Troms, og det bør utarbeides en plan som koordinerer de ulike verneprosessene.

Fylkesmannen i Troms påpeker at vern som nasjonalpark ikke påvirker eiendomsretten i området, og vurderer det slik at planprosessen med nasjonalparken kan fortsette parallelt med arbeidet til samerettsutvalget.

Det ble meldt oppstart om planarbeidet før det var krav om konsultasjon med samiske interesser. Direktoratet for naturforvaltning har derfor ansvaret for å gjennomføre konsultasjonen med samiske interesser på grunnlag av Fylkesmannen i Troms sin innstilling. Fylkesmannen i Troms sin sammenfatning av innspill fra de samiske interessene og øvrige interesser i denne høringen, vil danne et godt grunnlag for denne konsultasjonen. Området berører Talma sameby og norskreindrift, og det er viktig at disse partene i begge land blir konsultert i denne forbindelse.

Fylkesmannen mener at samiske rettigheter og interesser er respektert og godt ivaretatt i planprosessen, og at det er gode vilkår for fortsatt drift og utvikling av reindriften innenfor ram-

mene av den forskriften Fylkesmannen foreslår. Formålet med en nasjonalpark er å bevare store naturområder og vern som nasjonalpark innfører et strengere forvaltningsregime der samisk kultur og næringsutøvelse er spesielt nevnt. Dette er en erkjennelse av samisk bruksrett til området. Fylkesmannen i Troms mener derfor at vern som nasjonalpark er en god måte å sikre næringsgrunnlaget for reindrift for fremtiden.

Direktoratet for naturforvaltning peker på at verneforslaget ikke er til hinder for samisk næringsutøvelse innenfor verneforskriftens rammer. Direktoratet for naturforvaltning viser for øvrig til Fylkesmannens merknader. Når det gjelder Talma sameby, Hinnøy og omegn sameforening (IBSS/NSR) og Troms Reindriftssamers fylkeslag sitt krav om stans i det videre arbeidet med verneforslaget inntil samerettsutvalgets arbeid er ferdig, foreligger det etter Direktoratet for naturforvaltning syn ikke tilstrekkelige tungtveiende grunner for å utsette verneplaner i områder som omfattes av rettighetskartlegginger etter ny lov. Det legges til rette for at samisk bruk skal kunne fortsette også etter etablering av verneområder. Vernevedtaket og verneforskriftene utformes slik at samiske interesser blir ivaretatt. Med grunnlag i de saksbehandlingsreglene som gjelder og som foreslås ytterligere presisert, vil aktuelle brukere og rettighetshavere få anledning til å involvere seg i verneplanprosessen allerede på et tidlig stadium. Vernesaken skal forelegges, høres og eventuelt også konsulteres med aktuelle brukere dersom det er ønskelig fra samisk side. Miljøvernmyndighetens utgangspunkt er at verneforskriften ikke skal være til hinder for fortsatt samisk bruk. Dette gjenspeiles også i verneforskrifter for eksisterende verneområder. Hvorvidt arbeidet med verneforslaget skal stanses inntil samerettsutvalget innstilling er ferdig behandlet i Stortinget, har vært oppe til vurdering og er avklart gjennom tidligere konsultasjoner mellom Sametinget og Miljøverndepartementet, jf. konsultasjoner vedrørende opprettelsen av Seiland og Varangerhalvøya nasjonalpark. Direktoratet for naturforvaltning har konsultert Sametinget om verneplanen 29. september 2009, samt Altevatnet reinbeitedistrikt og Talma sameby henholdsvis 28. og 29. september 2009.

Direktoratet viser videre til at naturmangfoldloven ikke kan benyttes direkte for å verne om, eller opprettholde spesielle bruksformer. Gjennom opprettelse av et verneområde etter naturmangfoldloven mener direktoratet at en i stor grad vil kunne opprettholde og bevare de biologiske verdiene og hindre eventuelle inngrep, noe som vil trygge grunnlaget for samisk kultur og næring i framtida. For å tydeliggjøre dette tilrår direktoratet at det kommenteres i formålsparagrafen. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Miljøverndepartementet vil understreke at vern som nasjonalpark vil ha positive konsekvenser for reindrift ved at nasjonalparken har til formål å sikre naturverdiene for fremtiden, og dermed også grunnlaget for reindrift som næring i området. Samlet sett er derfor de negative konsekvensene ved vern for reindrift vurdert som små, eller ubetydelige fordi vern anses som den beste måten å sikre opprettholdelse av reindriften innenfor planområdene i et langsiktig perspektiv. Departementet vil videre påpeke at opprettelsen av en nasjonalpark ikke berører spørsmålet om rettigheter i området. Regjeringen vil se nærmere på rettighetsspørsmålet i forbindelse med behandlingen av innstillingen fra Samerettsutvalget II og løses uavhengig av hvorvidt området er lagt ut som nasjonalpark eller ikke. Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig Fylkesmannens og direktoratets merknader.

6.2 Navn på verneområdet

Midt-Troms friluftsråd foreslår at navnet blir Bardu nasjonalpark. De ønsker å delta i en navnekomité for nasjonalparken.

En grunneier foreslår Sjørdalen – Rohkunborri nasjonalpark. Navnet viser til to sentrale landskapsformer i området og markerer møtet mellom norsk og samisk kultur.

Villmarkstur mener nasjonalparken bør ha et navn med utgangspunkt i et markert naturområde innenfor parkens grenser.

Statskog (lokalt) anbefaler et navn som gjenspeiler beliggenheten til nasjonalparken, det er mindre ønskelig å fremheve en enkelt art.

Bardu kommune foreslår Rohkunborri nasjonalpark.

Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard mener "Indre Bardu nasjonalpark" er det mest beskrivende navnet. Alternativt Rohkunborri nasjonalpark.

Fylkestinget støtter navneforslaget Rohkunborri nasjonalpark.

Fylkesmannen i Troms mener at nasjonalparken på grunnlag av innspill i høringen bør hete Rohkunborri nasjonalpark. Dette navnet viser til Rohkunborri som er et flott fjellmassiv og et kjent landemerke og monument i sentrum av området. Navnet angir en geografisk plassering og identitet, og Fylkesmannen i Troms mener at dette er et godt navn for nasjonalparken.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader. Rohkunborri vil også være det samiske navnet på nasjonalparken.

6.3 Vern og bruk

Villmarkstur har drevet næringsvirksomhet i området i 5 år, og mener en nasjonalpark vil være positiv for denne virksomheten. Villmarkstur tar sikte på å tilby varierte naturopplevelser innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Det forutsettes at Villmarkstur får frakte utstyr og personer til etablerte camper ved Altevatn og vestsiden av Leinavatn, og benytte eksisterende løypenett for motorferdsel på Altevatn. Hvis området blir nasjonalpark, må jakt og fiskeregler opprettholdes som i dag.

Talma sameby mener omtalen av barmarkskjøring, der det påstås at omfanget har økt, er feil. Samtidig påpeker de at bedrifter som skal utnytte samenes rettigheter i området, må gjøre avtale med Talma sameby. I tillegg påpeker de at hundekjøring ikke er tradisjonelt friluftsliv, og at slik ferdsel må avklares med Talma sameby.

Gielas reinbeitedistrikt påpekte i konsultasjonen at de er bekymret for at etablering av en nasjonalpark skal føre til økt ferdsel i området og dermed økt forstyrrelse av reinen. De er negative til at Regjeringen skal gi støtte til prosjekter som vil gi økt ferdsel i området gjennom programmet "Naturarven som verdiskaper" og et eventuelt næringsfond.

Direktoratet for naturforvaltning påpeker at det er et nasjonalt mål å holde motorisert ferdsel i utmark på et minimum. I områder som er vernet i medhold av naturvernloven/naturmangfoldloven er det i de fleste tilfeller strengere regler for motorferdsel enn det som følger av motorferdselloven blant annet på grunn av faren for terrengskader, og for å unngå forstyrrelser av dyrelivet. Motorisert ferdsel utgjør i tillegg et støyforurensingsproblem. Som følge av dette vil det derfor som hovedregel ikke være aktuelt å åpne for motorisert persontransport innenfor verneområdene

Eventuelle konflikter mellom reindrifta og andre brukerinteresser som benytter området, reguleres ikke gjennom verneforskriften. Slike konflikter må løses gjennom bruk av annet lovverk. Temaet bør imidlertid omtales i forvaltningsplanen.

Videre er det ønske fra Regjeringen om økt næringsutnyttelse av verneområdene, men at økt bruk ikke skal gå på bekostning av naturkvalitetene i området. Det skal ikke gå utover verneformålet. Det er ca 4 prosjekter i prosjektet "Naturarven som verdiskaper" som berører samis-

ke områder. Der ønsker man å få erfaring med dette elementet. Medvirkning lokalt fra ulike interesser er vektlagt. Næringsfond blir bare unntaksvis gitt.

Miljøverndepartementet vil anføre at hundekjøring kan bli en ferdselsform som kan utløse flere konflikter med reinnæringen i fremtiden. Talma sameby angir at nasjonalparkområdet brukes av hundekjørere og at dette kan være problematisk i kalvingsperioden april – mai. Fra Dividalen nasjonalpark kjenner en også til konflikter. Den organiserte hundekjøringen er vanligvis uproblematisk i forhold til reindriften. Problemet kan oppstå i forhold til den uorganiserte kjøringen. Etter forskriften for nasjonalparken er bl.a. organisert hundesledeskjøring en ferdselsform som krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten jf. forskriften pkt. 5.2, 2. ledd. Det legges til grunn at hundekjøring omtales i den forestående forvaltningsplanen bl.a. ved at det innefor rammen av friluftslav, hundelov og reindriftslov utformes nærmere retningslinjer for hvordan denne aktiviteten kan drives slik at bl.a. reindriften blir minst mulig skadelidende.

Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader.

6.4 Forvaltning av verneområdene

6.4.1 Forvaltningsplan

Statskog mener forvaltningsplan må utarbeides snarest etter at forskriften trer i kraft. Bardu Jeger- og Fiskeforening og Gielas Reinbeitedistrikt forventer å få bidra i utforming av forvaltningsplan. Samiske interesser må ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres. Partene kjenner området veldig godt og ønsker å delta i forvaltning, oppsyn og skjøtsel.

Fylkesmannen i Troms vil prioritere arbeidet med forvaltningsplanen. Det er allerede utarbeidet en skisse til forvaltningsplan for området som ble sendt på høring sammen med høringsdokumentet. Reindrift er en viktig næring i området og samisk bruk er en viktig identitet i området. Samiske interesser representerer en viktig ressurs og skal ha anledning til å delta i utforming av forvaltningsplan for området.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det i henhold til naturmangfoldloven stilles krav om at det skal foreligge et utkast til forvaltningsplan når verneplanen vedtas. Gjennom en overgangsbestemmelse i naturmangfoldloven § 77 åpnes det likevel for at det kan gjøres unntak, slik at forvaltningsplanen utarbeides etter vernevedtaket. Det er gjort avtale mellom Miljøverndepartementet og Sametinget om at skissen til forvaltningsplan som lå ved høringsdokumentet videreutvikles fram mot vernevedtaket, slik at det dokumentet som foreligger ved vernetidspunktet vil være tilstrekkelig for at verneplanen kan vedtas. I forskriften vil det bli spesifisert når en forvaltningsplan skal være ferdigstilt.

Det er forvaltningsmyndighetens ansvar å utarbeide forvaltningsplanen. Arbeidet med ferdigstilling av en forvaltningsplan må starte så snart som mulig etter vernevedtaket. Direktoratet for naturforvaltning understreker også at det, uavhengig av hvem som blir forvaltningsmyndighet, er nødvendig og ønskelig med bred lokal deltakelse i utarbeidelsen av forvaltningsplanen, deriblant reindriftsinteressene og Talma sameby. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning

Miljøverndepartementet understreker at lokal medvirkning er viktig i utarbeidelse av forvaltningsplan og at en del av de utfordringene høringsuttalelsene viser til naturlig hører hjemme i en forvaltningsplan. I forhold til samiske interesser gjelder konsultasjonsavtalen og de nærmere retningslinjer for behandling av vernesaker i samiske områder fastsatt 31.01.07. Dette innebærer at det ved fastsettelse av forvaltningsplan gjennomføres konsultasjoner med Sametinget.

Naturmangfoldloven § 35 siste ledd stiller krav om at utkast til forvaltningsplan skal foreligge samtidig med vernevedtaket for nasjonalparken. Fordi denne vernesaken er forberedt i henhold til bestemmelser i naturvernloven av 1970 hvor det ikke var et slikt krav, kommer overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 77 til anvendelse. En forvaltningsplan for Rohkunborri nasjonalpark skal utarbeides snarest mulig etter vernevedtaket. Et utkast til forvaltningsplan skal etter planen foreligge senest 1. september 2012. Dette er tatt inn i § 5 i verneforskriften for nasjonalparken. Med "utkast til forvaltningsplan" menes det utkastet som Fylkesmannen sender på høring til berørte parter.

Fylkesmannen har konsultert Sametinget 17. mars 2010 om mandat og sammensetning av et arbeidsutvalg som skal utarbeide utkast til forvaltningsplan for nasjonalparken. Dette utvalget vil bli nedsatt så snart råd er etter at vernevedtaket foreligger.

6.4.2 Forvaltningsmyndighet/rådgivende utvalg/oppsyn og informasjon

Forvaltningsmyndighet

Bardu kommune ønsker lokal forvaltning av nasjonalparken. Betingelsen for dette er at de får overført driftsmidler på lik linje med hva staten selv bruker i sammenlignbare tilfeller.

Gielas reinbeitedistrikt påpeker at samiske interesser må ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres. Gielas ønsker at forvaltningsmyndigheten blir lagt til Fylkesmannen for å unngå unødige konflikter lokalt, og ønsker selv å delta både i et forvaltningsstyre, i tillegg til praktisk oppsyn og skjøtsel. Det påpekes at reinbeitedistriktet er positivt til at det ikke blir ren kommunal forvaltning av verneområdet.

Talma sameby mener at samebyen må få flertall i forvaltningsstyret for nasjonalparken for å sikre samisk kulturutøvelse i samsvar med prinsippene i naturmangfoldloven. Etableringen og utredningen av en ny nasjonalpark i det lulesamiske området Tysfjord - Hellemobotn, ble utsatt inntil videre, i påvente av den politiske behandlingen av Samerettsutvalget 2 sin innstilling om den samiske befolkningens rettigheter til land og vann fra og med Troms og sørover. Etablering av Rohkunborri nasjonalpark må på lik linje med Tysfjord - Hellemobotn, også utsettes i påvente av den politiske behandlingen av Samerettsutvalget 2 sin innstilling, hvis ikke Talmas krav om forvaltning innfries. I verdensarvområdet Lapponia har samebyene majoritet i forvaltningen. Talma sameby vil ikke akseptere et lavere nivå av medbestemmelse i forvaltningen enn hva som er tilfelle i Lapponia.

Statskog mener det ved etablering av nasjonalparken må bevilges nødvendige ressurser, både når det gjelder økonomi, og kunnskap. Dette for å kunne utøve en god forvaltning og eventuell tilrettelegging. I tillegg påpeker de at forvaltningsmyndigheten må inneha nødvendig faglig kompetanse om verneverdier, brukerinteresser og forvaltning av det eventuelle verneområdet, dette for å hindre potensielle konflikter i nasjonalparken.

Fylkesmannen i Troms viser til Bardu kommunes utvidelsesforslag for nasjonalparken, et forslag som har fått stor oppslutning i høringen. Fylkesmannen vurderer det dermed slik at Bardu kommune har et eierforhold til dette forslaget til nasjonalpark, og at det vil være en god løsning at kommunen blir forvaltningsmyndighet for denne nasjonalparken.

Fylkesmannen er positiv til etablering av Barnas nasjonalpark. Med dette konseptet vil verdier knyttet til denne nasjonalparken bli tilgjengelig for et stort publikum. Fylkesmannen mener dette oppfyller nasjonale målsettinger om å kombinere bruk og vern og verdiskapning i forbindelse med naturvernområder.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det skal opprettes et interkommunalt nasjonalpark-/verne-områdestyre som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdet. En statlig tilsatt nasjonalparkforvalter skal være sekretariat for verneområdestyret. I tillegg skal det etableres et faglig rådgivende utvalg. Inntil et eventuelt forvaltningsstyre er opprettet, tilrår Direktoratet for naturforvaltning at forvaltningsmyndigheten for den foreslåtte Rohkunborri nasjonalpark legges til Fylkesmannen i Troms.

Miljøverndepartementet viser til at regjeringen har besluttet at dersom (flertallet av berørte) kommunen(r) i store verneområder ønsker å ha forvaltningsansvaret for verneområdet, skal det skje gjennom et (inter)kommunalt nasjonalpark-/verneområdestyre. Hvis ikke kommunen(e) ønsker slik myndighet, skal Fylkesmannen være forvaltningsmyndighet. Departementet registrerer at nasjonalparken ligger innenfor en (1) kommune (Bardu) og at kommunen ønsker kommunal forvaltning. Departementet legger opp til at det skal opprettes et politisk sammensatt nasjonalparkstyre bestående av representanter fra Bardu kommune, Troms fylkeskommune, Sametinget og Talma sameby. Styret velger selv leder. Styremedlemmene skal ha personlige vararepresentanter.

Nasjonalparkstyret skal etter planen formelt oppnevnes så snart som mulig etter vernevedtaket. Styret vil dermed også få en sentral rolle i slutføringen av forvaltningsplanarbeidet. Sekretariatet for nasjonalparkstyret legges til en statlig ansatt verneområdeforvalter som er underlagt nasjonalparkområdestyre i alle saker som angår forvaltningen av verneområdet. Inntil det er ansatt nasjonalparkforvalter, skal Fylkesmannen i Troms ivareta denne sekretariatsfunksjonen. Departementet viser til at forvaltningsmyndigheten tilligger Miljøverndepartementet i § 7 fordi det må være klart hvem som har forvaltningsmyndigheten inntil nasjonalparkstyret er etablert. Det er Miljøverndepartementet som beslutter når den nye modellen implementeres for dette området.

Departementet vil likeledes innføre en ordning slik at Talma sameby kan be om at saker som det fremtidige forvaltningsstyret etter verneforskriften får til behandling og som etter Talma sameby sin oppfatning vil være til ulempe/skade for Talma sameby sin reindrift og utøvelse av rettigheter i tilknytning til denne, innenfor nasjonalparken, legges fram for Miljøverndepartementet for avgjørelse. Dette gjelder imidlertid ikke forhold som ikke reguleres av verneforskriften, for eksempel utøvelsen av jakt og fiske.

Det innebærer at styret i slike saker ikke har vedtakskompetanse, og at vedtaksmyndigheten legges til departementet. I saker der det er uklart om Talma sameby sin reindrift, blir berørt herunder at planer om tiltak kan skade og/eller være til ulempe ved utøvelsen samebyens rettigheter i tilknytning til denne, skal saken(e) bringes inn for departementet for avklaring. Når departementet går inn for en slik løsningsmodell overfor Talma sameby, er begrunnelsen knyttet til den kjensgjerning at samebyens virksomhet i Norge ikke er underlagt norsk myndighetskontroll og at det derfor ikke foreligger tilsvarende mulighet for reguleringer/sanksjoner slik det er overfor norsk reindrift etter reindriftsloven. Gjennom den foreslåtte løsningsmodellen vil man oppnå at også Talma sameby sin reindriftsvirksomhet kan bli vurdert av norske myndigheter på tilsvarende måte som norsk reindrift.

Rådgivende utvalg

Direktoratet for naturforvaltning mener det kan være formålstjenlig å opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparken. Det tilligger forvaltningsmyndigheten å finne en mest mulig formålstjenlig sammensetting av et slikt utvalg.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets vurdering og viser til at forvaltning av verneområdet krever samhandling mellom mange aktører. Departementet understreker derfor viktigheten av at det faglige rådgivende utvalget representerer alle relevante samarbeidsparter.

Oppsyn

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Statens naturoppsyn (SNO) har det overordnede ansvaret for statlig naturoppsyn i alle verneområder, og er tillagt myndighet etter naturmangfoldloven, viltloven, friluftsløven, motorferdselloven, lakse- og innlandsfiskloven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven.

Direktoratet mener at det er viktig med et samordnet og helhetlig statlig naturoppsyn både nasjonalt og i regionen. Oppsynsbehovet i den nye nasjonalparken må også ses i sammenheng med SNOs arbeid med skadedokumentasjon og bestandsregistrering av rovvilt og andre naturoppsynsoppgaver. Det vil samtidig være viktig å bygge et godt samarbeid med lokale oppsynsordninger for å sikre god lokal forankring og gode faglige relasjoner. Direktoratet tilrår at det opprettes en lokal SNO stilling, samt bevilges midler til lokalt tjenestekjøp i området.

Miljøverndepartementet viser til at etablering av oppsyn må skje innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammer.

6.5 Erstatning

Bardu kommune ønsker etablering av et kommunalt næringsfond som kompensasjon for tapte næringsmuligheter i verneområdet.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at Naturmangfoldlovens § 50 gir grunneiere og rettighetshavere krav på erstatning når et vernevedtak medfører økonomisk tap som følge av at eksisterende bruk blir vanskeliggjort. Naturmangfoldloven beskriver ikke andre kompensasjonsordninger ved etablering av nasjonalparker.

Miljøverndepartementet viser til kommunens ønske om opprettelse av næringsfond. I samsvar med avklaringene etter naturmangfoldloven er det ikke aktuelt å innføre en generell kompensasjonsordning til lokalsamfunn som berøres av verneområder. Det kan imidlertid oppstå tilfelle som gjør det aktuelt med tiltak. Departementet kan ikke se at det er anført særlige grunner for at slikt næringsfond bør opprettes for Bardu kommune som følge av opprettelsen av nasjonalparken.

7 MERKNADER TIL VERNEFORSKRIFTEN

7.1 Merknader til avgrensningen av verneområdet

Bardu kommune anser nasjonalparkgrensa for å være en absolutt grense for nasjonalparkens bestemmelser for virksomhet og ferdsel.

Bardu kommune, Midt-Troms friluftsråd, Troms fylkeskommune og Bardu Jeger- og Fiskerforening mener at det på nytt må vurderes å trekke grensen over Salvasskardet lenger ned mot Altevatnet. Dette vil lette tilgjengeligheten for de som har som mål å ha vært i en nasjonalpark. Dette vil innlemme Talma samebys hyttegrenn i nasjonalparken og styrke samenes interesser ved at det signaliseres en aksept for deres næringsvirksomhet i nasjonalparken.

Talma sameby mener at ved å trekke grensa for den foreslåtte nasjonalparken litt opp fra stranda (av Altevatnet) gis det mulighet for fortsatt hyttebygging, mens tekniske installasjoner som samebyen har behov for, forhindres.

Statskog foreslår å trekke grensa noe opp fra Altevatn fra Storbukta for å gi plass til utvikling av reiseliv med blant annet permanente teltleire, jakt og friluftsliv.

En grunneier mener det vil være en fordel om også Gulmmavdat i øst, sør for Leinavatn hadde kommet med i verneforslaget.

Troms Fylkeslandbruksstyre mener arealene i Sjørdalen og Bones bør reduseres for å ivareta driftsmuligheter for landbruket.

Norges vassdrags- og energidirektorat mener det er positivt at det i forslag til vern er tatt hensyn til småkraftpotensialet i Salvaskardelva, ved at det som følge av konsekvensutredningen er gjort grensejusteringer i Salvaskardet som gjør dette vassdraget tilgjengelig for framtidig utnyttelse av kraftressursen. Videre poengteres at eksisterende energi- og kraftanlegg i størst mulig grad bør holdes utenfor verneområdet.

Fylkesmannen i Troms mener Bardu kommunes kommentar om at nasjonalparkgrensa skal være absolutt mtp. bestemmelser for virksomhet og ferdsel, er tatt hensyn til i forslaget til grense. Det er lagt vekt på at grensen skal være robust, dvs at det skal kunne foregå aktiviteter i randsonen til nasjonalparken uten at det påvirker verneverdiene. Når det gjelder Salvasskardet, var dette området med under planarbeidet med nasjonalparken, men ble tatt ut før forslaget ble sendt på høring. Dette ble gjort for å imøtekomme den store motstanden mot nasjonalparken fra Talma sameby som har sommerboplass og kalvemerkinganlegg i dette området. Fylkesmannen vurderte det slik at det ville vanskeliggjøre arbeidet med en nasjonalpark i dette området uten at Talma var positive til det. Siden området var tatt ut før forslaget ble sendt på høring er det ikke aktuelt å ta det inn igjen, da det vil kreve en ny høring.

Angående Statskog sitt ønske om å trekke grensa for nasjonalparken noe opp fra Altevatn ved Storbukta mener Fylkesmannen at det er tilstrekkelige arealer i Storbukta utenfor foreslått grense for nasjonalparken til å utvikle reiseliv. Jakt, fiske og friluftsliv vil være tillatt innenfor nasjonalparken. Fylkesmannen har lagt vekt på at i Storbukta vil nasjonalparken være lett tilgjengelig fra transportveiene på Altevatn, og at det kan være positivt for reiseliv som satser på tilbud i nasjonalparken, at det ett sted er kort avstand til grensen for nasjonalparken. Fylkesmannen har også lagt vekt på at grensa i Storbukta er trukket slik at verneverdier knyttet til myr og våtmark er tatt med i nasjonalparken. Hvis grensen skal trekkes tilbake vil disse verdiene ikke bli innlemmet i nasjonalparken.

Når det gjelder en grunneiers ønske om å innlemme området Gulmmavdat, sør for Leinavatn har ikke dette området vært med i planprosessen, og det er ikke aktuelt å innlemme dette området i nasjonalparken.

Angående Troms Fylkeslandbruksstyres synspunkter om å redusere arealene i Bones og Sjørdalen, vil Fylkesmannen påpeke at grensa ble justert ved Bones under planprosessen etter ønske fra grunneierne der. Det ble vurdert slik at forslaget til nasjonalpark, slik det foreligger, har ivarettatt driftsmuligheter for landbruket, og at grensen er trukket slik i forståelse med grunneierne i Sjørdalen og Bones-området.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens synspunkter.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.2 Nytt jordskiftekart

Talma sameby hevder at de har større rett til området enn staten, og at det hersker tvil om hvem som har eiendomsrett til området. Dette støttes av (IBSS/NSR) som viser til Høyeste-

rettsdommen av 1968 ad. Altevatt der de svenske samebyene Talma og Saarivuoma erklæres som eneste rettighetshavere.

Fylkesmannen i Troms har gjennomført planarbeidet på grunnlag av at området i dag har status som statlig grunn. Vern som nasjonalpark påvirker ikke eiendomsforholdene i området.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens uttalelse. I forbindelse med grensemerking av området, vil det bli utarbeidet et jordskiftekart. Det er etter direktoratets syn hensiktsmessig at det går frem av forskriften at dette kartet på samme måte som vernekartet skal oppbevares hos Bardu kommune, Fylkesmannen i Troms, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet. Jordskiftekartet skal også oppbevares i Talma sameby. Kart laget av andre enn jordskifteretten i forbindelse med grensefastsetting, omfattes ikke av denne tilføyselsen.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.3 Verneformålet

IBSS/NSR mener reindriftas areal og driftsvern må komme fram allerede i formålsparagrafen til nasjonalparken.

Talma sameby ber om at følgende bør inngå i formålet: *Vernet skal ivareta samiske kulturminner, samisk kulturutøvelse og det samiske naturgrunnlaget gjennom Talma samebys forvaltning.* Samebyen bestrider også at området er statseid.

Gielas reinbeitedistrikt foreslår at det i formålsparagrafens tilføyes at formålet med nasjonalparken er også å verne grunnlaget for reindrift og reindriftsarealene og dermed samisk kultur. Norsk grotteforbund påpeker at det bør tilføyes at ett av formålene er å sikre grotter og karstformer mot all skade og mot at det fjernes biologisk eller geologisk materiale fra dem. Friluftslivets fellesorganisasjon mener at det bør komme inn som et eget punkt i formålsparagrafen at nasjonalparken skal sikre allmennhetens tilgang til naturopplevelse gjennom utøving av et enkelt og miljøvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Fylkesmannen i Troms mener hensynet til reindrifta er ivaretatt i formålsparagrafen. Når det gjelder grotter mener Fylkesmannen at grotter ikke er et så fremtredende element i dette området at det krever å bli framhevet spesielt i formålet. Fylkesmannen mener grotter med tilhørende biologi faller inn under "et vidt spenn av naturtyper" slik formålet er formulert og at grotter med tilhørende flora og fauna dermed er ivaretatt i formålet. Ad. spørsmålet om hvorvidt friluftsliv bør være et eget punkt i formålsparagrafen, mener Fylkesmannen at dette allerede er formulert i forslag til forskrift.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det gjennom slutføringen av verneplanen for Sjunghatten nasjonalpark ble enighet mellom Sametinget og Miljøverndepartementet om at det i formålsparagrafen skal stå "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget". Direktoratet tilrår derfor at denne formuleringen også brukes i denne forskriften. Direktoratet støtter ellers Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til at det i tidligere konsultasjon med Sametinget om etableringen av Sjunghatten nasjonalpark, med utgangspunkt i den nye naturmangfoldloven og forarbeidene til denne, ble oppnådd enighet om at det i nasjonalparkforskriften skal stå: "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget".

Sametinget viser til at det har gitt uttrykk for at ordlyden i formålsbestemmelsen for det enkelte verneområde må vurderes konkret i forhold til hva som er den samiske bruken i det aktuelle

området. For andre foreslåtte verneområder må en derfor også kunne vurderes en formålsordlyd som mer uttalt ivaretar målsettingene i naturmangfoldsløven § 33 f om å bevare og tilrettelegge for bruk som bidrar til å opprettholde naturverdiene.

Miljøverndepartementet vil understreke at i forhold til samiske interesser vil det være viktig at naturgrunnlaget opprettholdes slik at samisk kultur og næringsutøvelse som bygger opp under verneverdiene, kan fortsette og videreutvikles. Vektleggingen av samiske interesser ut over formålsbestemmelsen følger også av naturmangfoldloven § 14 annet ledd hvor det heter at: ”Ved vedtak i eller i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur”. Dette følger også av *Konvensjon om sivile og politiske rettigheter* art. 27. Hensynet til det samiske naturgrunnlaget skal imidlertid ligge innenfor rammen av naturmangfoldlovens bestemmelser og verneforskriften. Ved en slik vektlegging må det også vurderes hvilke andre interesser som kommer inn. Eksempelvis vil hensynet til naturinteressene vektlegges sterkere i et verneområde enn utenfor.

Departementet har merket seg forslaget fra Talma sameby som innebærer at ivaretagelsen av bl.a. naturgrunnlag skal skje gjennom deres egen forvaltning. Departementet kan ikke slutte seg til et forslag som innebærer at samebyen alene skal forvalte område. Det er lagt opp til en lokal forvaltningsordning der også Talma sameby skal være representert, jf kap. 6.4.2.

Departementet slutter seg for øvrig til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4 Inngrep i landskapet

7.4.1 Vern mot inngrep i landskapet

Direktoratet for Mineralforvaltning med Bergvesenet på Svalbard påpeker at det ligger en forekomst av jern-titan-vanadium like utenfor østgrensen til den foreslåtte vernegrensen. De ber om at verneforskriften åpner for at det kan gis tillatelse til å drive underjordsdrift på forekomsten med adkomst fra utsiden av verneområdet, og at det kan etableres luftesjakter innenfor verneområdet samt at det kan foretas prøveboringer. De viser til at slike tillatelser er gitt i vernebestemmelsene for andre verneområder, for eksempel Forollhogna nasjonalpark og Geiranger – Herdalen landskapsvernområde.

Villmarkstur påpeker at det må være mulig å etablere telt-camper 2-3 plasser inne i nasjonalparken, med mulighet for operatør til effektivt å drive disse leirene. Disse bør ligge i tilknytning til naturlige innfartsleder til området, rett innenfor grensa til nasjonalparken.

Norsk grotteforbund mener det bør tilføyes at området også er vernet mot fjerning eller ødeleggelse av inventaret i grotter.

Fylkesmannen i Troms mener at underjordisk drift kan foregå uten dispensasjon fra verneforskriften, men at man bør unngå installasjoner som medfører inngrep på overflaten fordi dette vil forringe verneverdiene i området. De har derfor ikke åpnet for at det kan etableres luftesjakter i forskriften for denne nasjonalparken.

Fylkesmannen mener at det er egnede plasser for teltleire rett utenfor grensen ved alle innfallsportene til denne nasjonalparken. Fylkesmannen mener derfor at det ikke er nødvendig å etablere teltleirer rett innenfor grensen til parken, men at nærområdet utenfor kan benyttes til dette formålet. Fylkesmannen støtter Norsk grotteforbunds vurdering om at fjerning eller ødeleggelser av inventar i grotter bør tilføyes i punkt 1.1.

Direktoratet for naturforvaltning peker på at verneformålet for nasjonalparken bl.a. er å ta vare på et landskap som er tilnærmet fritt for tekniske inngrep, og at det derfor må være et mål å hindre nye inngrep og tekniske installasjoner som kan forringe de eksisterende verneverdiene.

Direktoratet tilrår at man føyer til at punkt om at det etter søknad kan gis tillatelse til prøvebo- ring og etablering av nødvendige luftesjakter i forbindelse med underjordisk drift av mineral- forekomster med uttakssted utenfor verneområdet.

Direktoratet bemerker for øvrig at det i verneforskriftens forbudsbestemmelse bør tas inn at det er forbud mot ”fjerning eller ødeleggelser av inventar i grotter”, jf. § 3 pkt.1.1.

Direktoratet støtter ellers Fylkesmannens synspunkter.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4.2 Tiltak knyttet til veier og parkeringsplasser

Bardu grunneierlag og en grunneier krever at det bygges en enkel veg 6 km inn mot nasjonal- parkgrensa i Sør-dalen, og at det etableres en parkeringsplass der for å unngå uønsket trafikk og parkering der vegen slutter i dag, og for å gjøre nasjonalparken mer tilgjengelig for de som ikke ønsker å gå så langt. Kravet fra grunneierne støttes av Bardu Høyre som også mener at veien inn Sør-dalen må oppgraderes til fylkesveg.

Bardu kommune påpeker at det må sikres atkomst og parkeringsplasser ved alle innfartsporter til nasjonalparken herunder Altevattnet, Sørmo/Sør-dalen, Strømseng/Isdalen og Bones/Isdalen.

Fylkesmannen i Troms mener at det er viktig med tilrettelegging i alle innfallsportene, for å gjøre nasjonalparken tilgjengelig for allmennheten, og unngå at grunneiere ved de mest brukte innfallsportene kan få ulemper som følge av parkering og søppel. Med avgrensing slik det foreligger nå (alternativ 2) vil det bli mindre trykk på Sør-dalen som utfartsområde, men det vil likevel være et behov for en parkeringsløsning. Fylkesmannen mener det vil være nødven- dig med en samlet plan for tilrettelegging i nasjonalparken. En slik plan bør vurdere hvor det er ønskelig å kanalisere trafikk, tilrettelegge for bruk og samtidig ta hensyn til både vernein- teresser og andre brukerinteresser. Berørte grunneiere skal være med i planleggingen av disse tiltakene. Vegvesenet skal involveres i forbindelse med skilting på vegene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens merknader om at det bør utarbeides en samlet plan for tilrettelegging i tilknytning til den foreslåtte nasjonalparken.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader. Departe- mentet har notert seg at Bardu kommune sitt hovedsyn er at hovedinnkjørselen til nasjonal- parken skal være via Fylkesveg 847 med tilhørende parkeringsmuligheter ved Altevattn. Kommunen påpeker imidlertid nødvendigheten av en tilførselsveg via Sør-dalen. Manglende parkeringsmuligheter til området medfører parkering på Sørmo gård noe som ikke er holdbart i dag eller i forbindelse med en fremtidig nasjonalparketablering.

Bardu kommune har laget beregninger for både vinter (alt.1.) og sommerbruk (alt.2.). Alterna- tiv 1: Vintervedlikeholdet (brøyting) foreslås til P-vinter, ca 350 m sør for gården. Kommu- nens beregning er her på kr 350.000,-. Ved alternativ 2. etableres ny skogsbilvei sørover ca 4 km og ny parkeringsplass. Totale kostnad er estimert til ca 3,5 mill. Alternativ 1 er tenkt be- nyttet til vinterparkering, mens alternativ 2 er til sommerbruk. Bakgrunnen for dette er rasfare langs deler av traseen.

Departementet har notert seg kommunens synspunkter i denne saken. Spørsmålet om å løse det trafikale herunder parkeringsmessige problemene i Sør-dalen berører i seg ikke spørsmålet om etablering av nasjonalparken idet de planlagte tiltakene ikke berører selve nasjonalpark-området. Departementet har imidlertid forståelse for at nasjonalparken kan føre til økt trafikk inn i Sør-dalen og at dette kan føre til ulemper for bl.a. Sørmo gård. Departementet er innstilt på å drøfte miljøvernmyndighetenes deltagelse i denne saken videre med kommunen innenfor de økonomiske rammer og muligheter som miljøvernmyndighetene har til disposisjon i slike saker.

7.4.3 Tiltak knyttet til hytter og andre anlegg

Talma sameby, Gielas reinbeitedistrikt og Troms Reindriftssamers Fylkeslag går sterkt imot at det må søkes om dispensasjon for utøvelse av de samiske rettighetene, som bygging av nødvendige bygg og anlegg i reindriftssammenheng. Gielas reinbeitedistrikt påpeker at behovet for nye bygninger og anlegg er en del av distriktsplanene som godkjennes i kommunen og fylkeskommunene, og de mener det derfor er godt nok vurdert.

Statskog mener det bør avklares om bestemmelsen om at det kan gis tillatelse til oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift, også omfatter tilrettelegging og forsterking av traseer for barmarkskjøring i reindrift. Dette er en problemstilling i andre nasjonalparker i fylket.

Fylkesmannen i Troms mener at det må søkes om dispensasjon for alle nye tekniske inngrep i en nasjonalpark, også de som gjelder reindrift. Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til anlegg som er tillatt etter reindriftsloven og som er nødvendige til reindrift. Fylkesmannen mener også at forsterking av kjørespor med geonett i forbindelse med barmarkskjøring i reindrift er et tiltak det kan gis dispensasjon til etter dette punktet i forskriften. Det er gitt slik tillatelse etter verneforskrifter i andre nasjonalparker i fylket der dette har vært ansett som en løsning for å redusere slitasje på vegetasjonen.

Direktoratet for naturforvaltning er uenig med Fylkesmannen i at forskriftens § 3 pkt. 1.3 f), der forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendig for utøvelse av reindrift, åpner for forsterking av kjørespor. Hvis det er et behov for forsterking av kjørespor tilrår direktoratet at det føyes til et punkt under § 3 pkt. 1.3 som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til utbedring av eksisterende kjørespor i samsvar med forvaltningsplanen. Denne hjemmelen vil dermed sikre muligheten for både å reparere og forsterke trasèene for eksisterende kjørespor i området. Med "eksisterende kjørespor" menes i denne sammenheng kjørespor som benyttes i forbindelse med nødvendig motorisert ferdsel i reindriften. Enkelte steder kan sporene være i en slik tilstand at de helt eller delvis er blitt ubrukbare på grunn av nedsynking i myr, eller erosjon i hellende terreng. Dette kan medføre at nye kjøretrasèer tas i bruk forbi slike partier. Stadig nye kjøretrasèer er uheldig da dette medfører økt terrengslitasje. Hensikten med å åpne for dispensasjon til utbedring av eksisterende kjørespor er dermed å unngå etablering av nye spor. De faste kjøresporene må inngå i en forvaltningsplan, der trasèene som skal benyttes må kartfestes. Forvaltningsplanen skal også beskrive hvordan vedlikehold av slike spor skal gjennomføres. Det skal derimot ikke legges opp til utbedring av spor på en slik måte at sporene endrer karakter i retning av veistandard. Hensikten er å kanalisere det meste av barmarkskjøringen i reindriften til faste kjørespor, samt å ha mulighet for å gjøre terrengforsterking der disse kjøresporene går i mer bæresvakt terreng. Dette kan for eksempel gjøres ved legging av geonett der kjøresporet går over myrområder. Direktoratet viser ellers til Fylkesmannens merknader.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4.4 Vannkraft

Norges vassdrags- og energidirektorat poengterer at det ikke må legges hindringer for drift og vedlikehold av dammer, anleggsveger, kraftoverføringslinjer.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det ikke er vannkraftverk innenfor grensen til den foreslåtte nasjonalparken. Det ligger imidlertid noen hydrologiske målestasjoner (snømålepunkt) innenfor planforslaget. Direktoratet viser i den anledning til kapittel 7.7 om motorferdsel, og tilrår at det åpnes for at det kan gis dispensasjon til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller helikopter i forbindelse med drift og vedlikehold av hydrologiske målepunkt.

Miljøverndepartementet er kjent med at NVE i sin rapport 19/2004 har identifisert et potensial for mikro-/minikraftverk (50-999 kW) i Coarddajohka (Jordbruella), som ligger sør for Altevattnet og innenfor grensene til den foreslåtte nasjonalparken. Tiltaket gir et relativt beskjedent kraftpotensial. I dette området finnes det heller ikke kraftlinjer eller annen infrastruktur fra før, og området er en viktig del av helheten i et landskap som ellers framstår som urørt. En utbygging her vil derfor etter departementets oppfatning være i konflikt med verneverdiene i området og som er grunnlag for opprettelse av nasjonalparken. For øvrig viser departementet til at grensene for nasjonalparken er justert slik at vernet ikke kommer i konflikt med mulig utbygging av Salvasjohka, lenger vest. Departementet slutter seg for øvrig til direktoratets merknader.

7.4.5 Stier, løyper, bruer, klopper, skilt

Friluftslivets fellesorganisasjon presiserer at omlegging av stier må være godt begrunnet og skje i samarbeid med de som bruker og vedlikeholder stien.

Fylkesmannen i Troms mener omlegging av stier skal skje i samarbeid med de som bruker og vedlikeholder stien.

Direktoratet for naturforvaltning vil påpeke at det i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplanen bør foretas en gjennomgang av behovet for eventuell omlegging eller merking av stier og løyper.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.4.6 Regulering av motorferdsel m.v for reindrift utøvd av Talma sameby

Miljøverndepartementet vil anføre følgende:

Miljøverndepartementet har hatt drøftinger med Talma sameby for å komme fram til en løsning for deres aktiviteter innenfor den foreslåtte nasjonalparken, i første rekke knyttet til utøvelsen av reindriften og skade/ulemper for utøvelsen samebyens rettigheter i tilknytning til deres reindriftsretter. Talma sameby sin reindrift finner sted i det alt vesentlige i barmarksperioden. Departementet konstaterer at Talma sameby sin reindrift og rettigheter i tilknytning til deres reindriftsretter ikke reguleres i henhold til norsk reindriftslovgivning. Videre legger departementet til grunn at deres reindrift bør likebehandles med norsk reindrift på barmark slik den finner sted innenfor andre nasjonalparker i Norge, eks.vis Seiland og Varangerhalvøya nasjonalparker. Her skjer den motoriserte trafikken i henhold til godkjent driftsplan etter reindriftsloven. Dette innebærer at reindriftnæringen i stor utstrekning får benytte motoriserte kjøretøy uhindret av nasjonalparkens særskilte regler om motorferdsel.

Departementet foreslår derfor at Talma sameby sin motoriserte ferdsel skal kunne finne sted i henhold til en egengodkjent plan for slik ferdsel, jfr. pkt. 6.3. i). Den egengodkjente planen skal innarbeides og forankres i forvaltningsplanen for nasjonalparken. Talma sameby skal legge fram en egen, årlig rapport som viser miljøstatus som følge av deres virksomhet og om nødvendig foreslå tiltak, bl.a. knyttet til bruken av luftfarttøy og barmarkskjøretøy i reindriften for å sikre mest mulig bærekraftig reindrift innenfor nasjonalparken innenfor rammen av verneformålet. I rapporten skal også inngå Talma sameby sin registrering av øvrige miljøforandringer med utgangspunkt i tradisjonell kunnskap. Utarbeidelsen av rapporten skal bekostes av Miljøverndepartementet. Der- som utviklingen innenfor reindriften i området viser negative utviklingstrekk i forhold til formålet med opprettelsen av nasjonalparken, skal departementet kunne ta pkt. 6.3. i) i verneforskriften opp til fornyet vurdering.

7.5 Plantelivet

7.5.1 Beiting

Troms fylkeslandbruksstyre påpeker at beitebruken må sikres som en rettighet uten de begrensningene som er fastlagt i forslag til forskrift.

Fylkesmannen i Troms påpeker at husdyrbeite er tillatt i henhold til forskriften. Punktet i verneforskriften som gir Direktoratet for naturforvaltning myndighet til å kunne regulere beiting ved særskilt forskrift, gjelder kun hvis det skulle oppstå situasjoner der beite fra husdyr er skadelig for naturmiljøet.

Direktoratet for naturforvaltning vil bemerke at bakgrunnen for bestemmelsen om regulering av beite, er en mulighet til å regulere beitepresset i verneområdene i en situasjon hvor beite- trykket overstiger den biologiske bæreevnen i området, m.a.o. at verneverdiene i området er direkte truet av ødeleggelse. Etter direktoratets vurdering må beitetrykkets negative effekt for naturgrunnlaget være utslagsgivende i denne sammenheng, ikke hva slags dyr som beiter. Direktoratet tilrår at hjemmelen til å regulere beite i § 3 pkt. 2.4 tas ut av forskriften.

Miljøverndepartementet viser til at i spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne gi grunnlag for unntak fra vernetiltaket, jf naturmangfoldloven § 48. En eventuell dispensasjon skal gis uten opphold slik at de tiltak matloven krever kan gjennomføres. Miljø- verndepartementet viser forøvrig til Fylkesmannens og direktoratets merknader og slutter seg til disse.

7.5.2 Vedhogst

Statskog påpeker at hogst av brensel til hytter og gammer i henhold til forvaltningsplan ikke bør være søknadspliktig, slik at bare hogst av brensel til faste bålplasser i nasjonalparken er søknadspliktig.

Fylkesmannen i Troms mener at all hogst bør vurderes konkret av forvaltningsmyndigheten, og at slik tillatelse kan gis for flere år.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens merknader.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.6 Dyrelivet

7.6.1 Rovvilt.

Talma sameby opplyser at lokal kunnskap om fauna forteller at det er yngling av jerv, bjørn og gaupe innenfor det foreslåtte verneområdet. Det foregår lisensjakt på disse rovdyrene i tillegg til uttak av skadedyr, på begge sider av riksgrensen.

7.6.2 Jakt og fiske

En grunneier mener det bør vurderes å forby jakt i den vestlige delen av den foreslåtte nasjonalparken.

Norges Jeger- og Fiskerforbund mener det kan være relevant å innlemme en mulighet for forvaltningsmyndigheten til å gi tillatelse til et planmessig målrettet vilt- eller fiskestell.

Villmarkstur påpeker at jakt- og fisketidene må opprettholdes slik de er i dag.

Fylkesmannen i Troms påpeker at det i utgangspunktet skal være tillatt med jakt og fiske i nasjonalparker. Dette er også en viktig forutsetning for å kunne utnytte nasjonalparken til naturbasert reiseliv.

For vilt- og fiskestell, vil det ikke være nødvendig med tillatelse til dette i forskriften. Vilt- eller fiskestell vil være tillatt etter bestemmelser i særlovgivning som gjelder vilt og fisk.

Direktoratet for naturforvaltning viser til Fylkesmannens merknader og tilføyer at annet lovverk også gjelder i verneområdene såfremt det ikke er lagt spesielle føringer i verneforskriften.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.7 Ferdsel

7.7.1 Ferdsel generelt

Friluftslivets fellesorganisasjon mener det er svært viktig at reguleringen av ferdsel ikke legger unødvendige og ikke-begrunnede restriksjoner på det enkle og naturvennlige friluftslivet. Bl.a. er det viktig at vernebestemmelsene ikke fører til unødvendige restriksjoner for mindre arrangementer i undervisningssammenheng.

En grunneier stiller spørsmål om det bør vurderes om ferdselen kan reguleres i enkelte områder og på tidspunkt i forhold til kalvingsområder for rein.

Fylkesmannen i Troms påpeker at området fortsatt skal kunne brukes til tradisjonelt friluftsliv og mindre arrangementer i undervisningssammenheng så lenge naturmiljøet ikke skades og forringer verneverdiene. Når det gjelder å regulere ferdselen i enkelte områder og tidspunkt i forhold til kalvingsområder for rein, mener Fylkesmannen at dette bør tas opp gjennom arbeidet med forvaltningsplan.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at verneforskriften ikke regulerer den uorganiserte ferdselen utover en henstilling om at all ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til bl.a. dyrelivet. Det naturvennlige friluftslivet er basert på den frie ferdselsretten, og utgjør en viktig del av vår identitet og kulturarv. Vern av områder sikrer arealer for utøvelse av friluftsliv, og det er i forskriften slått fast at allmennheten skal ha tilgang til naturopplevelser gjennom naturvennlig og enkelt friluftsliv. Regulering av ferdsel betyr ikke at all ferdsel og friluftsliv er

skadelig, men stiller krav til bevisst styring og tilrettelegging med skjerming av sårbare områder i eventuelt bestemte perioder på året. Direktoratet viser til at hjemmelen til å regulere ferdsel ved forskrift kun skal benyttes i helt spesielle tilfeller der verneverdiene i et gitt område ellers ville ha vært truet. Før en slik forskrift kan vedtas, skal den på høring til berørte instanser. Direktoratet viser til at muligheter for regulering av ferdsel er hjemlet i naturmangfoldloven § 34 jf. § 35.

Direktoratet er enig i at en så langt det er mulig skal søke å styre ferdselen for å unngå konflikter mellom ulike brukere av verneområdet, herunder ta hensyn til områder og perioder som er viktige for reindriften. Det understrekes imidlertid at reindriften alene ikke kan anvendes som grunnlag for en eventuell regulering av ferdsel i medhold av naturmangfoldloven § 34 jf. § 35, og at det er konsekvensene for verneverdiene som er det avgjørende ved vurderingen av om naturmangfoldloven kan anvendes som rettslig grunnlag for slik regulering. Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens øvrige synspunkter.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.7.2 Organisert ferdsel

Friluftslivets fellesorganisasjon forutsetter at "til fots" også gjelder på ski og andre former for miljøvennlig ferdsel.

Statskog stiller spørsmål om forskriften skal forstås slik at bruk av hest og sykling ikke kan tillates før forvaltningsplanen foreligger.

Fylkesmannen i Troms påpeker at ferdsel til fots også gjelder ferdsel på ski. Når det gjelder organisert bruk av hest tas dette opp i arbeidet med forvaltningsplanen. Før forvaltningsplanen foreligger må det søkes om dispensasjon til organiserte turer med hest eller sykkel.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens merknader men peker i tillegg på at frivillige organisasjoner og andre aktører i større omfang utvikler organiserte tilbud der naturopplevelse og friluftsliv er sentralt, f.eks. organiserte fotturer, tematurer, organiserte rideturer og klatring. Slike aktiviteter kan medføre stor opphoping av mennesker på samme tid. Det kan igjen føre til markslitasje og forstyrrelse av dyreliv. Det kan derfor være større sjanse for at organisert ferdsel medfører konflikter i forhold til naturmiljøet enn annen ferdsel. Utgangspunktet er at turer til fots skal være tillatt, så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. I de fleste nasjonalparker er det ikke skilt mellom ulike brukergrupper, men lagt til grunn at organisert turvirksomhet til fots er tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det er ikke ønskelig å legge større restriksjoner på organisert ferdsel og ferdselsformer enn det som er påkrevd ut fra verneformålet. Ved krav om søknad etableres det imidlertid en dialog mellom utøveren og forvaltningsmyndigheten. Dialog mellom forvaltningsmyndigheten og de ulike aktørene som bruker nasjonalparken kan være avgjørende for vurderingen av hvorvidt den organiserte ferdselen er problematisk i forhold til naturmiljøet.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.8 Motorferdsel

Statskog ser positivt på strengere restriksjoner for motorferdsel i området og at barmarkskjøring i utgangspunktet bør begrenses til et minimum. De stiller samtidig spørsmål ved om punktet i forskriften som omhandler at det kan gis tillatelse til transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri, bør ha en tydeligere ordlyd. Det kan være tvil om bestemmelsen kun gjelder transport av utstyr til båt eller om den også gjelder transport av utstyr til isfiske.

Friluftslivets fellesorganisasjon mener det er viktig å redusere eller begrense motorferdsel i utmark til et minimum. Verneforskriften må kun åpne for det som er ytterst nødvendig, og det må gjennomføres en streng forvaltningspraksis.

Talma sameby, Troms Reindriftssamers Fylkeslag og Gielas reinbeitedistrikt reagerer sterkt på at det må søkes om dispensasjon for utøvelse av de samiske rettighetene som bruk av motorkjøretøy, inkludert bruk av helikopter under 300 m fra bakken. Videre påpeker de at behovet for motorferdsel også behandles i driftsplan som godkjennes av kommune og fylkeskommune, og at det gjennom en slik prosess blir godt nok vurdert og begrunnet.

Villmarkstur mener det må åpnes for å gi begrenset dispensasjon til næringsaktører for transport av kunder vinterstid med snøskuter etter bestemte traseer til Geavdnjajávri.

Bardu kommune mener gjeldende dispensasjonspraksis for snøskuter til Geavdnjajávri må kunne fortsette.

En grunneier påpeker at det er viktig at dispensasjonsbestemmelsene blir praktisert strengt, og at punktet om det kan gis tillatelse til øvelseskjøring bør utgå fordi det er rikelig med områder utenfor parken til øvelseskjøring.

Statkraft mener det må gis dispensasjon fra forbudet mot motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av eksisterende hydrologiske målepunkt (snømålepunkt).

Forsvaret ber om at vernebestemmelsene utformes slik at Forsvaret kan videreføre sin lette øvingsvirksomhet i området. Militær lavtflygning må unntas fra minimumsgrensen på 300m etter samme prinsipp som i Svartisen nasjonalpark hvor Forsvarets nødvendige lavtflygning er unntatt. Fylkesmannen i Troms må dokumentere hvorfor Forsvarets lavtflygning må opphøre i området.

Fylkesmannen i Troms vurderer det også slik at motorferdsel skal reduseres til et minimum i nasjonalparker. Det kan gis tillatelse til bruk av helikopter i forbindelse med reindrift, jf. 6.3.g. for flere år. Fylkesmannen mener at barmarkskjøring er nødvendig for dagens reindrift, og er innstilt på å finne løsninger som tilfredsstiller de behov reindriften har for å kunne drive rasjonelt. De har god erfaring med tilsvarende regelverk som praktiseres i en annen, eksisterende nasjonalpark i fylket. Det gis dispensasjon for barmarkskjøring som er tilpasset reindriftenes behov og dispensasjon for flere år. Fylkesmannen mener at det er rom for å finne akseptable løsninger for reindriften innenfor rammen av denne bestemmelsen, og at dialog mellom vernemyndigheter og reindrift vil medvirke til at barmarkskjøring og tilhørende skader på vegetasjonen reduseres til et minimum.

Når det gjelder motorferdsel i forbindelse med turisme, mener Fylkesmannen at det ikke er aktuelt å gi dispensasjon til dette i en nasjonalpark. Turisme skal kunne utvikles innenfor verneområder, men uten at det fører til økt bruk av motorferdsel.

I forskriften åpnes det for at det kan gis dispensasjon til bruk av snøskuter på vinterføre for nødvendig transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri. Transporten skal skje etter bestemte traseer i henhold til forvaltningsplanen, og innenfor rammer som tar hensyn til verneverdier og andre brukerinteresser. Dispensasjonene skal gis innenfor motorferdselslovens regelverk. Det er tilført "*innenfor regelverket til motorferdselsloven*" i forskriften for at det skal være klart at forskriften ikke åpner for ferdsel som ikke er tiltatt etter motorferdselsloven.

Fylkesmannen er enig i at øvelseskjøring i prinsippet bør foregå utenfor verneområdet. I noen tilfeller er det nødvendig å øve inne i verneområder for å bli kjent der og ha beredskap i forbindelse med ulykker. Det bør være en streng praksis i forvaltningen av dette punktet. For bruk av snøskuter i forbindelse med øvelser i redningstjeneste skal forvaltningsmyndigheten

følge retningslinjer i brev fra Direktoratet for naturforvaltning av 01.03.99 som gjelder hjelpekorpsenes bruk av snøskuter i verneområder.

Det er ingen vannkraftverk innenfor foreslått vernegrense. Det er syv hydrologiske målepunkter innenfor alternativ II, og målinger foretas manuelt en til to ganger i året. Siden målestasjonene allerede befinner seg innenfor foreslått vernegrense, må det åpnes for at de kan drives videre herunder vedlikeholdes. Det er derfor åpnet for at det kan gis dispensasjon til bruk av snøskuter eller helikopter i forbindelse med drift og vedlikehold av hydrauliske målepunkter.

Det er gjort konsekvensutredning for Forsvaret i forbindelse med planarbeidet med nasjonalparken. I følge denne konsekvensutredningen berøres ikke Forsvarets lavtflygningsområder av dette verneforslaget og det beskrives at det ikke er aktuelt å øve med jagerfly over området. Fylkesmannen finner derfor ingen grunn til at lavtflygning i Forsvaret skal unntas i fredningsbestemmelsene.

Direktoratet for naturforvaltning viser til at det er et nasjonalt mål at den motoriserte ferdselen i utmarka skal holdes på et minimum. I nasjonalparker vil forskriften normalt ha strengere bestemmelser om motorferdsel enn bestemmelsene i motorferdselloven som gjelder utenfor verneområdet. Eventuelle lokale tilpasninger av forskriften for en nasjonalpark og alle søknader om dispensasjon skal vurderes i et langsiktig perspektiv hvor så vel samlet belastning, som mulige konsekvenser av den enkelte dispensasjon skal vurderes. Dette innebærer at det skal foretas en interesseavveining hvor nytte eller behov for transport blir vurdert opp mot mulige skadevirkninger på verneformålet. I utgangspunktet er all motorferdsel forbudt i nasjonalparker. Likevel kan forvaltningsmyndigheten i de fleste nasjonalparker gi tillatelse til motorisert transport i nærmere bestemte tilfeller for hvert enkelt område. Direktoratet støtter Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet viser til sin omtale av forholdet til Talma sambys motorferdsel i området under pkt.7.4.6.

Departementet viser videre til en samarbeidsgruppe mellom Miljøvern- og Forsvarsdepartementet der en drøfter forholdet mellom verneområder og forswarets behov for lavtflyging. Slik lavtflyging er en viktig samfunnsfunksjon og skjer generelt sett i relativt lite omfang. Avveiningen mellom vernehensyn og forswarets behov for lavtflyging gjør en på bakgrunn av faglige råd fra Norsk institutt for naturforskning (NINA). Ut i fra konklusjonene så langt, tilrår Miljøverndepartementet at forswarets behov for lavtflyging er tillatt der verneformålet ikke er knyttet til arter som er spesielt sårbare i forhold til lavtflyging. Det finnes flere truede dyrearter i området bl.a. fjellrev (kritisk truet CR), jf fotnote under pkt. 1.2 i foredraget og § 2 Formål i forskriften, som er en av artene som etter utvalgets oppfatning kan utløse tidsavgrenset lavtflygingsforbud. Under henvisning til samarbeidsgruppens foreløpige konklusjoner vil Miljøverndepartementet foreslå at vernereglene ikke skal være til hinder for Forsvarets nødvendige lavtflyvning i perioden fom 15. juli tom 30. april, jf forskriften pkt. 6.2 e).

Det er innført en egen dispensasjonshjemmel som åpner for muligheten å få adgang til bruk av nødvendig motorferdsel på barmark i forbindelse med oppsetting av gjerder for husdyr, jf forskriften pkt. 6.3.h).

Miljøverndepartementet slutter seg forøvrig Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.9 Forurensning

En grunneier mener det bør legges ned forbud mot bruk av motordrevne isbor.

Fylkesmannen i Troms foreslår at dette tas opp i arbeidet med forvaltningsplanen.

Direktoratet for naturforvaltning støtter Fylkesmannens tilrådning.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannens og direktoratets merknader.

7.10 Basestasjon til digitalt nødnett

Justis- og politidepartementet opplyser at det pågår utbygging av et digitalt nødnett i Norge som innebærer etablering av en rekke basestasjoner. Justis- og politimyndighetene har bedt om at det tas inn et punkt om ”oppsetting av basestasjon til det digitale nødnettet” i forskriften § 3 kapittel 1.2 eller 1.3.

Miljøverndepartementet mener at etablering av en basestasjon til digitalt nødnett er en type tiltak som vil kunne ha negativ innvirkning på nasjonalparken som et stort naturområde med et særegent landskap. En basestasjon har en mast som er opp til 50 meter høy, og den må ha tilgang til kraft gjennom jord- eller luftledning. Transport i forbindelse med installasjon skjer ved hjelp av helikopter, og det er i hovedsak ikke behov for å bygge veg til stasjonene. Vinterstid kan det være behov for å bruke snøscooter i forbindelse med tilsyn. Videre peker departementet på at det ikke foreligger konkrete planer for utbygging av det digitale nødnettet innenfor den foreslåtte nasjonalparken. Departementet mener på denne bakgrunn at eventuelle framtidige ønsker om oppsetting av basestasjon til det digitale nødnettet innenfor Rohkunborri nasjonalpark bør behandles etter forskriften § 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser.

Miljøverndepartementet

t i l r å r

Forskrift for Rohkunborri nasjonalpark fastsettes i samsvar med vedlagte forslag
(vedlegg 1)

Referat fra møte i arbeidsgruppa for planarbeidet med ny nasjonalpark i Bardu Torsdag 29. 03. 2007 kommunehuset Setermoen

Tilstede:

Fylkesmannen v/ Knut M. Nergård og Heidi-Marie Gabler
Troms fylkeskommune v/Asbjørg Fyhn (for Toril Skoglund)
Bardu kommune v/Per Åke Heimdal
Statskog v/Jørgen Nerdal
Bardu grunneierlag v/Jan Sørmo
Salangsdalen grunneier-og utmarkslag, v/Tor Einar Bones
Talma sameby, v/Børje Allas (for Marit Anne Allas)

I tillegg møtte Fylkesråd for kultur, helse og miljø, Mariam Rapp

Ordfører Oddvar Bjørnsen var til stede første time av møtet.

Referat:

Fylkesmannen hadde sendt ut forslag til høringsdokument, grense og forskrift før møtet som grunnlag for diskusjon. Det var også sendt ut brev fra Direktoratet for naturforvaltning der søknad fra Talma sameby om ressurser til bistand under planarbeidet ble avslått. Børje Allas delte ut en side fra "Vinterstjärna, sameägt land och vatten med vinterbetesrätt Skattemannarätt med adpertinenser" av Tomas Cramér.

• Diskusjon av forslag til grense, forskrift og høringsdokument

Talma påpekte at siden de ikke fikk ressurser til bistand i planarbeidet hadde de ikke hatt anledning til å lese dokumentene før møtet. Talma har ikke hatt mulighet til å forberede seg.

Fylkesmannen ønsker å sende et forslag til nasjonalpark til faglig gjennomgang hos Direktoratet for naturforvaltning slik at saken kan legges ut til offentlig høring før sommeren. Sittende kommunestyre har uttrykt ønske om å uttale seg i høringen siden det var de som kom med forslaget om utvidelsen av planarbeidet.

Ordfører uttrykte at det har vært mye diskusjon rundt reindriftas rettigheter og at det har vært en viktig diskusjon. Det er viktig å komme videre i prosessen og saken skal ut på en høring der det også blir anledning til å uttale seg. Det er likevel viktig at det blir et godt dokument som sendes på høring. Nåværende kommunestyre sitter til oktober.

Statskog mente at det ut i fra en totalvurdering av konsekvensutredningene er vanskelig å begrunne at området skal vernes som nasjonalpark fordi konsekvensene ved vern som nasjonalpark for de fleste tema er veldig små.

Fylkesråden pekte på at man må ta stilling til innfallsportene til nasjonalparken i forbindelse med grensereguleringer. Det var viktig å tilpasse forskrifter etter sesongavhengig bruk (hvitt og grønt kart).

Forslag til kart og grense

Talma vil ha med hytter, trekkveier og infrastruktur i reindrift med på kartet. De kunne ha tilrettelagt for dette dersom de hadde fått ressurser til bistand under planarbeidet.

Diskusjonen angående grense var konsentrert om Storbukta og Salvassskardet.

Storbukta:

Fylkesmannen foreslår at grensa settes i Storbukta for å få med naturområder der med høy verdi. Det ble også vist til ønske om at nasjonalparken skal være tilgjengelig og at Storbukta er det eneste stedet der nasjonalparken er lett tilgjengelig. Ellers er det en times fottur, eller bratt terreng for å komme til grensen for foreslått nasjonalpark.

Statskog ønsket at grense ble trukket lengre inn i Stordalen slik at det blir mer romslighet for aktiviteter og utvikling i Storbukta. Dette vil også være en mer naturlig avgrensning ut fra landskapsrommet. Dette hadde Statskog også uttrykt på befaringen i området. Sett i et lengre perspektiv er det ikke hensiktsmessig med grense så langt nede i Storbukta. Naturverdiene i området kan ivaretas gjennom plan og bygningsloven. Dagens skogtilstand med gammel bjørkeskog må betraktes som en relativ kortvarig fase i en bjørkeskog. Skogtypen er vanlig både innenfor og utenfor nasjonalparken.

Bardu kommune (Heimdal) viste til at de viktigste naturtypene i Stordalen er nede på sletta. Det er gode nok utviklingsmuligheter utenfor grensa slik den er satt. Dessuten skal en nasjonalpark ikke være til hinder for næringsutvikling og man kan ikke se for seg inngrep i Storbukta i forbindelse med næringsutvikling som er uforenlig med dagens regelverk for en nasjonalpark. – etterlyste konkrete forslag til utvikling i Storbukta som ikke kan foregå i en nasjonalpark.

Ordfører uttrykte enighet med Statskog. Randsoneproblematikken er viktig og ser gjerne at grensa justeres innover i Stordalen.

Talma vil ikke ha inngrep eller inntrengning i Storbukta og ønsker at grensa trekkes så langt ned mot Altevatt som mulig. Aktivitet i Storbukta kan komme i konflikt med reindrift. Det er viktige beiteområder der, og beiteområdet ble redusert etter utbygging av Altevatt.

Fylkesmannen foreslår at foreliggende forslag til grense i Storbukta sendes ut på høring og eventuelt justeres etter innspill der.

Salvassskardet.

Fylkesmannen hadde foreslått å ta ut et område i Salvassskardet slik at sommerboplass, kalvemerkingssanlegg og trase for barmarkskjøring i forbindelse med reindrift ikke blir inkludert i nasjonalparken. Dette er gjort etter sterk anmodning fra Talma sameby.

Statskog mente at reindriften i Salvassskardet burde være med i nasjonalparken og at det blir en merkelig arrondering av nasjonalparken dersom området tas ut. Reindriften sine behov i Salvassskardet må dekkes opp med romslige og hensiktsmessige bestemmelser i forvaltningsplanen.

Salangsdalen grunneier- og utmarkslag refererte til handlingsplan for bærekraftig utvikling i nasjonalparker som er på høring. Reindrift skal kunne drives i en nasjonalpark. Dessuten

åpner planen for at man kan forby ferdsl som er uønsket i forbindelse med næringsutvikling, for eksempel i reindrift. Talma bør vurdere om det kanskje er gunstig for reindriften i Salvasskardet at de er innenfor nasjonalparken.

Sitert fra handlingsplanen:

De klareste konfliktene finner vi i dag i forhold til reindriften. Vi har f.eks en sak fra Børgefjell nasjonalpark hvor en søker ikke fikk dispensasjon for å drive guidede turer til fots med bruk av islandshest, samt frakt av kanoer inn i området med snøskuter. Etter klage omgjorde Direktoratet for naturforvaltning Fylkesmannens vedtak og ga vedkommende søker tillatelse til å drive organisert ferdsel i området. Sommeren 2006 ble det imidlertid med hjemmel i reindriftsloven § 28, truffet vedtak om forbud mot organisert reiselivsvirksomhet innenfor nasjonalparken i perioden 15/7-15/9.

Talma tilførte at jmf ILO-169 har folket rett til selv å bestemme i disse spørsmål. Talma har vurdert og foreslår en 0-løsning på nasjonalpark så lenge respekten for selvbestemmelsesrett ikke respekteres.

Fylkesråden pekte på at tilgjengeligheten for nasjonalparken er viktig. Med utfartsområde fra Innset ville det være ønskelig at grensa trekkes lengre ned i Salvasskardet og det foreliggende forslaget har i det perspektivet en lite hensiktsmessig arealmessig avgrensning. Fylkesråden har flydd over området i helikopter og sett omfattende kjørespor i området tilknyttet nasjonalparkforslaget. Fylkesråden mente at det kunne være større fordeler for samebyen å være i nasjonalparken og naturlig at samebyen hører med og vern som nasjonalpark vil kunne begrense omfanget av unødig barmarkskjøring og stoppe uønsket utvikling av kjørespor i området (inkludert randsonen).

Talma har tilført at en slik utvikling vil være et brudd mot ILO-169 konvensjonen. Talma etterlyste mer sakkyndig kommentarer angående ”spor i naturen” De eneste sporene som er synlige er kjøresporene inn til boplassen og til gjerdet. Vegene i Setermoen synes jo også. Området med spor ligger utenfor planområdet for nasjonalparken.

Talma pekte på at den ”fliken” med Bajit Dihttioalgi kan tas ut så blir det ingen merkelig avgrensning. Det er fysisk tungt å kjøre motorsykler på barmark og ingen kjører mer enn det som er nødvendig. Hvis kjøringen medfører skader på beiteområdet så tar reindriften selv ansvaret for det og regulerer aktiviteten. Talma sameby var glad for at det var vist respekt for samisk bosetting og uttrykte respekt for at Fylkesmannen hadde tatt Salvasskardet ut av verneforslaget.

Salangsdalen grunneier-og utmarkslag sa at det er bedre med en innfallsport i Stordalen for den gruppen av ”kunder” som bare vil rett innenfor grensen til en nasjonalpark. Dette kan gi muligheter for inntekt av transport til Storbukta for en kort tur inn til nasjonalparkgrensa.

Bardu kommune (Heimdal) uttrykte at grensa i Salvasskardet er grei. Selv om grense settes lengre ut blir ikke tilgjengeligheten særlig bedre for det vil uansett være langt og bratt opp til grensen. For nærfriluftslivet har det ingen betydning hvor grensa går, folk går på tur i området uansett.

Bardu grunneierlag gjentok tidligere standpunkt om at området er best vernet som det er i dag. Status som nasjonalpark vil medføre økt ferdsel og slitasje på området.

Fylkesmannen viste til at det ikke var dokumentert verdifulle naturkvaliteter i området som er foreslått tatt ut i Salvasskardet som ikke er ivarettatt andre steder i planområdet. Derfor er det tatt hensyn til den sterke motstanden fra Talma sameby, og sommerboplass med kalvemerlingsanlegg er tatt ut av forslaget til nasjonalpark. Det blir svært vanskelig å få til en god forvaltning av hytter, kalvemerlingsanlegg og behov for barmarkskjøring, når Talma ikke ønsker at området blir vernet som nasjonalpark. - Ber likevel Talma om å vurdere om de ønsker at Salvasskardet skal være med i nasjonalparken i høringen av verneplanen.

Konklusjon

Sommerboplassen til Talma sameby med kalvemerlingsanlegg og trase for barmarkskjøring holdes utenfor forslaget til nasjonalpark. Grensa justeres så det blir en bedre arrondering av verneforslaget før det sendes på høring

Fylkesråden ba om at det ble anført at Fylkeskommunens primære ønske, utfra en helhets vurdering, er at grensa settes lengre ned i Salvasskardet for at parken skal bli mer tilgjengelig for publikum, for naturlig å inkludere samebyen og for å øke mulighetene for å skape et næringsgrunnlag i området.

Ellers var det enighet om forslaget til grense. Fylkesmannen hadde justert grensa i vest etter ønske fra Salangsdalen grunneier-og utmarkslag, og de var fornøyd med den justeringen som var gjort.

Synspunkter på forslag til forskrift

Forskriften bør oversettes til samisk og svensk.

Navn på alternativ 2:

Ordfører meddelte at navneforslag fra kommunen er på gang. Vi avventer et forslag til navn fra kommunen på "det store alternativet".

Talma sameby ønsker separate avtaler med reindrift i området, og at alt som har med reindrift å gjøre strykes i forslag til forskrift for nasjonalparken. Det må tilføres at Talma har rettigheter i området under eiendomsforholdet. I formålet bør formuleringen "området brukes til tidsenlig reinskjøtsel" erstatte eksisterende formulering "området skal kunne brukes til reindrift.

Fylkesmannen viste til at forslaget til forskrift har flere punkt som gjelder kun for reindrift.

Diskusjonen rundt forslaget til forskrift var ellers konsentrert om kjøring på barmark i reindrift og bruk av skuter over Bihppas.

Kjøring på barmark i reindrift

Talma sameby er i mot at det innføres et forvaltningsregime som krever at de må søke om dispensasjon for sin aktivitet. Derfor må alle punkt i forskriften som krever tillatelse for reindrift flyttes til punktet "bestemmelsene er ikke til hinder for". Talma motiverer med at det er interne restriksjoner og en sterk egenkontroll som begrenser kjøringen.

Dette gjelder:

1.3.f flyttes til 1.2.a (gjelder tillatelse til nye nødvendige anlegg for utøvelse av reindrift)
6.3.g flyttes til 6.2.b (gjelder tillatelse til kjøring på barmark og landing med helikopter)

Salangsdalen grunneier-og utmarkslag sa at barmarkskjøring er såpass konfliktfylt at det er behov for en begrensning i forskriften. Det må etableres et dispensasjonsregime som er akseptabelt for reindrifta.

Talma mente at det er forskjell på brukere og rettighetseiere, en eier har større rett og tar et større ansvar. Man finner ”Uöverskådliga spår i naturen fra andre brukere rundt Setermoen.

Statskog uttrykte at man er best tjent med at barmarkskjøring krever tillatelse, men utforme en forvaltningsplan som er romslig i forhold til reindrifas behov.

Bardu kommune (Heimdal) mente at motorferdsel på barmark i reindrift må reguleres og begrenses til nødvendig kjøring og begrenses til et minimum. Nødvendig kjøring i forbindelse med reindrift kan være tillatt.

Fylkesråden er generelt opptatt av at skader fra barmarkskjøring er store og at det er behov for å begrense/regulere omfanget av slik kjøring. Pkt 6.3 er ikke til hinder for nødvendig kjøring i forbindelse med barmarkskjøring i reindrifta.

Fylkesmannen viste til at barmarkskjøring i forbindelse med reindrift krever dispensasjon i alle andre nasjonalparker. Det er ikke sannsynlig at vi vil få gjennomslag for å åpne for fri barmarkskjøring for reindrift i denne nasjonalparken.

Konklusjon:

Det var ikke oppslutning om å flytte punktet 6.3.g til 6.2.b. dvs ikke åpne for fri kjøring på barmark i forbindelse med reindrift.

Bruk av skuter over Bihppas

Bardu kommune gir dispensasjoner etter motorferdselsloven for å kjøre skuter over Bihppas til Eartebealjavri for transport av utstyr i forbindelse med isfiske. Kjøringen skal skje etter bestemt trase. Forslaget til forskrift for nasjonalparken åpner for at denne praksisen til en viss grad skal kunne fortsette, men begrenses i forhold til dagens praksis gjennom retningslinjer i forvaltningsplan for nasjonalparken. Dette gjør det mulig å opprettholde en friluftslivs-tradisjon i området, samtidig som at denne motoriserte ferdsele reguleres strengere av hensyn til naturmiljø og andre brukere.

Statskog vil ikke stille seg bak forslaget om å åpne for bruk av snøskuter over til Bihppas i forskriften for nasjonalpark. Dagens praksis er i strid med motorferdselsloven. Det harmoniserer ikke med verneformålet å legalisere en dispensasjonspraksis som over tid er utøvd med varierende begrunnelse, og som det er vanskelig å finne hjemmel for i motorferdselsloven. I KU framkommer det at stillhet er nesten det eneste fortrinnet med en nasjonalpark i forhold til dagens tilstand- 0-alternativet.

Bardu grunneierlag pekte på at det er viktig at folk kommer seg ut. Det kan begrenses til tillatelse til 1-2 turer pr. år pr. person.

Salangsdalen grunneier-og utmarkslag mente det er ønskelig med en strengere regulering av skutertransporten over Bihppas. Kanskje punktet 6.3.h holder (forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av skuter for transport av båter og utstyr til båter og fiskekultivering på Geavdnjajávri).

Bardu kommune (Heimdal) foreslo å begrense ferdselen ved å legge begrensninger på kjøringen i forvaltningsplanen, for eksempel begrense antall turer pr person eller begrense ferdselen til noen helger i året.

Fylkesråden pekte på at lyd og støy må vurderes mot stillhet i en nasjonalpark og at store områder må få stillhet og ro. -Er likevel bekvem med det dispensasjonsregimet som legges frem i forslaget fra Fylkesmannen.

Annen diskusjon rundt forskriften

5.3 Sykling. Ikke organisert sykling bør være tillatt i nasjonalparken. Forslag til forskrift endres til organisert bruk av hest og sykling.

6.2.c Bruk av båtmotor på Geavdnjajávri. Det bør stå til og med 10 Hk og ikke inntil. Dette endres i forslaget til forskrift.

Fylkesråden pekte på mulighetene for å understreke næringsaspektet bedre i forskriften.

Det ble også diskutert om det var aktuelt å regulere øvelse med hundespann på barmark. Konklusjonen ble at det kan reguleres gjennom forvaltningsplanen dersom det blir en aktuell problemstilling.

- **Videre fremdrift, sette møtedatoer**

Neste møte er 26.04. Fylkesmannen ønsker å sende planen til faglig gjennomgang etter neste møte.

- **Eventuelt.**

Ingen saker.

Møtet slutt kl. 15.40

Referent Heidi-Marie Gabler

BARDU KOMMUNE

Fylkesmannen i Troms
Pb. 6105

9291 TROMSØ

FYLKESMANNEN I TROMS	
S.nr. 07/771	Dok.nr. 61
07 OKT 2008	
Ark.kode	432.1
Saksbeh.	HMG

Vår ref.
Saksnr.-løpenr.

04/213-08/7241-30
Oppgis ved alle henv.

Vår dato

24.09.2008

Arkivkode
K12 &13

Avd/Saksb
/PAH

Deres ref.

2007/771-31

SVAR - FORSLAG TIL NASJONALPARK I BARDU MED KONSEKVENsutREDNINGER AVSLUTTENDE LOKAL OG SENTRAL HØRING OG OFFENTLIG ETTERSYN

Bardu kommune avgir med dette sin høringsuttalelse til forslag om nasjonalpark i Bardu kommune. Uttalelsen bygger på rådmannens innstilling og de endringer/presiseringer som ble vedtatt i kommunestyrets behandling av saken (sak 70/08). Uttalelsen er vedlagt som vedlegg 1. Videre følger som vedlegg 2 rådmannes saksframlegg og saksprotokoll.

Per Åke Heimdal
leder avd. plan og utvikling

Avdeling plan og utvikling

Bardu kommune, postboks 401, 9365 Bardu
Altevannsveien 16, 9360 Bardu
Org.nr. NO 864 993 982
Telefon: 77 18 52 00 (sentralbord)
Telefaks: 77 18 52 01
www.bardu.kommune.no
E-post: postmottak@bardu.kommune.no
Bankgiro: 4770 07 00131 Konto for skatt: 7855 0519223

BARDU KOMMUNE

Vedlegg 1.

Høring av forslag til Nasjonalpark i Bardu. Uttalelse fra Bardu kommune

1. Konsekvensutredningen

Bardu kommune har følgende merknad til konsekvensutredningen:

Tilleggsutredningen til samferdsel som omfatter bygging av vei og parkeringsplass innenfor Sørmo er urealistisk mht kostnader, og må bygge på unødvendig høy dimensjonering og standard.

2. Forslaget til nasjonalpark

2.1 Alternativ

Bardu kommune anser alternativ 2 som eneste aktuelle.

Alternativ 1 har mindre variasjon i landskap og naturtyper enn alternativ 2. Alternativ 2 har med seg innsjøsystemet Gaevdnjajavri/Ærtelbel med øvre del av utløpselva mot Leina samt den frodige Havgavuobmi/Stordalen med stedvis storvokst bjørkeskog og våtmarksområder som er særegent i dette området. Det er også framført som argument for å utvide utredningsområdet til også å omfatte alternativ 2, at alternativ 1 kun har innfallsport gjennom Sørtdalen og at dette ville kunne gi stort trykk her. Alternativ 2 vil ha Altevatnet som hovedinnfallsport noe som vil gi mindre trykk på Sørtdalen enn ved alternativ 1.

2.2 Avgrensning

Bardu kommune anser parkgrensen for å være absolutt grense for de begrensninger som nasjonalparken med sine bestemmelser legger for virksomhet og ferdsel. Det betyr at utenfor denne grensen er det ikke andre begrensninger enn de som legges av annet lov- og planverk (særlover, plan- og bygningslov, arealplaner med bestemmelser og evt Rikspoliske retningslinjer).

Det må vurderes på nytt å trekke grensen over Salvasskardet lenger ned mot Altevatnet. Grensen kan da gå mellom Dittifjellet 1245 moh og Salvasskardfjellet 1336 moh. Dette betyr at Talma samebys hyttegrens i Lai'revage blir innlemmet i parken, slik det opprinnelig var foreslått. Kommunen mener at dette styrker samenes interesser innenfor parken ved at man da signaliserer aksept for deres næringsvirksomhet innenfor parken. Fordelen er lettere tilgjengelighet for de som har som mål å ha vært i en nasjonalpark. Her kan man nå dette uten å være avhengig av båt- eller skutertransport.

2.3 Atkomst

Det må sikres atkomst og parkeringsplasser ved alle innfarter til parken. Herunder Altevatnet, Sørmo/Sørtdalen, Strømseng/Isdalen og Bones/Isdalen.

2.4 Motorferdsel

Gjeldende dispensasjonspraksis for snøskuter til Gævdnja må kunne fortsette.

2.5 Barnas nasjonalpark

Bardu kommune ønsker statlig deltakelse i etablering av Barnas nasjonalpark i Bardu.

2.6 Øvrig vern

Det bør vurderes vernepause for øvrige arealer i Bardu.

2.7 Næringsfond

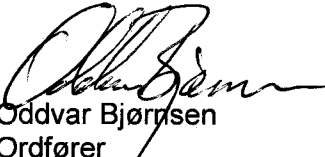
Bardu kommune ønsker etablering av kommunalt næringsfond som kompensasjon for tapte i næringsmuligheter i verneområdet.

2.4 Forvaltning

Bardu kommune ønsker lokal forvaltning i regi av kommunen. Men dette er betinget av at staten overfører til *forvaltningsmyndigheten* nødvendige årlige driftsmidler minst i størrelsesorden de midler staten selv bruker i sammenliknbare tilfeller. Da det er forvaltningsmyndigheten som skal utarbeide forvaltningsplanen, må dette avklares før denne prosessen settes i gang.

2.4 Navn

Bardu kommune foreslår som navn; Rohkunborri.

Oddvar Bjørnsen
Ordfører

Bardu Grunneierlag
v/ Rolf Sagmo
Fjellstadveien
9360 Bardu

FYLKESMANNEN I TROMS	
S.nr. 07/771	Dok.nr. 50
- 2 SEPT 2008	
Ark.kode	
Saksbeh.	HMG

27. august 2008

Fylkesmannen i Troms
Miljøvern avdelingen
Boks 6105
9291 Tromsø

HØRINGSUTTALELSE – "Forslag til nasjonalpark i Bardu".

Bardu Grunneierlag støtter i denne saken synet til de av våre medlemmer som har eiendommer som grenser inn til den foreslåtte nasjonalparken.

De frykter at en økt markedsføring av dette aktuelle området, Sjørdalen – Isdalen, vil føre til betydelig økning i trafikken i et området som pr i dag er tilgjengelig for de som ønsker å besøke det. En nasjonalpark vil føre til økt press og forstyrrelse på privat grunn, da dette vil være eneste adferdsvei inn i parken gjennom Sjørdalen. (6 km privat område)
Grunneierne uttrykker bred enighet om at de ikke ønsker etablering av nasjonalpark i området Sjørdalen – Isdalen.

Man er også redd for at område senere vil bli foreslått utvidet med landskapsvernområde, noe som er skjedd ved mange nasjonalparker i landet.

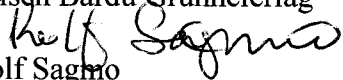
Det har allerede vært innspill om ønske at også privat område skal inn i denne parken.

Når man i tillegg har sterkt i minne forslaget om fredning av bjørkeskog blant annet på privat grunn i Sjørdalen er det grunn til bekymring.

Blir det mot formodning etablert nasjonalpark i området, krever de aktuelle grunneierne at veien innover Sjørdalen, fra Sjømo til Statens grense, blir utbedret og at parkeringsplass til nasjonalparken blir anlagt ved parkgrensen. Undersøkelser grunneierlaget har gjort av landets nasjonalparker, viser at i stort sett alle parker har vei til parkgrense. (delvis inn i parkene)

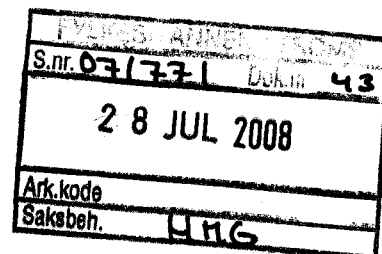
Også i forbindelse med adkomst Isdalen krever aktuelle grunneiere at det blir anlagt parkeringsplass.

Bardu Grunneierlag er av den oppfatning at det pr i dag er store områder i kommunen som er "båndlagt" av bl a NVE og Forsvaret. Vi ønsker å forvalte privat grunn og fremdeles å håndheve våre grunneierrettigheter.

Hilsen Bardu Grunneierlag

Rolf Sagmo

Kopi Bardu kommune
Berørte grunneiere

Fylkesmannen i Troms
Miljøvernnavdelingen
Boks 6105
9291 Tromsø

Jan Sørmo
Sørdalen
9360 Bardu

Bardu 25.07.08

Vedrørende nasjonalpark i Bardu.

Som grunneier og nærmeste nabo til en eventuell nasjonalpark i Sørdalen, vil jeg komme med en del bemerkninger.

Vi grunneiere som blir berørt har som kjent tidligere krevd at det bygges en enkel vei inn mot en eventuell park.

Den lille oppstillingsplass (aldri merket som allmenn parkeringsplass) som i dag er ved veis ende er på min eiendom og bygget av meg. Bakgrunnen for at jeg laget denne på 70-80 – tallet var at jeg ble mer og mer plaget med å ta meg inn og ut av garasje med mine busser, spesielt i bærtid. Vi har på grunn av oppstillingsplassen hatt betydelige ulemper. Har for eksempel opplevd at folk, når de har vært på vei fra eller til sine biler, har gjort sitt fornødne inne i redskapshus og rundt veggene på garasje og redskapshus. Dette skal vi ikke ha mer av. Min bussdrift er i dag nedlagt, så mine tidligere problemer med tilgjengelighet til garasje, er ikke til stede i dag. Den oppstillingsplass som i dag eksisterer kommer til å brukes som lagringsplass for ved m.m. Eventuelt blir jeg å utradere plassen.

De som mest har ivret for en nasjonalpark i Sørdalen mente å stoppe mulighetene for en eventuell bygging av jernbane eller vei gjennom Sørdalen til Sverige. Konsekvensutredninger har nå vist at en nasjonalpark ikke forhindrer en eventuell jernbane eller veiforbindelse til Sverige, da dette blir å skje gjennom tunnel under hele parken. Dette burde egentlig bety at etablering av parken er unødvendig. Området kan ikke bli mer fredet en det er i dag.

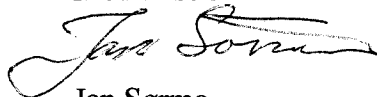
Blir det allikevel nasjonalpark så må tilgjengeligheten gjøres bedre ved å bygge en enkel vei inn mot området. Det som er en severdighet er Sørdalscanyon og dit er det over 12km fra dagens veislutt. Skal det absolutt etableres en nasjonalpark så må det også være muligheter for

vanlige folk å få utbytte av dette, og ikke bare for de sprekeste og de som har fått utdelt de beste genene.

En enkel vei må til, ellers er det vi grunneiere som får slitasjen på våres område, de fleste blir ikke å gidde å gå inn til parken 6km inn i dalen.

Den kostnadsberegningen som ble gjort i forbindelse med konsekvensutredningen er totalt urealistisk. En fullt brukbar skogsbilvei kan bygges for drøyt en tiendedel av den summen som der fremkom.

Med hilsen

Jan Sørmo

Kopi til:

Fylkesmann Svein Ludvigsen

Bardu kommune

Bardu grunneierlag

Statsforvalteren i Troms og Finnmark
Postboks 700
9815 VADSØ

Trondheim, 07.11.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/11362

Saksbehandler:
Marit Doseth

Vedtak i klagesak om motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av laksetrapp og vakthytte ved Fossekulpen i Stabbursdalen nasjonalpark

Vi viser til klagen på Stabbursdalen nasjonalparkstyre sitt vedtak 19.03.2025. Klagesaken ble oversendt fra Stabbursdalen nasjonalparkstyre 13.05.2025.

Vedtak

Miljødirektoratet endrer Stabbursdalen nasjonalparkstyre sitt vedtak. Stabbursdalen grunneierforening gis tillatelse til å kjøre med ATV inntil 3 turer (tur-retur) i perioden 01.07.2025 – 30.09.2025 og med snøskuter inntil 6 turer (tur-retur) i perioden 13.02.2025 – 04.05.2025 til laksetrapp og vakthytte ved Fossekulpen i Stabbursdalen nasjonalpark.

Bruk av én snøskuter teller som én tur, to eller flere snøskutere ifølge teller som to eller flere turer. Slede er tillatt.

Forvaltningsmyndighetens kjøreseddel skal fylles ut i forkant av hver tur med kulepenn/tusj som ikke kan viskes ut. Ved tillatelsens utløp skal kopi av kjøreseddel sendes til nasjonalparkstyret.

For øvrig gjelder vilkårene satt i delegert vedtak 12.02.2025.

Vedtaket er fattet etter verneforskriften § 3 punkt 6.3 femte strekpunkt og naturmangfoldloven § 48 første ledd første alternativ og forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Dere kan ikke klage på vedtaket.

Bakgrunn for saken

Stabbursdalen grunneierforening v/ Kjell Birkely søkte 07.01.2025 om tillatelse til bruk av snøskuter, helikopter/fly og ATV i perioden 14.02.2025 til 15.09.2025 til Fossehytta ved Stabbursfossen i Stabbursdalen nasjonalpark. Formålet var frakt av materiell i forbindelse med

vedlikehold av laksetrappa ved Stabbursfossen. Det ble søkt om 6 turer med snøskuter og 3 turer med ATV.

Den 12.02.2025 ga nasjonalparkforvalter etter delegert myndighet Stabbursdalen grunneierforening tillatelse til bruk av snøskuter og ATV for frakt av materiell og utstyr i forbindelse med vedlikehold av laksetrappa og vakthytta. Vedtaket ble hjemlet i verneforskriften § 3 punkt 6.3 og naturmangfoldloven § 48 første ledd. Grunneierforeningen fikk tillatelse til 3 turer med ATV i perioden 01.07. - 30.09.2025 og 6 turer med snøskuter i perioden 13.02.2025-04.05.2025. Søknad om bruk av helikopter og flytting av nedfalt furutre ble behandlet som separerte søknader.

Stabbursdalen nasjonalparkstyre vedtok 12.03.2025 å omgjøre tillatelsen med hjemmel i forvaltningslovens § 35 a). Styret ga en ny tillatelse i samsvar en ny forvaltningspraksis som ble vedtatt i samme møte.

Den nye praksisen åpner for en dobling av antall turer med snøskutere, noe som innebærer inntil 6 turer til gammer og inntil 12 turer til hytter/fritidsboliger pr. år. Videre skal 3 kjøretøy i følge kunne telle som én tur dersom det sannsynliggjøres behov for ekstra kjøretøy på snødekt mark. Slede skal være tillatt.

Det ble også vedtatt at kravet til kjørebok/kjøreseddel skal avvikles så lenge tillatelsen medbringes under kjøring. Dette for å forenkle forvaltningen, harmonisere regelverket med kommunen og være mer brukervennlig. Styret mente at kontroll med gitte tillatelser kan gjennomføres på andre måter, for eksempel ved digital bekreftelse.

Styret vedtok å åpne for 4-årige tillatelser.

I henhold til den nye vedtatte praksisen ga nasjonalparkstyret dermed Stabbursdalen grunneierforeningen en ny tillatelse til å kjøre i Stabbursdalen nasjonalpark med inntil 12 turer med snøskuter i perioden 1. januar til 4. mai i en 4-års periode. Det opplyses at 3 kjøretøy i følge vil kunne telle som én tur dersom det sannsynliggjøres behov og kravet om føring av kjørebok ble sløyfet.

Klagers argumenter

Statsforvalteren i Troms og Finnmark påklagde nasjonalparkstyret sitt vedtak 07.04.2025.

Statsforvalteren viste til at en tillatelse på inntil 12 turer er vesentlig flere turer enn eksisterende praksis for denne typen kjøring både i dette og andre verneområder. Det er dessuten dobbelt så mange turer som det ble søkt om.

Det manglende kravet om føring av kjørebok vil ifølge Statsforvalteren vanskeliggjøre muligheten til å føre kontroll, som igjen vil kunne medføre ubegrenset kjøring.

Statsforvalteren anførte videre at det ikke er i samsvar med verneområdeforvaltningen fortolkning ellers at inntil 3 skutere i følge skal kunne telle som 1 tur ved synliggjøring av behov.

Avslutningsvis mente Statsforvalteren at styrets vedtak er mangelfullt begrunnet og at vedtaket derfor er ugyldig. Det ble annet blant vist til den manglende vurderingen av miljørettsprinsippene, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12.

Nasjonalparkstyrets merknader

Styret mente området har et særegent klima som gjør at hytter og gammer kan benyttes hele vinterhalvåret. Det hevdtes at motorferdselen er en integrert del av friluftslivskulturen i Finnmark, og at motorferdsel til dette formålet ønskes ivaretatt i regelverket på samme måte som den er det for reindrifta.

En øvre ramme på 12 turer vil ifølge styret skape forutsigbarhet og likebehandling. Styret opplyste at de ønsker å jobbe for at forvaltningsplanen skal ha en øvre ramme på 16 turer, noe som tidligere er avvist av Miljødirektoratet.

Videre ble det anført at 3 snøskutere i følge vil kunne være samfunnsøkonomisk fordelaktig, bidra til å ivareta miljøet og ikke øke omfanget av motorferdselen. Når det gjaldt det manglende krav om kjørebok så viste styret til Porsanger kommunes erfaringer som er at kravet har liten kontrollfunksjon og er lite formålstjenlig. Styret mente regelverkene burde samkjøres for bedre å kunne ivareta brukerne.

Styret opplyste at de i sine vurderinger har lagt vekt på tradisjonell og generell, vitenskapelig kunnskap jf. naturmangfoldloven § 8. Styret mente at lavfrekvent og hensynsfull motorferdsel på snø i områder som ikke er spesielt sårbare, har begrenset innvirkning på naturverdiene, jf. naturmangfoldloven § 8 og viste til at den aktuelle motorferdselen skal finne sted på faste traseer som allerede er i bruk. 16 turer per sesong anses som moderat og er ifølge fagmiljøene forsvarlig. Styret viste også til langvarig bruk av området og erfaringer fra både lokal og samisk utmarksbruk hvor brukerne tilpasser seg vær- og føreforhold.

Videre ble det opplyst at det som føre-var tiltak vil bli presisert overfor tiltakshavere at motorferdselen bare skal finne sted på snø/isdekt mark og være så skånsom som mulig for å unngå forstyrrelse av reindrift, fugleliv (spesielt rovfugl).

Styret la til grunn at den aktuelle motorferdselen ikke representerer en betydelig økning i den samlede belastningen på økosystemet da det ikke skal kjøres i sårbare perioder eller områder. Faren for presedens ble ansett som liten siden nye hytter og gammer ikke tillates i nasjonalparken.

Så lenge motorferdselen foregår i tråd med vilkårene satt anså styret ikke behov for andre tiltak for å hindre eller begrense skader, jf. naturmangfoldloven § 11.

Siden moderne snøskutere bråker mindre og gir lavere utslipp enn eldre snøskutere mente styret at den nye dispensasjonspraksisen vil ivareta naturhensyn, lokal brukstradisjon og samfunnsmessige behov som vil gi gode samfunnsmessige resultater, uten å gå på bekostning av verneformålet jf. naturmangfoldloven § 12.

Nasjonalparkstyret tok ikke klagen til følge og opprettholdt sitt vedtak i strid med forvalters tilrådning. Saken ble sendt til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse 13.05.2025.

Miljødirektoratet sine vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Kunnskap om verneverdiene og effekten av påvirkning jf. naturmangfoldloven § 8 har vi hentet fra Naturbase, Artskart, Rovbase og NINA-rapport 187 – Effekter av motorferdsel i utmark på natur, folk og samfunn.

Reglene som gjelder for dette verneområdet

Stabbursdalen nasjonalpark ble vernet ved kgl.res 20. desember 2002 og forskrift om verneplan for Stabbursdalen vedlegg 1, vern av Stabbursdalen nasjonalpark/Rávttušvuomi Álbmotmeahcci, Porsanger og Kvalsund kommuner, Finnmark ble vedtatt (verneforskriften).

Formålet med vernet er ifølge verneforskriften § 2 å bevare et stort naturområde tilnærmet fri for tekniske inngrep, for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander. I dette inngår blant annet å bevare en del av verdens nordligste furuskog, variert vassdragsnatur og gáisáene med et karakteristisk preg, samt geologiske forekomster og kulturminner.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift, naturopplevelse og utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Motorferdsel er som utgangspunkt forbudt i nasjonalparken, jf. § 3 pkt. 6.1.

Forvaltningsmyndigheten kan imidlertid gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med nødvendig transport til og fra lovlig oppførte private hytter, jf. verneforskriften § 3 pkt. 6.3 femte strekpunkt.

Konkret vurdering

Ifølge forvaltningsloven § 35 første ledd, bokstav a) kan et forvaltningsorgan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget, dersom endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser. Siden Stabbursdalen grunneierforening fikk innvilget flere turer over flere år enn det som det tidligere var gitt tillatelse til, er omgjøringsvedtaket til gunst for grunneierforeningen og vilkårene for å omgjøre er oppfylt.

Verneforskriften for Stabbursdalen nasjonalpark åpner for at det kan gis dispensasjon til bruk av beltekjøretøy på vinterføre i forbindelse med nødvendig transport til og fra lovlig oppførte private hytter, jf. § 3 pkt. 6.3 femte strekpunkt. Verneforskriften angir ikke i hvilket omfang det kan gis motorferdsel etter denne bestemmelsen. Ifølge forarbeidene (foredraget til kgl.res side 18) er det *"en målsetting å holde motorferdselen innenfor nasjonalparken på et lavest mulig nivå. Motorisert framkomstmiddel skal bare benyttes når transporten er nødvendig. Ved vurdering av om hva som er nødvendig må ulempene med motorferdsel veies opp mot det enkelte transportbehovet."*

Statsforvalteren hevder i klagen at styrets vedtak var for dårlig begrunnet og viste til at det blant annet manglet en vurdering av miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.

Ifølge forvaltningslovens § 24 skal enkeltvedtak begrunnes, og begrunnelsen skal gis samtidig med at vedtaket treffes. Nærmere krav til begrunnelsen fremgår av forvaltningsloven § 25 hvor det blant annet heter at begrunnelsen skal vise til reglene, de faktiske forhold og det skjønnet vedtaket bygger på. Kravene til begrunnelsen i denne bestemmelsen er ansett å være minimumskrav, omfanget må tilpasses sakens natur og hvor inngripende vedtaket er for den enkelte part. Hvis forvaltningslovens regler ikke følges når enkeltvedtak forberedes og fattes, er det en saksbehandlingsfeil. Slike feil kan føre til at enkeltvedtak blir ugyldige, jf. forvaltningslovens § 41.

Styret viste i sitt vedtak til de endringer de hadde vedtatt i forvaltningspraksis og at tillatelsen i foreliggende tilfelle skulle være i samsvar med denne endringen. Det fremgår ikke av styrets vedtak om de har foretatt en konkret vurdering av søknaden fra grunneierforeningen. Selv om det foreligger en etablert forvaltningspraksis og/eller en retningslinje i vedtatt forvaltningsplan, må nasjonalparkstyret likevel foreta en individuell vurdering av hver søknad, blant annet for å avgjøre om motorferdselen er å anse som nødvendig i det enkelte tilfelle. Det fremgår ikke av styrets avgjørelse om dette er vurdert. Behovet for og omfanget av transport ved bygge- og vedlikeholdsarbeid vil variere avhengig av hva som skal utføres og hvilke materialer som skal transporteres.

I forbindelse med den forberedende klagebehandlingen ga styret en mer utfyllende begrunnelse, blant annet av miljørettsprinsippene. Det fremgår imidlertid heller ikke her hvordan styret har vurdert den konkrete søknaden og hva de har vektlagt i sin behandling av denne. Vi er derfor usikre på om styret har foretatt de nødvendige vurderingene av behovet for motorferdsel, begrunnelsen er så mangelfull at det er vanskelig å vurdere om avgjørelsen lider av noen innholdsmessige feil. Deler av begrunnelsen er også etterfølgende, noe som ikke er i samsvar med forvaltningslovens regler, jf. forvaltningslovens § 24. Vi er derfor enige med Statsforvalteren i at vedtaket er ugyldig da vi ikke kan utelukke at den mangelfulle saksbehandlingen kan ha virket inn på vedtakets innhold, jf. forvaltningsloven § 41.

Stabbursdalen grunneierforening har søkt om tillatelse til 6 turer med snøskuter med slede for frakt av utstyr og materiell til Fossehytta. Materialene skal benyttes til vedlikehold av laksetrappa ved Stabbursfossen. Ifølge søknaden skal det transporteres materialer, sement, sandsekker og forskalingsmaterialer. I tillegg skal det hentes ned teller for oppgraderinger som skal fraktes tilbake igjen. Det meste av det transporterte utstyret kan lagres i hytta gjennom vinteren.

Miljødirektoratet finner det godtgjort at materialet som skal fraktes er av et slikt omfang og tyngde at det er nødvendig med motorisert transport. Inntil 6 turer anser vi som rimelig i foreliggende tilfelle. Dispensasjon omfatter ikke persontransport, adgangen til å la personer sitte på gjelder bare dersom dette ikke medfører behov for ytterligere transport. Transport på frossen og snødekt mark er mest skånsomt for underlaget og så mye som mulig bør transporteres på denne måten, jf. naturmangfoldloven § 12. Når det gjelder behov for en flerårig tillatelse eller ytterligere antall turer utover det omsøkte, finner vi ikke at sannsynliggjort eller dokumentert at det er behov for dette. De potensielle skadene og ulempene motorferdselen har for dyrelivet gjør at motorferdselen skal begrenses til et minimum og uansett ikke til mer enn det som er omsøkt. Vi legger derfor til grunn at verneforskriftens vilkår om at motorferdselen må være nødvendig, ikke er oppfylt for turer utover det omsøkte.

Miljødirektoratet endrer på denne bakgrunn Stabbursdalen nasjonalparkstyre sitt vedtak. Stabbursdalen grunneierforening gis tillatelse til bruk av snøskuter for frakt av vedlikeholdsmateriell og teller til laksetrapp og vakthytte ved Fossekulpen i Stabbursdalen nasjonalpark. Tillatelsen gjelder for inntil 6 turer i perioden 13.02.2025 – 04.05.2025.

Når det gjelder hva som skal regnes som én tur vises det til forarbeidene til naturmangfoldloven (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009)) hvor det står følgende under omtale av naturmangfoldloven § 48 første ledd, andre alternativ (sikkerhetshensyn side 425): *"Generelt sett gir den ikke grunnlag for å åpne for bruk av to snøscootere når det gis tillatelse til bruk av snøscooter (såkalt følgescooter)"*. Siden lovforarbeidene ikke åpner for bruk av to snøskutere i sikkerhetsøyemed, er det liten grunn til å anta at det skal kunne åpnes for det i andre, kanskje mindre tungtveiende tilfeller. Vi legger derfor til grunn at bruk av én snøskuter teller som én tur, to snøskutere teller som to turer osv. Det er uten betydning om snøskuterne er i følge eller ikke.

Miljødirektoratet er enig med Statsforvalteren i at det er viktig at det kan føres kontroll med de dispensasjoner som gis. Styrets manglende kravet om føring av kjørebok, kan vanskeliggjøre mulighetene for å føre kontroll, noe som igjen kan medføre ubegrenset kjøring. Kjøreseddel utstedt av nasjonalparkstyret skal derfor fylles ut med kulepenn/tusj som ikke kan viskes ut i forkant av hver tur. Ved tillatelsens utløp skal kopi av kjøreseddel sendes nasjonalparkstyret.

Endret forvaltningspraksis

Verneforskriften gir de juridiske bestemmelsene for et verneområde og angir restriksjonsnivået. Foredraget til kgl.res er en rettskilde som kan klargjøre og tolke rettsreglene i de tilfelle reglene er uklare eller kan tolkes på flere måter. Den til enhver tid eksisterende forvaltningspraksis må være innenfor de rammene som verneforskriften setter. Det er et generelt prinsipp i verneområdeforvaltning at motorferdselen innenfor verneområdene skal holdes på et lavest mulig nivå og dette blir også presisert i foredraget til kongelig resolusjon.

Nasjonalparkstyret hevder at en tillatelse til 12 turer og forvaltningspraksis på 16 turer på snødekt mark er forsvarlig og ikke vil påvirke natur- og verneverdier i området. Miljødirektoratet legger til grunn at selv om motorferdsel med snøskuter på frossen og godt snødekt mark i liten grad vil kunne påvirke vegetasjon i verneområdet, vil den kunne påføre skader på busker og annen lavtvoksende vegetasjon som ikke er dekket av snø dersom det kjøres på denne. Det vises i denne sammenhengen til at ivaretagelse av furuskog er en del av verneformålet for nasjonalparken.

Det er dokumentert at snøskutertrafikk kan påvirke dyrearter gjennom unnvikelse, tiltrekning og tilvenning hos individer. Generelt er det derfor grunn til å begrense omfanget av motorferdsel for å redusere effektene for dyrelivet, og også regulere tidspunktet for kjøring for å unngå forstyrrelser i sårbare perioder. Motorferdsel kan videre ha kumulative effekter av forstyrrelse, og virke sammen med andre faktorer. Et eksempel på dette er støy fra luftfart. Det foreligger imidlertid generelt mangel på kunnskap om effekter av motorferdsel på populasjoner og økosystemer, og særlig samlede effekter. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 og prinsippet om samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 taler dermed også for å være restriktiv med å tillate motorferdsel, også på snødekt mark.

Det vises også til målsettingen fra sentrale myndigheter om at verneområdeforvaltningen skal være enhetlig. Dersom det åpnes for en forvaltningspraksis i Stabbursdalen nasjonalpark hvor det gis dispensasjoner for inntil 12 turer med snøskuter for frakt av varer og utstyr til hytter i verneområdet, vil dette kunne skape presedens også for andre verneområder, noe som igjen vil øke den samlede belastningen i verneområdene mye, særlig i områder med mange hytter, jf. naturmangfoldloven § 10. I dag er det så langt vi erfarer vanlig å gi dispensasjon for 5-6 turer til dette formålet i andre verneområder. Det vises for eksempel til forvaltningsplan for Lyngsalpene hvor det heter at det i utgangspunktet kan innvilges inntil 5 turer der formålet er tilsyn, transport av bagasje og utstyr til egen hytte. I tillegg kan det innvilges en dag der formålet med kjøringen er frakting av ved. I forvaltningsplanen for Junkerdalen heter det at det kan bli gitt tillatelse til inntil 6 turer på snødekt mark frem til og med 1. mai. Frakt av ved fra parkeringsplass til hytte er inkludert i disse seks turene.

Nasjonalparkstyret hevder at motorferdselen inngår som en del av utøvelsen av friluftslivet i Finnmark og at derfor på generelt grunnlag bør gis et økt antall turer. Motorferdsel i utmark er som hovedregel forbudt både etter den generelle motorferdselslovgivningen og etter verneforskriftene. Unntaket gjelder for såkalt nyttekjøring, slik kjøring er enten direkte unntatt fra motorferdselsforbudet eller så åpner lovgivningen for at det kan søkes om dispensasjon til dette. Ren personfrakt tillates som den klare hovedregel ikke, det samme gjelder motorferdsel i forbindelse med utøvelse av friluftsliv. Unntak fra dette finnes, for eksempel har mange kommuner etablert snøskuterløyper hvor rekreasjonskjøring lovlig kan finne sted. Motorferdsel som generell friluftslivsutøvelse gir ikke grunnlag for et utvidet antall turer i verneområdet.

Nasjonalparkstyret hevder at det er et ekstraordinært klima i nasjonalparken som begrunner mange turer. Det vises til lange og snørike vintre, forskjellig fra områder lengre sør. Norge har for tiden 48 nasjonalparker, inkludert 7 på Svalbard og 41 på fastlandet og til havs. Et stort antall av nasjonalparkene ligger i fjell og høyereliggende områder, et flertall av nasjonalparkene har derfor lange og snørike vintersesonger. Klimaet begrunner derfor ikke ekstra turer i dette området.

Miljødirektoratet er enig med nasjonalparkstyret i at forutsigbarhet og likebehandling er viktig i verneområdeforvaltningen og en forvaltningsplan er derfor et viktig og nyttig redskap. Forvaltningsplanen skal gi retningslinjer og «kjøreregler» for et verneområde for å sikre forutsigbarhet og likebehandling av brukere ved å konkretisere verneforskriftene og tydeliggjør hva som er tillatt, hva som er restriksjoner og hva som krever dispensasjon. Den fungerer som et praktisk verktøy for forvaltningsmyndigheten og gir informasjon til grunneiere, kommuner og frivillige organisasjoner om hvordan verneformålet skal ivaretas. Miljødirektoratet oppfordrer Stabbursdalen nasjonalparkstyre om å utarbeide utkast til forvaltningsplan som er innenfor de rammer som verneforskriften setter og i samsvar med nasjonale føringer.

Styret mener motorferdselregelverket og verneforskriftens motorferdselsbestemmelser burde samkjøres for bedre å kunne ivareta brukerne. Verneforskriftene har vanligvis strengere bestemmelser enn det generelle motorferdselregelverket for bedre å kunne for å bevare biologisk mangfold, ivareta økosystemtjenester som ren luft og vann, beskytte sårbare landskap og arter, og sikre fremtidige generasjoners tilgang til natur og rekreasjon. Det er ikke forvaltningsmyndighetens oppgave å harmonisere regelverkene.

Vi minner for øvrig om at Miljødirektoratet som overordnet forvaltningsorgan har rett til å gi bindende instruks og retningslinjer til Stabbursdalen nasjonalparkstyre som underordnet organ om hvordan saker skal saksbehandles, tolkninger av lover og utøvelse av skjønn. Miljødirektoratet forventer at nasjonalparkstyret tar vår avgjørelse i denne sak til etterretning.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Terje Qvam
seksjonsleder

Kopi til:

Stabbursdalen nasjonalparkstyre

Postboks 700

9815

VADSØ

Møteprotokoll

Utvalg: Rohkunborri nasjonalparkstyre
Møtested: Kiruna
Dato: 18.11.2021
Tidspunkt: 09:00

Følgende faste medlemmer møtte:

Navn	Funksjon
Rikke Håkstad	MEDL
Lars-Erik Svonni	MEDL
Toralf Heimdal	LEDER
Nils Ante Eira	NESTL
Marita Strømsør-Bygdevoll	MEDL

Merknader

Det ble servert kaffe og kaffemat. Møtet varte i tre timer.
Rikke deltok på teams. Klagesak ST 18/21 ble behandlet uten forvalter til stede på grunn av inhabilitet.

Fra administrasjonen møtte:

Navn	Stilling
Thomas Sørmo	Nasjonalparkforvalter

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
	Styresak		
ST 13/21	Godkjenning av innkalling		2021/10061
ST 14/21	Godkjenning av protokoll		2021/10060
ST 15/21	Forsterking kjørespor Salvasskardet - iverksetting		2021/5834
ST 16/21	Økonomi 2022		2021/10058
ST 17/21	Aktivitetsskalender og tiltaksplan 2022		2021/10057

ST 18/21	Saksfremlegg - Forberedende klagesaksbehandling før styrebehandling av klage på dispensasjon for snøskuterkjøring til hytte ved Kjelelva i Rohkunborri nasjonalpark	2020/2005
ST 19/21	Omfordeling av midler 2021 Referat sak	2021/10492
RS 7/21	Rapport kulturminner	2021/10068
RS 8/21	Rapport utførte driftsoppgaver Delegert sak	2021/10074
DS 20/21	Behandling av søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark til bruk av atv til transport av skutt elg i Sørtdalen	2021/9010

ST 18/21 Saksfremlegg - Forberedende klagesaksbehandling før styrebehandling av klage på dispensasjon for snøskuterkjøring til hytte ved Kjelelva i Rohkunborri nasjonalpark

Saksprotokoll i Rohkunborri nasjonalparkstyre - 18.11.2021

Vedtak

Nasjonalparkstyret tar klagen til Statsforvalteren i Troms og Finnmark delvis til følge og omgjør vedtak fattet 11.06.2020. Nytt vedtak lyder som følger:

I medhold av verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark innvilges søknad om tillatelse til å bruke snøskuter for nødvendig transport av varer, utstyr og materialer fram til privat jakthytte ved Kjelelva i Sør dalen. Tillatelsen gjelder også for en ledsager. Vedtaket er fattet i medhold av forskrift for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011, § 3 pkt. 6.3 d og 6.3. e. Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

1. Formålet er nødvendig transport av gass, ved og annet nødvendig utstyr og materialer til hytta ved Kjelelva i Sør dalen.
2. Tillatelsen gjelder for inntil 20 turer pr år med snøskuter i perioden 2022 – 2025, fra 1. januar til og med 1. mai hvert år.
3. Tillatelsen gjelder for bruk av snøskuter på snødekt mark fra nasjonalparkgrensen i Sør dalen og fram til hytta ved Kjelelva langs dalbunnen.
4. Det skal føres kjørebok. Kjørebok følger med denne tillatelsen. Oppdatert kjørebok sammen med dispensasjonsbrev skal alltid være med under kjøring.
5. Ved eventuelt eierskifte av Gbnr. 32/2, skal dispensasjonen overføres neste eier, da jakthytta Gbnr. 66/1/2 er en del av Gbnr. 32/2 og kan ikke skilles ut fra hovedbruket.

Tillatelsen gjelder ikke kjøring på barmark. Før transporten kan gjennomføres må det også foreligge en dispensasjon fra motorferdselloven. Søknad om dette behandles av Bardu kommune.

Dette vedtaket kan påklages innen tre uker til Miljødirektoratet, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Eventuell klage rettes til Rohkunborri nasjonalparkstyre på adressen under, og skal være skriftlig og begrunnet, jf. forvaltningsloven § 32.

Bakgrunn og vurdering

Det ligger fast i forarbeidene og gjennom verneprosessen at gjeldende dispensasjonspraksis innenfor det foreslåtte verneområdet skulle fortsette som før vernet. Bardu kommune ville aldri ha akseptert et vernevedtak uten at dette ble videreført. Fylkesmiljøvernssjef Knut M. Nergård forsikret Bardu kommune gjentatte ganger i løpet av prosessene at forutsetningene for den tradisjonelle motorferdselen på snøskuter ikke på noen måter skulle endres som følge av vernevedtaket, noe Statsforvalteren burde kjenne til, da Statsforvalteren var sekretær for arbeidsgruppen for opprettelsen av nasjonalparken. Daværende ordfører i Bardu, Ragnhild Movinkel, har i brev form bekreftet dette. Dispensasjonspraksisen skulle også omfatte ferdsel i forbindelse med og transport av utstyr til hytter innenfor verneområdet. Transporten skjer etter

bestemte traseer og foregår innenfor rammer som tar hensyn til verneverdier og andre brukerinteresser, slik forutsetningene i verneplanen var ved opprettelsen.

Ifølge forskriftens § 6.2, er det kun ved dispensasjon til barmarkskjøring i forbindelse med transport av syke/ skadde bufe, at det kreves at melding skal gis til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.

En overprøving av nasjonalparkstyrets vedtak knyttet til dette, vil være å betrakte som et brudd ovenfor den «samfunnskontrakten» som Bardu kommunestyre inngikk med statlige myndigheter i 2008, der de selv tok initiativ til og avga mer enn det dobbelte arealet til nasjonalpark, enn det som var foreslått i Stortingsmelding nr. 62 (1991-92). Det vises også til brev av 15. Juni 2015 fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet og Statsforvalteren (da Fylkesmannen) der det blant annet står:

“Departementet understreker også at klagemyndighet i alle saker skal være tilbakeholden med å overprøve nasjonalpark- eller verneområdestyrets skjønnsutøvelse (s. 5 siste avsnitt i brevet): “I en bred skjønnsmessig vurdering bør klagemyndigheten legge vekt på nasjonalpark- eller verneområdets syn. Hvis vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt og styrer har foretatt en begrunnet avveining basert på lokalt skjønn og lokalkunnskap, bør klagemyndighet vise tilbakeholdenhet med å overprøve dette skjønnnet.”. Her viser departementet til brev av 2. Mars 2015 vedrørende behandling av byggesaker i verneområder. I brev av 15. Juni 2015 presiserer de at dette brevet også kan legges til grunn ved behandling av andre saker enn byggesaker.

Hvis det av Miljødirektoratet likevel vurderes å omgjøre nasjonalparkstyrets vedtak i denne saken ber vi som forvaltningsmyndighet om at Miljødirektoratet foretar befaringsavtale med det aktuelle området sammen med styret, søker og Bardu kommune. Direktoratet bør også innhente lokal- og tradisjonskunnskap gjennom drøftinger med nasjonalparkstyret, søker og kommunen, for å kunne fatte et kunnskapsbasert vedtak.

Søker har gjennom generasjoner benyttet hytta inne i Sør dalen og han har måttet tåle stor merbelastning som følge av vernevedtaket.

Vurdering etter naturmangfoldsloven §§7 (8-12)

Kunnskapsgrunnlag (§8), føre-var prinsippet (§9) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12)

Det er god kunnskap om ferdsel og naturverdiene i området (§8), både hos lokalbefolkningen (viser bl.a. til brev fra Jan Sørmo) og via diverse utredninger som er gjort i forbindelse med vern av Rohkunborri nasjonalpark. Når det gjelder presedenshensyn kan vi ikke se at vedtaket vil føre til økt skuterkjøring da det kun finnes to private hytter i nasjonalparken. Det er derfor ikke nødvendig å ta i bruk føre-var prinsippet Jf. § 9 i naturmangfoldsloven.

Under verneprosessen ble det blant annet gjennomført en konsekvensutredning for naturmiljø (Larsen B. H m.fl., 2006). I denne utredningen tas det utgangspunkt i eksisterende tilstand og bruk, der det med hensyn til naturmiljø anses å være lite aktuelt å foreslå avbøtende tiltak (for eksempel i forbindelse med motorisert ferdsel på snødekt mark til privat hytte i Sør dalen). Der motorisert ferdsel er nevnt som en trussel mot verneverdiene er det i all hovedsak i forbindelse med barmarkskjøring og ved bruk av båt. Det kommer også frem av miljøverndepartementet i kgl. Res. kap. 1.2 at eksisterende aktivitet i nasjonalparken Jf. verneforskriften i liten grad vil ha negativ virkning på arter, naturtyper og landskapselementer.

I forskningsrapport av Reimers m.fl. 2003, fastslås at kjøretøy ikke skremmer viltet like mye som personer som går til fots eller på ski. Dette viser at det ikke behøver å være noe negativt for viltet, at kjøretøy benyttes. Lokalbefolkningas erfaringer tilsier også at den ferdselen med snøskuter som har foregått i området siden 1960-70 tallet på ingen måte har vært til skade for hverken dyreliv eller folk på tur. Det er ikke uvanlig at det kan være spor av både jerv, gaupe,

elg, rev m.fl. i skuterspor kort tid etter kjøring har funnet sted. Sporet benyttes av viltet fordi det er lettere å forflytte seg. Når det gjelder skade på vegetasjon er det ikke et tema i og med at ferdselen skjer på snødekt mark. Det er ikke noe bedre alternativ enn snøskuter for frakt av utstyr til hytta. Helikopter har vært nevnt, men dette vil føre til alt for store kostnader for søker. Det er ikke nødvendigvis mer miljøvennlig å bruke helikopter i dette området, både med tanke på støy, forurensning og forstyrrelse av rovfugl (§12).

Økosystemtilnærming og samlet belastning (§10)

I den perioden dispensasjonen gjelder er det svært få andre brukerinteresser som benytter området. De som bruker området til tur og skigåing er i all hovedsak lokalbefolkningen. Dersom det utføres en spørreundersøkelse blant disse vil det med stor sansynlighet kun være positive innstillinger til at det, en gang i blant, er et skuterspor som gjør det lettere og ferdes. Moderat bruk av snøskuter har vært vanlig i området siden skuteren kom for rundt 60 år siden. Verdiene som er registrert her i forbindelse med vern av Rohkunborri nasjonalpark ville ikke vært tilstede dersom denne ferdselen var til skade eller ulempe for dyr og folk. Kjøring vil kun forekomme etter eksisterende veitrasé. Omfanget av motorisert ferdsel til de to hyttene i Sjørdalen vil ikke utgjøre en trussel mot verneverdiene.

Kostnader ved miljøforringelse (§11)

Ikke relevant i denne saken.

Vurdering i forhold til antall turer

Viser til det som skrives innledningsvis i forbindelse med forberedende møter om vern av Rohkunborri nasjonalpark mellom bl.a. fylkesmiljøvernssjef og Bardu kommune.

Når det gjelder vilkår om antall turer har det blitt vist til Rundskriv T-1/96 til motorferdselloven der det heter at dispensasjon til hyttekjøring skal begrenses til et fåtall turer. Det står også i rundskrivet at dette gjelder særlig i områder som er egnet for leiekjøring, noe som ikke er aktuelt i Sjørdalen.

I kgl. Res. kap 1.4 om *Trusler mot verneverdier* er økt motorisert ferdsel nevnt som en mulig trussel. I dette tilfellet er det en motorisert ferdsel som har pågått lenge før vernet, og vil i så tilfelle ikke føre til økt motorferdsel, men en videreføring av eksisterende aktivitet.

Når det gjelder behovet for kjøring er dette skrevet i brev og klage fra søker. Når nødvendig utstyr skal kjøres til hytta, kreves det spesielle snøforhold, noe som i seg selv vil begrense antall turer. Det vil også i de fleste tilfeller være nødvendig med oppkjørt spor for å kunne ta seg fram med en tung slede. Det vil si at man mange turer vil ha behov for å trekke spor, og deretter kjøre med utstyr.

Når verneverdier ikke tar skade (noe setteforvalter også påpeker) av kjøringen til hytteiere til de to hyttene, hvorfor skal kjøringen da begrenses til et fåtall turer? Det er Jf. Innstillingen til forvalter, og vårt syn heller ikke fare for presedens. Så lenge øvrige vilkår er oppfylt, som tidspunkt og at kjøringen kun gjelder nødvendig frakt av utstyr til hytta, vil også dette begrense antall turer.

ROHKUNBORRI NASJONALPARKSTYRE

Postboks 137

9365 BARDU

Saksbehandler, innvalgstelefon

Sveinung Bertnes Råheim, 75 53 15 59

Setteforvalter - forberedende klagesaksbehandling før styrebehandling av klage på dispensasjon for snøskuterkjøring til hytte ved Kjelelva i Rohkunborri nasjonalpark

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har klagt på vedtak gjort av Rohkunborri nasjonalparkstyre den 8. september 2020. Miljødirektoratet har gitt Statsforvalteren medhold i klagen. Klagen gjaldt avvisning av tidligere klage fra Statsforvalteren på vedtak fattet av nasjonalparkstyret. Den opprinnelige klagen gjaldt dispensasjon gitt til snøskuterkjøring til hytte ved Kjelelva i Sør-dalen. Statsforvalteren i Troms og Finnmark klagt på at det ikke var begrensning på antall turer i dispensasjonen og at vedtaket ikke var begrunnet etter naturmangfoldlovens § 8-12. I sin behandling av avvisningsklagen ber Miljødirektoratet nasjonalparkstyret behandle opprinnelig klage på nytt.

Forvalter i Rohkunborri nasjonalparkstyre er inhabil i saka. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har etter diskusjon med Miljødirektoratet kommet fram til at de ber Statsforvalteren i Nordland være settenasjonalparkforvalter å gjennomføre forberedende klagesaksbehandling før behandling av klagen i Rohkunborri nasjonalparkstyre.

Gjennomgang av saken

1. 24.2.2020. Forvalter gir begrunna dispensasjon til 10 turer med snøskuter. Delegert vedtak.
2. 2.3.2020. Jan Sørmo klager på vilkår i vedtak av 24.2.2020.
3. 31.3.2020. Klage behandla i styret. Klagen tas til følge.
4. 2.4.2020. Underretning om vedtak i saken til Jan Sørmo, kopi til Fylkesmannen i Troms og Finnmark
5. 21.4.2020. Fylkesmannen i Troms og Finnmark klager på vedtaket
6. 24.4.2020. Midlertidig svar til Fylkesmannen i Troms og Finnmark med informasjon om videre saksgang.
7. 11.6.2020. Styret behandler klage fra Fylkesmannen. Tas delvis til følge.
8. 15.6.2020. Klagen fra Fylkesmannen sendes til Miljødirektoratet for endelig behandling.
9. 1.7.2020. Brev fra Miljødirektoratet til nasjonalparkstyret. Beskjed om at kun klagesaker der styret opprettholder eget vedtak skal sendes til endelig klagebehandling hos Miljødirektoratet.
10. 6.7.2020. Forvalter videresender brev fra Miljødirektoratet til Jan Sørmo og Fylkesmannen. Det blir i brevet opplyst om at saken feilaktig var sendt til endelig klagebehandling. Vedtaket i

- saken 11.6.2020 der vilkåra ble endra, er nytt enkeltvedtak med egen klagefrist. Forvalter gir ny klagefrist 27.7.2020, tre uker etter underretning om brev fra Miljødirektoratet.
11. 23.7.2020. Fylkesmannen i Troms og Finnmark klager på vedtak i sak 19/20 fra styremøtet den 11.6.2020
 12. 8.9.2020. Styremøte i Rohkunborri nasjonalparkstyre. Klagen fra Fylkesmannen blir avvist på grunn av for seint innkommet klage. Styret begrunner avslag med at klagefrist må regnes fra styremøtet den 11.6, ikke fra at Fylkesmannen ble underretta om Miljødirektoratets brev av 1.7.2020.
 13. 14.9.2020. Forvalter sender utkast til protokoll fra styremøte på epost. Underretter styret om at avvisning av klage er et enkeltvedtak som kan påklages og at styret må vise til dette i sitt vedtak. Forvalter ber om at dette blir tatt inn i protokollen. Styret motsetter seg dette. Forvalter opplyser styret om at det vil bli opplyst om klagerett i vedtaksbrevet til partene.
 14. 15.9.2020. Forvalter sender vedtaksbrev til Fylkesmannen med kopi til Jan Sørmo.
 15. 29.9.2020. Fylkesmannen klager på vedtak i sak 26/20 om avvisning av klage.
 16. 29.9.2020. Midlertidig svar til Fylkesmannen om at klagen er mottatt og vil bli behandlet i neste styremøte 19.11.2020
 17. 19.11.2020. Styret tar ikke klage fra Fylkesmannen til følge. Vedtaket sendes Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.
 18. 16.2.2021. Miljødirektoratet tar klage fra Statsforvalteren til følge. Miljødirektoratet legger vekt på at Statsforvalteren hadde grunn til å tro at det var gitt forlengta frist og at det under enhver omstendighet foreligger en særlig grunn til å gi oppreisning for oversittelse av klagefristen. Avvisningsvedtaket fra nasjonalparkstyret 8. september 2020 er derfor oppheva og styret må behandle klagen på vedtaket fra Statsforvalteren. Statsforvalteren har klaga på følgende mangler i dispensasjonen:
 - Det er ikke gitt begrensning på antall turer
 - Det kommer ikke frem at beslutningen bygger på vurdering etter miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.
 19. 31.5.2021. Brev fra Jan Sørmo. Forklarer sin og familiens bruk av området og ber om at nasjonalparkstyret behandler saken i henhold til sin oppfatning. Blant annet mener han det er avtalt i verneprosessen at man skulle kunne utføre transport som før etter den vanlige dispensasjonen fra kommunen.

Utgangspunktet for saken

Saken har mange dokument og vendinger. Vi presiserer derfor hva som blir behandla i dette brevet.

Nasjonalparkstyret skal nå foreta forberedende klagebehandling av klagen datert 23.7.2020 fra Fylkesmannen i Troms og Finnmark. Klagen gjelder nasjonalparkstyrets vedtak av 11.6.2020 i sak 19/20.

Regler om saksforberedelsen i klagesak er gitt i forvaltningsloven § 33. Nasjonalparkstyret skal, som underinstans, foreta de undersøkelser klagen gir grunn til. Det kan oppheve eller endre vedtaket dersom det finner klagen begrunnet. Dersom vilkårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal underinstansen avvise saken.

Dersom det ikke blir truffet vedtak om å oppheve eller endre tidligere vedtak, skal sakens dokumenter oversendes Miljødirektoratet som klageinstans så snart saken er tilrettelagt.

Vilkårene for å behandle klagen datert 23.7.2020 fra Fylkesmannen i Troms og Finnmark er oppfylt, jf. Miljødirektoratets vedtak av 16.2.2021.

Setteforvalters innstilling

Vedtak 1.

Rohkunborri nasjonalparkstyre tar klage fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark fra 27.7.2020 til følge. Antall turer settes til 6 per år.

Endelig tillatelse for kjøring til hytte ved Kjelelva vil etter dette vedtaket lyde:

Rohkunborri nasjonalparkstyre gir dispensasjon til å bruke snøskuter for nødvendig transport av utstyr til privat hytte ved Kjelelva i Sør-dalen. Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

- 1. Tillatelsen gjelder for transport av ved og nødvendige materialer og utstyr til hytta.*
- 2. Tillatelsen gjelder for inntil seks turer tur/retur årlig i perioden 2022-2024 fra 1. januar til og med 1. mai hvert år. En snøskuter teller som en tur. Kjørere to snøskutere sammen teller det som to turer. Kun førere som er godkjent i dispensasjon til formålet fra Bardu kommune kan kjøre snøskuter, også når to skutere kjører samtidig.*
- 3. Tillatelsen gjelder for bruk av snøskuter på snødekt mark fra nasjonalparkgrensen i Sør-dalen og fram til hytta ved Kjelelva langs dalbunnen.*
- 4. Det skal meldes ifra til oppsynet seinst dagen før turen tar til. Dette kan gjøres per e-post til: torbjorn.berglund@miljodir.no eller per tekstmelding til: 91622022.*

Vedtak 2.

I 2022 gis det også dispensasjon til å kjøre et ubegrenset antall turer i løpet av tre dager i forbindelse med ekstra behov for frakt av materialer til hytta i forbindelse med større oppussingsarbeid. Oppsynet skal varsles seinst dagen før disse turene startes opp.

Før transporten kan gjennomføres må det også foreligge en dispensasjon fra motorferdselloven. Søknad om dette behandles av Bardu kommune.

Vedtaket kan påklages innen tre uker til Miljødirektoratet. Eventuell klage sendes til Rohkunborri nasjonalparkstyre.

Mulig endring av vilkår

I brev av 31.5.2021 gir blant annet Jan Sørmo uttrykk for at det er tungvint å måtte ringe til Statens naturoppsyn dagen før kjøring skal finne sted. I stedet for å skulle kontakte oppsynet kan styret sette vilkår om føring av kjørebok. Dette er vanlig i mange andre verneområder i Norge. Ei kjørebok skal alltid være med under kjøringa og den aktuelle turen skal være skrevet inn i kjøreboka. Vilkår nr 4 kan derfor vurderes å endres til:

Det skal føres kjørebok. Kjørebok følger med denne tillatelsen. Oppdatert kjørebok sammen med dispensasjonsbrev skal alltid være med under kjøring.

Lovgrunnlag

Rohkunborri nasjonalpark er freda med hjemmel i naturmangfoldloven. Den ble vedtatt 25. februar 2011 ved kongelig resolusjon. Vernebestemmelser for nasjonalparken står i verneforskriften. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråor-heggeskoger, urskogprega bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelige dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med en canyon i Sør-dalen. Fjellrev er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Motorisert ferdsel er generelt forbudt i Rohkunborri nasjonalpark jfr. Forskriften § 3 pkt 6.1. I følge 6.3. d. kan imidlertid forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), førevarprinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12)

Om skuterkjøring i verneområder i Norge

Det er stilt spørsmål i denne saken hvorvidt det er rimelig å sette vilkår til trasé og til antall turer. Dette er vanlig i saker etter naturmangfoldloven og det er også vanlig for saker etter det generelle motorferdselregelverket. I tillatelser til transport av utstyr og bagasje i motorferdselregelverket er det krav om at en skal «kartfeste eller på annen entydig måte angi hvilken trasé som skal benyttes».

Når det skal vurderes om det skal gis dispensasjon til et tiltak i et verneområde, skal konsekvenser for verneverdiene vurderes. Snøskuterkjøring er et slikt tiltak. Det er ikke mulig å vurdere konsekvensene av snøskuterkjøring uten at både trasé, omfang og tidsrom er kjent. I stort sett alle verneområder i Norge er det derfor vanlig å sette vilkår om både kjøretrasé og antall turer. I Nordland og Trøndelag er det for eksempel vanlig å gi dispensasjon for inntil 6 turer for vanlig frakt av utstyr med snøskuter til private hytter. Ved spesielle behov, som for eksempel ombygging, større reparasjoner med mer, kan det søkes om flere turer. Det er også vanlig å begrense perioden det kan kjøres i. For å kunne kontrollere kjøringen er det noe ulike løsninger. I noen dispensasjoner er det krav om at oppsynet skal varsles før kjøring starter. I andre områder er det krav til å føre kjørebok. I ei kjørebok skal alltid en påbegynt tur være ført opp. Ved kontroll skal kjørebok framvises. Vilklårene som vi nå foreslår for denne dispensasjonen, er derfor ikke unike eller spesielt strenge. De følger forvaltningspraksis for dispensasjoner til motorferdsel i verneområder i Norge.

Vurdering av søknaden

Søknaden er vurdert i forhold til påvirkning av verneformålet og verneverdiene i nasjonalparken. Vegetasjonen vil ikke ta skade ettersom kjøringen foregår på snødekt mark. Det er registrert rovfugl som hekker i verneområdet. Motorferdsel kan forstyrre rovfugl i sårbare perioder. Den omsøkte motorferdselen vil imidlertid ha et lite omfang og være av kortvarig karakter. Vi vurderer det derfor slik at snøskuterkjøringa vil i liten grad påvirke hekkende rovfugl negativt. Det er ikke kjente yngleplasser for andre sjeldne arter i området som blir berørt av den omsøkte skuterkjøringa.

Friluftsliv er en del av verneformålet til nasjonalparken. Motorferdselen vil forstyrre folk på tur og dermed være i strid med verneformålet. Skuterkjøring i Sjørdalen vil forstyrre folk som er på tur der. Men forstyrrelsen vil være kortvarig. Det er videre få private hytter i nasjonalparken, bare to i Sjørdalen. Den omsøkte traseen i Sjørdalen brukes lite av turfolk om vinteren, blant anna på grunn av tidvis skredfare. I Rohkunborri nasjonalpark er det flest turgåere langs Nordkalottruta. Denne går øst for Sjørdalen.

Det er kun to private hytter i Sjørdalen. Det vil derfor ikke bli mye skuterkjøring til hytter. Faren for at presedensvirkning av vedtaket skal gi økt skuterkjøring som vil skade verneformålet er derfor ikke til

stede. Det er derfor ikke nødvendig å legge føre-var-prinsippet til grunn. Hytteeieren har tidligere fått dispensasjon for inntil tre turer med to snøskutere årlig inn til hytta. Hytteeier beskriver i sin søknad at det er behov for flere turer for frakt av utstyr og materialer. Den andre hytta i Sør-dalen har fire eiere. Disse har totalt 12 turer årlig, fordelt på inntil tre turer med en skuter per eier. Vi mener det ikke skal gis like mange turer til generell transport til ei hytte med en eier. Det er fra søker antydnet behov for ekstra transport til opprusting av hytta. For å imøtekomme dette gis søker et ubegrenset antall turer. Disse turene må gjennomføres på inntil tre valgfrie dager i aktuelt år. På denne måten begrenses den generelle motorferdselen, samtidig som søker får dekt sine behov for frakt av utstyr inn og ut til hytta i forbindelse med oppussingsarbeid.

Nasjonalparkstyret har i sin begrunnelse argumentert med at det ligger fast i forarbeidene og gjennom verneprosessen at «gjeldende dispensasjonspraksis innenfor det foreslåtte verneområdet skulle fortsette som før vernet». Statsforvalteren i Nordland finner ikke dette igjen i Kongelig resolusjon for Rohkunborri. Verneforskriften og forvaltningspraksis i Norge åpner opp for nødvendig skuterkjøring for frakt av utstyr med mer. Som vist til under overskriften «Om skuterkjøring i verneområder i Norge» er det vanlig å sette krav til omfang, område og periode både etter motorferdselloverk og etter verneforskrift.

Det vil være mulig å bruke helikopter for å frakte inn utstyret. Dette vil gi en mer kortvarig forstyrrelse. Helikopter er imidlertid kostbart og krever nøye planlegging av transporten. Vi vurderer dette å være uforholdsmessig kostbart for hytteeier.

Vi vurderer at det kan gis dispensasjon fra verneforskrift for Rohkunborri nasjonalpark og at søknad med et omfang på ti turer til og fra hytta kan innvilges. Det påpekes at det ved aktivitet og ferdsel skal tas hensyn til at skuterkjøringen foregår i en nasjonalpark og at den reduseres til et minimum.

Med hilsen

Torfinn Sørensen (e.f.)
fylkesmiljøvern-sjef

Sveinung Bertnes Råheim
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Troms og
Finnmark

Statens hus 9815 VADSØ

Størmo 10.06.20

Vedrørende dispensasjon for snøscooter
i Rokkumborri nasjonalpark, til hytte.

J vedtak fra parkforvalter står det at
vedtaket er fattet i medhold av forskrift for
nasjonalparken av 25 febr. 2011 § 3 pkt. 6.3.d.)
Her står: Forv. myndighet kan gi tillatelse
til bruk av belteleiretøy på snødekt mark
for transport av varer og utstyr til hytter og garmer.
- NB! Ingen krav i forskrift til antall turer
eller meldeplikt. Melding til oppsyn gjelder
kun ved transport av sykler/skaddde kufe. § 3.6.2.d)

Det virker som at forvaltningsmyndighetene
ønsker å straffe oss som ber og har direkte till-
knytting til nasj.parken og som all tid har tatt
vare på naturen og området opp gjennom alle
tider og som har bidratt til at området var attrak-
tivt for etablering av en nasjonalpark.

Som medlem av arb.gruppa for forvaltningsplan
for nasjonalparken ser jeg at andre selskaper
skal få tilgang til å drive kommersielt i parken.
Hvor ligger lojiliken i en sådan fremgangsmåte.
i forhold til de strenge krav vi pålegges, lokalt.

Det er forståelig at forv.myndighetene vil ha
en viss kontroll over vad som skjer i nasjonalparken,
men dette oppfatter jeg som en grov overtredelse
av privatlivets fred, mot oss som alltid har
vert her.

Med hilsen
Jan Størmo

Vedlegg, klage over vedtak 02.03.20
16.02.16

Jan Sørmo
Sørmo
9360 BARDU

Deres sak nr:

2016/949

20202005-432.3.

Dato 0

Dato 2

Arbeidsgruppa for etablering
av Rohkunborri nasjonalpark
der jeg var medlem & Halte
fagsjet Knut M. Nergård at
de 2 hytteeierne i Sjørdalen ikke
skulle pålegges nye restriksjoner
for kjøring med snøscooter ved etabl.
av parken.

Rohkunborri nasjonalparkstyre
Postboks 137
9365 BARDU

KLAGE OVER VEDTAK - SØKNAD OM DISPENSASJON FRA VERNEFORSKRIFTEN FOR
ROHKUNBORRI NASJONALPARK TIL BRUK AV SNØSCOOTER FOR NØDVENDIG
TRANSPORT AV UTSTYR TIL PRIVAT HYTTE VED KJELELVA.

Klagen gjelder vedtak av 24.02.20.

For forrige periode har jeg forholdt meg til dispensasjon fra Bardu kommune datert 22.01.2016, fordi jeg aldri fikk svar fra Nasjonalparkstyret på min klage. For ordens skyld legger jeg ved hele klagen. Argumentasjonen i første klage gjelder også for siste vedtak.

Jeg vil også nevne at jeg aldri søkte nasjonalparken om disposisjon, det har forvalteren gjort. Jeg har forholdt meg til informasjon fra lederen i arbeidsgruppen for etablering av parken, der jeg var medlem. Der fremgikk at de to hyttene i Sjørdalen ikke skulle få noen restriksjoner i forhold til tidligere. *Disse hyttene skulle behandles som alle andre hytter i Bardu (Altevatnet)*

Min kone og jeg begynner å trekke på årene. Vi har ikke helse lenger til å gå på ski. Tilgjengeligheten til hytta er svært begrenset, og må skje når vær og føre tillater det. Vi vet ikke pr. i dag hvor mange ganger vi vil besøke hytta. Færre enn tre, flere enn tre? Det vi vet er at vi under ingen omstendigheter greier å komme oss til og fra hytta med utstyr uten scooterhjelp. Vi er vant til å kunne ta oss en tur til hytta når været tillater det, og det ønsker vi å fortsette med.

Hva gjelder antall turer og meldeplikt, viser jeg til det jeg skrev i tidligere klage.

Jeg vil også henlede oppmerksomheten til paragraf 3.6.3 d
Det er ingen krav i forskriften til antall turer eller meldeplikt.

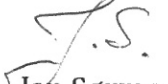
Meldeplikt er nevnt i paragraf 3. 6.2.d. Det er meldeplikt i forbindelse med transport av syke/skadde bufe.

x lederen for arb gruppa var Knut M. Nergård.

OPPSUMMERING

Min konklusjon er at det ikke skal være tak på antall turer.
Kravet om meldeplikt faller også bort.

Vennlig hilsen

Jan Sørmo

Kopi

Jan Sørmo
Sørmo
9360 BARDU

Dato
16.02.2016

Deres sak nr: 2016/949 03.02.2016

Rohkunborri nasjonalparkstyre
Postboks 137
9365 BARDU

KLAGE OVER VEDTAK - SØKNAD OM DISPENSASJON FRA VERNEFORSKRIFTEN FOR
ROHKUNBORRI NASJONALPARK TIL BRUK AV SNØSCOOTER FOR NØDVENDIG
TRANSPORT AV UTSTYR TIL PRIVAT HYTTE VED KJELELVA.

KLAGEN GJELDER

Vedtaket pkt 2. Tillatelsen gjelder for inntil tre – 3 turer pr. år i perioden.....
Jeg ønsker ingen begrensning på antall turer.

Vedtaket pkt 4. Det skal meldes fra til oppsynet seinest dagen før turen tar til.
Hele punktet bortfaller.

BEGRUNNELSE

Jeg er enig i vedtakets vurderinger, men ikke i konklusjonen.

Antall turer

På hvilket grunnlag er man kommet frem til 3 turer pr sesong. Er det snittet av antall turer som Nasjonalparkens styres medlemmer hvert år er på respektive hytter.

Støyen fra en scooter vil være kortvarig. Fra du hører en scooter, til den passerer og blir borte, tar det kanskje inntil 2 minutter i det kupert terrenget.

Det skal være litt av en tilfeldighet dersom en og samme turgåer blir forstyrret mer enn en gang i løpet av vinteren av scooter støy i Sjørdalen. Dessuten brukes den omsøkte traséen omtrent ikke av turfolk om vinteren. Jeg påstår at personer som forstyrres på tur på grunn av scooterstøy, nærmest er fraværende. Det betyr at om jeg kjører tre eller seks ganger, vil ikke personene på tur bli mer forstyrret.

Min kone og jeg begynner å trekke på årene. Vi har ikke helse lenger til å gå på ski. Tilgjengeligheten til hytta er svært begrenset, og må skje når vær og føre tillater det. Vi vet ikke pr. i dag hvor mange ganger vi vil besøke hytta. Færre enn tre, flere enn tre? Det vi vet er at vi under ingen omstendigheter greier å komme oss til og fra hytta med

utstyr uten scooterhjelp. Vi er vant til å kunne ta oss en tur til hytta når været tillater det, og det ønsker vi å fortsette med.

Da jeg leste avsnittet om bruk av helikopter, at det kunne være bedre med tanke på miljøet og metodikken, satte jeg nesten ordene i halsen!

Et helikopter er langt fra støyfritt, og vil kunne høres på langt større avstand enn en scooter. Det er trangt i dalen, helikopteret må fly med redusert hastighet og derfor bruke lengre tid til innflyging og landing. Det vil normalt ikke være mye gods som skal lastes av derfor vil motoren være i gang hele tiden mens det står på bakken. Konklusjon, mere støy over et mye lengre tidsrom.

Med grunnlag i det som er nevnt ovenfor, ber jeg om at taket på antall turer tas bort. Det viktigste argumentet er friheten til å kunne dra inn til hytta når vi vil, men også at forstyrrelsen av folk på tur på grunn av scootertrafikk er fraværende.

Meldeplikt

Vedrørende meldeplikt senest dagen før turen tar til, kan jeg ikke se at dette er nevnt andre steder enn i vedtaket. Det er forståelig at forvaltningsmyndigheten vil ha en viss kontroll over hva som skjer i nasjonalparken, men dette oppfatter jeg som en grov overtredelse av privatlivets fred.

Min familie har hatt hytte inne i Sør dalen siden 1. januar 1916, altså i 100 år. Den første hytta ble tatt av skred og flom sist på 70 tallet. I 1982 fikk jeg ny tomt ved Kjelelva, ca. 10 km fra gården Sørmo. Gården har i alle tider hatt beiterett i området. Sammenlignet med hyttene på Altevatn, betaler jeg samme festeavgift, og har hatt samme dispensasjon for kjøring med scooter som de.

Familien har altså i alle disse årene hatt tilgang til dette området og brukt dette med fornuft og følelser for naturen. De siste 20-30 årene er det omtrent bare min familie som har brukt området, spesielt om vinteren. Vi har følt det som om vi har hatt oppsynet med området i lange tider. Vi viser i den forbindelse til at vi har rapportert om naturskader og transportert død jerv til undersøkelse.

Jeg var medlem av arbeidsgruppa for etablering av nasjonalparken som representant for Bardu grunneierlag. Under dette arbeidet ble det klarlagt at de to eksisterende hyttene ikke skulle få forandring på dispensasjonsordningen ved bruk av scooter.

Jeg er også medlem av arbeidsgruppa som arbeider med forvaltningsplanen. Der diskuteres det blant annet om parken skal åpnes for kommersiell drift innen turisme. Hvis dette blir besluttet, kan man undre seg over at vi som har brukt området i alle tider skal tigge om å få ta oss en tur til hytta.

Det bør også nevnes at jeg har stilt hytta til rådighet for personell fra Fjelltjenesten og fra SNO da det ble bygd ny bru over Kjelelva og ved oppsyn i området av SNO. Jeg ser ikke det som unaturlig at det vil være ønskelig for SNO å låne hytta også i fremtiden.

Med grunnlag i det nevnt ovenfor, ber jeg om at meldeplikten faller bort. Det er begrunnet i hevd og tradisjon.

Det er heller ikke fremkommet i saksbehandlingen hvor kravet til meldeplikt er lovfestet.

OPPSUMMERING

Vedrørende vedtakets pkt 2, mener jeg å ha argumentert at fortyrrelsen av folk på grunn av scootertrafikk er fraværende. Derfor ber jeg om at antall turer bortfaller.

Vedrørende vedtakets pkt 4 ber jeg om at meldplikten bortfaller.

Vennlig hilsen

Jan Sørmo

Arkivsaksnummer: 2025/11576-2

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 05.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	6/26	12.02.2026

Høringsinnspill - endringer i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet

Innstilling fra forvalter

Innspill til endringer i regelverk for miljøkriminalitet:

- Rohkunborri nasjonalparkstyre støtter de foreslåtte endringer i regelverket om skjerpende straff for miljø- og kulturminnekriminalitet som skjer i verneområder.
- Rohkunborri nasjonalparkstyre oppfordrer lovgiver til å tilpasse Naturoppsynloven og Hundeloven – slik at etaten Statens naturoppsyn som fører tilsyn med annet regelverk i utmark, også gis rolle å føre tilsyn med slipp av hund i utmark og båndtvangsbestemmelsene i utmark, da i tillegg til Politiet.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

- 1 Høringsbrev - Endringer i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet (276541).pdf
- 2 Høringsnotat om miljø- og kulturmiljøkriminalitet (276540).pdf

Saksopplysninger

Det vises til vedlagte dokumenter i saken: Forslag om endringer for regelverket om miljø- og kulturminnekriminalitet med bakgrunn. Forvalter savner forslag angående hundeloven og tilsyn med båndtvang.

Vurdering

Som lokal forvaltningsmyndighet uttaler nasjonalparkstyret seg kun om forhold som skjer inne i verneområdene. Oppsyn/Politi trenger bedre verktøy for å mer effektivt håndheve

gjeldende regelverk. Blant annet gir strafferamme med fengsel i minst 6 måneder Politiet adgang til ransakelse på stedet ved skjellig grunn til mistanke, for eksempel for å konfiskere Go Pro-kamera brukt under ulovlig motorferdsel (straffeprosessloven § 192).

Både miljø- og kulturminnekriminalitet angår forvaltningen av verneområdene i Troms. En rekke arter og artssamfunn er stadig under press ved at helårige eller delårige leveområder forringes ved nedbygging, organisert aktivitet og forstyrrelser, hovedsakelig utenfor verneområdene. Ulovlig motorferdsel på barmark forekommer, men særlig ulovlig snøskuterkjøring skjer i størst skala og er mest åpenlyst.

For øvrig har man mistanker om brudd på Naturmangfoldloven ved innsamling av fugleegg, forstyrrelser av reir av fotografer etc. Slipp av hund i båndtvangstiden er også en vanlig foreteelse, også i verneområder, hvor det er behov for tydeligere oppsynsfokus og fokus på strafferamme med avskrekkende virkning.

Oppdagelsesrisiko for brudd på regelverk i utmark er lav, og sjansen for å bli oppdaget på fersk gjerning er lav. Et strengere regelverk forventes å ha større avskrekkende effekt. Ulovlig motorferdsel på snøføre er mest utbredt.

Tilsynsmyndighet – hundelov og båndtvang i utmark

Rohkunborri nasjonalparkstyre oppfordrer lovgiver til å tilpasse Naturoppsynloven og Hundeloven – slik at etaten som fører tilsyn i utmark, også gis rolle å føre tilsyn med slipp av hund i utmark og båndtvangsbestemmelsene i utmark. Dette begrunnes med at Politiet oppgir ofte at man ikke har ressurser til å føre kontroll med Hundeloven og bestemmelser om båndtvang i utmark. Ulovlig slipp av hund i hekke- og yngletid kan ha store konsekvenser for den enkelte art områdevis. Statens naturoppsyn er utstyrt og bemannet i det ganske land for å føre kontroll i utmark. Etaten gjennomfører tverrfaglig oppdragsløsning, og tilsyn med båndtvangsbestemmelsene vil effektivisere oppdagelsesrisiko for brudd og påvirkningen på naturmangfoldet helhetlig ved små tilpasninger av lovverket. Jmfør Naturoppsynsloven § 4:

§ 4. Forholdet til politiet

Oppsynspersonell kan gis begrenset politimyndighet etter lov av 1. oktober 1995 nr. 53 1 om politiet, og er ved utøvelse av denne myndighet underlagt politiet. Oppsynets kontrollvirksomhet skal utføres i nært samarbeid med og supplere det lokale politiet.

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

25/4039-1

11. november 2025

Høring – Forslag til endringer i regelverket om miljø- og kulturmiljøkriminalitet

Stortingsmeldingen om Miljøkriminalitet (Meld. St. 19 (2019-2020)) ble levert i 2020. Klima- og miljødepartementet foreslår nå endringer i straffeloven og spesiallovgivningen (havvernloven, lakse- og innlandsfiskloven, viltressursloven, svalbardmiljøloven, kulturminneloven, naturmangfoldloven, motorferdselloven og internkontrollforskriften) som følger opp konkrete tiltak fra stortingsmeldingen.

Stortingsmeldingen om miljøkriminalitet presenterte en helhetlig politikk for å styrke innsatsen mot miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt og dermed redusere den negative påvirkningen miljøkriminalitet har på klima og miljø, på tvers av ulike sektorer. Et viktig formål med meldingen var også å sette miljøkriminalitet på dagsorden og å bidra til økt kunnskap, forståelse og engasjement rundt miljøkriminalitet.

Forslagene i høringsnotatet søker å styrke den strafferettslige forfølgningen av miljø- og kulturmiljøkriminalitet blant annet ved at strafferammene heves. Departementet foreslår endringer i ordlyden i straffeloven § 242. I notatet foreslås det også endringer i sektorregelverket for å sikre at det kan drives effektiv kontroll og reageres tilstrekkelig på overtredelser av miljøregelverket.

Høringssvar sendes inn ved å bruke skjemaet for høringssvar på <https://www.regjeringen.no/id3118045/>. Ved tekniske problemer kan innspill, med referanse 25/4039, i stedet sendes på e-post til postmottak@kld.dep.no.

Fristen for å sende inn innspill er **25. februar 2026**.

Liste over høringsinstanser følger vedlagt. Høringsinstansene bør vurdere om saken skal sendes til eventuelle underliggende etater eller tilsluttede virksomheter eller samarbeidende organisasjoner.

Alle som ønsker det kan uttale seg, selv om de ikke er oppført på listen over høringsinstanser.

Høringsuttalelsene er offentlige etter offentleglova og blir publisert på regjeringen.no.

Med hilsen

Lindis Nerbø (e.f.)
Avdelingsdirektør

Ella Stormo
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Adresseliste

Advokatforeningen	Kristian Augusts gate 9	0164	Oslo
Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Agder politidistrikt			
Agder statsadvokatembete			
Akershus fylkeskommune	Postboks 1200 Sentrum	0107	OSLO
Alstahaug kommune	Rådhuset	8805	SANDNESSJØEN
Alta kommune	Postboks 1403	9506	ALTA
Alvdal kommune		2560	ALVDAL
Alver kommune	Postboks 4	5906	FREKHAUG
Anárjohka nasjonalparkstyre			
Andøy kommune	Postboks 187	8483	ANDENES
Animalia	Postboks 396 Økern	0513	Oslo
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Postboks 8019 Dep	0030	OSLO
Arbeidstilsynet	Postboks 4720 Torgarden	7468	Trondheim
Aremark kommune		1798	AREMARK
Arendal kommune	Serviceboks 650	4809	ARENDAL
Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger		4036	Stavanger
Arkitektur- og designhøgskolen			
Arkivverket			
Artsdatabanken		7491	Trondheim
Asker kommune	Katrineåsveien 20	3440	RØYKEN
Askvoll Kommune	Boks 174	6988	ASKVOLL
Askøy kommune	Postboks 323	5323	KLEPPESTØ
Asplan Viak AS	Postboks 24	1300	Sandvika
Aukra kommune		6480	AUKRA
Aure kommune		6690	AURE
Aurland kommune		5741	AURLAND
Aurskog-Høland kommune	Rådhusveien 3	1940	BJØRKELANGEN
Austevoll kommune		5392	STOREBØ
Austrheim kommune	Sætremarka 2	5943	AUSTRHEIM
Averøy kommune	Bruhagen	6530	AVERØY
Avfall Norge	Øvre Vollgate 6	0158	Oslo
Balsfjord kommune	Rådhuset	9050	STORSTEINNES
Bamble kommune	Rådhuset	3970	LANGESUND

Bane NOR SF	Postboks 4350	2308	Hamar
Bardu kommune	Postboks 401	9365	BARDU
Barne- og familiedepartementet	Postboks 8036 Dep	0030	OSLO
Beiarn kommune	Postboks 25	8118	MOLDJORD
Bellona			
Bergen kommune	Postboks 7700	5020	BERGEN
Berlevåg kommune	Torget 4	9980	BERLEVÅG
Bindal Kommune	Rådhuset	7980	TERRÅK
Bioteknologirådet	Stortingsgata 10	0161	Oslo
Birdlife Norge			
Birkenes kommune	Postboks 115	4795	BIRKELAND
Bivdi Sjøsamisk fangst- og fiskeriorganisasjon			
Bivdu	Gardak	9845	Tana
Bjerkreim kommune	Postboks 17	4389	VIKESÅ
Bjørnafjorden kommune	Postboks 24	5649	EIKELANDSOSEN
Blåfjella-Skjækerfjella- Lierne nasjonalparkstyre			
Bodø kommune	Postboks 319	8001	BODØ
Bokn kommune	Boknatunvegen 13	5561	BOKN
Boligbyggelaget USBL	Postboks 8944 Youngstorget	0028	Oslo
Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter			
Breheimen nasjonalparkstyre			
Bremanger kommune	Postboks 104	6721	SVELGEN
Brønnøy kommune	Rådhuset	8905	BRØNNØYSUND
Buskerud fylkeskommune	Postboks 3563	3007	DRAMMEN
Bygg og Bevar	Postboks 7187 Majorstuen	0307	Oslo
Byggfakta AS	Postboks 1024	1510	Moss
Byggmesterforbundet	Postboks 5475 Majorstuen	0305	Oslo
Bygland kommune		4745	BYGLAND
Bykle kommune		4754	BYKLE
Bærum kommune		1304	SANDVIKA
Bø kommune	Rådhuset	8475	STRAUMSJØEN
Bømlo kommune		5430	BREMNES
Børgefjell nasjonalparkstyre			
Båtsfjord kommune	Postboks 610	9991	BÅTSFJORD

Fellesforbundet	Postboks 9199 Grønland	0134	Oslo
Finansdepartementet	Postboks 8008 Dep	0030	OSLO
Finnmark fylkeskommune	Postboks 701	9815	VADSØ
Finnmark politidistrikt			
Finnmarkseiendommen			
Fiskebåt	Røysegata 15	6003	Ålesund
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	Bergen
Fitjar kommune	Postboks 83	5418	FITJAR
Fjaler kommune	Postboks 54	6961	DALE I SUNNFJORD
Fjord kommune	Olavsgata 10	6210	VALLDAL
Flakstad kommune	Rådhuset	8380	RAMBERG
Flatanger kommune	Postboks 24	7770	FLATANGER
Flekkefjord kommune	Kirkegaten 50	4400	FLEKKEFJORD
Flesberg kommune		3623	LAMPELAND
Flå kommune		3539	FLÅ
Folgefonna nasjonalparkstyre			
Folkehelseinstituttet	Postboks 4404 Ny dalen	0403	Oslo
Folldal kommune	Nyberg	2580	FOLLDAL
Foreningen fredet	Gammel Kleppe	2680	Vågå
Fornybar Norge	Postboks 7184 Majorstuen	0307	Oslo
Forskningsstiftelsen Fafo	Postboks 2947 Tøyen	0608	Oslo
Forsvaret			
Forsvarsbygg	Postboks 405 Sentrum	0103	Oslo
Forsvarsdepartementet	Postboks 8126 Dep	0032	OSLO
Fortidsminneforeningen	Dronningens gate 11	0152	Oslo
Forum for miljøteknologi	Kristinelundveien 6	0268	Oslo
Forum for natur og friluftsliv	Nedre Slottsgate 25	0157	Oslo
Forum for utvikling og miljø	Storgt 11	0155	Oslo
Forvaltningsstyret for Trillemarka-Rollagsfjell naturresevat			

Framtiden i våre hender	Mariboers gate 8	0183	Oslo
Fredrikstad kommune	Postboks 1405	1602	FREDRIKSTAD
Friluftslivets fellesorganisasjon			
Friluftsrådenes landsforbund	Eyvind Lyches vei 23 B	1338	Sandvika
Frogn kommune	Postboks 10	1440	DRØBAK
Froland Kommune	Osedalen	4820	FROLAND
Frosta kommune	Alstad	7633	FROSTA
Frøya kommune	Postboks 152	7261	SISTRANDA
Fyresdal kommune		3870	FYRESDAL
Færder kommune	Postboks 250	3163	NØTTERØY
Færder nasjonalparkstyre			
Gamvik kommune	Postboks 174	9770	MEHAMN
Gartnerhallen SA	Postboks 111	0614	Oslo
	Alnabru		
Gausdal kommune		2651	ØSTRE GAUSDAL
Gildeskål kommune	Postboks 54	8138	INNDYR
Giske kommune	Rådhuset	6050	VALDERØY
Gjemnes kommune	Kommunehuset	6631	BATNFJORDSØRA
Gjerdrum kommune	Postboks 10	2024	GJERDRUM
Gjerstad kommune		4980	GJERSTAD
Gjesdal kommune	Rettetdalen 1, Storahuset	4330	ÅLGÅRD
Gjøvik kommune	Serviceboks	2810	GJØVIK
Gloppen kommune		6823	SANDANE
Gol kommune	Gamlevegen 4	3550	GOL
Gran kommune	Rådhusvegen 39	2770	JAREN
Grane kommune		8680	TROFORS
Gratangen kommune		9470	GRATANGEN
Greenpeace	Postboks 33	0412	Oslo
	Torshov		
Grimstad kommune	Serviceboks 503	4898	GRIMSTAD
Grong kommune	Postboks 162	7870	GRONG
Grue kommune		2260	KIRKENÆR
Gulen kommune		5966	EIVINDVIK
Hadsel kommune	Rådhuset	8452	Storkmarknes
Halden kommune	Postboks 150	1751	HALDEN
Hallingskarvet nasjonalparkstyre			
Hamar kommune	Postboks 4063	2306	HAMAR
Hamarøy kommune	Marie Hamsuns vei 3	8294	HAMARØY

Hammerfest kommune	Postboks 1224	9616	HAMMERFEST
Haram kommune	Postboks 33	6282	BRATTVÅG
Hareid kommune	Hareid rådhus	6060	HAREID
Harstad kommune	Postmottak	9479	HARSTAD
Hasvik kommune	Fjellvn 6	9593	BREIVIKBOTN
Hattfjelldal kommune	O.T. Olsens vei 3 A	8690	HATTFJELLDAL
Haugesund kommune	Postboks 2160	5504	HAUGESUND
Havforskningsinstituttet	Postboks 1870 Nordnes	5817	Bergen
Hedmark og Oppland statsadvokatembete			
Heim kommune	Trondheimsveien 1	7200	KYRKSÆTERØRA
Helse- og omsorgsdepartementet	Postboks 8011 Dep	0030	OSLO
Hemnes kommune	Sentrumsveien 1	8646	KORGEN
Hemsedal kommune		3560	HEMSEDAL
Herøy kommune	Silvalveien 1	8850	HERØY
Herøy kommune	Postboks 274	6099	FOSNAVÅG
Hitra kommune	Rådhusveien 1	7240	HITRA
Hjartdal kommune		3692	SAULAND
Hjelmeland kommune	Kommunehuset	4130	HJELMELAND
Hol kommune		3576	HOL
Hole kommune	Hole Herredshus	3530	RØYSE
Holmestrand kommune	Postboks 312	3081	HOLMESTRAND
Holtålen kommune		7380	ÅLEN
Hordaland, Sogn og Fjordane statsadvokatembete			
Horten kommune	Postboks 10	3191	HORTEN
Hurdal kommune	Rådhuset	2090	HURDAL
Hustadvika kommune	Tingplassen 1	6440	ELNESVÅGEN
Hvaler kommune		1680	SKJÆRHALLEN
Hyllestad kommune		6957	HYLLESTAD
Hægebostad kommune		4595	TINGVATN
Høgskolen i Innlandet	Postboks 400	2418	Elverum
Høgskolen i Sørøst-Norge	Postboks 235	3606	Kongsberg
Høyanger kommune	Postboks 159	6991	HØYANGER
Høylandet kommune		7977	HØYLANDET
Hå kommune	Postboks 24	4368	VARHAUG
Ibestad kommune	Rådhuset	9450	HAMNVIK
Inderøy kommune	Vennalivegen 37	7670	INDERØY

Indre Fosen kommune	Rådhusveien 13	7100	RISSA
Indre Østfold kommune	Postboks 34	1861	TRØGSTAD
Innlandet fylkeskommune	Postboks 4404	2325	HAMAR
	Bedriftsenteret		
Innlandet politidistrikt			
Iveland kommune	Birketveit	4724	IVELAND
Jevnaker kommune	Postboks 70	3521	JEVNAKER
Jomfruland nasjonalparkstyre			
Jostedalsbreen nasjonalparkstyre			
Justis- og beredskapsdepartementet	Postboks 8005 Dep	0030	OSLO
Karasjok kommune	Rådshusg 4	9730	KARASJOK
Karlsøy kommune		9130	HANSNES
Karmøy kommune	Rådhuset	4250	KOPERVIK
Kartverket	Postboks 600 Sentrum	3507	Hønefoss
Kautokeino kommune	Bredbuktnesveien 6	9520	KAUTOKEINO
Kinn kommune	Postboks 294	6701	MÅLØY
Klagenemnda for miljøinformasjon	Miljødirektoratet, Postboks 5672 Torgarden	7485	Trondheim
Klepp kommune	Postboks 25	4358	KLEPPE
Kommunal- og distriktsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0032	OSLO
Kommunesektorens organisasjon (KS)	Postboks 1378 Vika	0114	Oslo
Kongsberg kommune	Postboks 115	3602	KONGSBERG
Kongsvinger kommune		2226	KONGSVINGER
Kragerø kommune	Postboks 128	3791	KRAGERØ
Kristiansand kommune	Postboks 4	4685	NODELAND
Kristiansund kommune	Rådhuset Kaibakken 2	6509	KRISTIANSUND N
Krødsherad kommune		3536	NORESUND
Kultur- og likestillingsdepartementet	Postboks 8030 Dep	0030	OSLO
Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo	Postboks 6762 St. Olavs plass	0130	Oslo
Kulturrådet	Postboks 8052 Dep	0031	Oslo

Kunnskapsdepartementet	Postboks 8119 Dep	0032	OSLO
Kvinesdal kommune	Nesgata 11	4480	KVINESDAL
Kvinnherad kommune		5470	ROSENDAL
Kviteseid kommune	Kviteseidgata 13	3850	KVITeseID
Kvitsøy kommune		4180	KVITSØY
Kvæfjord kommune	Bygdeveien 26	9475	BORKENES
Kvænangen kommune	Rådhuset	9161	BURFJORD
Kystrederiene	Postboks 2020 Nordnes	5817	Bergen
Kystskogbruket	Postboks 2501	7729	Steinkjer
Kystvakten	Postboks 800 Postmottak	2617	Lillehammer
Kystverket	Postboks 1502	6025	Ålesund
Kåfjord kommune	Boks 74	9148	OLDERDALEN
La humla suse	Kolstadgata 1	0652	Oslo
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Landbruksdirektoratet	Postboks 8140 Dep	0033	Oslo
Langsua nasjonalparkstyre			
Larvik kommune	Postboks 2020	3255	LARVIK
Lavangen kommune	Nessveien 7	9357	Tennevold
Lebesby kommune	Postboks 88	9790	KJØLLEFJORD
Leirfjord kommune		8890	LEIRFJORD
Leka kommune		7994	LEKA
Lesja kommune		2665	LESJA
Levanger kommune	Postboks 130	7601	LEVANGER
Lier kommune	Postboks 205	3401	LIER
Lierne kommune	Postboks 40	7882	NORDLI
Lillehammer kommune	Serviceboks	2626	LILLEHAMMER
Lillesand kommune	Postboks 23	4791	LILLESAND
Lillestrøm kommune	Postboks 313	2001	LILLESTRØM
Lindesnes kommune	Nordre Heddeland 26	4534	MARNARDAL
Lofotodden nasjonalparkstyre			
Lom kommune	Sognefjellsvegen 6	2686	LOM
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre			
Loppa kommune	Parkveien 1-3	9550	ØKSFJORD

Lopphavet verneområdestyre			
Lund kommune	Moiveien 9	4460	MOI
Lunner kommune	Postboks 94	2713	ROA
Lurøy kommune	Rådhuset	8766	LURØY
Luster kommune	Rådhuset	6868	GAUPNE
Lyngdal kommune	Postboks 353	4577	LYNGDAL
Lyngen kommune	Standv. 24	9060	LYNGSEIDET
Lærdal kommune	Postboks 83	6886	LÆRDAL
Lødingen kommune	Postboks 83	8551	LØDINGEN
Lørenskog kommune	Rådhuset	1470	LØRENSKOG
Løten kommune	Postboks 113	2341	LØTEN
Malvik kommune	Postboks 140	7551	HOMMELVIK
Marker kommune	Postboks 114	1871	ØRJE
Masfjorden kommune		5981	MASFJORDNES
Maskinentreprenørenes forbund	Postboks 505 Sentrum	0105	Oslo
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Melhus Kommune	Rådhusvn 2	7224	MELHUS
Meløy kommune	Postboks 214	8151	ØRNES
Meråker kommune		7530	MERÅKER
Meteorologisk institutt	Postboks 43 Blindern	0313	Oslo
Midtre Gauldal kommune		7290	STØREN
Midtre Nordland nasjonalparkstyre			
Midt-Telemark kommune	Postboks 83	3833	BØ I TELEMARK
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	Trondheim
Miljøstiftelsen Bellona	Rådhusgata 28	0151	Oslo
Modalen kommune	Postboks 44	5729	MODALEN
Modum kommune	Postboks 38	3371	VIKERSUND
Molde kommune	Rådhusplassen 1	6413	MOLDE
Moskenes Kommune	Rådmannskontoret	8390	REINE
Moss kommune	Postboks 175	1501	MOSS
Motvind Norge			
Møre og Romsdal fylkeskommune	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Møre og Romsdal politidistrikt			
Møre og Romsdal statsadvokatembete			

Møysalen			
nasjonalparkstyre			
Målselv kommune		9321	MOEN
Måsøy kommune	Torget 1	9690	HAVØYSUND
Namsos kommune	Stavarvegen	7856	JØA
Namsskogan kommune		7890	NAMSSKOGAN
Nannestad kommune		2030	NANNESTAD
Narvik kommune	Postboks 64	8501	NARVIK
Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia			
Nasjonalparkstyret for Forollhogna			
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet			
Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen			
Nasjonalparkstyret for Reinheimen			
Nasjonalparkstyret for Reisa nasjonalpark og Ráisduottarháldi			
landskapsvernområde			
Nasjonalparkstyret for Skarvan og Rotdalen og Sylan			
Nasjonalparkstyret for Øvre Dividal nasjonalpark og Dividalen			
landskapsvernområde			
Nasjonalt nettverk for botaniske hager, Naturhistorisk museum	Universitetet i Oslo, Postboks 1172 Blindern	0318	Oslo
Natur og ungdom	Postboks 4783 Sofienberg	0506	Oslo
Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo	Postboks 1172 Blindern	0318	Oslo
Naturvernforbundet Naustdal-Gjengedal verneområdestyre	Mariboesgate 8	0183	Oslo
Nes kommune	Postboks 114	2151	ÅRNES
Nesbyen kommune	Kommunehuset	3540	NESBYEN
Nesna kommune	Movegen 24	8700	NESNA
Nesodden kommune	Postboks 123	1451	NESODDTANGEN

Nesseby kommune		9840	VARANGERBOTN
Nissedal kommune		3855	TREUNGEN
Nittedal kommune	Moveien 1	1482	NITTEDAL
NOAH for dyrs rettigheter	Dronningensgate 13	0152	Oslo
Nome kommune	Ringsevja 30	3830	ULEFOSS
Nord universitet	Postboks 1490	8049	Bodø
Nord-Aurdal kommune	Postboks 143	2901	FAGERNES
Nord-Fron kommune	Nedregate 50	2640	VINSTRÅ
Nordkapp kommune	Postboks 403	9751	HONNINGSVÅG
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
Nordland politidistrikt			
Nordland statsadvokatembete			
Nord-Odal kommune		2120	SAGSTUA
Nordre Follo kommune	Postboks 3010	1402	SKI
Nordre Land kommune	Postboks 173	2882	DOKKA
Nordreisa kommune		9156	STORSLETT
Nore og Uvdal kommune		3630	RØDBERG
Norges arktiske universitetsmuseum	Postboks 6050 Langnes	9037	Tromsø
Norges bondelag	Postboks 9354	0135	Oslo
	Grønland		
Norges fiskarlag	Postboks 1233	7462	Trondheim
	Torgarden		
Norges Fjellstyresamband			
Norges Fritids- og Småfiskerforbund			
Norges institusjon for menneskerettigheter			
Norges jeger- og fiskerforbund	Postboks 94	1378	Nesbru
Norges kulturvernforbund	Øvre Slottsgate 2 B	0157	Oslo
Norges kystfiskarlag	Postboks 97	8380	Ramberg
Norges Metallsøkerforening			
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Postboks 5003 NMBU	1432	Ås
Norges miljøvernforbund	Postboks 593	5806	Bergen
Norges museumsforbund			

Norges skogeierforbund	Postboks 1438 Vika	0115	Oslo
Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (NTNU)		7491	Trondheim
Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)	Postboks 5091 Majorstuen	0301	Oslo
Norges verdensarv			
Norsk byggtjeneste AS	Postboks 6823 St. Olavs plass	0130	Oslo
Norsk forening for fartøyvern			
Norsk friluftsliv	Nedre Slottsgate 25	0157	Oslo
Norsk gartnerforbund	Schweigaards gate 34 F	0191	Oslo
Norsk industri	Postboks 7072 Majorstuen	0306	Oslo
Norsk institutt for bioøkonomi (Nibio)	Postboks 115	1431	Ås
Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)	Postboks 736 Sentrum	0105	Oslo
Norsk institutt for naturforskning	Postboks 5685 Torgarden	7485	Trondheim
Norsk institutt for vannforskning	Gaustadalleen 21	0349	Oslo
Norsk kulturarv	Postboks 26	2684	Vågå
Norsk kulturminnefond	Bergmannsgata 17	7374	Røros
Norsk maritimt museum	Bygdøynesveien 37	0286	Oslo
Norsk ornitologisk forening	Sandgata 30 B	7012	Trondheim
Norsk plantevernforening	Spikset	2100	Skarnes
Norsk polarinstitutt	Framsenteret	9296	Tromsø
Norsk villreinsenter Nord	Hjerkinnhusvegen 33	2661	Hjerkinn
Norsk villreinsenter Sør	Møsvannsvegen 1149	3660	Rjukan
Norsk zoologisk forening	Postboks 102 Blindern	0314	Oslo
Norske reindriftsamers landsforbund	Postboks 508	9255	Tromsø

Norske sjølaksefiskere			
Norske sjømatbedrifters landsforening	Postboks 639 Sentrum	7406	Trondheim
NORSKOG	Postboks 123 Lilleaker	0216	Oslo
Notodden kommune	Postboks 193	3672	NOTODDEN
NTNU Vitenskapsmuseet		7491	Trondheim
Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0032	OSLO
Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)	Postboks 5250 Majorstuen	0303	Oslo
Nærøyfjorden verneområdestyre			
Nærøysund kommune			
Oppdal kommune	Inge Krokannsveg 2	7340	OPPDAL
Orkland kommune	Postboks 83	7301	ORKANGER
Os kommune		2550	OS I ØSTERDALEN
Osen kommune		7740	STEINSDALEN
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Oslo kommune, byantikvaren			
Oslo politidistrikt			
Oslo statsadvokatembete			
OsloMet - storbyuniversitetet	Postboks 4 St. Olavs plass	0103	Oslo
Osterøy kommune		5282	LONEVÅG
Overhalla kommune		7864	OVERHALLA
Politidirektoratet	Postboks 8051 Dep	0031	Oslo
Politi hogskolen			
Porsanger kommune	Rådhuset	9712	LAKSELV
Porsgrunn kommune	Postboks 128	3901	PORSGRUNN
Raet nasjonalparkstyre			
Rakkestad kommune	Pb 264	1891	RAKKESTAD
Rambøll Norge AS	Postboks 427 Skøyen	0213	Oslo
Rana Kommune	Postboks 173	9601	Mo i Rana
Randaberg kommune	Postboks 40	4096	RANDABERG
Rauma kommune		6300	ÅNDALSNES
Regelrådet	Kartverksveien 21	3511	Hønefoss

Regjeringsadvokaten			
Rendalen kommune		2485	RENDALEN
Rennebu kommune	Berkåk	7391	RENNEBU
Riksadvokaten			
Riksantikvaren	Postboks 8196 Dep	0034	Oslo
Rindal kommune		6657	RINDAL
Ringebu kommune	Hanstadgata 2	2630	RINGEBU
Ringerike kommune	Serviceboks 4	3504	HØNEFOSS
Ringsaker kommune	Postboks 13	2380	BRUMUNDDAL
Risør kommune	Postboks 158	4952	RISØR
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER
Rogaland statsadvokatembete			
Rohkunborri nasjonalparkstyre			
Rollag kommune		3626	ROLLAG
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre			
Rovviltnemnda region 1			
Rovviltnemnda region 2			
Rovviltnemnda region 3			
Rovviltnemnda region 4			
Rovviltnemnda region 5			
Rovviltnemnda region 6			
Rovviltnemnda region 7			
Rovviltnemnda region 8			
Rælingen kommune	Postboks 100	2025	FJERDINGBY
Rødøy kommune	Postboks 93	8185	VÅGAHOLMEN
Røros kommune	Bergmannsgata 19	7374	RØROS
Røst kommune		8064	RØST
Røyrvik kommune		7898	LIMINGEN
Råde kommune	Rådhuset	1640	RÅDE
SABIMA -	Mariboes gate 8	0183	Oslo
Samarbeidsrådet for biologisk mangfold			
Salangen kommune		9355	SJØVEGAN
Saltdal kommune	Rådhuset	8250	ROGNAN
Sametinget	Ávjovárgeaidnu 50	9730	Karasjok
Samferdselsdepartementet	Postboks 8010 Dep	0030	OSLO

Samnanger kommune		5650	TYSSE
Sande kommune		6084	LARSNES
Sandefjord kommune	Postboks 2025	3247	SANDEFJORD
Sandnes kommune	Postboks 583	4302	SANDNES
Sarpsborg kommune	Postboks 237	1702	SARPSBORG
Sauda kommune	Postboks 44	4201	SAUDA
Seiland/Sievju nasjonalparkstyre			
Sel kommune	Botten	2670	OTTA
	Hansensgate 9		
Selbu kommune	Gjelbakken 15	7580	SELBU
Seljord kommune	Brøløsvegen 13 A	3840	SELJORD
Senja kommune	Postboks 602	9306	FINNSNES
Sigdal kommune	Borgestubakken 2	3350	PRESTFOSS
Siljan kommune	Postboks 16	3749	SILJAN
SINTEF	Postboks 4760	7465	Trondheim
	Torgarden		
Sirdal kommune		4440	TONSTAD
Sjøfartsdirektoratet	Postboks 2222	5509	Haugesund
Sjømat Norge	Postboks 5471	0305	Oslo
	Majorstuen		
Skaun kommune	Rådhuset	7353	BØRSA
Skien kommune	Postboks 3004	3703	Skien
	Handelstorget		
Skiptvet kommune	Storveien 24	1816	SKIPTVET
Skjervøy kommune	Postboks 145-G	9189	SKJERVØY
Skjåk kommune		2690	SKJÅK
Smøla kommune		6570	SMØLA
Snøscooterklubbenes fellesråd			
Snåsa kommune		7760	SNÅSA
Sogndal kommune	Postboks 153	6851	SOGNDAL
Sokndal kommune	Gamleveien 20	4380	HAUGE I DALANE
Sola kommune	Postboks 99	4097	SOLA
Solund kommune	Postboks 73	6921	HARDBAKKE
Sortland kommune	Postboks 117	8401	SORTLAND
Stabbursdalen nasjonalparkstyre			
Stad kommune	Rådhusvegen 11	6770	NORDFJORDEID
Standard Norge	Postboks 252	1326	Lysaker
Stange kommune	Postboks 214	2336	STANGE
Statens arbeidsmiljøinstitutt	Postboks 8149	0033	Oslo
	Dep		

Statens vegvesen, Vegdirektoratet	Postboks 8142 Dep	0033	Oslo
Statistisk sentralbyrå	Postboks 2633 St. Hanshaugen	0131	Oslo
Statsbygg	Postboks 8106 Dep	0032	Oslo
Statsforvalteren i Agder	Postboks 504	4804	ARENDAL
Statsforvalteren i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Statsforvalteren i Møre og Romsdal	Postboks 2520	6404	MOLDE
Statsforvalteren i Nordland	Postboks 1405	8002	BODØ
Statsforvalteren i Rogaland	Postboks 59	4001	STAVANGER
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Postboks 700	9815	VADSØ
Statsforvalteren i Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Statsforvalteren i Vestfold og Telemark	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Statsforvalteren i Vestland	Statens hus, Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus	Postboks 325	1502	MOSS
Statskog SF	Postboks 63 Sentrum	7801	Namsos
Stavanger kommune	Postboks 8001	4068	STAVANGER
Stavanger maritime museum	Strandkaien 22	4005	Stavanger
Steigen kommune	Rådhuset	8281	LEINESFJORD
Steinkjer kommune	Postboks 2530	7729	STEINKJER
Stiftelsen Bergens sjøfartsmuseum	Postboks 7800	5020	Bergen
Stiftelsen Nordnorsk fartøyvernssenter og båtmuseum			
Stjørdal kommune	Postboks 133	7501	STJØRDAL
Stord Kommune	Postboks 304	5402	STORD
Stor-Elvdal kommune	Postboks 85	2481	Koppang
Storfjord kommune		9046	OTEREN
Strand kommune	Postboks 115	4126	JØRPELAND
Stranda kommune		6201	STRANDA
Stryn kommune	Tonningsgata 4	6783	STRYN

Stølsheimen			
verneområdestyre			
Sula kommune	Postboks 280	6039	LANGEVÅG
Suldal kommune	Eidsvegen 7	4230	SAND
Sunndal kommune	Postboks 94	6601	SUNNDALSØRA
Sunnfjord kommune	Postboks 338	6802	FØRDE
Surnadal kommune		6650	SURNADAL
Svalbards Miljøvernfond	Postboks 633	9171	Longyearbyen
Sveio kommune	Postboks 40	5559	SVEIO
Sykkylven kommune	Rådhuset	6230	SYKKYLVEN
Sysselmeisteren på	Postboks 633	9171	Longyearbyen
Svalbard			
Sølen verneområdestyre			
Sømna kommune		8920	SØMNA
Søndre Land kommune		2860	HOV
Sør-Aurdal kommune	Tingvoll	2930	BAGN
Sørfold kommune	RÅDHUSET	8226	STRAUMEN
Sør-Fron kommune	Kommunevegen 1	2647	SØR-FRON
Sør-Odal kommune	Postboks 7	2101	SKARNES
Sørreisa kommune		9310	SØRREISA
Sør-Varanger kommune	Boks 406,	9915	KIRKENES
Sør-Vest politidistrikt			
Sør-Øst politidistrikt			
Tana kommune	Rådhusv 3	9845	TANA
Telemark fylkeskommune	Postboks 2844	3702	SKIEN
Time kommune	Postboks 38	4349	BRYNE
Tingvoll kommune	Kommunehuset	6630	TINGVOLL
Tinn kommune	Postboks 14	3661	RJUKAN
Tjeldsund kommune	Skånlandsveien	9440	EVENSKJER
	72/76		
Tokke kommune		3880	DALEN
Tolga kommune	Kommunehuset	2540	TOLGA
Tolletaten	Postboks 8122	0032	Oslo
	Dep		
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ
Troms og Finnmark			
statsadvokatembete			
Troms politidistrikt			
Tromsø kommune	Postboks 6900	9299	TROMSØ
Tromsø Museum,	UiT Norges	9037	Tromsø
Universitetsmuseet	arktiske		
	universitet,		

	Postboks 6050		
	Langnes		
Trondheim kommune	Postboks 2300	7004	TRONDHEIM
	Torgarden		
Trysil kommune	Postboks 200	2421	TRYSIL
Træna kommune	Postboks 86	8770	TRÆNA
Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2560	7735	STEINKJER
	Fylkets hus		
Trøndelag politidistrikt			
Trøndelag			
statsadvokatembete			
Tvedestrand kommune	Postboks 38	4901	TVEDESTRAND
Tydal kommune		7590	TYDAL
Tynset kommune	Tynset Rådhus	2500	TYNSET
Tysnes kommune	Kommunehuset	5685	UGGDAL
Tysvær kommune		5570	AKSDAL
Tønsberg kommune	Postboks 2410	3104	TØNSBERG
UiT Norges arktiske	Postboks 6050	9037	Tromsø
universitet	Langnes		
Ullensaker kommune	Postboks 470	2051	JESSHEIM
Ullensvang kommune	Opheimsgata 31	5750	ODDA
Ulstein kommune	Postboks 143	6067	ULSTEINVIK
Universitetet i Agder	Postboks 422	4604	Kristiansand S
Universitetet i Bergen	Postboks 7800	5020	Bergen
Universitetet i Oslo	Postboks 1072	0316	Oslo
	Blindern		
Universitetet i Stavanger	Postboks 8600	4036	Stavanger
	Forus		
Universitetsmuseet i	Postboks 7800	5020	Bergen
Bergen, Universitetet i			
Bergen			
Utenriksdepartementet	Postboks 8114	0032	OSLO
	Dep		
Utmarkskommunenenes	Postboks 1148	0104	Oslo
sammenslutning	Sentrum		
Utsira kommune		5547	UTSIRA
Vadsø kommune	Postboks 614	9811	VADSØ
Vaksdal kommune	Konsul Jebsensgt.	5722	DALEKVAM
	16		
Valle kommune		4747	VALLE
Vang kommune		2975	VANG I VALDRES
Vanylven kommune	Rådhuset	6143	FISKÅBYGD

Varangerhalvøya nasjonalparkstyre			
Vardø kommune	Postboks 292	9951	VARDØ
Vefsn kommune	Postboks 560	8651	MOSJØEN
Vega kommune		8980	VEGA
Vega verneområdestyre			
Vegårshei kommune	Myra	4985	VEGÅRSHEI
Veidekke ASA	Postboks 505 Skøyen	0214	Oslo
Vennesla kommune	Postboks 25	4701	VENNESLA
Verdal kommune		7650	VERDAL
Verneområdestyret for Brattefjell-Vindeggen landskapsvernområde			
Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen landskapsvernområde			
Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder			
Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde			
Verneområdestyret for Nordkvaløya- Rebbernesøya			
Verneområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord landskapsvernområder			
Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde			
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen			
Verneområdestyret for Trollheimen			
Vest politidistrikt			
Vestby kommune	Postboks 144	1540	Vestby

Vestfold fylkeskommune	Postboks 1213 Trudvang	3105	TØNSBERG
Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembete			
Vestland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Vestnes kommune		6390	VESTNES
Vestre Slidre kommune		2966	SLIDRE
Vestre Toten kommune	Postboks 84	2831	RAUFOSS
Vestvågøy kommune	Postboks 203	8376	LEKNES
Vevelstad kommune	Rådhuset	8976	VEVELSTAD
Vik kommune	Postboks 134	6891	VIK I SOGN
Vindafjord kommune		5580	ØLEN
Vinje kommune		3890	VINJE
Vitenskapskomiteen for mat og miljø	Postboks 4404 Nydalen	0403	Oslo
Volda kommune	Stormyra 2	6100	VOLDA
Værøy kommune		8063	VÆRØY
Vågan kommune		8305	SVOLVÆR
Vågå kommune	Edvard Storms veg 2	2680	VÅGÅ
Våler kommune	Kjosveien 1	1592	VÅLER I ØSTFOLD
Våler kommune	Postboks 34	2436	VÅLER I SOLØR
WWF-Norge	Postboks 6784 St. Olavs plass	0130	Oslo
Ytre Hvaler nasjonalparkstyre			
ØKOKRIM	Postboks 8193 Dep	0034	Oslo
Øksnes kommune		8439	MYRE
Ørland kommune	Alf Nebbs gate 2	7160	BJUGN
Ørsta kommune	Rådhuset	6150	ØRSTA
Øst politidistrikt			
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG
Østre Toten kommune	Postboks 24	2851	LENA
Øvre Eiker kommune	Rådhuset	3300	HOKKSUND
Øvre Pasvik nasjonalparkstyre			
Øyer kommune		2636	ØYER
Øygarden kommune	Ternholmvegen 2	5337	RONG
Øystre Slidre kommune		2940	HEGGENES
Åfjord kommune	Øvre Årnes 7	7170	ÅFJORD
Ål kommune	Torget 1	3570	ÅL

Ålesund kommune	Postboks 1521	6025	ÅLESUND
Ålfotbreen verneområdestyre			
Åmli kommune		4865	ÅMLI
Åmot kommune	Torget 1	2450	RENA
Ånderdalen nasjonalparkstyre			
Årdal kommune	Statsråd Evensensveg 4-6	6885	ÅRDALSTANGEN
Ås kommune	Postboks 195	1431	ÅS
Åseral kommune		4540	ÅSERAL
Åsnes kommune	Kaffegata 23	2270	FLISA

Høringsnotat – Forslag til endringer i straffeloven § 242,
heving av strafferammer samt endringer i regelverket om
miljø- og kulturmiljøkriminalitet

Innhold og oppsummering av forslaget.....	5
DEL I NATURKRIMINALITET	7
1 Heving av strafferammene i spesiallovgivningen	7
1.1 Innledning	7
1.2 Naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven	7
1.3 Svalbardmiljøloven	10
1.4 Viltressursloven	11
1.5 Motorferdselloven	15
1.5.1 Gjeldende rett.....	15
1.5.2 Vurderinger og forslag.....	15
1.5.2.1 Arbeid med ny motorferdsellov	15
1.5.2.2 Strafferamme og skyldkrav	16
1.5.2.3 Straffeprosessuelle konsekvenser og påtalemyndighet.....	20
1.6 Havvernloven.....	21
2 Avgrensning av området for det straffbare etter svalbardmiljøloven, viltregelverket og motorferdselloven.....	22
2.1 Innledning	22
2.2 Svalbardmiljøloven	23
2.3 Viltressursloven	24
2.4 Motorferdselloven	24
DEL II KULTURMILJØKRIMINALITET.....	26
3 Innledning.....	26
4 Gjeldende rett.....	26
4.1 Straffeloven § 242	26
4.1.1 Lovhistorikk	26
4.1.2 Nærmere om bestemmelsen.....	27
4.1.3 Nåværende strafferammer	28
4.1.4 Anvendelse av bestemmelsen i praksis.....	28
4.2 Kulturminneloven § 27	29
4.2.1 Lovhistorikk	29
4.2.2 Gjeldende rett.....	29
4.2.3 Anvendelse av bestemmelsen i praksis	29
4.3 Forholdet mellom straffeloven § 242 første ledd, herunder § 352, og kulturminneloven § 27 31	
4.3.1 Konkurrens.....	32
5 Utfordringer med dagens lovregulering og forslag til løsninger	33
5.1 Endring i strafferammer	33
5.1.1 Straffeloven § 242 første ledd	34
5.1.2 Straffeloven § 242 andre ledd	36
5.1.3 Kulturminneloven § 27	36

5.2	Innholdsmessige endringer i straffebestemmelsene	38
5.2.1	Straffeloven § 242	38
5.2.2	Kulturminneloven § 27	39
DEL III	ANDRE ENDRINGER, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER, FORSLAG TIL LOV OG FORSKRIFT	41
6	Forslag til endring i straffeloven § 5 første ledd nr. 9	41
7	Endringer i naturmangfoldloven, lakse- og innlandsfiskloven og motorferdselloven	42
7.1	Endringer i naturmangfoldloven.....	42
7.1.1	Opphevelse av naturmangfoldloven § 75 tredje ledd.....	42
7.1.2	Utsetting og omsetting av fremmede organismer § 30 første ledd bokstav c	44
7.1.3	Hjemmel i naturmangfoldloven for deling av opplysninger med andre lands myndigheter	44
7.1.4	Endringer i naturmangfoldloven § 74 om overtredelsesgebyr	49
7.2	Endringer i lakse- og innlandsfiskloven	50
7.2.1	Ny § 9 og endringer i § 10 – utsetting av stedegen stamme og kultiveringstiltak 50	
7.2.2	Endringer i § 42 om kontroll, oppsyn og overvåking	52
7.2.3	Endringer i §§ 43 og 44 om fangstrapportering og registrering av redskap	53
7.2.4	Endringer i § 47 om gjenutsetting og inndragning av fangst.....	54
7.2.5	Endringer i § 47a om administrativt beslag	55
7.2.6	Ny § 47 b Administrativ inndragning av redskap.....	56
7.2.7	Endringer i § 48 a første ledd om overtredelsesgebyr	57
7.2.8	Endringer i § 49 om straff.....	58
7.2.9	Innføre nasjonalt nedsenkingspåbud for garn uansett maskevidde (utvidet nedsenkingspåbud)	58
7.3	Endringer i motorferdselloven.....	58
7.3.1	Myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter motorferdselloven § 12 b	58
7.3.2	Overtredelsesgebyr for alle typer motorisert ferdsel	61
7.3.3	Skyldkrav for overtredelsesgebyr.....	62
8	Inkludere naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens anvendelsesområde	64
9	Administrative og økonomiske konsekvenser	66
10	Forslag til endringer i lov og forskrift.....	69
10.1	Straffeloven	69
10.2	Straffeprosessloven	69
10.3	Naturmangfoldloven	70
10.4	Internkontrollforskriften	71
10.5	Lakse- og innlandsfiskloven	73
10.6	Svalbardmiljøloven	76
10.7	Viltressursloven	77

10.8	Motorferdselloven	78
10.9	Havvernloven	79
10.10	Kulturminneloven	80

Innhold og oppsummering av forslaget

Meld. St. 19 (2019-2020) *Miljøkriminalitet* presenterte en helhetlig politikk for å styrke innsatsen mot miljø- og kulturmiljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt og dermed redusere den negative påvirkningen miljøkriminalitet har på klima og miljø, på tvers av ulike sektorer.¹ Et viktig formål med meldingen var å sette miljøkriminalitet på dagsorden og å bidra til økt kunnskap, forståelse og engasjement rundt miljøkriminalitet. Departementet foreslår i dette høringsnotatet lovendringer som følger opp tiltak fra stortingsmeldingen.

Forslagene søker å styrke den strafferettslige forfølgningen av miljø- og kulturmiljøkriminalitet blant annet ved at strafferammene heves.

Departementet foreslår endringer i vilkårene for straff og strafferammene i generalklausulen i straffeloven § 242. Bestemmelsen er i liten grad anvendt. Straffbarhetsvilkårene er foreslått endret for å utvide anvendelsesområdet og tilpasses kunnskap om kulturminne- og kulturmiljøkriminalitet og dens negative påvirkning på miljø og kulturminner. Strafferammen foreslås hevet fra fengsel i 6 år til 10 år for brudd på § 242 første ledd. Strafferammen i § 242 andre ledd foreslås hevet fra fengsel i 2 år til 6 år.

For å sikre konsistente strafferammer i miljøregelverket foreslås det at den alminnelige strafferammen i naturmangfoldloven § 75 første ledd, lakse- og innlandsfiskloven § 49 første ledd, havvernloven § 30 og svalbardmiljøloven § 99 heves fra bøter og fengsel i 1 år til 2 år. Den skjerpede strafferammen for grove overtredelser på fengsel i 5 år beholdes.

Strafferammene i kulturminneloven § 27 og viltressursloven § 60 foreslås hevet fra bøter og fengsel i 1 år til 2 år for alminnelige overtredelser, og fra fengsel i 2 år til 5 år når overtredelsen er grov.

Strafferammen i motorferdselloven § 12 er bøter. Departementet foreslår i tråd med Motorferdsellovutvalgets forslag å øke strafferammen til bøter eller fengsel i inntil 1 år for alminnelige overtredelser og bøter eller fengsel i 2 år for grove overtredelser.

Handlingsnormene som skal sanksjoneres med straff er foreslått identifisert i svalbardmiljøloven § 99, kulturminneloven § 27 og motorferdselloven § 12 og § 12 b om overtredelsesgebyr i tråd med sanksjonsutvalgets anbefalinger i NOU 2003:15 *Fra bot til bedring* og departementets anbefalinger i Prop. 62 L (2015-2016) *Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.)* punkt 7.4.3.2 side 53.

På bakgrunn av Borgarting lagmannsretts dom LB-2022-11106 og Hålogaland lagmannsretts dom 25-051117AST-HALO er det skapt usikkerhet om anvendelsen av naturmangfoldloven § 75 tredje ledd (konkurrens). Bestemmelsen foreslås opphevet med begrunnelsen at læren om idealkonkurrens løser spørsmål om lovvalg når et lovbrudd rammes av flere lover.

¹ I Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold* ble kulturmiljøbegrepet tatt i bruk som et overordnet samlebegrep for kulturminne, kulturmiljø og landskap og for å omtale hele feltet.

I lakse- og innlandsfiskloven foreslås innføring av nasjonalt nedsenkingspåbud for garn uansett maskevidde. I tillegg foreslås hjemmel for administrativ inndragning av merket fiskeredskap, samt andre mindre endringer i lakse- og innlandsfiskloven for å tette regelverkshull.

I motorferdselloven § 12 b foreslås det å flytte myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr fra Statens naturoppsyn (SNO) til Miljødirektoratet slik at også ansatte uten tilknytning til SNO kan utferdige forhåndsvarsel og vedtak om gebyr. Departementet ber også om innspill på om også politiet bør få myndighet eller om det bør gis adgang til forenklet forelegg i visse saker. Det foreslås videre i lovens § 12b å innføre skyldkrav for illeggelse av overtredelsesgebyr, samt gi mulighet for at overtredelsesgebyr også kan gis ved bruk av andre typer motoriserte fremkomstmidler i utmark og vassdrag, slik som ved ulovlig start og landing med luftfartøy i utmarka.

Til oppfølging av tiltak i stortingsmeldingen foreslås det å inkludere naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens virkeområde. Det foreslås enkelte justeringer i overtredelsesgebyrbestemmelsen i naturmangfoldloven, samt å innføre hjemmel i naturmangfoldloven for deling av opplysninger med andre lands myndigheter.

Formålet med forslagene er å presisere vilkårene for straff, skjerpe strafferammen innen miljøregelverket, gi forvaltningen verktøy til å avdekke og reagere på overtredelser av regelverket, og dermed øke fokuset på at lovbrudd mot miljøet tas på alvor. Økonomiske og administrative kostnader av forslagene er vurdert. I sum er det usikkert hvor mange flere saker som vil bli fulgt opp av politi og rettsvesenet og hva som blir den totale effekten av eventuelt flere saker, vurdert mot en preventiv effekt i form av færre lovbrudd som følge av høyere strafferammer.

I dette høringsnotatet foreslås det ikke endringer i straffeloven § 240 om alvorlig miljøkriminalitet. Departementet vurderer behovet for endringer i bestemmelsen i en egen prosess.

DEL I NATURKRIMINALITET

1 Heving av strafferammene i spesiallovgivningen

1.1 Innledning

I Stortingsmeldingen om miljøkriminalitet (Meld.St. 19 (2019-2020) *Miljøkriminalitet*) ble det uttalt at regjeringen vil vurdere å heve strafferammen for alminnelige overtredelser i viltregelverket, kulturminneloven og naturmangfoldloven til fengsel i 2 år og for grove overtredelser til fengsel i 6 år. I stortingsmeldingen ble det også slått fast at regjeringen vil heve strafferammen i motorferdselregelverket. Det ble understreket på side 27 at dersom straff som virkemiddel skal være effektivt, må strafferammene oppleves tilstrekkelig avskrekkende:

Hvis straff som virkemiddel skal være effektivt, er det en forutsetning at straffansvaret oppleves som en reell trussel. Strafferammene må i tilstrekkelig grad virke avskrekkende på mulige gjerningspersoner og bidra til å styre deres adferd. Det må vurderes om strafferammene i miljølovgivningen i tilstrekkelig grad reflekterer lovbruddets alvor og viktigheten av den interessen som straffebudet beskytter.

Strafferammene i naturmangfoldloven § 75 og svalbardmiljøloven § 99 for grove overtredelser ble i 2019 hevet fra fengsel i 3 år til 5 år. Tilsvarende ble strafferammen i lakse- og innlandsfiskloven § 49 hevet i 2020 fra fengsel i 2 år til 5 år. Da strafferammene relativt nylig er revidert, er det ikke grunnlag for å heve disse nå.

Strafferammene i viltloven, kulturminneloven og motorferdselloven er i hovedsak uendret siden vedtagelsen av lovene. For viltressursloven § 60 og kulturminneloven § 27 foreslås endring i både den alminnelige og den forhøyede strafferammen for grove overtredelser, se kap 1.4 og 5.1.3. Kulturminneloven § 27 foreslås omstrukturert hvor grove overtredelser skilles ut i eget ledd, tilsvarende som naturmangfoldloven § 75 andre ledd og lakse- og innlandsfiskloven § 49 andre ledd. Motorferdselloven § 12 har i dag kun bøter som straffealternativ, og ingen forhøyet sideramme for grove brudd på regelverket. Det foreslås å endre straffebestemmelsen til å differensiere mellom alminnelig og grove overtredelser, med tilhørende økning i strafferammen, se kap 1.5.

1.2 Naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven

Den alminnelige strafferammen i naturmangfoldloven § 75 første ledd og lakse- og innlandsfiskloven § 49 første ledd er bøter eller fengsel i 1 år. Strafferammene har vært uendret siden lovene ble vedtatt henholdsvis i 2009 og 1992.

Strafferammen for grove overtredelser ble i 2019 hevet fra fengsel i 3 år til 5 år i naturmangfoldloven, og tilsvarende i 2020 i lakse- og innlandsfiskloven.

Skyldkravet for begge lover er forsett eller uaktsomhet.

Høyesterett har i de senere årene skjerpet straffenivået for brudd på miljøkriminalitet. I dom HR-2016-1253-A avsnitt 32 uttaler Høyesterett at straffenivået for miljøkriminalitet er skjerpet

siden 1990-tallet, og med støtte i en rekke avgjørelser fra Høyesterett ble det understreket at slik kriminalitet skal straffes strengt. I HR-2020-1353-A avsnitt 52 og 53 fremhever Høyesterett viktigheten av allmennpreventive hensyn ved brudd på miljøregelverket og viser til at betydningen av å beskytte miljøet gjenspeiles i Grunnloven § 112.

Vurderinger og forslag

Ved fastsettelse av *strafferammens nivå* er det i tråd med de prinsipper som er fastsatt Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 11.2.2 s. 126 flere forhold som må vurderes:

- lovovertrедelses straffverdighet (hvilken interesse som er krenkes)
- straffen skal være forholdsmessig sett i lys av de interesser som krenkes
- strafferammen må oppfattes som realistisk (i den forstand at strafferammene bør fastsettes slik at de både virker avskrekkende på mulige gjerningspersoner, blir oppfattet som tilstrekkelige, og kan tjene som veiledning for påtalemyndigheten og domstolene ved ilegging av reaksjon)

Kunnskapen om tap av natur og arts mangfold har økt over tid. Den samlede negative belastningen av både lovlige og ulovlige tiltak på miljøet har ført til et større behov for mer effektiv håndhevelse av miljøregelverkene.

I Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* (Naturmeldingen) har regjeringen lagt frem en handlingsplan for arbeidet med naturforvaltning. Handlingsplanen følger opp de globale målene i Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen) som verdens land ble enige om under det 15. partsmøtet for Konvensjonen om biologisk mangfold i Montreal i desember 2022. Det fremgår av Naturmeldingen at menneskelig påvirkning har svekket økosystemene verden over og at «*Arealendringer på land og i hav, overhøsting, klimaendringer, forurensning, og spredning av fremmede, skadelige arter er de viktigste drivkreftene bak naturtapet, og mange av de negative påvirkningene er irreversible eller svært krevende å reversere*», se Naturmeldingen side 7 flg.

Økokrim viser i sin nyeste trusselvurdering om miljøkriminalitet til at de ulovlige forholdene er en belastning som kommer i tillegg til den belastningen som lovlig virksomhet utgjør, og kan dermed svekke utredningsgrunnlaget og undergrave en bærekraftig forvaltning.² Natur- og faunakriminalitet er ikke bare en trussel mot omfanget og mangfoldet av arter, men også hele økosystemer.

Stortingsmeldingen Meld. St. 19 (2019–2020) *Miljøkriminalitet* hadde som mål å presentere en helhetlig politikk, tiltak og virkemidler for å redusere den negative påvirkningen miljøkriminalitet har på klima og miljø. Det er i meldingen vist til miljøkriminalitetens særpreg (side 9):

Miljøkriminalitet, både nasjonalt og internasjonalt, særpreges ved at den rammer samfunnets fellesgoder. Flere miljøkriminalitetsområder kjennetegnes også av at de lovstridige handlingene finner sted innenfor en virksomhet som i seg selv er lovlig og omfatter aktiviteter som etter sin art kan være både lovlige og ulovlige. De ulovlige

² Økokrim (2025) [Trusselvurdering 2025 - Miljøkriminalitet](#)

forholdene er en belastning som kommer i tillegg til den belastningen som lovlig virksomhet utgjør. Miljøkriminalitet har videre lav oppdagelsesrisiko sammenlignet med mange andre former for kriminalitet, både fordi overtredelser av miljølovgivning ofte skjer i lite befolkede områder, konsekvensene av kriminaliteten kan vise seg et annet sted og lenge etter at overtredelsen fant sted og fordi overtredelsene ikke har noen fornærmet i tradisjonell forstand.

Miljøkriminaliteten kjennetegnes videre av at den kan bestå av mange mindre lovbrudd, som hver for seg ikke har store konsekvenser, men som samlet og over tid kan medføre negativ påvirkning på miljøet. Bruddene kan i seg selv være alvorlige, uten at de er av en slik karakter at de vurderes som grove slik at strafferammen på 5 år kommer til anvendelse.

Strafferammen på 1 år for alminnelige overtredelser er til hinder for å skjerpe og tilpasse straffenivået til kunnskapen om konsekvenser eller potensiale for konsekvenser av brudd på miljøregelverket. Det er særlig i de tilfellene hvor lovbruddene er forsettlig eller grovt uaktsomt utført, at behovet for høyere strafferammer gjør seg gjeldende. Manglende respekt for regelverket til tross for kunnskap om negative virkninger på miljøet, bør som hovedregel straffes strengt.

Strafferammen på 1 år er lavere enn strafferammen for rene vinningslovbrudd i ny straffelov. Strafferammen for alminnelige vinningslovbrudd i ny straffelov er på 2 år, se eksempelvis straffeloven § 321 om tyveri og § 324 om underslag. Å ha lavere straff for miljøkriminalitet kan gi et feilaktig signal om at de verdien miljøregelverket skal beskytte er mindre beskyttelsesverdig enn de økonomiske interessene straffeloven beskytter.

Departementet foreslår at strafferammen for alminnelige overtredelser i naturmangfoldloven § 75 første ledd og lakse- og innlandsfiskloven § 49 heves fra fengselsstraff i inntil 1 år til inntil 2 år. Bøtestraffalternativet foreslås videreført.

Forslaget må ses i sammenheng med at strafferammen for grove overtredelser er 5 år, samt forslaget om å heve strafferammen for brudd på straffeloven § 242 fra 6 år til 10 år. Med de foreslåtte endringene kan straffenivået for alminnelige lovbrudd i større grad differensieres og tilpasses det enkelte lovbruddet.

Innføring av en strafferamme på fengsel i 2 år vil sikre en strafferamme som harmonerer med det øvrige straffenivået i straffeloven, som for eksempel bestemmelsene om vinningslovbrudd. Hevingen av strafferammene er også et signal til påtalemyndigheten og domstolen om alvoret av brudd på miljøregelverket. Å heve strafferammen fra fengsel i 1 år til 2 år antas også å øke den allmennpreventive effekten og slik styrke etterlevelsen av miljøregelverkene.

Politiet har etter gjeldende rett kompetanse til å avgjøre spørsmålet om påtale ved brudd på naturmangfoldloven § 75 første ledd og lakse- og innlandsfiskloven § 49 første ledd, jf. straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav a og riksadvokatens rundskriv 2/2022

Påtalekompetanse punkt 2.3. Med heving av den alminnelige strafferammen fra fengsel i 1 år til 2 år flyttes kompetansen til statsadvokaten, jf. straffeprosessloven §§ 66 og 67.

Dersom statsadvokaten skal overta ansvar for å avgjøre påtalespørsmålet i saker der påtalekompetansen i dag ligger hos politiet, vil det kreve en nærmere utredning av økonomiske og administrative konsekvenser. Departementet foreslår derfor å beholde påtalekompetansen for alminnelige overtredelser for naturmangfoldloven og lakse- og

innlandsfiskloven hos politiet, selv om strafferammen heves fra 1 til 2 år. Det vises for eksempel til at politiet i dag avgjør spørsmålet om tiltale i saker om overtredelse av blant annet viltloven § 56 første ledd andre punktum og foreningsloven § 79 tredje ledd. Disse overtredelsene har en strafferamme på 2 år. For at politiet skal kunne fortsette å avgjøre tiltalspørsmålet inntas unntak for disse bestemmelsene i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c. Departementet ber om høringsinstansenes syn på spørsmålet om politiet bør beholde påtalekompetansen for overtredelser av bestemmelsene i miljøregelverket selv om strafferammen heves til 2 år, eller om dette bør tilligge statsadvokatene.

Hevingen av den alminnelige strafferammen får ingen betydning for anvendelsen av straffeprosessuelle tvangsmidler eller foreldelsesfristens lengde. Det presiseres at det er den skjerpende siderammen for grove overtredelser som er avgjørende for foreldelsesfristen for alminnelige overtredelser, se HR-2024-1192-A og HR-2020-955-A. Med strafferamme på 5 år er foreldelsesfristen 10 år, jf. straffeloven § 86 første ledd bokstav c.

Medvirkning til og forsettlig forsøk på brudd på loven vil fortsatt være straffbart, jf. straffeloven §§ 15 og 16.

Er overtredelsen begått av noen som har handlet på vegne av et foretak kan foretaket straffes med bøter, jf. straffeloven §§ 27 og 28.

1.3 Svalbardmiljøloven

Den alminnelige strafferammen i svalbardmiljøloven § 99 er bøter eller fengsel i 1 år. Etter andre punktum er strafferammen fengsel i 5 år der det er inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller det for øvrig foreligger særdeles skjerpende omstendigheter.

Overtredelsesgebyr kan ilegges etter § 96 a. Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon etter forvaltningsloven § 43 og som etter den europeiske menneskerettskonvensjonen er å anse som straff.

Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet.

Den alminnelige strafferammen på bøter eller fengsel i 1 år har vært uendret siden loven ble vedtatt. Strafferammen for grove overtredelser ble i 2019 hevet fra fengsel i 3 år til 5 år. Da sist nevnte strafferamme nylig er revidert, er det ikke grunnlag for å endre disse nå.

Vurderinger og forslag

For å ivareta de unike verneverdiene og den sårbare naturen på Svalbard er regelverket med virkning fra 1. januar 2025 skjerpet. Eksempelvis innføres forbud mot bruk av ubemannede luftfartøy (droner) i nærheten av fuglefjell for å beskytte fugler i hekketiden mot støy og forstyrrelser (§ 30) og en skjerping av reglene om isbjørnbeskyttelse (§ 30a), se Prop. 47 L (2023–2024) kap. 1. Endringene bør følges opp med heving av strafferammen for å sikre tilstrekkelig effektiv håndhevelse av reglene, særlig ved grovere brudd som rammes av svalbardmiljøloven § 99 første ledd.

Strafferammen på fengsel i 1 år er til hinder for å skjerpe og tilpasse straffenivået til kunnskapen om konsekvenser eller potensiale for konsekvenser av brudd på miljøregelverket. Det er særlig i de tilfellene hvor lovbruddene er forsettlig eller grovt uaktsomt utført, at behovet for høyere strafferammer gjør seg særlig gjeldende. Manglende

respekt for regelverket til tross for kunnskapen om negative virkninger på miljøet, bør som hovedregel straffes strengt.

Svalbardmiljøloven regulerer langt på vei på Svalbard det samme som naturmangfoldloven, forurensningsloven og kulturminneloven gjør på fastlandet. Strafferammene etter svalbardmiljøloven bør være minst like høye som tilsvarende regelverk på fastlandet, tatt i betraktning de høye miljømålene og den sårbare naturen på Svalbard.

Det foreslås at strafferammen for alminnelige overtredelser heves fra fengselsstraff inntil 1 år til inntil 2 år. Bøtestraffalternativet foreslås videreført.

Forslaget må ses i sammenheng med tilsvarende forslag om heving av strafferammen i naturmangfoldloven § 75 første ledd og kulturminneloven § 27 første ledd. Strafferammen for alminnelige overtredelser som tilsvarende fastlandsregelverket vil gi tilstrekkelig rom for en passende straff selv om tilsvarende overtredelser vil kunne vurderes strengere på Svalbard enn på fastlandet.

Forslaget må også ses i sammenheng med strafferammen for grove overtredelser som er fengsel i 5 år, samt forslaget om å heve strafferammen for brudd på straffeloven § 242 første ledd fra 6 år til 10 år.

Med de foreslåtte endringene kan straffenivået for alminnelige lovbrudd i større grad differensieres og tilpasses straffen til de konkrete lovbruddene. Endringen vil med en strafferamme på fengsel i 2 år sikre en mer konsistent og proporsjonal strafferamme mellom svalbardmiljøloven og straffeloven, samt miljøregelverket på fastlandet.

Heving av den alminnelige strafferammen fra fengsel i 1 år til 2 år i § 99 første ledd får ikke betydning for politiets påtalekompetanse, da bestemmelsen er særskilt nevnt i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c, jf. tredje ledd.

Endringen får heller ikke betydning for foreldelse av straffeansvaret da det er strafferammen ved skjerpene omstendigheter som skal legges til grunn ved beregning av fristen. Tilsvarende får ikke endringene betydning for hvilke straffeprosessuelle tvangsmidler som kan anvendes ved etterforskning av lovbrudd.

Medvirkning til og forsettlig forsøk på brudd på loven vil fortsatt være straffbart, jf. straffeloven §§ 15 og 16.

Er overtredelsen begått av noen som har handlet på vegne av et foretak kan foretaket straffes med bøter, jf. straffeloven §§ 27 og 28.

1.4 Viltressursloven

Landbruks- og matdepartementet la våren 2025 frem forslag til ny lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven). Stortinget behandlet lovforslaget 22. mai 2025, og vedtok lovforslaget med mindre endringer. Ikrafttredelse av loven er satt til 1. juli 2026, jf. kgl.res. 20. juni 2025.

Viltressursloven bygger på en videreføring av etablerte forvaltningsprinsipper på viltområdet, og legger til rette for et mer moderne og fremtidsrettet regelverk. Loven innebærer i stor grad en videreføring av gjeldende rett. Formålsbestemmelsen tilsvarende materielt sett formålet med

gjeldende viltlov. Formålet er å sikre at forvaltning av viltressursene gjennom jakt, fangst, felling og annen håndtering av vilt skjer på en bærekraftig og forsvarlig måte, i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven, jf. viltressursloven § 1.

I viltressursloven § 60 er det angitt konkret hvilke handlingsnormer som kan sanksjoneres med straff. Det fremgår også at kvalifiseringen i skjerpet strafferamme knyttes til «grove» overtredelser, i stedet for til «særdeles skjerpende omstendigheter» som i viltloven § 56. I tillegg er de gjeldende reglene i viltloven § 56 første og tredje ledd om konkurrans fjernet. Under henvisning til arbeidet med regjeringens oppfølging av stortingsmelding Meld. St. 19 (2019-2020) *Miljøkriminalitet* er gjeldende strafferammer i viltloven § 56 videreført inntil videre i viltressursloven § 60. I viltressursloven § 58 er det innført en bestemmelse om overtredelsesgebyr og i viltressursloven § 59 er det innført en bestemmelse om administrativt rettighetstap.

Vurderinger og forslag

Strafferammene for brudd på dagens viltlov er i praksis ikke endret siden 1993, med unntak for handlinger som også rammes av naturmangfoldloven.

Viltressursloven har ikke trådt i kraft. Man vet derfor ikke nå hvilke typer overtredelser som vil avdekkes. De fleste overtredelsene av dagens viltlov som avdekkes, er alminnelige overtredelser. De kan etter sin art være svært ulik. Det kan blant annet være ulovlig hold av vilt (viltloven § 7), ulovlige jaktmetoder (viltloven kap. VI), manglende jegerprøve (viltloven § 39), brudd på kravet om nødvendig tillatelse for å oppbevare og omsette dødt vilt av arter som er merke- og registreringspliktige (viltloven § 48a) og brudd på Viltfondets eiendomsrett (viltloven § 48). Mange av lovbruddene er vanskelige å avdekke, særlig innenfor jaktutøvelse og oppbevaring og omsetning av fredet vilt uten nødvendig tillatelse.

Viltloven regulerer også krav om human jakt, se § 19, som potensielt kan være en av de alvorligste overtredelsene. Kravet til forsvarlig jakt- og fangstutøvelse følger av viltressursloven § 21. Formålet med kravet til human jakt er å hindre dyrelidelser. I den senere tid har det vært økt fokus på dyrevelferd i samfunnet generelt. Brudd på dyrevelferdsloven er også fulgt opp av domstolene som har utmålt strenge straffer, herunder fengselsstraff. Grove brudd på dyrevelferdsloven kan straffes med fengsel i inntil 3 år. Hensynet til god dyrevelferd gjør seg også gjeldende ved jaktutøvelse, og brudd på kravet til human jakt og samfunnets syn på god dyrevelferd, bør reflekteres i økte strafferammer i viltressursloven.

Økokrim utga i 2025 en temarapport om ulovlig jakt på rovvilt.³ Rapporten viser at ulovlig jakt utgjør en alvorlig trussel mot rovviltarter som står i fare for å bli utryddet. Ulovlig jakt er et utbredt og vedvarende problem, som ofte innebærer brutale fellingsmetoder og utsetter dyrene for store lidelser. Lovbruddene skjer ofte i lukkede miljøer, i utmark med lite kontrollvirksomhet, og er derfor vanskelige å avdekke.

Ved høringen av viltressursloven ga flere høringsinstanser uttrykk for at strafferammene i viltloven er for lave, se Prop.78 L (2024 – 2025) punkt 13.4.3 side 206. Blant annet trekker NOAH – for dyrs rettigheter fram at den høyeste strafferammen bør endres til å samsvare

³ Økokrim (2025): [Temarapport - Ulovleg jakt på rovvilt](#)

med naturmangfoldloven, og at dette gir adgang til å bruke straffeprosessuelle tvangsmidler som teknisk sporing av kjøretøy, jf. straffeprosessloven § 202 b. Aktivt Rovdyrvern mener også at strafferammen for faunakriminalitet bør økes betydelig.

De alminnelige strafferammene i naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven er 1 år. Disse er nå foreslått hevet til bøter eller fengsel i 2 år. Å ikke heve strafferammen i viltressursloven tilsvarende til bøter eller fengsel i 2 år, gir et signal om at brudd på viltressursloven er mindre beskyttelsesverdig enn brudd på annet miljøregelverk og økonomiske interesser som straffes etter straffeloven. Dette er et uheldig signal og både den allmennpreventive og individualpreventive effekten vil svekkes.

Dersom den alminnelige strafferammen heves til fengsel inntil 2 år, er det behov for å endre strafferammen for grove overtredelser, som nå er fengsel inntil 2 år. Det foreslås heving av strafferammen til fengsel inntil 5 år.

Overtredelsene av viltressursloven kan være svært ulike, både i type og omfang. Spørsmålet om en overtredelse er grov, beror på en helhetsvurdering. I forarbeidene til viltressursloven, Prop. 78 L (2024–2025) s. 208, fremgår det at det vil gi bedre forutsigbarhet om momenter man særlig skal legge vekt på ved vurderingen av om skjerpet strafferamme får anvendelse, følger direkte av loven. Departementet mente videre at en slik angivelse bør ses i sammenheng med oppfølgingen av stortingsmeldingen om miljøkriminalitet. Relevante momenter å se hen til i vurderingen er ramset opp i forslag til endring av viltressursloven § 60 fjerde ledd andre punktum. Bestemmelsen er ikke uttømmende regulert.

Brudd på viltressursloven § 21 om kravet til forsvarlig jakt- og fangstutøvelse, kan potensielt være en av de alvorligste overtredelsene. Formålet med gjeldende rett i viltloven § 19 er blant annet å hindre unødige dyrelidelser og fare for unødige dyrelidelser. At fare-deliktet omfattes av bestemmelsen, fremgår av lovens forarbeider og rettspraksis. Høyesterett har i dom HR-2002-964-A, avsnitt 15 flg. innfortolket at også fare for unødig lidelser omfattes av begrepet. For å tydeliggjøre gjeldende rett, ble fare-deliktet foreslått i viltressursloven § 21, se Prop. 78 L (2024–2025) kap. 8.1.4 side 71, samt side 251 hvor forslag til ny § 21 er inntatt. Av lovproposisjonen side 71 fremgår det at forslaget ikke er ment å medføre materielle endringer. I Innst. 301L (2024-2025) ble ordlyden i § 21 endret, og formuleringen om at viltet ikke skal «utsettes for unødige lidelser eller fare for unødige lidelser» ble tatt ut. Bestemmelsen har nå en kobling opp mot kravene som følger av dyrevelferdsloven ved at jakt og fangst skal utøves på en «dyrevelferdsmessig forsvarlig måte». Dyrevelferdsloven §§ 3 og 20 vil være relevante bestemmelser for å fastslå innholdet i hva som er «dyrevelferdsmessig forsvarlig». I Innst. 301L (2024-2025) kapittel 3.5.1. s. 5 fremhever komiteen at det materielle innholdet i viltloven § 19 om human jakt videreføres i viltressursloven. Departementet legger derfor til grunn at ordlydsendringen i § 21 ikke er ment å innebære materielle endringer, slik at det fortsatt gjelder et krav om at viltet ikke skal utsettes for unødige lidelser eller fare for unødige lidelser. Handlinger som er begått med midler eller metoder som er særlig farlig, har stort skadepotensial eller det er fare for at viltet utsettes for betydelige unødige lidelser, er momenter som må vurderes.

Omfattende brudd på forbudet om å oppbevare og omsette fredet vilt eller egg fra viltarter i viltressursloven § 50, kan være et eksempel på grove overtredelser. Forbudet må ses i sammenheng med kravet om merking og registrering av dødt vilt. Det er de mest truede og sårbare arter som er omfattet av merke- og registreringsordningen. Det er grunn til å tro at

etterspørselen er stor etter slike arter, både nasjonalt og internasjonalt, samt at kriminaliteten kan være organisert. Fredede egg er i enkelte kretser, både nasjonalt og internasjonalt, en ettertraktet vare for eggsamlere. I noen tilfeller kan de ulovlige samlingene være enorme, samtidig som det drives utstrakt handel.

I annet miljøregelverk er strafferammene for grove overtredelser 5 år. Dette gjelder eksempelvis naturmangfoldloven, lakse- og innlandsfiskloven og svalbardmiljøloven. Tilsvarende heving av viltressurslovens øvre strafferamme, vil sikre en konsistent ramme mellom de ulike miljøregelverkene. Det vil også gi et signal om at de verdier som viltressursloven skal ivareta ikke er mindre beskyttelsesverdige enn verdier etter annet miljøregelverk.

Heving av strafferammene må også ses i sammenheng med de senere års utvikling hvor straffenivået for miljøkriminalitet er blitt skjerpet siden 1990-tallet. Høyesterett har uttalt, med støtte i en rekke avgjørelser, at miljøkriminalitet skal straffes strengt, se HR-2016-1253-A avsnitt 22. Strafferammene i dagens viltlov er ikke økt i takt med utviklingen, og en heving av strafferammene i viltressursloven vil bidra til at også denne loven følger etter den utvikling som har funnet sted i de senere år.

Heving av strafferammene vil signalisere økt straffverdighet og den individual- og allmennpreventive effekten vil øke og bidra til at andre avstår fra å begå tilsvarende handlinger.

Hevingen av strafferammene er også et signal til påtalemyndigheten og domstolen om økt prioritering og oppfølging med adekvat reaksjon på brudd på viltressursloven.

Med dagens strafferamme på fengsel i inntil 2 år er det begrenset hvilke straffeprosessuelle tvangsmidler politiet kan anvende i etterforskningen av lovbruddene. Det kan gjennomføres beslag, ransaking og pågripelse, samt skjult kameraovervåking på offentlig sted. Ved å heve strafferammen til fengsel i inntil 5 år vil politiet kunne ta i bruk teknisk sporing som er bruk av teknisk peileutstyr plassert på kjøretøy, gods eller andre gjenstander for å kartlegge hvor den mistenkte eller gjenstandene befinner seg, jf. straffeprosessloven § 202c, og annen kontroll av kommunikasjonsanlegg enn kommunikasjonskontroll, jf. straffeprosessloven § 216b. Lovbruddene er vanskelig både å avdekke og å sikre tilstrekkelige bevis for domfellelse, og en utvidet adgang til bruk av straffeprosessuelle tvangsmidler vil bidra til økt avdekking og oppklaring av lovbrudd. Det kan innvendes at det kan oppfattes som inngripende å utvide adgangen til bruk av straffeprosessuelle virkemidler ved brudd på viltressursloven. Til det kan det bemerkes at det alltid skal vurderes om bruken av et straffeprosessuelt tvangsmiddel er uforholdsmessig i det konkrete tilfellet, jf. straffeprosessloven § 170a.

Politiets påtalekompetanse vil med heving av den alminnelige strafferammen fra fengsel i 1 år til 2 år flyttes til statsadvokaten, jf. straffeprosessloven §§ 66 og 67. Departementet foreslår å beholde påtalekompetansen for overtredelser av miljøregelverket med en strafferamme på 2 år hos politiet, se nærmere begrunnelse over i kapittel 1.2. Departementet foreslår derfor endringer i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c for å sikre at politiet skal kunne fortsette å avgjøre tiltalesspørsmålet i viltregelverket, se kapittel 10.2. Departementet mener det er hensiktsmessig at statsadvokaten har påtalekompetanse for grove overtredelser, på lik linje med øvrig særlovgivning. Departementet ber om høringsinstansenes syn på dette.

Foreldelsesfristen for straffeansvar økes fra 5 til 10 år, jf. straffeloven § 86.

Medvirkning til og forsettlig forsøk på brudd på loven vil fortsatt være straffbart, jf. straffeloven §§ 15 og 16.

Er overtredelsen begått av noen som har handlet på vegne av et foretak kan foretaket straffes med bøter, jf. straffeloven §§ 27 og 28.

1.5 Motorferdselloven

1.5.1 Gjeldende rett

Motorferdsel i utmark og vassdrag reguleres av motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Loven skal «utfra et samfunnsmessig helhetssyn [...] regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen». Begrepet «naturmiljø» skal ifølge forarbeidene tolkes vidt, og omfatter naturlandskapet og andre miljøverdier som ren luft, rent vann og stillhet og ro. Med «fremme trivselen» menes at loven skal tilgodese rekreasjonsverdier, friluftsliv og naturopplevelse. På bakgrunn av at skader og ulemper for natur, dyreliv og friluftsliv som motorferdsel i utmark og vassdrag kan medføre, er utgangspunktet i loven at all motorisert ferdsel i utmark er forbudt, både på barmark og snødekt mark. Loven og forskriftene oppstiller imidlertid en rekke unntak fra forbudet, og åpner for motorisert ferdsel for en rekke formål enten direkte i regelverket eller gjennom tillatelse eller forskrift vedtatt av kommunen. Etter motorferdselloven § 8 skal all motorferdsel i utmark og vassdrag foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for «naturmiljøet og mennesker».

Overtredelse av loven eller forskrifter, regler eller vilkår fastsatt i medhold av loven kan straffes med bøter, jf. § 12. Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet. Siden 2015 kan fører av motorkjøretøy- eller fartøy alternativt ilegges overtredelsesgebyr ved overtredelse av loven eller bestemmelser i loven, jf. § 12 b med tilhørende forskrift. Ulovlig motorferdsel kan også straffes etter annet regelverk, som for eksempel naturmangfoldloven, dersom kjøringen finner sted i et verneområde. Alvorlige overtredelser kan også straffes etter generalklausulen om alvorlig miljøkriminalitet i straffeloven § 240 andre ledd.

1.5.2 Vurderinger og forslag

1.5.2.1 Arbeid med ny motorferdsellov

Motorferdsellovutvalget ble nedsatt av Kongen i Statsråd i september 2021. Utvalget skulle gjennomgå regelverket og foreslå endringer i dette. Utvalget leverte sin utredning NOU 2024:10 *Ny motorferdsellov – Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (Motorferdselloven)* i mai 2024. Bestemmelsen om straff er inntatt i § 53 i utvalgets forslag. Utvalget foreslo å heve strafferammen til bøter eller fengsel i inntil 1 år for alminnelige overtredelser, og bøter eller fengsel i inntil 2 år for grove overtredelser.

Lovforslaget var på høring sommeren og høsten 2024. Departementet vurderer nå lovforslaget og høringsinnspillene og arbeider for at en lovproposisjon kan legges frem i 2026. Departementet ønsker primært å vedta en ny lov, og at en eventuell heving av strafferammen gjennomføres i denne sammenheng. Departementet vurderer likevel at det er hensiktsmessig å også foreslå en endring i gjeldende motorferdsellov, da det er usikkert når en eventuell ny motorferdsellov vil vedtas og tre i kraft. Innholdet i denne høringen

omfatter derfor endringer i *dagens* lov, og omhandler kun heving av strafferammen samt enkelte endringer i overtredelsesgebyr-bestemmelsen (se kapittel 7.3 i dette høringsnotatet). Øvrige verktøy som Motorferdsellovutvalget har foreslått (retting, tvangsmulkt etc.), vil vurderes i det videre arbeidet med en ny lov. Selv om endringsforslagene av både strafferamme og overtredelsesgebyr reelt sett allerede har vært på alminnelig høring i forbindelse med høring av utvalgets forslag til ny motorferdsellov, vurderer departementet likevel at det er hensiktsmessig å høre forslagene om strafferamme og overtredelsesgebyr til endringer i dagens motorferdsellov her. Dette vil bidra til at forslag om heving i strafferammen ses i sammenheng med øvrige miljølover.

1.5.2.2 Strafferamme og skyldkrav

Straffebestemmelsen i motorferdselloven § 12 har vært uendret siden loven ble vedtatt i 1977. Departementet vurderer at dagens straffenivå ikke reflekterer alvorligheten i slik miljøkriminalitet og at straffenivået ikke fungerer tilstrekkelig avskrekkende. I Meld. St. 19 (2019-2020) s. 66 står det at regjeringen vil heve strafferammen i motorferdselloven. I tråd med dette mener departementet at det er behov for å heve strafferammen ved brudd på motorferdselloven.

Ved fastsettelse av *strafferammens nivå* er det i tråd med de prinsipper som er fastsatt Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) punkt 11.2.2 s. 126 flere forhold som må vurderes:

- lovovertrედelses straffverdighet (hvilken interesse som er krenkes)
- straffen skal være forholdsmessig sett i lys av de interesser som krenkes
- strafferammen må oppfattes som realistisk (i den forstand at strafferammene bør fastsettes slik at de både virker avskrekkende på mulige gjerningspersoner, blir oppfattet som tilstrekkelige, og kan tjene som veiledning for påtalemyndigheten og domstolene ved ilegging av reaksjon)

Etter departementets vurdering bør i utgangspunktet overtredelser av motorferdselregelverket sammenlignes med annen miljøkriminalitet med tanke på de ulemper og skader overtredelse av regelverket kan få. Motorferdsel i utmark kan medføre til dels store skader i terrenget, og i sårbart terreng kan slike skader i ytterste konsekvens være uopprettelige. Motorferdsel kan også skape frykt og forstyrre dyre- og fuglearter. Dette kan være skadelig for enkeltindivider, og i hekke- eller yngletiden kan dette være alvorlig. Slike forstyrrelser kan få konsekvenser for populasjonens kondisjon og overlevelse, og for sårbare arter kan det være kritisk. Motorferdsel i utmark kan dermed også gå negativt utover naturgrunnet for samisk kulturutøvelse og for utøvelse av friluftslivet. Støy, spor og tilstedeværelse av motorferdsel kan innskrenke menneskers mulighet til rekreasjon og opphold i naturen uten forstyrrelser. Det er bred oppslutning i befolkningen om disse kvalitetene ved friluftslivet i Norge. Videre vil ulovlig motorferdsel komme i tillegg til lovlig motorferdsel, og utgjøre en tilleggsbelastning på miljøet og andre hensyn som loven skal beskytte. Ulovlig motorferdsel vil dessuten ofte være mer belastende enn annen lovlig motorferdsel fordi den skjer utenfor fastsatte rammer.

I likhet med annen miljøkriminalitet, kjennetegnes overtredelse av motorferdselregelverket ved at den kan bestå av mange mindre lovbrudd, som hver for seg ikke nødvendigvis har store konsekvenser, men som samlet og over tid kan medføre negativ påvirkning på de formål loven skal beskytte. Tilsvarende er oppdagelsesrisikoen lav, noe som henger sammen med at overtredelsene typisk skjer i store utmarksområder, og uten noen fornærmet

i tradisjonell forstand. At ulovlig motorferdsel også kan skje i tilknytning til lovlig motorferdsel reduserer oppdagelsesrisikoen ytterligere. Økokrim trekker i sin nyeste trusselvurdering frem ulovlig motorferdsel, og mener dette kan anses som et ulovlig naturinngrep.⁴

Omfanget av ulovlig motorferdsel omtales som betydelig av både Statens naturoppsyn, Økokrim og flere politidistrikter, og myndighetene rapporterer om omfattende kontrollutfordringer på feltet, jf. Motorferdsellovutvalgets beskrivelse i NOU 2024: 10 kapittel 9.3 og 9.4. Økokrim har opplyst at ulovlig motorferdsel er den typen miljøkriminalitet som politidistriktene oftest rapporterer om. Ulovlig snøskuterkjøring utgjør hovedandelen av sakene. Respekten for lovverket beskrives som lav i enkelte miljøer, og enkelte steder foregår et organisert samarbeid for å varsle om kontroller og spleise på bøter. Omfanget av ulovlig motorferdsel kan også ses i lys av at omfanget av motorferdsel i utmark *generelt* har økt betraktelig siden vedtakelsen av loven. Det er registrert flere kjøretøyer beregnet for kjøring i utmark og det er også blitt åpnet for flere lovlige former for motorferdsel i utmark, for eksempel snøskuterløyper.

Motorferdselloven er slik departementet kan se den eneste miljøloven i dag som ikke allerede angir fengselsstraff for overtredelse. Dagens straffenivå fremstår ikke forholdsmessig sett i lys av de interesser loven skal ivareta, og reflekterer etter departementets vurdering ikke alvorligheten i de skader og ulemper ulovlig motorferdsel kan medføre. Departementet viser til at gjeldende strafferamme ikke gjenspeiler den rettsutvikling som har vært i straffeloven og annet miljøregelverk, og som i dette høringsnotatet foreslås ytterligere hevet. Eksempelvis er den alminnelige strafferammen for flere rene vinningslovbrudd i ny straffelov bot eller fengsel i 2 år. De alminnelige strafferammene i naturmangfoldloven, kulturminneloven, viltloven/viltressursloven, lakse- og innlandsfiskloven og svalbardmiljøloven er bøter eller fengsel i inntil 1 år. I denne høringen foreslås disse hevet til fengsel i inntil 2 år. Med unntak av viltregelverket og kulturminneloven, kan grove overtredelser straffes med fengsel inntil 5 år i samtlige regelverk. I inneværende høring er det foreslått en heving av straffenivået for grove overtredelser til 5 år også for viltregelverket og kulturminneloven.

Flere lover gir regler om motorisert ferdsel i utmarka, der overtredelser av reglene har en betydelig høyere strafferamme enn det som er fastsatt i motorferdselloven. Departementet viser for det første til gjeldende markalov, der forsettlig eller grovt uaktsomme overtredelser av reglene for motorisert ferdsel kan straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år, mens fengsel inntil tre år kan anvendes for tilfeller der det er inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller overtredelsene er grove. Motorferdselloven gjelder ikke marka, jf. markaloven § 10. Departementet viser også særlig til strafferammene i svalbardmiljøloven, som også har egne regler om motorisert ferdsel, se §§ 79-84. Da det ble foreslått å øke strafferammen for tilfeller der det var inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller det for øvrig foreligger særdeles skjerpene omstendigheter økte strafferammen fra 3 år til 5 år, begrunnet departementet i Prop.77 L (2018–2019) det med at de unike miljøverdiene på Svalbard tilsier at miljøregelverket bør være minst like strengt på Svalbard som på fastlandet, med henvisning til at det i samme proposisjon ble foreslått å øke strafferammen til 5 år i

⁴ Økokrim (2025): [Trusselvurdering 2025 - Miljøkriminalitet](#)

naturmangfoldloven. Departementet viste videre til at de særskilte forholdene på Svalbard «med store avstander og folketomme områder gjør at det kan være tilfeldig om en overtredelse blir oppdaget og møtt med straffereaksjoner. Det er derfor av stor allmennpreventiv betydning at reaksjonen er merkbar.»

Sammenlignet med svalbardmiljøloven gir motorferdselloven nettopp regler om motorferdsel som gjelder på fastlandet, og lovens virkeområde er typisk områder med store avstander fra folk og kontrollmyndigheter slik at lovens allmennpreventive virkning har stor betydning. Selv om lovens virkeområde (utmark og vassdrag) *generelt* ikke har slik unik miljøverdi som på Svalbard, er det utvilsomt mange områder på fastlandet med tilsvarende kvaliteter som faller innenfor lovens virkeområde.

Departementet viser også til at strafferammen bør fastsettes slik at den virker avskrekkende. Generelt er allmennpreventive hensyn viktig ved brudd på miljøregelverket. Høyesterett har i HR-2020-1353-A avsnitt 52 og 53 fremhevet viktigheten av allmennpreventive hensyn ved brudd på miljøregelverket og viser til Grunnloven § 112 om betydningen av å beskytte miljøet. Allmennpreventive hensyn gjør seg sterkt gjeldende i saker som gjelder ulovlig motorferdsel i utmark, jf. HR-2023-2402-A, avsnitt 41 og 41. Oppdagelsesrisikoen er lav, og etter departementets mening må de få tilfellene som avdekkes og som leder til reaksjon være av en slik størrelse at straffen virker preventivt.

I de sakene det ilegges straff i dag, er bøtene i størrelsesorden 10 000 til 15 000 kroner. Flere lovbrøtere har åpenbart økonomisk evne til å betale flere bøter ved gjentatte lovbrudd. Når oppdagelsesrisikoen er lav, er mange villige til å ta en kalkulert risiko hvor potensialet for å bli oppdaget vurderes mot botens størrelse. Botens størrelse begrenses også av at det etter straffeloven § 53 andre ledd skal tas hensyn til den skyldiges inntekt og formue mv. I slike tilfeller er det behov for å kunne ilegge en mer følbær reaksjon enn bøter. At bøtenivået ikke er tilstrekkelig avskrekkende i disse sakene har blitt påpekt over lang tid, jf. for eksempel Rt. 1992 s. 8, hvor Høyesterett stilte spørsmål ved om bøter på hhv. 1000 og 2000 kroner for ulovlig kjøring på traktorvei var et tilstrekkelig bøtenivå for å skape den nødvendige respekt for forbudet mot motorisert ferdsel i utmark.

Departementet viser også til at strafferammene skal gi domstolene rom for å fastsette en passende straff i det enkelte tilfellet. Gjeldende bøtestraff differensierer ikke i tilstrekkelig grad mellom de ulike konsekvensene av den ulovlige kjøringen.

Med hensyn til ivaretagelse av de formål som begrunner motorferdselregelverket, mener departementet det er viktig at strafferammen heves til fengselsstraff på dette området. Departementet foreslår en straffebestemmelse som differensierer mellom alminnelige og grove overtredelser av loven. Vi viser til at Motorferdsellovutvalget har foreslått en strafferamme på bøter eller inntil 1 års fengsel for alminnelige overtredelser og bøter eller fengsel i inntil 2 år for grove overtredelser. Som begrunnelse for forslaget er det særlig vist til at allmennpreventive hensyn tilsier at strafferammen bør økes og at en økt strafferamme gir mulighet til å ta i bruk flere etterspurte tvangsmidler, slik som ransaking.

Departementet bemerker at Motorferdsellovutvalgets utredning og lovforslag, herunder forslaget om 1+2 år fengsel har vært på alminnelig høring.

Flere høringsinstanser støtter forslaget om å øke strafferammen, herunder Utmarkskommunenenes Sammenslutning (USS), Naturvernforbundet, DNT, WWF, Økokrim og Politidirektoratet. Økokrim uttaler blant annet at:

«Økt strafferamme vil være et signal om motorferdselslovens betydning som miljølov, og at loven ivaretar viktige samfunnshensyn. Skadepotensialet ved overtredelser av loven er dels stort, for eksempel ved barmarkskjøring i våtmarksområder. Det må også sees hen til at ulovlig motorisert ferdsel kommer i tillegg til lovlig kjøring i utmark, og den belastningen som den lovlige kjøringen medfører. En heving av strafferammen vil være i samsvar med den utvikling som har vært innenfor miljølovgivningen de senere år. [...] En effekt av økt strafferamme er endelig at det nok blir enklere å få politiet til å prioritere motorferdselskriminalitet.»

Kommunesektorens Organisasjon (KS) har ingen oppfatning av om den foreslåtte strafferammen generelt, men er mer usikre på om den er i tråd med allmenn rettsfølelse. De peker på at det er grunn til å vurdere om en for streng strafferamme også for mindre overtredelser kan virke mot sin hensikt – ved at anmeldelse og oppfølging uteblir grunnet bekymring for en urimelig streng reaksjon.

Blant de som er klart kritiske til forslaget er blant annet Snøskuterklubbenes fellesråd, Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune og Vest-Finnmark Rådet og en del kommuner, bygdelag og politiske partier. Disse gir uttrykk for at strafferammen er uproporsjonal. Snøskuterklubbenes fellesråd skriver at årsaken til ulovlig kjøring er at dagens regelverk gir grobunn for dette, og at man i stedet for å øke straffene, burde gjøre noe med selve regelverket.

Departementet viser til at arbeidet med en ny motorferdsellov fremdeles er pågående. Departementets forslag i dette høringsnotatet er å følge Motorferdsellovutvalgets forslag, slik at strafferammen fastsettes til bøter eller fengsel i inntil 1 år for alminnelige overtredelser og bøter eller fengsel i inntil 2 år for grove overtredelser. Å heve strafferammen anses viktig for å styrke den allmennpreventive og individualpreventive effekten av straffebudet, som etter departementets vurdering ikke fungerer etter sin hensikt i dag. Departementet mener i utgangspunktet at ulovlig motorferdsel bør sammenlignes med øvrig miljøkriminalitet, der strafferammen – også etter de foreslåtte endringene i foreliggende notat – er høyere. Til sammenligning fra øvrige miljølover, skiller motorferdselloven seg likevel ut fordi dagens strafferamme kun er bøter. Departementet viser også til at enkelte grove brudd på motorferdselloven kan straffes etter annet regelverk, som enten vil ha samme eller høyere strafferammer. Eksempelvis kan ulovlig kjøring i verneområder straffes etter naturmangfoldloven § 75, eller etter generalklausulen i straffeloven § 240 andre ledd. Ødeleggende barmarkskjøring kan også straffes etter skadeverkbestemmelsen i straffeloven §§ 351-353. Dersom motorferdselen skader kulturminner, kan kulturminnelovens straffebestemmelse anvendes.

Hva som skal til for at en overtredelse anses for å være grov, må vurderes konkret. Momenter i vurderingen er blant annet hvor stor skade som er gjort på de interesser loven skal ivareta. Grove brudd kan særlig gjøre seg gjeldende i de tilfeller hvor det oppstår skade på naturmangfoldet, eller alvorlig fare for slik skade. Departementet understreker også at behovet for strengere straff gjør seg særlig gjeldende i de tilfellene hvor lovbruddene er forsettlig eller grovt uaktsomt utført, samt der det foreligger gjentatte lovbrudd. Manglende

respekt for regelverket til tross for kunnskapen om negative virkninger på miljøet, bør som hovedregel straffes strengt.

Bruk av straff bør også ses i sammenheng med øvrige virkemidler som finnes for å reagere på brudd på motorferdselloven, for eksempel adgangen til å illegge overtredelsesgebyr. I tråd med de overordnende føringene for bruk av straff skal bruken være proporsjonal.

Overtredelsesgebyr skal benyttes på mindre alvorlige overtredelser som er lett konstaterbare, mens straff skal benyttes ved for eksempel alvorlige eller gjentatte overtredelser. For eksempel kan ulovlig kjøring på barmark ha stort skadepotensiale og særlig i de tilfeller hvor skade er oppstått, bør det som hovedregel reageres med straff. Samtidig kan overtredelsene også være mindre alvorlig, særlig i de tilfeller hvor kjøringen er kortvarig og skadepotensialet er lavt. I slike tilfeller kan overtredelsesgebyr være en tilstrekkelig reaksjon på overtredelsen.

Departementet påpeker også at ved gjentatte eller særlig alvorlige overtredelser kan inndragning av det motoriserte fremkomstmiddelet etter straffeloven § 69 være en egnet reaksjon som politiet bør vurdere. Som Motorferdsellovutvalget peker på i sin utredning NOU 2024: 10 kapittel 32.4.6 er det viktig at påtalemyndighetene følger opp føringene om dette gitt av både lovgiver i forarbeidene til straffeloven Ot.prp.nr. 90 (2003–2004) og påtalemyndigheten ved Riksadvokatens håndhevingsdirektiv.

Heving av strafferammen er ment å føre til en økning av det generelle straffutmålingsnivået. Når strafferammen økes, mener departementet også at det gir et tydelig signal om hvor alvorlig og straffverdig overtredelser av motorferdselloven anses å være, og at det er naturlig at dette inngår som et viktig moment i politiets prioriteringer.

Departementet mener dagens *skyldkrav* (forsett eller uaktsomhet), bør videreføres i en endret bestemmelse. Vi viser Motorferdsellovutvalgets vurdering i NOU 2024:10 kapittel 32.4.2.2. Et nedre skyldkrav på simpel uaktsomhet er i godt samsvar med øvrig miljølovgivning og lovens aktsomhetsbestemmelse.

1.5.2.3 Straffeprosessuelle konsekvenser og påtalemyndighet

Motorferdsellovutvalget har belyst at kontroll med regelverket er utfordrende. Heving av strafferammen gir politiet økt adgang til straffeprosessuelle tvangsmidler som pågripelse og ransaking. Tilgangen til bruk av slike virkemidler er sentralt for å lykkes med etterforskningen. Pågripelse vil særlig være aktuelt i de tilfeller hvor det er flere som har kjørt ulovlig sammen og hvor det av hensyn til bevisforspillelsesfaren kan være behov for å splitte lovbyrterne for å hindre samkjøring av forklaringer eller påvirkninger av vitner.

I noen tilfeller benytter lovbyrteren GoPro-kamera for å dokumentere kjøring.

Straffeprosessloven § 203 gir hjemmel til å ta beslag dersom tingen antas å ha betydning som bevis. For å gå gjennom innholdet i kameraet kreves det at vilkårene for ransaking etter straffeprosessloven § 192 er oppfylt. Ett av vilkårene er at overtredelsen kan straffes med frihetsstraff. Med bøtestraff som strafferamme kan politiet i dag kun ta beslag i kameraet, men ikke se på opptaket. Ved å heve strafferammen som foreslått, får politiet adgang til å ransake og følgelig også se på opptaket og med det sikre bevis på den ulovlige kjøringen. Den konkrete bruken av tvangsmidler begrenses av kravet om at virkemiddelbruken kun skal brukes når det etter sakens art og forholdene ellers ikke er et uforholdsmessig inngrep, jf. straffeprosessloven § 170a.

Foreldelsesfristen for opphør av straffeansvar vil med forslaget endres fra 2 år til 5 år, jf. straffeloven § 86. Det vises til at det er den skjerpende siderammen for grove overtredelser som legges til grunn for foreldelsesfristen også for alminnelige overtredelser, se HR-2024-1192-A og HR-2020-955-A.

Ved overtredelser etter motorferdselloven § 12 første ledd med en strafferamme på fengsel i 1 år, vil politiet beholde sin påtalekompetanse, jf. straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav a. Derimot er det statsadvokaten som får påtalekompetansen dersom strafferammen settes til fengsel i 2 år kun for grove overtredelser, jf. straffeprosessloven § 66.

Departementet foreslår å beholde påtalekompetansen hos politiet for overtredelser av miljøregelverket med en strafferamme på 2 år, se nærmere begrunnelse over i 1.2. Dette foreslås også tilsvarende for tiltale spørsmålet ved overtredelse av motorferdselloven.

Departementet foreslår derfor i kapittel 10.2 endringer i straffeloven § 67 andre ledd bokstav c for å sikre at politiet skal kunne fortsette å avgjøre tiltale spørsmålet. Departementet ber om høringsinstansenes syn på dette.

Medvirkning til og forsettlig forsøk på brudd på loven vil fortsatt være straffbart, jf. straffeloven §§ 15 og 16.

Er overtredelsen begått av noen som har handlet på vegne av et foretak kan foretaket straffes med bøter, jf. straffeloven §§ 27 og 28.

1.6 Havvernloven

Gjeldende rett

I lov 10. juni 2025 nr. 33 om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) § 30 første ledd er den alminnelige strafferammen bøter eller fengsel inntil 1 år.

Strafferammen for grov overtredelse er bøter eller fengsel inntil 5 år, jf. § 30 andre ledd. Skyldkravet er forsett eller uaktsomhet.

Strafferamme bygger på tilsvarende strafferamme i naturmangfoldloven § 75, samt tilsvarende strafferammer i flere andre miljølover. Departementet vurderte i forbindelse med lovforslaget at strafferammen for overtredelse av bestemmelser knyttet til områdevern burde være den samme innenfor og utenfor territorialfarvannet.

Vurderinger og forslag

Som nærmere omtalt i høringsnotatet kap. 1.2. kan den alminnelige strafferammen på 1 år være til hinder for å skjerpe og tilpasse straffenivået til kunnskapen om konsekvenser eller potensiale for konsekvenser av brudd på miljøregelverket. Det er særlig i de tilfellene hvor lovbruddene er forsettlig eller grovt uaktsomt utført, at behovet for høyere strafferammer gjør seg særlig gjeldende. Manglende respekt for regelverket til tross for kunnskapen om negative virkninger på miljøet, bør som hovedregel straffes strengt.

Det foreslås derfor at strafferammen for alminnelige overtredelser heves fra fengselsstraff inntil 1 år til inntil 2 år. Bøtestraffalternativet foreslås videreført. Med de foreslåtte endringene kan straffenivået for alminnelige lovbrudd i større grad differensieres og tilpasses straffen til de konkrete overtredelsene.

Forslaget må ses i sammenheng med tilsvarende forslag om heving av strafferammen i særlig naturmangfoldloven § 75 første ledd og svalbardmiljøloven § 99, som også inneholder regler om områdevern, og departementet viser for øvrig til omtale av og begrunnelse for forslaget om endring av disse lovene i kap. 1.2 og 1.3. Departementet vurderer at straffnivået for overtredelse bør være tilsvarende uavhengig av hvorvidt denne finner sted innenfor og utenfor territorialfarvannet.

Forslaget må også ses i sammenheng med strafferammen for grove overtredelser, der den øvre strafferammen er fengsel i 5 år, samt forslaget om å heve strafferammen for brudd på § 242 første ledd fra 6 år til 10 år.

Politiet har kompetanse til å avgjøre spørsmålet om påtale ved brudd på lovbrudd som etter loven ikke kan medføre straff av fengsel i mer enn ett år jf. straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav a. Med heving av den alminnelige strafferammen fra fengsel i 1 år til 2 år flyttes kompetansen til statsadvokaten, jf. straffeprosessloven §§ 66 og 67. Departementet foreslår å beholde påtalekompetansen hos politiet for overtredelser av miljøregelverket med en strafferamme på 2 år, se nærmere begrunnelse over i 1.2. Dette foreslås også tilsvarende for tiltale spørsmålet ved overtredelse av havvernloven. Departementet foreslår derfor i kapittel 10.2 endringer i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c for å sikre at politiet skal kunne fortsette å avgjøre tiltale spørsmålet. Departementet ber om høringsinstansenes syn på om dette.

2 Avgrensning av området for det straffbare etter svalbardmiljøloven, viltregelverket og motorferdselloven

2.1 Innledning

Straffebestemmelsene i svalbardmiljøloven § 99, motorferdselloven § 12 og kulturminneloven § 27 er generelt utformet og ikke i tråd med Sanksjonsutvalgets anbefalinger i NOU 2003:15 *Fra bot til bedring*. Det er anbefalt å identifisere i straffebestemmelsen hvilke handlingsnormer som skal belegges med straff.

Utgangspunktet er at atferd bare bør gjøres straffbar dersom den fører til skade eller fare for skade på interesser som bør vernes av samfunnet, jf. Ot. prp. nr. 90 (2003-2004) s. 88. For overtredelser av den offentligrettslige reguleringslovgivningen bør kriminaliseringen bare benyttes dersom tilstrekkelig etterlevelse av regelen kan ikke oppnås ved andre sanksjoner, regelen beskytter en viktig interesse og det dreier seg om en alvorlig eller gjentatt overtredelse jf. Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) s. 93. I Prop. 62 L (2015–2016) punkt 7.4.3.3 side 54 modifiseres dette kvalifikasjonskravet. Blant annet gis det uttrykk for at det i noen tilfeller kan være grunn til å velge straff ved mindre alvorlige overtredelser fordi bruk av administrative sanksjoner i for stor grad kan gå utover hensynet til rettssikkerhet.

Vurderingen om en overtredelse bør avkriminaliseres, belegges med overtredelsesgebyr (som etter forvaltningsloven § 43 er en administrativ sanksjon som etter den europeiske menneskerettskonvensjonen er å anse som straff), eller med strafferettslig straff, må vurderes med bakgrunn i de ovennevnte momentene.

Forslaget til identifisering av handlingsnormene innebærer ingen materiell endring i svalbardmiljø- og motorferdselloven.

En individualisering av handlingsnormene styrker rettssikkerheten, bidrar til klarhet og skaper forutsigbarhet for hvilke handlinger som kan sanksjoneres med straff og overtredelsesgebyr.

2.2 Svalbardmiljøloven

Svalbardmiljøloven har til formål å opprettholde et tilnærmet uberørt miljø på Svalbard når det gjelder sammenhengende villmark, landskap, flora, fauna og kulturminner, jf. § 1. Brudd på loven kan straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år, og grove overtredelser kan straffes med fengsel inntil 5 år, jf. § 99. Overtredelsesgebyr kan ilegges etter § 96a.

Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon etter forvaltningsloven § 43 og som etter den europeiske menneskerettskonvensjonen er å anse som straff.

Svalbardmiljøloven § 99 om straff er generelt utformet og ikke i tråd med Sanksjonsutvalgets anbefalinger i NOU 2003:15 *Fra bot til bedring* om å identifisere hver enkelt handlingsnorm som kan sanksjoneres med straff. For overtredelsesgebyr i § 96a er handlingsnormene identifisert.

Departementet foreslår endring i § 99 slik at handlingsnormene identifiseres. Forslaget innebærer ikke materiell endring i svalbardmiljøloven.

Det er tatt hensyn til at regelverket i den senere tid er skjerpet på flere områder for å ivareta de unike verneverdiene på Svalbard. Eksempelvis ble det med virkning fra 1. januar 2025 innført forbud mot bruk av ubemannede luftfartøy (droner) i nærheten av fugleffjell for å beskytte fugler i hekketiden mot støy og forstyrrelser (§ 30), og en skjerping av reglene om isbjørnbeskyttelse (§ 30a), se Prop. 47 L (2023-2024) kap. 1. Skjerpingen av regelverket gjenspeiles i straffebestemmelsen.

I vurderingen er det lagt til grunn endringene i § 96 a som med virkning fra 1. januar 2025 er utvidet til å omfatte flere overtredelser.

Oppdagelsesrisikoen er lav, og for de tilfellene som avdekkes må reaksjonen tilpasses overtredelsen for å sikre både individual- og allmennprevensjon, og med det forebygge nye overtredelser. For å sikre en forholdsmessig reaksjon for det enkelte lovbruddet, foreslås det et to-sporet system, hvor det for flere handlingsnormer kan reageres enten med overtredelsesgebyr eller straff beroende på det konkrete forholdet.

Ved identifiseringen av handlingsnormene er bestemmelsen teknisk utformet i tråd med § 96a om overtredelsesgebyr slik den lyder 1. januar 2025. Forslaget er utformet i tråd med endringene i loven vedtatt 7. juni 2024 nr. 30 med ikrafttredelse 1. januar 2025. For å unngå at alle handlingsnormene gjentas i både § 96a og § 99, foreslår departementet at handlingsnormene kun fremgår av straffebestemmelsen i § 99 og at det tas inn en henvisning i § 96a til handlingsnormene listet i § 99. Etter at § 30 ble endret i 2024, har det ved en inkurie blitt en feil i listen over handlingsnormer i § 96a bokstav b når det gjelder § 30. Det fremgår at overtredelse av vilkår eller plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 30 femte og sjette ledd kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Etter endringen i 2024 har ikke denne bestemmelsen et sjette ledd lengre. Riktig oppstilling er derfor fjerde og femte ledd, og det foreslås derfor å rette dette i § 99. Da § 96a ble endret

ble § 93 første ledd også utelatt fra listen i § 96a første ledd bokstav b. Det foreslås nå at denne bestemmelsen inkluderes i listen i § 99 første ledd bokstav c.

2.3 Viltressursloven

Landbruks- og matdepartementet la våren 2025 frem forslag til ny lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven). Lovforslaget er vedtatt av Stortinget. Ikrafttredelse av loven er satt til 1. juli 2026, jf. kgl.res 20. juni 2025. Se nærmere beskrivelse av innholdet i viltressursloven § 60 under punkt 1.4. I bestemmelsen presiseres det hvilke handlinger som kan sanksjoneres med straff. Det inkluderer presisering av at brudd på plikter eller vilkår som følger av enkeltvedtak også kan sanksjoneres med straff, jf. viltressursloven § 60 tredje ledd.

Det er videre innført en hjemmel i viltressursloven § 58 til å legge overtredelsesgebyr. Bestemmelsen åpner for at de fleste brudd på viltressursloven skal kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr, med unntak av de mest alvorlige overtredelsene, og brudd på regler som regulerer forhold mellom private eller forhold som gjelder plikter opp mot det offentlige, se Prop. 78L (2024-2025) kap. 13.2.4 *Departementets vurderinger*, side 201 flg.

Det er også foreslått en hjemmel i viltressursloven § 59 om administrativt rettighetstap.

Det er på denne bakgrunn ikke behov for å foreslå ytterligere endringer for å identifisere handlingsnormene som kan belegges med straff i viltressursloven i inneværende høringsnotat.

2.4 Motorferdselloven

Motorferdsel i utmark og vassdrag reguleres av motorferdselloven med tilhørende forskrifter. Brudd på loven kan straffes med bøter etter § 12 eller overtredelsesgebyr etter § 12 b med tilhørende forskrift. Overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon etter forvaltningsloven § 43 og som etter den europeiske menneskerettskonvensjonen er å anse som straff.

Bestemmelsene som hjemler straff og overtredelsesgebyr er generelt utformet, og beskriver ikke nærmere hvilke overtredelser som er straffebelagt. Etter § 12 straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer loven eller forskrift eller vilkår fastsatt i medhold av loven.

Overtredelsesgebyr etter § 12 b kan ilegges fører av motorkjøretøy eller -fartøy som ikke overholder bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Sist nevnte formulering er gjentatt i forskrift om overtredelsesgebyr etter motorferdselloven § 1. Handlingsnormene som kan medføre gebyr etter faste satser er individualisert i forskriften § 2. Med unntak av sist nevnte bestemmelse, er straffebestemmelsene vidt formulert og ikke i samsvar med anbefalingen om individualisering av hver enkelt handlingsnorm som kan sanksjoneres med straff, jf. NOU 2003:15 *Fra bot til bedring*.

Utgangspunktet etter motorferdselloven er at all motorferdsel i utmark og vassdrag er forbudt, med mindre annet følger av loven eller vedtak med hjemmel i loven, jf. § 3. Loven åpner for en rekke unntak fra forbudet, enten gjennom ferdsel som er direkte tillatt i lov eller forskrift, eller gjennom at kommunen kan åpne for annen fastsatt motorferdsel gjennom forskrift eller enkelttillatelse. Brudd på loven skjer typisk ved at det kjøres i utmarka uten lovlig adgang til det, eller at motorferdsel skjer i strid med de rammene som kommunen har fastsatt i en tillatelse eller forskrift. Også brudd på aktsomhetsbestemmelsen i § 8 er straffbart.

Overtredelsesgebyr kan ilegges i dag etter standardsatser ved overtredelse av visse fastsatte overtredelser etter forskrift om overtredelsesgebyr § 2, eller - siden 2024 – etter individuell utmåling etter § 4. Overtredelsesgebyr etter § 2 kan for eksempel ilegges for unnlatelse av å vise fram tillatelse eller kjørebok som det er pliktig å medbringe, eller der kjøring finner sted på andre tider av døgnet eller på særskilte dager der kjøring ikke er tiltatt etter enten tillatelse eller forskrift fastsatt av kommunen. Som et argument for å innføre individuell utmåling, viste direktoratet i høringsnotatet av 1. juli 2022 til at «[o]rdningen med gebyr for utvalgte mindre alvorlige regelbrudd, har vist seg å være et godt supplement som sanksjonsmiddel der politianmeldelse ikke anses hensiktsmessig, men utvalget av overtredelser har antakelig vært for begrenset og ført til mindre bruk av sanksjonen enn forutsatt.» Overtredelser etter individuell utmåling kan omfatte en rekke tilfeller, og kan for eksempel være aktuelt der det avdekkes mindre alvorlige tilfeller av brudd på en gitt tillatelse, slik som kjøring utenfor en fastsatt trasé eller at kjøring finner sted med et annet kjøretøy enn fastsatt eller lignende. Slike overtredelser vil det være enkle å konstatere brudd på. Større avvik eller der kjøring ikke på noen fornuftig måte kan knyttes til vilkårene eller tillatelsen, skal som hovedregel følges opp i straffesporet. Der det avdekkes kjøring helt uten tillatelse eller hjemmel i lov eller forskrift, skal forholdet som utgangspunkt anmeldes.

Den foreslåtte straffebestemmelsen foreslås å omfatte de fleste brudd på motorferdselloven, slik den også gjør i dag. I tråd med føringene beskrevet innledningsvis foreslår departementet å tydeliggjøre hva slags brudd på regelverket som kan medføre straff eller overtredelsesgebyr. For å sikre en forholdsmessig reaksjon for det enkelte lovbruddet, foreslås det at handlingsnormene som identifiseres er lik for straff og overtredelsesgebyr.

Forslaget tydeliggjør kort sagt at følgende overtredelser kan sanksjoneres: a) overtredelse av aktsomhetsplikten, b) motorferdsel som skjer uten adgang til det enten gjennom fastsatte bestemmelser i lov, forskrift eller tillatelse, og c) motorferdsel som overtrer bestemmelser, vilkår og eller plikter som følger av forskrifter og tillatelser gitt med hjemmel i bestemmelsene nevnt i bokstav b.

Som beskrevet i kapittel 1.5.2 skal overtredelsesgebyr benyttes på mindre alvorlige overtredelser som er lett konstaterbare, mens straff skal benyttes ved for eksempel alvorlige eller gjentatte overtredelser. Grensegangen mellom hvilke overtredelser som ilegges overtredelsesgebyr og hvilke overtredelser som bør reageres med straff, må samordnes med politi- og påtalemyndigheten, og departementet støtter direktoratet i at det bør det utarbeides nærmere retningslinjer i direktoratet for hvilke overtredelser som her er aktuelle for overtredelsesgebyr, slik direktoratet gir uttrykk for i høringsnotatet fra 2022.

Ved kontroll av etterlevelsen av motorferdselloven, kan naturoppsynet med hjemmel i naturoppsynsloven § 3 andre ledd kreve fremlagt tillatelser, dispensasjoner, opplysninger om personalia mv. Den som blir kontrollert plikter å etterkomme pålegg om å fremlegge slike opplysninger når oppsynet ber om det, se naturoppsynsloven § 3 fjerde ledd. Brudd på plikten kan sanksjoneres med straff etter naturoppsynsloven § 3 femte ledd. Samtidig er brudd på denne plikten egnet for overtredelsesgebyr. For å sikre at overtredelsen kan følges opp både i straffe- og forvaltningssporet, må straffebudet reguleres eksplisitt i bestemmelsen om overtredelsesgebyr i motorferdselloven.

DEL II KULTURMILJØKRIMINALITET

3 Innledning

Kriminalitetsbildet på kulturminneområdet omfatter i dag brudd på undersøkelsesplikt ved automatisk fredete kulturminner, ulovlige inngrep i automatisk fredete kulturminner, skade og hærverk på vedtaksfredete byggverk og anlegg, ulovlige inngrep i fredete kulturmiljøer og i områder rundt fredete kulturminner. Kriminaliteten kan også innebære skade eller hærverk på fredete båter, plyndring av marinarkeologiske kulturminner, ulovlig metallsøkeraktivitet på automatisk fredede arkeologiske kulturminner i kombinasjon med manglende overholdelse av melde- og innleveringsplikt for løse kulturminner, og ulovlig innførsel og utførsel av kulturgjenstander. Den ulovlige innførselen av kulturgjenstander forekommer blant annet ved at andre lands beskyttede gjenstander smugles inn til Norge, enten med forsett eller i uvitenhet om at innførselen er ulovlig. I tillegg omsettes beskyttede gjenstander ved netthandel og tradisjonell auksjonshandel. Ulovlig netthandel med kulturminner forekommer både fra profesjonelle tilbydere til markedet, men også som privat handel mellom to likeverdige parter på nettbaserte plattformer og sosiale medier. På tilsvarende vis tas det ut og selges gjenstander fra Norge som er ulovlig å utføre eller krever utførselstillatelse.

Riksantikvaren utarbeidet i 2019 retningslinjer for anmeldelser ved brudd på kulturminneloven. De gjeldende retningslinjene er ment som verktøy for å oppnå enhetlig anmeldelsespraksis for alle organ som utøver myndighet etter denne loven.

4 Gjeldende rett

Straffesanksjoner på kulturmiljøområdet er regulert i kulturminneloven § 27 og straffeloven § 242. I tillegg kan straffeloven § 352 om grovt skadeverk benyttes ved skadeverk på gjenstander med historisk, nasjonal eller religiøs verdi.

4.1 Straffeloven § 242

4.1.1 Lovhistorikk

Straffeloven § 242 første ledd er en videreføring av den tidligere straffeloven § 152 b tredje ledd nr. 3 om påføring av betydelig skade på et kulturminne av særlig nasjonal eller internasjonal betydning. Denne bestemmelsen ble opprinnelig innført i 1993 i dagjeldende straffelov av 1902.

Straffeloven § 242 andre ledd var ny, og ble tatt inn for å dekke forpliktelsene etter annen tilleggsprotokoll til Haagkonvensjonen om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt artikkel 15 nr. 1 bokstav b. Norge ratifiserte konvensjonen i 1961. Andre tilleggsprotokoll ble vedtatt 26. mars 1999 for å styrke vernet av kulturverdier i forbindelse med væpnet konflikt. Tilleggsprotokollen pålegger partene å vedta straffebestemmelser for brudd på tilleggsprotokollen med bestemmelser om universell jurisdiksjon for overtredelse av de mest alvorlige overtredelsene.

4.1.2 Nærmere om bestemmelsen

Straffeloven § 242 lyder:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt volder betydelig skade på kulturminner eller kulturmiljøer av særlig nasjonal eller internasjonal betydning.

Med fengsel inntil 2 år straffes den som i en væpnet konflikt forsettlig eller grovt uaktsomt bruker et kulturminne eller et kulturmiljø av særlig nasjonal eller internasjonal betydning til støtte for militære handlinger og ved det skaper fare for at kulturminnet eller kulturmiljøet skades. Straff kommer likevel ikke til anvendelse dersom det var tvingende militært nødvendig å handle på denne måten.

Begrepene «kulturminne» og «kulturmiljø» er hentet fra kulturminneloven § 2, og skal normalt gis samme forståelse som i denne bestemmelsen, jf. Ot. prp. nr. 22 (2008-2009) s. 418. Kulturminner og kulturmiljøer omfatter alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til, samt områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

I Meld. St. 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken* ble «kulturmiljø» tatt i bruk som hovedbegrep istedenfor «kulturminne». I NOU 2025:3 Ny kulturmiljølov videreføres denne begrepsbruken, likevel slik at ordet kulturminne fortsatt brukes der det er språklig mest naturlig.

Straffeloven § 242 første ledd gjelder bare der kulturminnet eller kulturmiljøet har «særlig nasjonal eller internasjonal betydning». Ifølge forarbeidene til bestemmelsen omfatter dette de profane middelalderbygningene i tre, alle stavkirker og normalt også kulturminner og kulturmiljøer som er inntatt på Verdensarvlisten, jf. Ot.prp. nr. 92 (1992-93) kapittel 10 side 20-21. For øvrig må det gjøres en konkret vurdering av kulturminnets eller kulturmiljøets betydning, sett opp mot blant annet internasjonale konvensjoner og vitenskapelig materiale. For eksempel vil middelalderske steinkirker og historisk sentrale arkeologiske lokaliteter normalt ha så stor kulturminneverdi at de må antas å omfattes av bestemmelsen.

Straffeloven § 242 første ledd gjelder tilfeller hvor det voldes skade på ovennevnte kulturminner eller kulturmiljøer. For å komme til anvendelse, må skaden være «betydelig». Ifølge forarbeidene (Ot.prp. nr. 92 (1992-93) kapittel 10) vil dette være oppfylt der «[...] skadeforvoldelsen [er] av en slik art, på grunn av skadens omfang, at den ellers ville bli ansett som grovt skadeverk etter § 292 annet ledd [...]». Ved skader på kulturmiljøer må det legges til grunn en helhetsvurdering av hvor store skadene på miljøet som sådan er». Straffebestemmelsen i § 242 første ledd kan derfor både gjelde ved delvis ødeleggelse og ved total destruksjon av kulturminner og kulturmiljøer av særlig nasjonal eller internasjonal betydning.

Straffeloven § 242 andre ledd gjelder kun i forbindelse med en «væpnet konflikt». Det presiseres i forarbeidene til bestemmelsen (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) på s. 418) at andre ledd må avgrenses mot tilfeller av interne uroligheter og spente situasjoner, som for eksempel opptøyer, isolerte og sporadiske voldshandlinger og andre handlinger av lignende art. Bestemmelsen gjelder bare der kulturminnet eller kulturmiljøet brukes til støtte for militære handlinger, og dette skaper fare for at kulturminnet eller kulturmiljøet blir skadet. Eksempler som nevnes i forarbeidene er bruk av en gammel kirke som kommandosentral

eller våpenlager og bruk av kulturminner eller kulturmiljøer i forbindelse med sabotasjeoperasjoner. Dersom handlingen var «tvingende militært nødvendig», blir den ikke straffet, jf. andre punktum. Som eksempel nevnes bruk av en gammel festning til utstyrslager, dersom det er det eneste egnete oppbevaringsstedet som det mulig å bevare kontroll over på et viktig militært område.

4.1.3 Nåværende strafferammer

Strafferammen i § 242 første ledd er fengsel i inntil 6 år, mens strafferammen etter § 242 andre ledd er fengsel i inntil 2 år. Strafferammen i § 242 første ledd bygger på vurderingene til Straffelovkommisjonen i delutredning VII, NOU 2002:4 Ny straffelov, side 20 andre spalte. Det fremgår her at «strafferammene for rene vinningslovbrudd skal være bot eller fengsel i 2 år for vanlig overtredelse og fengsel i 6 år for grov overtredelse», og at «strafferammer på fengsel i 10 år og mer som utgangspunkt bare brukes i bestemmelser som verner liv, legeme eller statsdannelsen».

4.1.4 Anvendelse av bestemmelsen i praksis

Straffeloven § 242 første ledd er foreløpig lite anvendt i straffesaker. Riksantikvaren har ikke selv anmeldt etter bestemmelsen, og har heller ikke fått kopi av anmeldelser fra andre kulturmiljømyndigheter hvor denne bestemmelsen er benyttet. Skader på kulturminner og kulturmiljøer anmeldes først og fremst etter kulturminneloven § 27 og etter straffeloven § 352. Straffeloven § 242 gjelder som nevnt kulturminner og kulturmiljøer av «særlig nasjonal eller internasjonal betydning». Dette gjelder et begrenset antall særlig verdifulle objekter, noe som kan forklare hvorfor bestemmelsen er lite anvendt i praksis.

Det er tatt ut tiltale etter tidligere straffeloven § 152 b andre ledd nr. 3, som tilsvarer bestemmelsen i straffeloven § 242 første ledd, i to straffesaker: «Bryggen i Bergen» og «Gjerpen kirke».

I «Bryggen i Bergen-saken» (Rt. 2002 s. 1713) var to unge gjerningsmenn tiltalt for å ha forsøkt å tenne på bygninger på Bryggen i Bergen. De ble dømt for forsøk på grovt skadeverk (som tilsvarer nåværende straffeloven § 352 første ledd). De ble frifunnet for forsøk på overtredelse av § 152b andre ledd nr. 3 i Bergen byretts dom av 5. april 2001, ettersom de, selv om de forstod at bygningene hadde historisk verdi, ikke var klar over at Bryggen er fredet og ellers står på UNESCOs verdensarvliste. I Høyesterett ble den ene personen dømt til fengsel i ett år og tre måneder, hvorav ni måneder ble gjort betinget. Den andre fikk fengsel i ett år, hvorav åtte måneder ble gjort betinget.

«Gjerpen kirke-saken» (Skien og Porsgrunn tingrett, 18. juni 2004) gjaldt ildspåsettelse og grovt skadeverk i Gjerpen middelalderkirke fra år 1153. Kirkens galleri og orgel ble totaldestruert, og kirketårnet og kirkens interiør fikk store skader etter brannen. I tingrettens dom ble tiltalte dømt etter § 152 b andre ledd nr. 3 for å ha påført betydelig skade på fredet bygning ved innbrudd og brannstiftelse. Idømt straff ble ubetinget fengsel i ett år og to måneder.

4.2 Kulturminneloven § 27

4.2.1 Lovhistorikk

Da den nåværende kulturminneloven ble vedtatt i 1978, slo man delvis sammen og opphevet Lov om bygningsfredning av 3. desember 1920 og Fornminneloven av 29. juni 1951 nr. 3. Bygningsfredningsloven hadde ikke egen straffebestemmelse, mens fornminneloven § 16 var straffehjemmel for brudd på denne lovens bestemmelser. Her var straffealternativet bot eller fengselsstraff inntil seks måneder. I den nye kulturminneloven § 27 ble fornminnelovens strafferamme videreført.

Bestemmelsen har vært endret flere ganger. Blant annet ble medvirkning og forsøk tatt ut av bestemmelsen ved vedtakelsen av straffeloven i 2005. Ved lov av 3. juli 1992 nr. 96, ble bestemmelsen utvidet til dagens ordning. Det var særlig allmennpreventive og individualpreventive hensyn som ble vektlagt ved denne endringen, jf. Ot.prp. nr. 51 1991-92 (side 18):

I de senere år har det vært en økning i antallet mer alvorlige overtredelser hvor kulturminnet er ødelagt, fordi de har vært til hinder før gjennomføringen av ønskelige utbyggingstiltak. Motivene for lovbruddene er oftest direkte eller indirekte økonomisk motivert, f.eks. for å spare tid, slippe kostbare undersøkelser, oppnå driftsmessige rasjonaliseringsgevinster m.v. (...)

Anmeldelser for brudd på kulturminneloven har ofte resultert i henleggelse etter liten eller ingen etterforskning. I de tilfellene det har vært utferdiget forelegg eller tatt ut tiltale har reaksjonene vært milde. Konsekvensen av den strafferettslige praksis som til nå har vært dominerende er liten respekt for de verneverdier kulturminnene representerer. Det kan resultere i holdninger som at lovbrudd lønner seg. Brudd på kulturminneloven innebærer ofte at uerstattelig kildemateriale for innsikt i og forståelse av vår tidligste historie, går tapt for alltid.

4.2.2 Gjeldende rett

Kulturminneloven § 27 lyder: «Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forbud, påbud, vilkår eller bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her, straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år. Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel i inntil 2 år anvendes».

Bestemmelsen gjelder generelt ved brudd på adferdsnormer som er gitt i eller i medhold av loven. Dette vil for eksempel omfatte brudd på fredningsbestemmelser. Både forsettlige og uaktsomme brudd kan sanksjoneres med straff etter bestemmelsen.

Strafferammen i kulturminneloven § 27 er bøter eller fengsel i inntil ett år. Under særdeles skjerpene omstendigheter kan det gis fengsel i inntil to år. Dette alternativet kan benyttes for kulturmiljøkriminalitet av særlig grov karakter, hvor særlig det økonomiske vinningsmotive er til stede og i gjentakelsestilfeller, jf. Ot.prp. nr. 51 (1991-92) side 18.

4.2.3 Anvendelse av bestemmelsen i praksis

Ved illeggelse av straff etter kulturminneloven § 27, har domstolene vært tilbakeholdende med å anvende dagens maksimale strafferamme på 2 år, selv ved grove brudd på

kulturminneloven. Rettspraksis viser at idømt staffelengde er gjennomgående lav, og at domstolene er tilbakeholdne med å dømme til ubetinget fengselsstraff.

I Koppangdommen (Rt. 2010 s. 850) om ulovlige inngrep i en fredet «barfrøstue» fra Østerdalen, ble selgeren av det fredete inventaret som var fjernet i strid med kulturminneloven § 27 jf. § 15 første og tredje ledd, idømt betinget fengsel i 30 dager og en bot på 20 000 kroner etter kulturminneloven § 27 første punktum. Kjøperen av gjenstandene og antikvitethandleren som var mellommann mellom selger og kjøper, ble domfelt for heleri etter daværende straffeloven 1902 § 317. Straffene for disse to personene ble satt til henholdsvis betinget fengsel i 21 dager og 20 000 kroner i bot og 20 000 kroner i bot. For antikvitethandleren viste Høyesterett i skjerpene retning til «hensynet til en effektiv håndheving av verneavgivningen overfor nettopp de profesjonelle oppkjøpere». Alle tre domfelte i denne saken fikk i tre rettsinstanser idømt betinget fengselsstraff selv om domsgrunnlaget viste at det forelå grov uaktsomhet og/eller forsettlig handling hos de tre gjerningsmennene.

I Borgarting lagmannsretts dom av 22. mai 2007 (Rettens Gang 2007, side 1163) ble en hytteeier idømt 6 måneders fengsel, hvorav 5 måneder ble gjort betinget på grunn av hans mentale helse, for å anlegge en 177 meter lang og 3,5 meter bred veg med parkeringsplass med lengde 14,5 meter og bredde 7,90 meter gjennom et område med flere kulturminner fra steinalderen, som var automatisk fredet etter kulturminneloven § 4 første ledd. Inngrepet medførte at den vitenskapelige verdien av kulturminnet ble betydelig redusert. Graving og masseforflytning hadde endret terrengets karakter og bragt enkeltgjenstander bort fra sine naturlige funnsteder, og påfylling av masse hadde tildekket boplassene og utilbørlig skjemet området. Forholdet var forsettlig, og på grunn av inngrepets omfang fant retten at det forelå særlig skjerpene omstendigheter. Hovedtiltalte ble idømt én måned ubetinget fengsel for svært alvorlige inngrep i et svært verdifullt automatisk fredet kulturminne.

«Losjens prøve»-dommen (Hålogaland lagmannsretts dom av 30. august 1999) er en eldre prinsipiell dom om utmåling av straffenivå etter kulturminneloven § 27. Saken gjaldt forsettlig brudd på kulturminneloven § 15 ved riving av et midlertidig fredet forsamlingslokale som tilhørte en avholdsforening i Mo i Rana. Formålet med den ulovlige handlingen var å oppføre et nytt forretningsbygg samme sted, og det forelå forsettlig lovbrudd. Her ble hovedtiltalte (utbyggeren) dømt til fengsel i 1 år, hvorav 6 måneder var ubetinget. En tillitsmann i avholdsforeningen fikk 6 måneder betinget fengsel. Avholdsforeningen ble ilagt foretaksstraff på 20 000 kroner og inndragning av fortjeneste på 1 million kroner.

I Lyngdal herredsretts dom av 3. mai 2001 ble en mann dømt til 21 dagers ubetinget fengsel etter kulturminneloven § 27 for å ha fjernet en gravhaug fra jernalderen i forbindelse med utvidelse av en garasje. Domfelte hadde fortsatt arbeidene, til tross for stoppordre fra fylkeskonservatoren. Fjerningen av gravhaugen ble vurdert som forsettlig brudd på kulturminneloven § 3 om forbud mot inngrep i automatisk fredete kulturminner.

I en høyesterettsdom fra 2017 (HR-2017-1298-A) ble straffen satt til ubetinget fengsel i 14 dager. Saken gjaldt blant annet ulovlig utgravning, samt brudd på innleveringsplikt til det offentlige i strid med statens eiendomsrett til løse kulturminner fra før år 1537 og myntfunn fra før 1650 etter kulturminneloven § 12 første ledd. Domfelte hadde funnet en rekke slike gjenstander med metallsøker i Larvik-området, og gravd dem ut i strid med kulturminneloven § 3.

I en annen sentral høyesterettsdom («Tysnes-dommen», Rt. 2010 s.1293) ble ingen av de tre domfelte idømt fengselsstraff, men idømt bøter. Saken gjaldt anleggelse av en midlertidig anleggsvei til et settefiskanlegg i Tysnes utenfor Bergen. Etablering av veien var ikke omsøkt, hverken etter plan- og bygningsloven eller kulturminneloven. Under veiarbeidet ble det gjort ulovlige inngrep i et automatisk fredet tingsted fra middelalderen som også var kirkested fra 1100-tallet. Alle tre gjerningsmenn ble domfelt etter kulturminneloven § 27 jf. § 3. Foretaket fikk 300 000 kroner i bot, styrelederen fikk 150 000 kroner i bot og entreprenøren fikk 60 000 kroner i bot.

4.3 Forholdet mellom straffeloven § 242 første ledd, herunder § 352, og kulturminneloven § 27

Straffeloven § 242 første ledd gjelder bare der det voldes «betydelig skade» på kulturminner eller kulturmiljø av «særlig nasjonal eller internasjonal betydning», mens kulturminneloven § 27 gjelder generelt for kulturminner og kulturmiljø som er fredet etter loven. Skyldkravet etter straffeloven § 242 første ledd er forsett eller grov uaktsomhet, mens kulturminneloven § 27 også omfatter simpel uaktsomhet. Samspillet mellom de to bestemmelsene berører altså i hovedsak graden av alvorlighet ved ugjerningen.

Dersom noen skader kulturminner som helt eller delvis tilhører noen annen, kan dette også rammes av straffeloven § 352 om grovt skadeverk. Ved vurderingen av om et skadeverk er «grov», skal det etter straffeloven § 352 første ledd bokstav a) blant annet særlig legges vekt på skadeverkets art og objekt, for eksempel om det er rettet mot gjenstander som har «historisk, nasjonal eller religiøs verdi». Skadeverk som innebærer ødeleggelse av gjenstand som har en «betydelig» historisk, nasjonal eller religiøs verdi, regnes som «særlig grovt skadeverk», jf. bestemmelsens andre ledd. Forarbeidene (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 458) nevner stavkirker som eksempel på dette. Andre kulturminner som ville vært omfattet av kulturminneloven § 242 første ledd (kulturminner og kulturmiljø av «særlig nasjonal eller internasjonal betydning»), må også kunne antas å gå inn under formuleringen «betydelig historisk, nasjonal eller religiøs verdi» i § 352 andre ledd.

Grovt skadeverk har lik strafferamme som straffeloven § 242 første ledd, på fengsel i inntil 6 år. Særlig grovt skadeverk har en strafferamme på fengsel i inntil 15 år. Ved grov uaktsomhet er strafferammene for grovt skadeverk fengsel i inntil 1 år og særlig grovt skadeverk fengsel i inntil 3 år.

I «Fjære kirke-dommen» (dom i Agder tingrett, 14. november 2022) ble tiltalte dømt til ubetinget fengsel i to år etter straffeloven § 352 andre ledd «for å ha skadet, ødelagt, gjort ubrukelig eller forspilt en gjenstand som helt eller delvis tilhørte en annen». Tiltalte ble også dømt til å betale 2,2 millioner kroner i erstatning. Tiltalte hadde utført omfattende ødeleggelser; brukket den historiske altertavlens skriftfelt i to, veltet døpefont fra 1300-tallet slik at deler løsnet og delvis knuste, røsket bort deler av alterbord/alterring, revet av skulptur på prekestolen samt løsnet bunnkonstruksjonen, og røsket ut treverk av kirkens historisk katolske oppbevaringsskap (et såkalt 'repositorium') som var fra før år 1537. Tiltalte ble også dømt for å ha forsøkt å påføre kirken totalskade ved at han ved fire ulike steder på gulvet i kirkerommet tente på flere bøker og et gulvteppe. Forbrytelsen ble ikke fullbyrdet idet den påtente ilden slukket av seg selv. Retten ga uttrykk for at skadeverket og forsøket på ildspåsettelse isolert sett tilsa en strafferamme på til sammen 3 år. Dommen innebar dermed

svært kort fengselsstraff, selv om strafferammen etter straffeloven § 352 andre ledd er inntil 15 års fengselsstraff.

I denne saken var det ikke tatt ut tiltale etter straffeloven § 242 første ledd, selv om Fjære kirke, som steinkirke fra middelalderen, kunne kvalifisert som et kulturminne av «særlig nasjonal betydning», jf. straffeloven § 242 første ledd. Dersom det straffbare forholdet også hadde vært vurdert etter § 242 ledd, kunne alvorsgraden ved det varige *tapet av kulturminneverdier* også vært gjenspeilet i straffeutmålingen. Dette illustrerer betydningen straffeloven § 242 første ledd kan ha ved siden av bestemmelsen i straffeloven § 352 andre ledd. Straffeloven § 242 gjelder ødeleggelser av kulturminner spesielt, og understreker viktigheten av å straffe tapet ved at viktige nasjonale og internasjonale kulturminner går tapt eller delvis ødelegges.

De tre bestemmelsenes anvendelsesområder og ulike strafferammer, kan oppsummeres i følgende tabell:

Type ugjerning	Anvendelsesområde			
	§ 27	§ 242 (1)	§ 352 (1)	§ 352 (2)
Simpel uaktsom skade på eget/andres kulturminne	1 eller 2 år*			
Grov uaktsom skade på eget kulturminne	1 eller 2 år			
Grov uaktsom skade på andres kulturminne	1 eller 2 år		1 år	
Forsettlig skade på eget kulturminne	1 eller 2 år			
Forsettlig skade på andres kulturminne	1 eller 2 år		6 år	
Simpel uaktsom skade på eget/andres særlig verdifulle kulturminne	1 eller 2 år			
Grov uaktsom skade på eget særlig verdifulle kulturminne	1 eller 2 år	6 år		
Grovt uaktsom skade på andres særlig verdifulle kulturminne	1 eller 2 år	6 år		3 år
Forsettlig skade på eget særlig verdifulle kulturminne	1 eller 2 år	6 år		
Forsettlig skade på andres særlig verdifulle kulturminne	1 eller 2 år	6 år		15 år

* Fengsel i inntil 2 år kan anvendes "under særdeles skjerpende omstendigheter". Graden av subjektiv skyld er sentralt ved straffutmålingen, og strafferammen på 2 år vil dermed sjeldent være aktuelt ved simpel uaktsomhet.

4.3.1 Konkurrens

I noen saker kan den straffbare handlingen innebære overtredelse av flere av disse straffebestemmelsene, såkalt ulikeartet idealkonkurrens. I de tilfellene der straffebestemmelsene retter seg mot forskjellige sider ved det straffbare forholdet eller der de beskytter ulike interesser, skal bestemmelsene anvendes i idealkonkurrens. Dette for å gjenspeile den totale straffverdigheten ved den straffbare handlingen. Dersom de ulike straffebestemmelsene overlapper hverandre, skal de derimot ikke benyttes i idealkonkurrens. Da vil man normalt legge den lengste strafferammen til grunn ved straffeutmålingen.

Både kulturminneloven § 27 og straffeloven § 242 første ledd kan anvendes ved lovbrudd som medfører skader på kulturminner og kulturmiljø av «særlig nasjonal eller internasjonal betydning». Konsumpsjonsprinsippet innebærer imidlertid at straffelengden i

kulturminneloven § 27 på fengsel i inntil to år, konsumeres av den lengre maksimalstraff på fengsel i inntil seks år i straffeloven § 242 første ledd.

Straffeloven § 352 skal blant annet beskytte eiers interesser mot ødeleggelser gjort av andre. Det er ikke eksempler fra rettspraksis på at bestemmelsen har vært brukt i konkurrans med kulturminneloven § 27 eller straffeloven § 242, men i juridisk teori (Holme, J: Kulturminnevern, 2018 side 258) påpekes at det kan foreligge tilfeller hvor slik ulikeartet idealkonkurrens kan forekomme og være relevant ved straffeutmålingen.

5 Utfordringer med dagens lovregulering og forslag til løsninger

Samfunnsutviklingen på 2020-tallet har vært mer komplekst enn tidligere tiår, og transformasjonen av norske byer og tettsteder skjer med raskere tempo enn tidligere. Ut fra anmeldte straffbare forhold på 2020-tallet, ser man at kulturminner i visse tilfeller er utsatt for mer alvorlige skader enn tidligere ved ulovlig fjerning og hel eller delvis destruksjon. Økonomisk vinning er ofte motiv for at man permanent ødelegger kulturminner hvor disse kommer i konflikt med annen ønsket utvikling. Kriminalitetsbildet gjelder også ulovlig opptak eller fjerning av kulturminner, f.eks. for salg eller ulovlig eksport. Miljøovervåkningsundersøkelser viser at i underkant av én prosent av verneverdige kulturminner i Norge forsvinner hvert år av ulike årsaker.

De siste årene har det vært en økning av anmeldelser knyttet til hæververk og skadeverk på arkeologiske kulturminner, særlig på bergkunst og helleristninger. I 2023 registrerte Riksantikvaren fire slike lovbrudd, blant annet gjaldt dette to tilfeller ved helleristninger i Verdensarvområdet Bergkunst i Alta. Moderne ristninger og hugginger i fjell er særlig utfordrende, da skadene er uopprettelige. Også ulovlige aktiviteter knyttet til metallsøker-miljøet har økt de siste årene, mens det før 2015 bare unntaksvis var anmeldelser knyttet til slik aktivitet. Fra å være en hobby med noen få hundre aktive utøvere, antas det at det nå er opp mot 10 000 aktive metallsøkere her i landet, og cirka 20 % av de anmeldte sakene som Riksantikvaren har mottatt kopi av har angått ulovlig metallsøking.

Straffesanksjonene og straffelengdene på kulturmiljøfeltet er ikke oppjustert i tråd med någjeldende kriminalitetsbilde. Departementet vil i det følgende først vurdere behovet for høyere strafferammer på kulturmiljøfeltet. Deretter vil det drøftes hvilke innholdsmessige endringer det er behov for i de aktuelle straffehjemlene.

5.1 Endring i strafferammer

I stortingsmeldingen om miljøkriminalitet, Meld. St. 19 (2019-2020), som Stortingets flertall ved behandling sluttet seg til, understrekes det på side 27 at strafferammene må oppleves tilstrekkelig avskrekkende:

Hvis straff som virkemiddel skal være effektivt, er det en forutsetning at straffansvaret oppleves som en reell trussel. Strafferammene må i tilstrekkelig grad virke avskrekkende på mulige gjerningspersoner og bidra til å styre deres adferd. Det må vurderes om strafferammene i miljølovgivningen i tilstrekkelig grad reflekterer lovbruddets alvor og viktigheten av den interessen som straffebudet beskytter.

Høyesterett har uttalt følgende om straffenivået ved skadeverk rettet mot viktige kulturminner i «Bryggen i Bergen-dommen» (Rt. 2002 s. 1713):

Allmennpreventive grunner tilsier at skadeverk rettet mot store kulturelle og økonomiske verdier som i dette tilfellet, må straffes strengt. Den heving av strafferammen som skjedde for få år tilbake, er ledd i en utvikling hvor oppmerksomheten rettet mot miljøkriminalitet har ledet til en skjerpet holdning fra lovgivers side. Dette er fulgt opp av domstolene ved heving av straffenivået.

5.1.1 Straffeloven § 242 første ledd

Dagens maksimale strafferamme i straffeloven § 242 første ledd på fengselsstraff i inntil 6 år bygger som nevnt på retningslinjene for valg av strafferamme i NOU 2002:4.

Straffelovkommisjonen vurderte at en strafferamme på inntil 10 års fengsel skulle være forbeholdt situasjoner som gjaldt fare for liv, helse eller angrep mot statsdannelsen.

Straffelovkommisjonen understreket imidlertid at retningslinjene var et utgangspunkt, og at de enkelte strafferammene må fastsettes etter en konkret straffverdighetsvurdering.

Utmåling av straff må proporsjonalt speile alvorsgraden ved skadegjeringen. Det følger av Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) punkt 11.3.4 at et viktig moment ved fastsettelse av strafferammer er hvilken interesse som er angrepet:

Strafferammen bør gjenspeile om det dreier seg om angrep på de mest beskyttelsesverdige interesser, som samfunnsordenen eller enkeltpersoners liv, om angrepet gjelder det felles livsgrunnlag (miljøet) eller enkeltpersoners fysiske integritet, eller om det gjelder den psykiske integritet eller økonomiske interesser.

De rettsgodene som sikres gjennom miljø- og kulturminnelovgivningen, er miljøet som sådan og viktige kulturminner og kulturmiljøer. Et bærekraftig miljø har verdi i seg selv og er grunnleggende for vår eksistens. Vern av miljøet innebærer dermed samtidig vern av helse, livsutfoldelse og økonomiske interesser. Viktigheten av et bærekraftig miljø gjennomsyrrer bestemmelsen i Grunnloven § 112. Kulturminner og kulturmiljøer er viktige som fysiske minner om menneskenes historie, og derfor sentrale som kunnskapskilder om fortiden. Handlinger som truer eller skader disse rettsgodene, innebærer inngrep i våre kollektive historiske verdier.

Brudd på straffeloven § 242 første ledd har tilsvarende strafferamme som visse vinningslovbrudd, slik som for eksempel grovt tyveri, grovt underslag, ran og grov utpressing. En viktig forskjell mellom vinningskriminalitet og kulturmiljøkriminalitet, ettersom skader på kulturminner og kulturmiljø ofte er irreversible, mens de økonomiske tapene som følger av de nevnte vinningslovbruddene, ofte kan erstattes. Det er som regel ikke mulig å gjenskape skadete kulturminner fullt ut uten at et vesentlig moment går tapt; det historisk autentiske materialaspektet ved disse objektene. Siden starten av 1900-tallet har det vært et avgjørende vernekriterium i norsk og internasjonalt kulturminnevern at et kulturminneobjekt har høy grad av autenticitet. Dette kravet er både knyttet til vitenskapelig kildeverdi ved objektet, men også til opplevelsesverdien ved objektet; at det er ekte og tidsriktig slik det fremstår for betrakteren. Når autentisk vitenskapelig kildeverdi eller opplevelsesverdi går tapt ved skadeverk eller total ødeleggelse, vil dermed som regel en viktig del av objektets totale verneverdi være tapt for alltid. Opplevelsesverdien ved kulturminneobjektet kan delvis bli

gjenskap ved gjenopprettelse eller utføring i kopi, men tapet av autenticiteten ved objektet vil uansett også redusere opplevelsesverdien i betydelig grad. Disse hensynene tilsier at forbrytelser mot viktige kulturminneverdier har en høyere strafferamme enn strafferammene ved økonomisk vinningskriminalitet.

En rekke av objektene som vil kvalifisere til subsumering under straffebudet i § 242 første ledd, er objekter inkludert i norske verdensarvsteder. Status som verdensarv gir ikke i seg selv nytt formelt vern gjennom fredning, men er det høyeste internasjonale kvalitetsstempel et område kan få. Dette innebærer et nasjonalt ansvar og en omfattende forpliktelse overfor de øvrige medlemsland i UNESCO om å sikre verdensarvstedene for ettertiden, herunder å garantere for tilstrekkelig nasjonale lovregulerte straffesanksjoner ved trusler mot disse. Dette følger blant annet av Verdensarvkonvensjonen artikkel 5 nr. 4:

For å sikre effektive tiltak for å verne, ta vare på og formidle kultur- og naturarven på eget territorium, skal alle statspartene, så langt det er mulig og på en mest mulig hensiktsmessig måte, bestrebe seg på å:

(...)

4. sette inn juridiske, vitenskapelige, tekniske, administrative og økonomiske tiltak som er nødvendige for å identifisere, sikre, bevare, formidle og rehabilitere verdensarven (...)

og punkt 98 i Retningslinjer for gjennomføring av verdensarvkonvensjonen:

Tiltak i form av lover og forskrifter på nasjonalt og lokalt plan skal sikre at området blir vernet mot sosiale, økonomiske og andre utviklingstrekk eller endringer som kan ha en negativ virkning på dets fremragende universelle verdi, integritet eller autenticitet. Statspartene skal også sørge for at disse lovene og forskriftene blir håndhevet fullt ut og på en effektiv måte.

De åtte norske verdensarvstedenes effekt for nasjonal turisme og lokal verdiskaping må anses å være betydelig. Det er vanskelig å fastsette de økonomiske konsekvensene av eventuelle skader på eller tap av objekter på verdensarvsteder i Norge, men dette må antas å innebære større nasjonale økonomiske tap. Symbolsk vil dette også kunne innebære tap av internasjonal anseelse for Norge som medlemsland tilknyttet UNESCOs Verdensarvkonvensjon. Dette er også hensyn som tilsier en økning i strafferammen i straffeloven § 242 første ledd.

Der eier påfører grove skader på kulturminner eller kulturmiljøer han eller hun selv eier, er strafferammen på inntil 6 år, jf. straffeloven § 242 første ledd, mens strafferammen er fengsel i inntil 15 år for grove skader på andres kulturminner, jf. § 352 andre ledd. Det fremstår lite konsekvent at eierskap skal få så store konsekvenser for strafferammens lengde ved alvorlig kulturmiljøkriminalitet. Det kulturhistoriske tapet for samfunnet vil være vel så stort når det skjer på egen eiendom som på andres eiendom. Dette tilsier at strafferammen i § 242 første ledd bør oppjusteres for å være mer i tråd med strafferammen i § 352 andre ledd.

Skadegjeringens samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser må i større grad gjenspeiles i strafferammens maksimale lengde. Departementet foreslår med basis i de ovennevnte momentene at strafferammen ved brudd på straffeloven § 242 første ledd bør økes. Hensynet til kulturhistorisk betydning og konsekvensene av irreversibilitet ved tap av

særlig viktige kulturminner og kulturmiljøer og folkerettslige forpliktelser tilsier at strafferammen oppjusteres til fengsel i inntil 10 år.

5.1.2 Straffeloven § 242 andre ledd

Når det gjelder strafferammen i straffeloven § 242 andre ledd, er det viktig at straffegjeringen kan sanksjoneres med en straff som i tilstrekkelig grad reflekterer lovbruddets alvor, og skadenes gjerne varige karakter. Bruk av et kulturminne eller et kulturmiljø av særlig nasjonal eller internasjonal betydning til støtte for militære handlinger skaper fare for ødeleggelse av viktig kulturarv knyttet til nasjonal identitet. Ødeleggelse av kulturarv kan bidra til destabilisering av land og regioner. Dette kan være bruk av sentrale monumenter, bygninger og andre verdifulle kulturminner i et okkupert land. Slike kulturminner har ofte en samlende, sterk nasjonal symbolsk identitetsverdi som motparten prøver å destruere eller gradvis bryte ned.

Denne lovbestemmelsen regulerer krigssituasjoner som er av internasjonal karakter. Det er derfor nærliggende å se hen til hvordan våre naboland regulerer strafferammen. I Sverige er øverste strafferamme 6 år, jf. 'Lag: 2014:406 om straff för vissa internationella brott, av 28. mai 2014' § 6 andre ledd. I Danmark har den danske straffeloven fått et nytt kapittel om visse internasjonale forbrytelser, straffeloven §§ 118 f og 118 h verner kulturverdier under væpnede konflikter. Den nye § 118 h stk. 4 har fellestrekk med bestemmelsen i straffeloven § 242 andre ledd. Bestemmelsen i § 118 stk. 4 rammer blant annet den som «anvender kulturverdier under forhøjet beskyttelse eller deres umiddelbare omgivelser til støtte for militær aksjon i strid med UNESCO-konventionen af 14. maj 1954 om beskyttelse af kulturverdier i tilfælde af væbnet konflikt og dennes 2. protokol». Strafferammen er fengsel inntil 16 år, jf. § 118 k stk. 2.

En oppjustering av strafferammen i § 242 første ledd til fengsel i inntil 10 år, bør ha logiske følgekonsekvenser for strafferammen i lovbestemmelsens andre ledd. Skadedeliktets samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser vil være tilsvarende for forbrytelser mot verdifulle kulturminner gjennom krigshandling. Det vises her til ovennevnte vurderinger av skadenes økonomiske og symbolske tapskonsekvenser.

På denne bakgrunn foreslår departementet å øke maksimalstraffen i § 242 andre ledd til inntil 6 års fengsel.

5.1.3 Kulturminneloven § 27

I Stortingsmelding om miljøkriminalitet, Meld. St. 19 (2019-2020), side 136 første spalte heter det at man vil «vurdere å heve alminnelige strafferamme fra ett år til to år og strafferammen for særdeles skjerpene omstendigheter fra to år til seks år i kulturminneloven».

Rettspraksis knyttet til bestemmelsen viser som nevnt generelt et lavt straffenivå for brudd på bestemmelser i og i medhold av kulturminneloven, og at domstolene har vært tilbakeholdne med å gi ubetinget fengselsstraff innenfor strafferammene etter kulturminneloven § 27. Dagens straffenivå har derfor ikke tilstrekkelig allmennpreventiv og individualpreventiv effekt. Sett i lys av utviklingen i kriminalitetsbildet på kulturmiljøfeltet, er det naturlig at man nå

vurderer strengere straffesanksjoner for slike lovbrudd. Lovgivningen og straffesanksjonene må oppdateres og være i tråd med samtidens utfordringer.

Ved vurdering av økt strammeramme i kulturminneloven § 27 er det viktig å legge vekt på at skader eller fjerning av fredete kulturminner, representerer en irreversibel ødeleggelse og tap av umistelige verdier. Ved slike skadeverk eller totalødeleggelser mister nasjonen viktige blad i norsk kulturhistorie. Skadene er som oftest uopprettelige. Den straffbare handlingen har som regel derfor medført et irreversibelt tap. Alvorlighetsgraden ved dette faktum og disse verdiene som straffebudet skal beskytte, bør etter departementets oppfatning legitimere et høyere straffenivå i kulturminneloven § 27.

Selv om kriminalitet mot kulturminner som regel ikke kan kvantifiseres ved konkret økonomisk tapsberegning, så ligger det som oftest økonomiske vinningsmotive bak handlingen. Ved vurdering av straffelengder i kulturminneloven § 27, vil det derfor være nærliggende med et straffenivå som tilsvarer straffelengdene ved annen kriminalitet som har økonomisk vinning som bakenforliggende motiv, som for eksempel bedrageri, forsikringsbedrageri og underslag. I straffebudene som omhandler økonomisk kriminalitet i straffeloven (§§ 324, 325, 371, 372, 374, 375, 376) ser man gjennomgående at laveste strafferamme er bot eller fengsel i 2 år og fengselsstraff inntil 6 år for grovere handlingsvarianter.

Departementet anser at høyere strafferamme i særlig utbyggingssaker vil kunne virke avskrekkende på eventuelle framtidige gjerningspersoner. Dette vil særlig gjelde forhold på saksfeltet hvor profesjonelle aktører - ved utbyggingsprosjekter i tilfeller hvor fredete kulturminner (byggverk/anlegg) eller automatisk fredete kulturminner (arkeologi) hindrer gjennomføring av utbygging – utfører skade på fredet kulturminne. En heving av maksimal straffelengde fra inntil to års fengsel til inntil fem års fengsel, vil sannsynligvis ha effekt for straffeutmåling i rettspraksis. En slik heving vil etter departementets oppfatning også ved større bruk av ubetinget fengselstraff og med større straffelengde ha en økt virkningsfull effekt, både individualpreventivt og allmennpreventivt.

Av individualpreventive og allmennpreventive hensyn, mener derfor departementet at det er behov for å heve den ordinære strafferammen til bøter eller fengsel i inntil 2 år etter kulturminneloven § 27. Det er departementets syn at strafferammen ved særdeles skjerpene omstendigheter bør være bøter eller fengsel i inntil 5 år. Ut fra lovmessig systematikk og behov for variert speiling av alvorsgrad ved skadegjerninger mot kulturminner, mener departementet at det bør være et klart todelt straffespor mellom sanksjoner etter straffeloven § 242 (inntil 10 år i første ledd og inntil 6 år maksimal fengselsstraff i andre ledd) og etter kulturminneloven § 27. Det kulturhistoriske verdinivået ved tap av kulturminneobjekt som straffesanksjoneres etter straffeloven § 242 vil normalt være høyere enn tap av slike objekter som sanksjoneres etter kulturminneloven § 27. Dette fordrer at sistnevnte paragraf i kulturminneloven har en lavere straff (inntil 5 års fengselsstraff) enn i strafferammen i straffeloven § 242 andre ledd (fengsel i inntil 6 år).

Forslaget om å øke maksimal strafferamme i kulturminneloven § 27 fra 2 til 5 år, vil også innebære lovmessig harmonisering med svalbardmiljøloven som også regulerer kulturminner. Her er strafferammen i svalbardmiljøloven § 99 andre straffealternativ inntil 5 års fengsel. Tilsvarende har naturmangfoldloven § 75 andre ledd en strafferamme på bøter eller fengsel i inntil 5 år.

Politiets påtalekompetanse vil med heving av den alminnelige strafferammen fra fengsel i 1 år til 2 år flyttes til statsadvokaten, jf. straffeprosessloven §§ 66 og 67. Departementet foreslår å beholde påtalekompetansen for overtredelser av miljøregelverket med en strafferamme på 2 år hos politiet, se nærmere begrunnelse over i kapittel 1.2. Departementet foreslår derfor endringer i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c for å sikre at politiet skal kunne fortsette å avgjøre tiltalesspørsmålet i kulturminneloven for alminnelige overtredelser, se kapittel 10.2.

Betydning for foreldelsesfristen

Foreldelsesfristen etter den nåværende straffebestemmelsen i kulturminneloven § 27 er 5 år, ettersom det lengste straffealternativet er fengsel i inntil 2 år, jf. straffeloven 2005 § 86 første ledd bokstav b.

Det følger av rettspraksis at dersom et straffebud har en høyere strafferamme som knytter seg til generelle forhold, for eksempel «særdeles skjerpene omstendigheter», er det normalt denne strafferammen som legges til grunn for foreldelsesfristen, uavhengig av om slike omstendigheter foreligger i saken, jf. blant annet HR-2020-955-A.

Det er foreslått en høyere strafferamme i andre ledd ved grove overtredelser, med fengsel i inntil 5 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om den har medført eller voldt fare for betydelig eller uopprettelig skade på kulturmiljø eller kulturminner, overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld. Oppregningen er ikke ment uttømmende. Siderammen knytter seg til generelle forhold, og forslaget til økning av den høyere straffelengden fra 2 til 5 år, innebærer at foreldelsesfristen øker til 10 år, jf. straffeloven 2005 § 86 første ledd bokstav c.

5.2 Innholdsmessige endringer i straffebestemmelsene

5.2.1 Straffeloven § 242

Nærliggende fare

I flere lovregler i straffeloven og andre særlovers straffehjemler gjelder straffesanksjonen også tilfeller hvor det er nærliggende fare for at skadegjerningens konsekvenser vil oppstå, uten at skaden som følge av handlingen reelt er inntruffet. I slike tilfeller gjenspeiler straffbarheten et behov for avverging av skadesituasjonens konsekvenser; man plikter å unngå at visse skadesituasjoner skal oppstå.

Når kulturminner eller kulturmiljøer skades, inntreffer ofte irreversible tap som ikke kan erstattes økonomisk. På kulturmiljøfeltet er det derfor særlig viktig at man har straffebestemmelser som avverger skade. Ugjerningen blir her faresituasjonen noen utsetter et verdifullt objekt for. Alvorsgraden ved å utsette særlig verdifulle kulturminner for fare blir i større grad direkte gjenspeilet i de strafferettslige alternativene for sanksjon mot slik uønsket adferd. Det foreslås derfor å endre ordlyden i § 242 første ledd slik at bestemmelsen også omfatter situasjoner der det er nærliggende fare for betydelig skade på kulturminner eller kulturmiljøer av særlig nasjonal eller internasjonal betydning.

Verdensarv

Norge har som nevnt over forpliktet seg til å ha tilfredsstillende straffesanksjoner for ødeleggelse av og lovbrudd mot verneobjekter i de UNESCO-godkjente verdensarvområdene. Skader på verdensarv på vårt territorium innebærer ikke bare ødeleggelse av nasjonale verdier, men også verdier som gjennom oppnådd verdensarvstatus skal ansees å tilhøre verdenssamfunnet.

Flere objekter og lokaliteter i de norske Verdensarvområdene, som har Unesco-status og er tilkjent internasjonal verneverdi, har ikke formelt vern som fredet etter kulturminneloven. Ødeleggelser av disse kan dermed ikke sanksjoneres med straff etter kulturminneloven § 27. Det er derfor behov for å tydeliggjøre at objekter og lokasjoner som inngår i norske verdensarvsteder er omfattet av straffeloven § 242 første ledd og kan sanksjoneres med straff etter denne bestemmelsen. Det foreslås at det fremgår eksplisitt av ordlyden i § 242 første ledd at bestemmelsen omfatter kulturminner eller kulturmiljøer som inngår i nasjonale verdensarvområder.

5.2.2 Kulturminneloven § 27

Departementet viser til at NOU 2025:3 – Ny kulturmiljølov ble overlevert 24. mars, og ble sendt på høring med frist 15. august. I utredningen er gjeldende § 27 foreslått videreført i ny § 81 uten endringer. I NOUen er det imidlertid vist til arbeidet som pågår i Klima- og miljødepartementet med å endre strafferammene i dagens kulturminnelov. Utvalget skriver på s 399: *«På generelt grunnlag meiner utvalet det er gode grunnar til å samordne strafferammene for kulturmiljøkriminalitet med strafferammene for annan økonomisk kriminalitet generelt og miljøkriminalitet spesielt.»*

Departementet legger derfor opp til at forslagene om endringer i de relevante straffebestemmelsene tas med i det videre arbeidet med ny kulturmiljølov.

Dagens straffebestemmelse i kulturminneloven er vidt formulert, og rammer generelt alle uaktsomme eller forsettlige overtredelser av bestemmelser i eller i medhold av loven. I NOU 2003: 15 Fra bot til bedring kapittel 10.3 anbefales det at kriminalisering vurderes konkret i forhold til hver enkelt handlingsnorm:

Nødvendighetshensynet innebærer at straff må brukes bevisst. Dagens praksis med en straffetrussel som generelt rammer overtredelser av bestemmelser i loven eller forskrift gitt i medhold av loven, er uheldig, fordi den verken gjør det påkrevd å vurdere konkret hvilke handlingsnormer det er behov for å knytte en sanksjon til, eller hva sanksjonen i tilfelle bør være. Etter utvalgets syn bør det anbefales at lovgiveren vurderer spørsmålet om en overtredelse skal være straffbar i forhold til hver enkelt handlingsnorm. Derved sikrer man at kriminaliseringsspørsmålet blir tilstrekkelig overveid, og man styrker borgernes mulighet til å forutberegne sin rettsstilling. Dessuten bør det før en overtredelse gjøres straffbar kunne dokumenteres – eller iallfall sannsynliggjøres – at straff er påkrevd for å sikre etterlevelse.

Kulturminneloven § 27 bør derfor endres, slik at det kommer tydelig fram hvilke overtredelser av loven som bør være straffbare. Departementets forslag har utgangspunkt i mønsterbestemmelsene i kapittel 10.6.4 i NOU 2003: 15, men med noe endringer i bestemmelsens systematikk.

Departementet foreslår to ulike strafferammer for å sondre mellom alvorsgraden av brudd på handlingsnormene. Vanlige overtredelser straffes med bøter eller fengsel i inntil 2 år. Ved grove overtredelser er det foreslått en strengere strafferamme på bøter eller fengsel i inntil 5 år. Ved avgjørelsen av om en overtredelse er grov, skal det særlig legges vekt på om den har medført eller voldt fare for betydelig eller uopprettelig skade på kulturmiljø eller kulturminner, overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld. Dette straffealternativet er ment brukt ved overtredelser av alvorlig karakter, med store konsekvenser for kulturminneverdier. For eksempel kan en overtredelse regnes som grov der skadene er irreversible eller er av et stort omfang. Der en gjerningsperson har gjort flere mindre skader på et kulturminne, som samlet sett innebærer at det blir vanskelig eller kostbart å gjenopprette skadene, kan dette også regnes som grove overtredelser. Graden av utvist skyld vil også være relevant ved vurderingen av om overtredelsen er grov.

Handlingsnormene i §§ 3, 13 første, 14 andre ledd, 15 fjerde ledd, og 22 a andre ledd, samt bestemmelser gitt i medhold av §§ 14 a andre ledd, 15 tredje ledd, 19 andre ledd og 20 andre ledd, er knyttet til handlinger som aktivt virker inn på ulike typer fredete kulturminner og kulturmiljøer. Handlingsnormene er nødvendige for å beskytte kulturminnene og kulturmiljøene, og det er viktig med straff for å sikre etterlevelse av handlingsnormene. Fredete kulturminner og kulturmiljøer er rettsgoder som er viktig å beskytte, ettersom disse er en del av vår felles kulturhistorie. Etter hensiktsmessighetsprinsippet skal en handling bare kriminaliseres dersom nyttevirkningene er klart større enn skadevirkningene. Ved brudd på de aktuelle handlingsnormene er det fare for inngrep og ødeleggelser som er uopprettelige. Det autentiske ved kulturminnet kan bli helt eller delvis ødelagt. Skadegjerningens konsekvenser er derfor ofte irreversible. Det er derfor svært viktig å avverge brudd på disse handlingsnormene gjennom straffetrusselens preventive effekt.

Handlingsnormene i §§ 23 og 23 a er knyttet til ulovlig handel med kulturgjenstander. Kriminalitet på dette området er et uoversiktlig felt, fordi handelen og kriminaliteten gjerne krysser landegrensene og kan være knyttet til organisert kriminalitet. Kriminalisering er nødvendig for å sikre etterlevelse av UNESCOs 1970-konvensjon om ulovlig handel med kulturgjenstander (2007) og 1995-UNIDROIT-konvensjonen om tilbakeføring av ulovlig utførte kulturgjenstander (2001), som Norge har ratifisert.

Handlingsnormene i §§ 9, 13 andre ledd, 14 tredje ledd, 18 og 25 er knyttet til undersøkelsesplikt og meldeplikt. Dette er vesentlig for at myndighetene skal få informasjon så raskt som mulig, for å kunne sikre og beskytte kulturminner ved behov. For å sikre overholdelse av meldeplikten, er det viktig å beholde mulighet for straffesanksjoner ved brudd på denne plikten. Straff har en viktig preventiv virkning i disse tilfellene. Brudd på disse handlingsnormene er likevel ikke så alvorlige at det er nødvendig med en høyere strafferamme enn fengsel i inntil 2 år, ettersom lovbruddet ikke i seg selv ødelegger kulturminnet. Disse handlingsnormene omfattes derfor ikke av den forhøyede siderammen ved grove overtredelser i forslaget til nytt tredje ledd.

Kulturminneloven § 18 inneholder også hjemmel til å gi påbud om istandsetting eller gjenreising etter brann. Ved branntilfeller hvor fredete byggverk eller anlegg brenner helt eller delvis ned, vil dette ofte skje uten at det kan påvises skyld for det inntrufne. Men kulturminnemyndigheten kan etter § 18 første ledd andre punktum gjennom enkeltvedtak gi påbud om reparasjon ved delvis skade eller gjenoppføring i eksakt kopi dersom den fredete

bygningen eller anlegget er totalskadet. Normalt skal antikvariske myndigheter her dekke antikvariske merkostnader. Manglende etterlevelse av slike påbud om reparasjon eller gjenoppføring i kopi etter brann, kan sanksjoneres med straff etter kulturminneloven § 27. Å ha mulighet til å iverksette straffesanksjon her er viktig ut fra individualpreventive og allmennpreventive hensyn. Departementet mener imidlertid at det er tilstrekkelig med en strafferamme på bøter eller fengsel i inntil 2 år for brudd på påbud etter kulturminneloven § 18.

DEL III ANDRE ENDRINGER, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER, FORSLAG TIL LOV OG FORSKRIFT

6 Forslag til endring i straffeloven § 5 første ledd nr. 9

Arbeidet med forslag til endringer i miljøkriminalitetsregelverket har avdekket at det i straffeloven fra 2005 ikke er mulig å ramme miljøkriminalitet begått av norske statsborgere og norske foretak i utlandet, slik det var etter straffeloven av 1902.

I straffeloven av 1902 var § 152b inkludert i virkeområdebestemmelsen i § 12 første ledd nr. 4. Henvisningen til generalklausulene for naturmiljøkriminalitet og kulturminnekriminalitet ble imidlertid ikke videreført i den nye straffeloven § 5 nr. 9. Det er ikke gitt begrunnelse i forarbeidene for hvorfor generalklausulene ikke ble tatt med i § 5 nr. 9.

Departementet foreslår derfor å legge til henvisning til §§ 240 og 242 i straffeloven § 5 nr. 9. Dette er i tråd med utkastet til ny Europarådskonvensjon om beskyttelse av miljø gjennom straffelovgivningen artikkel 33 nr. 1 bokstav d hvorefter konvensjonspartene skal etablere jurisdiksjon over «any offence established in accordance with this Convention, when the offence is committed [...] by one of their nationals».

Eksempler på alvorlige lovbrudd i utlandet som kan være aktuelle for straff etter § 240 første ledd:

- Ulovlig eksport og disponering av avfall i utviklingsland som medføre betydelige skader på mennesker og miljø. Det vises i denne forbindelse til Vesttank-saken og alvorlig forurensning som førte til alvorlige helseskader og flere døde i Elfenbenskysten.
- Norske industrivirksomheter som forårsaker eller medvirker til omfattende spredning av særlig helse og miljøfarlige stoffer som kan ha store konsekvenser lokalt, regionalt eller globalt.

Eksempel på alvorlige lovbrudd i utlandet som kan være aktuelle for straff etter § 240 andre ledd:

- Ulovlig uttak av truede arter i et annet land regulert av CITES-konvensjonen. Særlig aktuelt ved etterforskning av opphavet til større ulovlige innførsler til Norge. Norges forpliktelser etter CITES-konvensjonen gjør at norske

myndigheter også bør kunne straffeforfølge norske statsborgere som har brutt konvensjonen i utlandet.

- Uttak av en truet art i et annet land der arten har sitt leveområde både i Norge og i et land som grenser til Norge.
- Handlinger gjort i et land som grenser til Norge, som fører til betydelig skade på et verneområde i Norge.

Eksempler på alvorlig kulturminnekriminalitet som kan begås i utlandet av norske statsborgere, og som kan være aktuelle for straff etter § 242, er:

- Skapt fare for ødeleggelse av et kulturminne ved bruk av dette ved deltakelse i væpnet konflikt i utlandet, der dette ikke var tvingende militært nødvendig.
- Ødeleggelse av fartøy av særlig nasjonal betydning der fartøyet er i opplag på utenlandsk territorium, utført av person som ikke følger med fartøyet, jf. straffeloven § 4 andre ledd bokstav c).

På denne bakgrunn foreslås det å gjeninnføre muligheten for å straffe handlinger begått i utlandet etter generalklausulene ved å legge til henvising til §§ 240 og 242 i § 5 nr. 9.

7 Endringer i naturmangfoldloven, lakse- og innlandsfiskloven og motorferdselloven

7.1 Endringer i naturmangfoldloven

7.1.1 Opphevelse av naturmangfoldloven § 75 tredje ledd

Bakgrunnen for endringsforslaget

Naturmangfoldloven § 75 tredje ledd regulerer situasjonen der en handling både er straffbar etter naturmangfoldloven § 75 og annen lovgivning. Bestemmelsen lyder:

Dersom en overtredelse av en eller flere av bestemmelsene som nevnt i første ledd samtidig innebærer overtredelse av andre lovers regler, gjelder naturmangfoldlovens regler om straff bare i den utstrekning tilsvarende straff ikke er hjemlet i vedkommende lov.

Ordlyden i bestemmelsen kan forstås på flere måter, og har i rettspraksis blitt tolket og anvendt ulikt.

Ordlyden kan leses dithen at bestemmelsen regulerer adgangen til å pådømme overtredelse av en bestemmelse i naturmangfoldloven i idealkonkurrens med andre lovers regler. Dette ved at bestemmelsene kun kan anvendes i konkurrens dersom den andre loven har lavere strafferamme enn naturmangfoldloven, uavhengig av om naturmangfoldloven og spesialloven regulerer ulike sider av det straffbare forholdet. En slik forståelse av bestemmelsen er tilsynelatende lagt til grunn av Borgarting lagmannsrett i LB-2022-11106. Spørsmålet her var om en overtredelse som kunne straffesanksjoneres etter vannressursloven § 63 tredje ledd (tilsvarer nå andre ledd) som har en strafferamme på bøter eller fengsel inntil to år i tillegg kunne straffes etter naturmangfoldloven § 75 første ledd

som har en strafferamme på fengsel i inntil et år. Med henvisning til ordlyden og omtale i Backer, *Naturmangfoldloven Kommentirutgave* (2010) s. 616, kom Borgarting til at naturmangfoldloven ikke skulle brukes siden vannressursloven hjemlet strengere straff.

Alternativt kan bestemmelsen leses slik at den regulerer hvilken lov som skal anvendes når en overtredelse av en bestemmelse i naturmangfoldloven samtidig representerer overtredelse av andre lovers regler, og anvendelse av disse i konkurrans er utelukket (for eksempel fordi de verner samme interesser). Etter en slik tolkning regulerer bestemmelsen ikke *adgangen* til å anvende bestemmelsene i naturmangfoldloven i konkurrans med andre lovers regler, men gir anvisning på hvilken lovs regler som skal benyttes der anvendelse i konkurrans er utelukket. Denne forståelsen av bestemmelsen legges til grunn av Hålogaland lagmannsrett i dom avsagt 29. august 2025. Retten uttaler der at:

Oppsummert er det lagmannsrettens oppfatning at de autorative kildene samlet sett underbygger at naturmangfoldloven § 75 tredje ledd ikke er en bestemmelse som begrenser den alminnelige konkurranslæren, men at den er en «lovvalgsregel» som gir anvisning på at når det ikke er adgang til å idømme i konkurrans, så skal naturmangfoldlovens regler om straff gjelde om sektorlovens straffetrussel er mildere enn etter naturmangfoldloven.

Hålogaland lagmannsrett finner støtte for denne tolkningen blant annet i at strafferammen tradisjonelt ikke har hatt noen betydning ved spørsmålet om anvendelse av straffebud i konkurrans og i uttalelser i forarbeidene der det legges til grunn at kan være aktuelt å anvende straffebud i ulike lover, hvis straffebudene gjelder forskjellige sider av det straffbare forholdet, Ot.prp. nr.52 (2008–2009) s. 456. Dommen ble anket, men saken slapp ikke inn til behandling i Høyesterett. Dommen er derfor rettskraftig.

Departementets vurdering

Departementet har merket seg at naturmangfoldloven § 75 tredje ledd oppfattes og anvendes på ulike måter.

Departementet vurderer det som uheldig at naturmangfoldloven § 75 tredje ledd skaper tvil om hvorvidt det er adgang til å anvende naturmangfoldloven i konkurrans med straffebud i andre lover.

Naturmangfoldloven oppstiller et mer overordnet vern for naturverdier enn mer spesialiserte miljølover som viltloven, lakse- og innlandsfiskloven og vannressursloven. Der spesiallovgivningen verner andre interesser enn naturmangfoldloven bør etter departementets syn naturmangfoldloven § 75 kunne anvendes sammen med straffebestemmelser i spesiallovgivningen. Det er ønskelig å ha adgang til å sanksjonere alle sider av en straffbar handling.

Departementet vurderer at § 75 tredje ledd enten bør oppheves, eller endres slik at det klargjøres at naturmangfoldlovens regler om straff kan anvendes i konkurrans med straffebud i andre lover.

Der ikke annet er fastsatt i lov, regulerer læren om idealkonkurrans hvordan en handling som bryter flere lover samtidig kan straffes. Hovedregelen er at hvis lovreglene verner ulike interesser og tar sikte på å straffe forskjellige sider av handlingen, kan reglene brukes

samtidig. Den største konsekvensen av at flere strafferegler kan brukes samtidig på samme handling, er at straffen kan forhøyes etter reglene i straffeloven § 79.

Dersom naturmangfoldloven § 75 tredje ledd oppheves vil det være utvilsomt at naturmangfoldloven kan anvendes sammen med straffebud i andre lover, så lenge bestemmelsene verner ulike interesser og tar sikte på å straffe forskjellige sider av handlingen. Det vil gjelde uavhengig av hvilken strafferamme bestemmelsene har.

I tilfellene der to straffebud ikke kan anvendes i konkurrans, for eksempel fordi de verner samme interesser, vil det dersom man opphever naturmangfoldloven § 75 måtte vurderes konkret hvilken lov som skal anvendes. Typisk vil prinsippet om *lex specialis* tilsi at spesialloven brukes, heller enn den mer generelle naturmangfoldloven. Dette vil imidlertid måtte bero på en vurdering av de konkrete omstendighetene. Opphevelse av § 75 tredje ledd vil innebære at det ikke nødvendigvis er bestemmelsen med høyest strafferamme som skal anvendes.

Et alternativ til å oppheve § 75 tredje ledd kan være å fastsette uttrykkelig at bestemmelsen bare gjelder tilfeller der det ikke er adgang til å anvende straffebudene i konkurrans, og å videreføre reglene om at naturmangfoldloven da bare skal anvendes i tilfeller der tilsvarende straff ikke er hjemlet i den andre loven.

Departementet mener imidlertid at spørsmålet om hvilke straffebud som skal anvendes i en konkret sak kan avklares tilfredsstillende uten en egen bestemmelse om dette i naturmangfoldloven § 75 tredje ledd. Departementet ser ikke noe klart behov for en slik bestemmelse og foreslår derfor at bestemmelsen oppheves.

Vi ber om høringsinstansenes syn på om en endring av bestemmelsen som skissert over likevel er en mer hensiktsmessig løsning enn å oppheve bestemmelsen.

7.1.2 Utsetting og omsetting av fremmede organismer § 30 første ledd bokstav c

Det foreslås endringer i lakse- og innlandsfiskloven §§ 9 og 10 om kultiveringstiltak, se kapittel 7.2.1. Som følge av ny § 9, endres henvisningen til lakse- og innlandsfiskloven i naturmangfoldloven § 30 første ledd, bokstav c, slik at det nå står at utsetting av anadrome laksefisk, innlandsfisk og ferskvannsorganismer av stedegen stamme krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

7.1.3 Hjemmel i naturmangfoldloven for deling av opplysninger med andre lands myndigheter

Innledning

Departementet foreslår å innføre en hjemmel i naturmangfoldloven for at Kongen skal kunne fastsette forskrift om deling av taushetsbelagte opplysninger med andre lands myndigheter. En slik hjemmel vil bidra til å tilrettelegge for overholdelse av de internasjonale forpliktelsene som er gjennomført i medhold av naturmangfoldloven § 26.

Bakgrunnen for forslaget og gjeldende rett

Taushetsplikt etter forvaltningsloven

Etter forvaltningsloven § 13 har forvaltningen taushetsplikt om noens personlige forhold. For at noe skal anses som «personlige forhold», må det som utgangspunkt være opplysninger som det er vanlig å ønske å holde for seg selv. Opplysningen kan blant annet gjelde en persons egenskaper, eller utførte handlinger som er egnet til å karakterisere en person. Forvaltningen har også taushetsplikt om tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd.

Deling av taushetsbelagte opplysninger krever hjemmel i lov. Etter forvaltningsloven § 13 b nr. 5 kan forvaltningsorganer dele taushetsbelagte opplysninger med andre forvaltningsorganer. Det er lagt til grunn at denne bestemmelsen bare hjemler deling av opplysninger med andre norske offentlige organer.⁵ Etter forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 2 er ikke taushetsplikt til hinder for at opplysninger brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, blant annet i forbindelse med saksforberedelse, oppfølging og kontroll. Denne regelen definerer ikke mottakeren av opplysningene, og den utelukker ikke at opplysningene kan deles med en annen stat.

Internasjonale forpliktelser

For å følge opp Norges internasjonale forpliktelser knyttet til artsforvaltning, kan det være ønskelig å dele opplysninger med andre lands myndigheter.

Norge er part i CITES-konvensjonen, og har gjennomført konvensjonen i CITES-forskriften, som er hjemlet i naturmangfoldloven § 26. CITES-konvensjonen er en internasjonal avtale for å bekjempe handel med truede arter. Avtalen forutsetter at myndighetene følger opp brudd på CITES-konvensjonen nasjonalt, men også at statspartene samarbeider om oppfølging av konvensjonen internasjonalt. CITES-konvensjonen statuerer ikke noen plikt til å utlevere taushetsbelagte opplysninger til andre parter. Å samarbeide med andre avtaleparter og å utveksle informasjon for å bidra til at konvensjonen overholdes er imidlertid en del av forpliktelsene etter konvensjonen.

EUs avskogingsforordning (EU) 2023/1115 (EUDR) ble vedtatt i EU 31. mai 2023 og trådte i kraft 23. juni 2023. De fleste av bestemmelsene i forordningen får virkning for EU-landene fra 30. desember 2025 (mellomstore og store bedrifter) og fra 30. juni 2026 (små bedrifter eller mikroforetak). Det er på nåværende tidspunkt ikke fattet vedtak i EØS-komiteen om innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen. Regjeringen har besluttet at forordningen skal innlemmes i EØS-avtalen så langt Norge er forpliktet etter avtalen. Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet er i en prosess med å utrede gjennomføring av forordning i norsk rett. EU-kommisjonen har nylig foreslått endringer i avskogingsforordningen. Endringsforslagene innebærer forenklinger for mikro- og småvirksomheter, samt enklere prosedyrer for nedstrømsvirksomheter og -forhandlere. Kommisjonen foreslår også at forordningen trer i kraft 30. desember 2025, som planlagt,

⁵ Justisdepartementet, Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder - regjeringen.no hentet 25. november 2024

men at kravene ikke håndheves før tidligst 30. juni 2026. For store virksomheter og forhandlere foreslås det at forordningen gjelder fra 30. desember 2025, men kravene håndheves først fra 30. juni 2026. For mikro- og småvirksomheter foreslår kommisjonen at forordningen skal gjelde fra 30. desember 2026, og kravene håndheves fra samme dato. Forslaget må forhandles med Europaparlamentet og Rådet før det eventuelt kan vedtas.

Forslag til forskrift om gjennomføring av forordningen ble sendt på alminnelig høring av Miljødirektoratet 19. august 2025. I avskogingsforordningen artikkel 21 fastsettes det en generell og omfattende plikt til samarbeid og utveksling av informasjon. Her fremgår det at ansvarlige myndigheter skal samarbeide med hverandre og tollmyndigheter både innenlands og med tilsvarende myndigheter i andre EØS-medlemsland, samt med EU-kommisjonen, for å sikre overholdelse av forordningen. Ansvarlig myndighet skal også samarbeide med relevante myndigheter i tredjeland ved behov.

Ansvarlig myndighet skal utveksle informasjon som er nødvendig for å håndheve forordningen med andre medlemslands myndigheter. Dette innebærer å gi tilgang til og utveksle informasjon om virksomheter og forhandlere, herunder aktsomhetserklæringer, og om hvordan tilsyn er gjennomført og resultater fra tilsyn, for å legge til rette for håndhevelse av forordningen.

Ansvarlig myndighet skal umiddelbart varsle andre lands ansvarlige myndigheter og EU-kommisjonen dersom de oppdager mulige brudd på forordningen og alvorlige avvik som kan påvirke flere medlemsland. På forespørsel fra en ansvarlig myndighet skal medlemsland gjøre nødvendig informasjon tilgjengelig for å sikre samsvar med denne forordningen.

Miljødirektoratet fører tilsyn med at reglene i naturmangfoldloven blir overholdt, og har dermed også ansvar for CITES-forskriften, jf. naturmangfoldloven § 63. I tillegg vil Miljødirektoratet sammen med Landbruksdirektoratet få ansvar for tilsyn med avskogingsforordningen, jf. naturmangfoldloven §§ 26 og 63. Grovt sagt vil Landbruksdirektoratet få ansvar etter forordningen for nasjonal produksjon og nasjonal videreforedling innenfor kategoriene tre og storfe, mens Miljødirektoratet vil få ansvar for import av alle varer som omfattes av forordningen, samt nasjonal videreforedling av andre varer enn kategoriene tre og storfe.

I CITES-samarbeidet med andre stater deler Miljødirektoratet informasjon som ikke er taushetsbelagt. Det kan være for eksempel hvilke arter som blir innført ulovlig til landet, eller antall saker som sanksjoneres hvert år. Så lenge opplysningene ikke er underlagt taushetsplikt etter norsk rett og deling av opplysningene ikke er i strid med personopplysningsloven og GDPR, kan forvaltningen dele slike opplysninger. Forvaltningen skal ikke dele opplysninger med andre stater ukritisk, men må gjøre en hensiktsmessighetsvurdering og følge god forvaltningsskikk.

Personopplysningsloven og personvernsforordningen (GDPR)

EUs personvernforordning (GDPR) er gjennomført i norsk rett gjennom personopplysningsloven. Loven og forordningen får anvendelse ved helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og ved ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register, jf. personopplysningsloven § 2 og artikkel 3. Reglene for behandling av personopplysninger gjelder i tillegg til reglene om taushetsplikt i forvaltningsloven.

Det kan være aktuelt å dele opplysninger som er regulert i personopplysningsloven og personvernforordningen med andre staters myndigheter etter CITES-konvensjonen og avskogingsforordningen, når den tar til å gjelde i Norge. Norske CITES-myndigheter fører for eksempel register over hvilke personer som har søkt om CITES-tillatelser for inn- og utførsel av eksemplarer regulert av konvensjonen. Slike opplysninger er regulert av personvernforordningen.

Personopplysninger skal behandles etter prinsippene i artikkel 5 i personvernforordningen. Behandling av personopplysninger er bare tillatt etter vilkårene i artikkel 6.

Personopplysninger kan deles fritt i Unionen, så lenge kravene i forordningen overholdes, jf. artikkel 1. Unionen omfatter alle EØS-landene, jf. EØS-avtalen – Protokoll 1. Miljødirektoratet kan derfor dele personopplysninger med myndighetene i EU- og EØS-land, så lenge kravene i personvernforordningen artikkel 6 overholdes og så lenge opplysningene ikke er underlagt taushetsplikt.

Personvernforordningen artikkel 45 regulerer overføring av personopplysninger til en tredjestat. Personopplysninger kan overføres til en tredjestat eller en internasjonal organisasjon når EU-Kommisjonen fastslår at tredjestaten har et tilstrekkelig beskyttelsesnivå. Kommisjonen har en liste med stater som har et tilstrekkelig beskyttelsesnivå fastsatt etter artikkel 45 nr. 3. Dersom det ikke foreligger en beslutning om tilstrekkelig beskyttelsesnivå, kan en overføring til en tredjestat finne sted dersom overføringen er nødvendig av hensyn til viktige allmenne interesser, jf. artikkel 49 nr.1 første ledd bokstav d). Deling av opplysninger, både gjennom avskogingsforordningen og CITES vil gjøres for å oppfylle rettslige forpliktelser som er motivert av allmenne interesser, herunder bevaring av miljø og truede arter. Norske forvaltningsmyndigheter har derfor hjemmel til å dele personopplysninger med land som ikke er omfattet av listen til Kommisjonen.

I samarbeidet med andre stater om avskogingsforordningen, kan det bli aktuelt å dele personopplysninger også med stater utenfor EØS. Medlemslandene er i henhold til avskogingsforordningens art. 21 nr. 3–5 ikke forpliktet til å gi informasjon til eller varsle myndigheter i tredjeland. Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være nødvendig eller hensiktsmessig å dele personopplysninger med tredjeland som ledd i samarbeidet med å sikre overholdelse av forordningen etter art. 21 nr. 1. Et eksempel på dette kan være å utgi navn til daglig leder eller styreleder i en virksomhet, i forbindelse med at det vurderes om kravene i forordningen er overholdt.

Også i forbindelse med samarbeid etter CITES-konvensjonen, kan det være aktuelt å dele opplysninger med stater utenfor EØS, men det er ingen plikt til å dele opplysninger med andre staters myndigheter.

Politiregisterloven

Politiet og påtalemyndigheten kan utlevere taushetsbelagte opplysninger til utenlandske myndigheter etter politiregisterloven § 22. Opplysningene kan bare utleveres til etterforskning, saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll, jf. politiregisterloven § 26.

Vurderinger og forslag

Behov for en lovhjemmel for deling av taushetsbelagte opplysninger

I noen tilfeller kan det være nødvendig å dele opplysninger som er underlagt taushetsplikt

etter forvaltningsloven § 13 med forvaltningsorganer i andre stater. Det kan for eksempel være opplysninger forvaltningsorganet i mottakerlandet er avhengig av for å vurdere om en tillatelse til for eksempel innførsel eller utførsel av bestemte arter skal gis, eller for å føre tilsyn med en virksomhet. Eksemplet på opplysninger som kan være underlagt taushetsplikt som det kan være aktuelt å dele, er navn på personer man har fått konkrete tips om at driver med ulovlig innførsel og opplysninger som kobler en person til mistanke om forfalskning av tillatelser.

Flere av sanksjonene Miljødirektoratet kan ilegge etter naturmangfoldloven for brudd på CITES-forskriften og brudd på eventuelle andre konvensjoner som er hjemlet i naturmangfoldloven § 26, er å regne som straff etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Opplysninger om at privatpersoner er ilagt en straffereaksjon eller en sanksjon som har virkning som straff, kan være taushetsbelagt som et personlig forhold. Også deling av opplysninger om ilagte reaksjoner vil derfor ofte kreve hjemmel. Informasjon om virksomheter som er ilagt straff eller andre sanksjoner som har virkning som straff, er ikke taushetsbelagt etter forvaltningsloven § 13 første ledd, så lenge det ikke gjelder drifts- eller forretningsforhold som må hemmeligholdes på grunn av konkurransemessige forhold.

Det finnes ingen generell hjemmel for å dele taushetsbelagte opplysninger med andre stater i forvaltningsloven. Det kan være svært inngripende for enkeltpersoner at opplysninger blir delt med en annen stat, og det bør være en klar hjemmel for dette.

Forslag til hjemmel

Departementet foreslår at det fastsettes en forskriftshjemmel i naturmangfoldloven som åpner for at det gis forskrift om adgang til deling av taushetsbelagte opplysninger med andre lands myndigheter. Departementet foreslår å fastsette en forskriftshjemmel og ikke en direktehjemmel, fordi det vurderes å være behov for nærmere regulering av delingen av taushetsbelagte opplysninger.

Utlevering av opplysninger til andre staters myndigheter er mest aktuelt i forbindelse med oppfølging av konvensjoner og andre internasjonale forpliktelser som er gjennomført i medhold av naturmangfoldloven § 26, og det foreslås at hjemmelen begrenses til nødvendig deling av opplysninger i forbindelse med oppfølging av disse. Siden det internasjonale arbeidet med miljø er i stadig utvikling, og det i fremtiden kan bli aktuelt å gjennomføre flere konvensjoner og internasjonale forpliktelser i medhold av § 26 foreslår departementet at forskriftshjemmelen formuleres generelt, slik at den omfatter alle konvensjoner og andre internasjonale forpliktelser gjennomført i medhold av denne bestemmelsen, og ikke begrenses til CITES og avskogingsforordningen.

Departementet foreslår at det skal være et vilkår at delingen er «nødvendig som ledd i oppfølgingen av konvensjoner eller andre internasjonale forpliktelser som er gjennomført i medhold av naturmangfoldloven § 26». I dette ligger det at delingen må bidra til etterlevelse av Norges internasjonale forpliktelser eller fremme formålet med forpliktelsene, men ikke et krav om at delingen skal være påkrevd etter en spesifikk konvensjonsbestemmelse.

I forskrifter fastsatt i medhold av den nye bestemmelsen vil man kunne gi nærmere regler for deling av opplysninger. Departementet foreslår å fastsette at det skal fastsettes nærmere bestemmelser om hvilke typer opplysninger det er adgang til å dele, hvem de skal kunne

deles med, hvilke forpliktelser som gir grunnlag for delingen og hvordan deling skal skje i forskrift.

I forbindelse med fastsetting av en eventuell forskrift kan det vurderes om man i forskriften skal innta krav om at delingen ikke skal utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningen gjelder, slik man i dag har fastsatt blant annet i forvaltningsloven § 13 g.

7.1.4 Endringer i naturmangfoldloven § 74 om overtredelsesgebyr

Skyldkrav for foretak

I dag fremkommer det av naturmangfoldloven § 74 tredje ledd at fysiske personer bare kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser av naturmangfoldloven.

Skyldkravet for foretak er ikke uttrykkelig regulert i naturmangfoldloven § 74. I spesialmerknadene til naturmangfoldloven § 74 i Prop. 77 L (2018–2019) på side 40 fremkommer det at «[r]eguleringen av skyldkravet for foretak [...] i forvaltningsloven § 46 første ledd gjelder tilsvarende.»

Da naturmangfoldloven § 74 ble vedtatt, fulgte det av forvaltningsloven § 46 første ledd at det var adgang til å ilegge foretak administrative sanksjoner, «selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.» Forvaltningsloven § 46 har senere blitt endret, slik at skyldkravet for foretak nå er «uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt».

Om endringen i forvaltningsloven er det i spesialmerknadene i Prp. 81 L (2021–2022) på s. 45 uttalt:

Første ledd første punktum er endret ved at det er innført et utgangspunkt om krav til skyld for å ilegge administrativ foretakssanksjon. Første ledd første punktum slår fast at skyldkravet er uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt i den enkelte særlov. Uaktsomhet skal her forstås som alminnelig (simpel) uaktsomhet. Uaktsomhetskravet kan oppfylles av en (eller flere) enkeltperson(er) som opptrer på vegne av foretaket, herunder anonyme gjerningspersoner. Ansvarer kan også oppfylles gjennom summen av flere enkeltpersoners adferd (kumulative feil). Se nærmere om aktsomhetsvurderingen ved anonyme og kumulative feil i punkt 6.4 ovenfor. I særlovgivningen kan det oppstilles strengere krav til skyld enn det som følger av første ledd første punktum. Det kan også gis regler om et tilnærmet objektivt ansvar i særlovgivningen. I slike tilfeller må det foretas en konkret vurdering av behovet for slike regler på det aktuelle området, og om et slik ansvar ligger innenfor de rammene som EMK oppstiller, se nærmere om dette i punkt 7.4 ovenfor

Det er ikke fastsatt andre regler om skyldkravet ved illeggelse av overtredelsesgebyr for foretak for brudd på naturmangfoldloven. Rettstilstanden i dag er dermed at det også for foretak bare kan ilegges overtredelsesgebyr dersom det er utvist uaktsomhet eller forsett.

Formuleringen i nml. § 74 tredje ledd, om at fysiske personer bare kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelsen, kan gi uriktig inntrykk av at skyldkravet bare gjelder for fysiske personer. Departementet vurderer derfor at bestemmelsen bør endres. Departementet foreslår å oppheve § 74 tredje ledd og å angi i

første ledd at overtredelsesgebyr bare kan ilegges den som «forsettlig eller uaktsomt» overtrer en av de angitte bestemmelsene.

Departementet foreslår på det nåværende tidspunktet ikke å endre skyldkravet for foretak, men ber om eventuelle synspunkter fra høringsinstansene på om det er grunn til å fastsette et strengere skyldkrav for foretak etter naturmangfoldloven.

Overtredelsesgebyr for brudd på vilkår i dispensasjoner

Naturmangfoldloven § 74 gir i dag hjemmel til å legge overtredelsesgebyr ved brudd på en rekke bestemmelser i naturmangfoldloven. Av § 74 følger det at det kan reageres med overtredelsesgebyr ved brudd på bestemmelser i vernevedtak fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven § 34 og ved overtredelser av bestemmelser i forskrifter om prioriterte arter fastsatt med hjemmel i § 24 første ledd.

Bestemmelsene om dispensasjon fra vernevedtak (§ 48 første ledd) og dispensasjon fra forskrifter om prioriterte arter (§ 24 femte ledd) er ikke blant bestemmelsene opplistet i § 74. Det vil si at det ikke er adgang til å reagere med overtredelsesgebyr for brudd på disse bestemmelsene alene.

Brudd på vilkår i en dispensasjon vil i mange tilfeller være et brudd på bestemmelsene i verneforskriftene eller forskrifter om prioriterte arter, slik at overtredelsesgebyr uansett kan gis. Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik at brudd på vilkår i en dispensasjon alltid vil være et direkte brudd på verneforskriften eller forskriften om en prioritert art. Eksempelvis vil ikke nødvendigvis dokumentasjonskrav følge direkte av forskriften, slik at det kan oppstå tvil om brudd på slike krav utgjør brudd på forskriften.

Departementet mener at det bør være adgang til å reagere med overtredelsesgebyr for brudd på vilkår som følger av dispensasjonsvedtaket alene. Departementet foreslår derfor at § 48 første ledd og § 24 femte ledd tas inn i § 74.

Forslaget forventes ikke å få nevneverdige økonomiske eller administrative konsekvenser.

7.2 Endringer i lakse- og innlandsfiskloven

7.2.1 Ny § 9 og endringer i § 10 – utsetting av stedegen stamme og kultiveringstiltak

Tidligere inneholdt lakse- og innlandsfiskloven § 9 et forbud mot utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer i sjø og vassdrag uten tillatelse, både stedegen stamme og fremmede organismer, og uavhengig av formålet. I forbindelse med at naturmangfoldloven ble vedtatt, ble lakse- og innlandsfiskloven § 9 opphevet. I lovforarbeidene står det om denne endringen, jf. Ot. Prp. nr. 52 (2008- 2009) kapittel 21 nr. 8:

For opphevingen av §§ 8 og 9 vises til kap. 10.5. Innførsels- og utsettingsreguleringen foreslås overført til naturmangfoldloven, jf. §§ 28 til 30. Reglene i naturmangfoldloven er imidlertid noe lempeligere enn dagens lakse- og innlandsfisklov §§ 8 og 9 ved at utsetting av stedegen stamme ikke lenger er avhengig av tillatelse. Iverksetting av kultiveringstiltak vil likevel fortsatt kreve tillatelse

etter lakse- og innlandsfiskloven § 10 første ledd. Det vises for øvrig til merknadene til § 30.

I Ot. Prp. nr. 52 (2008- 2009) kapittel 10.5.3.3 heter det:

Det [utvalget] har videre foreslått krav om tillatelse for utsetting av alle organismer til sjø eller vassdrag, jf. utk. § 29 første ledd bokstav c. Utvalget foreslår likevel unntak for organismer av stedegen stamme. Dette unntaket vil ha særlig betydning for kultiveringsvirksomhet og for adgangen til å kaste ut igjen fisk som er tatt under minstemålet eller for såkalt «fang og slipp»-fiske. Men også for kultiveringstiltak med fisk av stedegen stamme vil regelen i lakse- og innlandsfiskeloven § 10 og aktsomhetsplikten etter utk. § 27 gjelde.

Naturmangfoldloven § 30 stiller i dag krav om tillatelse for utsetting av organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø og vassdrag:

§ 30.(utsetting og omsetning)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

(...)

c. organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av stedegen stamme til kultiveringsformål krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

«Organisme av stedegen stamme» er i forskrift om fremmede organismer § 4 definert som «organisme som har sitt opphav fra den opprinnelige, lokale bestanden på stedet».

Det følger av lakse- og innlandsfiskloven § 10 første ledd at det er forbudt å sette i verk «kultiveringstiltak» uten tillatelse. Bestemmelsen gjelder også for andre ferskvannsorganismer, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 2 første ledd.

Lakse- og innlandsfiskloven inneholder ingen definisjon av «kultiveringstiltak», og det er ikke opplagt hva dette begrepet omfatter, og at det omfatter utsetting av organismer i vassdrag og sjøen.

Med bakgrunn i uttalelsene i lovforarbeidene, og presiseringen i naturmangfoldloven § 30, er det lagt til grunn at utsetting i sjø og vassdrag av fisk og andre ferskvannsorganismer av stedegen stamme for kultiveringsformål er et «kultiveringstiltak» som utløser krav om tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven § 10. Kultiveringsvirksomhet reguleres gjennom forskrift om utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer for kultiveringsformål og forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg for fisk og kreps. Som følge av lovendringene, er det imidlertid ikke lenger noe lovfestet krav om tillatelse for utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer av stedegen stamme for andre formål enn kultivering.

Vurderinger og forslag

For å klargjøre regelverket knyttet til utsetting og kultiveringsvirksomhet foreslår departementet at gjeldende § 10 erstattes av to bestemmelser som omhandler hhv. utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer av stedegen stamme (§ 9) og etablering og drift av kultiveringsanlegg (§ 10).

Utgangspunktet i ny § 9 er at all utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer av stedegen stamme i vassdrag utløser krav om tillatelse. Det samme gjelder utsetting av anadrome laksefisk i sjøen. Dette sikrer at myndighetene får kontroll med all utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer, også der formålet ikke er kultivering.

«Utsetting» skal i utgangspunktet forstås på samme måte som i naturmangfoldloven, som i § 3 er definert som «utsetting, bevisst utslipp eller deponering som avfall av organismer i miljøet, eller i et innesluttet system der rømming ikke er utelukket».

Gjenutsetting av fangst ved fiske reguleres i lakse- og innlandsfiskloven § 37 sjette ledd, der det heter at *Fisk som fanges og ikke settes ut umiddelbart, skal avlives omgående*.

Gjenutsetting er i visse situasjoner dessuten pålagt etter lakse- og innlandsfiskloven § 47 første ledd. Det er i ny § 9 tatt inn en presisering om at det ikke kreves utsettingstillatelse ved gjenutsetting etter § 37 sjette ledd og § 47 første ledd.

Det følger av lakse- og innlandsfiskloven § 37 sjette ledd, tredje punktum, at kravet om umiddelbar gjenutsetting eller omgående avliving av fangst ikke gjelder ved fiske med tillatelse etter § 13 eller naturmangfoldloven § 18 (stamfiske, forskningsfiske, prøvafiske mv.). Er det for eksempel gitt tillatelse til overvåkningsfiske, vil fisken kunne bli håndtert på en måte som ikke er forenelig med kravet om umiddelbar gjenutsetting, uten at det utløser krav om utsettingstillatelse. For eksempel vil fisken, i samsvar med tillatelsen, kunne bli artsbestemt og merket, før fisken settes tilbake der den ble fanget.

Departementet foreslår at det i ny § 9 andre ledd tas inn en hjemmel til å gi forskrift om utsetting etter første ledd, blant annet om krav til søknad, om søknadsbehandlingen og om vilkår i tillatelser. I tredje ledd er det lagt inn en presisering om at utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer som ikke er av stedegen stamme, krever tillatelse etter naturmangfoldloven.

Som følge av ny § 9, endres henvisningen til lakse- og innlandsfiskloven i naturmangfoldloven § 30 første ledd, bokstav c, slik at det nå står at utsetting av anadrome laksefisk, innlandsfisk og ferskvannsorganismer av stedegen stamme krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

Ettersom ny § 9 regulerer utsetting, endres § 10 til en bestemmelse om krav om tillatelse for etablering og drift av anlegg for klekking, produksjon og oppbevaring av anadrome laksefisk, innlandsfisk, ferskvannskreps og elvemusling for senere utsetting i sjø eller vassdrag. Det foreslås at departementet i forskrift kan innføre krav om tillatelse for etablering og drift av kultiveringsanlegg for andre ferskvannsorganismer. Som i dag kan departementet gi forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg, blant annet om krav til søknad og om vilkår i tillatelser.

7.2.2 Endringer i § 42 om kontroll, oppsyn og overvåking

Det følger av lakse- og innlandsfiskloven § 42 første ledd at departementet skal føre kontroll med at bestemmelsene «gitt i eller i medhold av denne lov» blir overholdt. Under kontrollvirksomheten kan departementets oppsyn blant annet stanse båter, trekke redskaper

eller gi pålegg om dette, og kreve å få vist fram fiskeredskaper og fangst som er tatt om bord, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 42 andre ledd.

Vurderinger og forslag

Etter at naturmangfoldloven ble vedtatt i 2009 ble fredningsprinsippet i lakse- og innlandsfiskloven erstattet av forvaltningsprinsippet i naturmangfoldloven § 15. Dette innebærer at fiske etter anadrome laksefisk og innlandsfisk samt ferskvannskreps uten hjemmel i lov er brudd på naturmangfoldloven § 15 første ledd. Eksempler på dette er ulovlig drivgarnfiske etter anadrome laksefisk og fangst av edelkreps i områder som ikke er åpnet for krepsing. For å sikre at oppsynet også kan bruke kontrollhjemmelen i lakse- og innlandsfiskloven § 42 andre ledd til å føre kontroll med at høsting og annet uttak av lakse- og innlandsfisk skjer i samsvar med naturmangfoldloven § 15 første ledd og § 18 første ledd, foreslår departementet en tilføyelse i § 42 første ledd som legger til rette for dette.

7.2.3 Endringer i §§ 43 og 44 om fangstrapportering og registrering av redskap

Fangstrapportering

Den som fisker anadrome laksefisk skal sende skriftlig oppgave over fangsten, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 44 første ledd. Etter lovens § 44 tredje ledd kan departementet gi nærmere bestemmelser om «oppgaveplikten, frister og hvem oppgavene skal sendes til».

Fiskere og fiskerettshaver skal rapportere fangst fra sjø- og elvefisket innen to uker etter avsluttet fiskesesong, jf. forskrift 25. februar 2003 nr. 256 om oppgaveplikt og om redskaper som er tillatt benyttet ved fiske etter anadrome laksefisk § 1 andre og tredje ledd. I dag kan sjølaksefiskerne selv velge om de vil sende inn en papirbasert fangstdagbok, eller rapportere fangsten elektronisk via <https://sjolaksefiske.statsforvalteren.no/>.

Registrering av redskap

Den som skal fiske med faststående redskap (kilenot og lakseverp) i sjøen, plikter å registrere redskapen før fisket tar til, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 43 første ledd. Departementet kan gi nærmere bestemmelser «om oppgaveplikten, frister og hvem oppgavene skal sendes til», jf. lakse- og innlandsfiskloven § 43 tredje ledd.

Registrering av redskap skjer ved at fisker hvert år sender melding om fisket til statsforvalteren, en måned før fisket åpnes, jf. forskrift 25. februar 2003 nr. 256 om oppgaveplikt og om redskaper som er tillatt benyttet ved fiske etter anadrome laksefisk § 10. Registreringen gjøres elektronisk via <https://sjolaksefiske.statsforvalteren.no/>.

Elektronisk kommunikasjon mellom forvaltningen og borgerne

Forvaltningen kan bruke elektronisk kommunikasjon når den henvender seg til borgerne, jf. forvaltningsloven § 15a første ledd. Dette gjelder likevel ikke for personer som har reservert seg mot dette, jf. eforvaltningsforskriften § 9, jf. forvaltningsloven § 15a tredje ledd.

Forvaltningen kan, som hovedregel, ikke kreve at borgerne henvender seg, eller svarer, digitalt til forvaltningen. Unntak fra denne hovedregelen krever hjemmel i lov, jf. forvaltningsloven § 15a andre ledd.

Vurderinger og forslag

Departementet har bedt Miljødirektoratet om å innføre krav om løpende fangstrapportering i sjølaksefisket. Dette er et tiltak for å styrke kunnskapsgrunnlaget om innsiget av anadrome laksefisk underveis i fiskesesongen, og vil gi forvaltningen et bedre grunnlag for å vurdere om det er behov for å stanse eller redusere fisket i sesong. Innhenting av løpende fangstdata er imidlertid i praksis bare mulig dersom fiskerne rapporterer elektronisk. I 2024 rapporterte drøyt 60 % av sjølaksefiskerne fangsten elektronisk.

Lakse- og innlandsfiskloven § 44 inneholder i dag ikke noen klar hjemmel for forvaltningen til å kreve at fiskere og fiskerettshavere rapporterer fangst elektronisk til forvaltningen.

Departementet foreslår derfor at det innføres en lovhjemmel om at det i forskrift kan stilles krav om at fiskere skal rapportere fangst elektronisk. Samtidig foreslås det at det presiseres at det i forskrift kan stilles nærmere krav til hva fangstoppgaven skal inneholde.

Departementet foreslår også en tilføyelse i lovens § 44 for å synliggjøre at innhenting av fangstdata skal bidra i forvaltningen av anadrome laksefisk generelt, og ikke bare til utarbeiding av offentlig statistikk.

Stangfiske i sjø er en allemannsrett, og det er i praksis vanskelig å håndheve et krav om rapportering av fangstdata fra dette fisket. Departementet forslår derfor at det innføres en adgang til å innføre unntak fra oppgaveplikten i forskrift.

Det foreslås også en endring i lakse- og innlandsfiskloven § 43 for å gi en klar hjemmel til å forskriftsfeste et krav om at redskap skal registreres elektronisk.

7.2.4 Endringer i § 47 om gjenutsetting og inndragning av fangst

Lakse- og innlandsfiskloven § 47 første ledd inneholder en plikt til gjenutsetting av «anadrome laksefisk som er fanget med redskap som er ulovlig til fangst av slik fisk eller utenfor lovlig fisketid for denne». Departementet kan etter § 47 femte ledd gi «nærmere bestemmelser om utkasting og inndragning herunder om ulovlig fanget innlandsfisk». Med hjemmel i denne bestemmelsen kanplikten til gjenutsetting utvides, blant annet til å gjelde ulovlig fanget innlandsfisk og edelkreps, jf. § 2 første ledd første punktum.

Vurderinger og forslag

Den lovfestede gjenutsettingsplikten gjelder i dag bare ulovlig fanget anadrom laksefisk. Det foreslås en lovfestet gjenutsettingsplikt også for ulovlig fanget innlandsfisk og edelkreps i § 47 første ledd.

Gjenutsettingsplikten gjelder i utgangspunktet bare fangst som er tatt med ulovlig redskap eller som er tatt utenfor lovlig fisketid. Fangsten kan imidlertid være ulovlig av andre grunner, for eksempel at den er undermåls. Fangsten kan også være tatt i et område som ikke er åpnet for fiske og dermed tatt i strid med naturmangfoldloven § 15, eller tatt i strid med vilkår gitt i en tillatelse etter naturmangfoldloven § 18 første ledd. For å sikre at det er lovfestet krav om gjenutsetting av all ulovlig fanget fisk og kreps, foreslås det at gjenutsettingsplikten utvides til å gjelde all fangst som er tatt i strid med alle relevante bestemmelser gitt i eller i medhold av lakse- og innlandsfiskloven samt naturmangfoldloven §§ 15 og 18. De relevante bestemmelse er inntatt i lakse- og innlandsfiskloven § 47a første ledd (administrativt beslag), og det vises til denne bestemmelsen.

Det følger av lovforarbeidene at plikten til gjenutsetting også omfatter død fisk, jf. Ot. Prp. nr. 29 (1991-1992), del 3, merknader til § 47:

Skal det av bevismessige årsaker bli mulig å håndheve plikten [til gjenutsetting] på en effektiv måte, må den også omfatte død fisk.

Ordlyden i bestemmelsen tydeliggjør derimot ikke at denne plikten også omfatter død fisk. Gulating lagmannsrett har i en nylig avgjørelse kommet til at lovreguleringen av plikten ikke oppfyller lovkravet i Grunnloven § 96 og EMK artikkel 7.⁶ Miljødirektoratet erfarer at fiskere som har fått anadrome laksefisk under garnfiske, anfører at de tror det er lov å ilandføre død laksefisk som er tatt som bifangst, og at gjenutsettingsplikten bare gjelder levende fisk. For å klargjøre regelverket på dette punktet, foreslås det å innta en presisering om at gjenutsettingsplikten gjelder både levende og død fisk, og at den også gjelder anadrom laksefisk som er tatt som bifangst i et ellers lovlig fiske etter saltvannsfisk og innlandsfisk.

Det foreslås også at § 47 første ledd omformuleres til et aktivt språk som tydeliggjør at det er fiskeren som har plikt til å etterleve gjenutsettingsplikten.

Videre foreslås det at begrepet "utkastning" – i tråd med moderne begrepsbruk – endres til "gjenutsetting" i tittelen og i femte ledd. Forskriftshjemmelen i § 47 femte ledd omformuleres dessuten i tråd med det endrede innholdet i bestemmelsen.

Det foreslås også at nåværende § 47 andre ledd om administrativ inndragning av merket redskap, flyttes til en ny § 47b om administrativ inndragning av redskap. Se nærmere omtale av dette lenger ned.

7.2.5 Endringer i § 47a om administrativt beslag

Lakse- og innlandsfiskloven § 47a gir i dag departementets oppsyn (SNO) hjemmel til å ta administrativt beslag i redskap som antas å være satt ut, eller brukt, i strid med en rekke bestemmelser i lakse- og innlandsfiskloven. Med beslag menes at oppsynet midlertidig overtar råderetten over redskapen.

Vurderinger og forslag

Lakse- og innlandsfiskloven § 47a gir i dag ikke hjemmel til å ta administrativt beslag i redskap som er satt ut, eller bruk, i strid med lakse- og innlandsfiskloven § 11 (spesielle reguleringer i en fiskesesong) og § 13 (dispensasjoner) samt naturmangfoldloven § 15 (høsting uten hjemmel i lov) og § 18 første ledd (tillatelse til uttak). Det betyr at det ikke kan tas administrativt beslag i redskap som er satt i strid med vilkår i fisketillatelser eller forskrift om stans i fisket etter anadrome laksefisk, eller i fangst som er tatt med slik redskap. Det bør være adgang for oppsynet til å kunne ta administrativt beslag i slike situasjoner, og det foreslås derfor en endring som sikrer dette.

Lakse- og innlandsfiskloven § 10 omhandler kultiveringstiltak, ikke fiske, og det er dermed ikke aktuelt å ta beslag i redskap på grunn av brudd på denne bestemmelsen. Henvisningen til bestemmelsen tas derfor ut av § 47a.

⁶ Gulating lagmannsretts beslutning av 5. februar 2025, saksnr. 25-015228AST-GULA/AVD2

Videre foreslås det at myndigheten til å ta administrativt beslag skal ligge hos «departementet», ikke hos «departementets oppsyn» som det heter i bestemmelsen i dag. Det er hensiktsmessig at myndigheten til å ta administrativt beslag blir delegert til, og ligger hos Miljødirektoratet, og ikke kun hos SNO. Dette fordi det i praksis kan være behov for at andre i Miljødirektoratet enn SNO formaliserer en beslutning om å ta administrativt beslag. Det foreslås også noen språklige endringer, blant annet at bestemmelsen omformuleres til et mer aktivt språk, og at den deles opp i flere ledd.

7.2.6 Ny § 47 b Administrativ inndragning av redskap

Lakse- og innlandsfiskloven § 47 andre ledd gir i dag departementets oppsyn (SNO) hjemmel til å inndra «umerket redskap» som er satt ut eller brukt i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, og «som ikke er av vesentlig verdi». Vilkåret at redskapen skal være umerket, innebærer at det kun er der redskapens eier ikke er kjent at det er aktuelt å inndra redskapen. Administrativ inndragning innebærer at man tar fra eier eiendomsretten til tingen.

Vurderinger og forslag

Hjemmelen i lakse- og innlandsfiskloven § 47 andre ledd til å inndra umerket redskap kom inn i loven i 2012, og har i all hovedsak blitt brukt til å inndra umerkede garnredskaper som er satt i strid med nasjonalt eller regionale nedsenkingspåbud (påbud om garnredskap som brukes til fangst av saltvannsfisk skal senkes ned til minst tre meter under havoverflate i tidsrommet 1. mars til 30. september). Før inndragningshjemmelen kom på plass, tok oppsynet straffeprosessuelt beslag i slike redskaper, som så ble overlevert til politiet sammen med en anmeldelse. Erfaringen Miljødirektoratet gjorde seg var at de aller fleste saker ble henlagt av politiet, da man ikke klarte å knytte en gjerningsperson til lovbruddet.

Etter at det ble innført en hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på lakse- og innlandsfiskloven, blir en rekke brudd på regelverket fulgt opp administrativt etter forskrift om overtredelsesgebyr etter lakse- og innlandsfiskloven. For at Miljødirektoratet skal kunne følge opp et lovbrudd med overtredelsesgebyr, må gjerningspersonen være kjent, det subjektive og det objektive vilkåret for straff må være oppfylt, det må være klar sannsynlighetsovervekt for at vilkårene for straff er oppfylt, og nødvendige bevis må være innhentet/sikret.

I dag vil det ikke være mulig å reagere med både overtredelsesgebyr og inndragning av redskap i samme sak. Dette fordi det kun er hjemmel til å inndra redskap som er umerket, det vil si som har ukjent eier. Miljødirektoratet er derfor nødt til å anmelde saker med kjent gjerningsperson der det er riktig å også inndra redskapen. For å avlaste politiet, sikre likebehandling av saker og legge til rette for at flere saker på sikt kan gå i det administrative sporet, foreslås det at det innføres en hjemmel til administrativ inndragning av merket redskap som ikke er av vesentlig verdi. Hjemmelen kan for eksempel brukes til å inndra ulovlige fangstredskap, for å hindre at disse blir tatt i bruk til nye ulovligheter. Inndragning kan også være aktuelt i saker om ulovlig redskapsbruk som henlegges av politiet og overføres til forvaltningen for oppfølging administrativt med hjemmel i straffeprosessloven § 71 c.

Det kan også være aktuelt å inndra redskap administrativt der politiet avgjør en sak med påtaleunntatelse, eller henlegger en sak med grunnlag i en henleggelseskode som ikke

reiser tvil om hvem som er lovovertreder. Dersom det i slike saker ikke foreligger en beslutning om forelegg på inndragning av redskapen, vil redskapen måtte tilbakeleveres til gjerningspersonen, noe som etter omstendighetene kan framstå som lite rimelig.

Det foreslås at bestemmelsen formuleres som en «kan»-regel, der det i hvert enkelt tilfelle må vurderes om inndragningen vil virke urimelig tyngende, om inndragningen er forholdsmessig og om inndragning er nødvendig for å ivareta formålet med reglene.

For å sikre effektiv bruk av inndragningsadgangen, kan redskapet inndras selv om lovovertrederen ikke har handlet forsettlig eller uaktsomt. Kravet om inndragningen må kunne rettes både mot lovovertrederen, den han handler på vegne av og overfor eier.

Adgangen til å inndra umerket redskap etter § 47 andre ledd foreslås videreført i ny § 47 b.

I dag kan umerket, inndratt redskap destrueres eller tilfalle Statens fiskefond tre måneder etter inndragning. Det foreslås at hjemmelen til å destruere umerket redskap etter særskilt kunngjøring, men før det har gått tre måneder, fjernes, da denne adgangen i praksis ikke brukes.

Det foreslås at departementet også skal kunne beslutte at merket redskap skal destrueres eller tilfalle Statens fiskefond. I saker som gjelder umerket redskap vil man ikke vite hvem eieren av redskapen er. Det blir derfor presisert i bestemmelsen at umerket, inndratt redskap kan destrueres eller tilfaller Statens fiskefond tre måneder etter faktisk beslag. For merket redskap bør ikke destruksjon skje før vedtak om inndragning er endelig avgjort.

I likhet med inndragning av umerket redskap, foreslås det at redskapet skal være av «ikke vesentlig verdi». Redskap av vesentlig verdi kan inndras med hjemmel i straffeprosessloven. Med «ikke vesentlig verdi» menes etter dagens regelverk redskap til en verdi av inntil 50 000 kroner jf. Prop.79 L (2019-2020), kapittel 3.7.2. For å sikre indeksregulering av verdigrensen foreslås det at grensen fastsettes som en andel av folketrygdens grunnbeløp (G). Per 1. mai 2024 utgjør 1 G kr 124 028 kr. For å i størst mulig grad videreføre gjeldende verdigrense, bør grensen være en 1/2 G, som per 1 mai 2024 utgjør kr 62 014. Forslaget omfatter både merket og umerket redskap.

7.2.7 Endringer i § 48 a første ledd om overtredelsesgebyr

Lakse- og innlandsfiskloven § 48a gir i dag hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr ved brudd på en rekke bestemmelser i loven.

Det er i dag ikke hjemmel til å gi overtredelsesgebyr ved brudd på lakse- og innlandsfiskloven § 7a andre ledd (nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder), § 10 andre ledd (kultiveringstiltak), § 13 (dispensasjoner) og § 15 (fisketrapp, fiskerenne, o.l.). Dette omfatter brudd på vilkår i forskrift om nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, forskrift og enkeltvedtak om kultivering, og brudd på vilkår i fisketillatelser og andre tillatelser gitt med hjemmel i § 13, og brudd på fiskeforbud mv. i og ved fisketrapp, fiskerenne, o.l. Det kan være aktuelt å reagere med overtredelsesgebyr ved brudd på disse bestemmelsene samt ved brudd på ny § 9 (utsetting av stedegen stamme), og det foreslås derfor at det tas med henvisninger til disse bestemmelsene i § 48a første ledd.

Forslaget til ny ordlyd i § 47 medfører at gjeldende femte ledd flyttes og blir nytt fjerde ledd. Henvisningen til § 47 i § 48a endres tilsvarende.

7.2.8 Endringer i § 49 om straff

Lakse- og innlandsfiskloven § 49 gir hjemmel til å ilegge straff ved brudd på en rekke bestemmelser i loven. Brudd på ny § 9 (utsetting av stedegen stamme) bør kunne straffes, og det innarbeides en henvisning til denne bestemmelsen i § 49.

Forslaget til ny ordlyd i § 47 medfører at gjeldende femte ledd flyttes og blir nytt fjerde ledd. Henvisningen til § 47 i straffebestemmelsen i § 49 endres tilsvarende.

7.2.9 Innføre nasjonalt nedsenkingspåbud for garn uansett maskevidde (utvidet nedsenkingspåbud)

For å forhindre at det tas anadrome laksefisk som bifangst ved garnfiske etter saltvannsfisk, er det et krav om at alle garn med maskevidde større enn 32 millimeter skal senkes slik at hele fangstdelen står minst tre meter under havoverflata til enhver tid, i perioden fra og med 1. mars til og med 30. september, se forskrift 20. juni 2003 nr. 737 om nedsenking av garnredskap § 1. Statsforvalteren kan for hele fylket eller for avgrensede områder bestemme at nedsenkingspåbudet skal gjelde for garn uansett maskevidde, se § 2. Ikke alle fylker har innført et utvidet nedsenkingspåbud.

SNO erfarer at garn med maskevidde under 32 millimeter, dvs. lovlige garn, blir satt på grunt vann i områder der det erfaringsvis ferdes anadrom laksefisk.

Mange bestander av anadrome laksefisk langs kysten, særlig i området Rogaland til Nordland, er i dårlig eller svært dårlig tilstand. For å styrke beskyttelsen av disse bestandene, og samtidig sikre et enhetlig regelverk i hele landet, foreslår departementet å innføre et utvidet nasjonalt nedsenkingspåbud som gjelder for alle garn, uansett maskevidde. Påbudet vil gjelde i den perioden der muligheten for å fange anadrome laksefisk er størst, dvs. i tidsrommet 1. mars til 30. september.

Felles regler for hele landet vil lette etterlevelsen av, og kontroll med, regelverket. Forslaget vil legge begrensninger på fritidsfiskeres utøvelse av garnfiske i de områder av landet der det ikke foreligger et slikt påbud.

Innføring av utvidet nasjonalt nedsenkingspåbud gjør at Statsforvalteren ikke lenger trenger myndigheten etter § 2 til å fastsette et utvidet nedsenkingspåbud. Denne bestemmelsen vil derfor bli opphevet.

Det foreslås en strukturell endring av forskriften som følge av at § 2 oppheves. Gjeldende §§ 3, 4 og 5 endres til §§ 2, 3 og 4.

7.3 Endringer i motorferdselloven

7.3.1 Myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter motorferdselloven § 12 b

Statens Naturoppsyn og Miljødirektoratet

Siden 2015 kan fører av motorkjøretøy eller -fartøy ilegges overtredelsesgebyr ved overtredelse av loven eller bestemmelser i loven, jf. § 12 b med tilhørende forskrift.

Myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr er gitt til Statens naturoppsyn (SNO). SNO er opprettet med hjemmel i lov 31. juni 1996 nr. 38 om statlig naturoppsyn (naturoppsynsloven) § 1 og er organisatorisk en del av Miljødirektoratet.

Ved innføring av ordningen med overtredelsesgebyr, var intensjonen at overtredelsesgebyr skulle utferdiges på stedet, ute i felt. Myndigheten ble av den grunn lagt direkte til SNO. Ordningen er i den senere tid endret, og forhåndsvarsel og vedtak om overtredelsesgebyr utferdiges nå av juristene i Miljødirektoratet med tilknytning til SNO.

At myndigheten er gitt direkte til SNO, anses som både upraktisk og ineffektivt. Det er et behov for at andre medarbeidere i Miljødirektoratet enn de som formelt er ansatt i SNO kan ilegge overtredelsesgebyr. Det foreslås derfor at myndigheten legges til Miljødirektoratet. Miljødirektoratet har også foreslått dette i sitt innspill til høringen av NOU 2024: 10 *Ny motorferdsellov*. SNO som en avdeling i direktoratet, dekkes av benevnelsen og kan med forslaget ilegge overtredelsesgebyr dersom dette blir aktuelt.

Tilsvarende endring av myndighet foreslås i forskrift om overtredelsesgebyr etter motorferdselloven § 2, § 4 første ledd første punktum, § 5 andre ledd andre setning.

Politiet

Motorferdsellovutvalget har i sin utredning NOU 2024: 10 kapittel 32.4.3.2 pekt på at det er ønskelig å legge til rette for økt bruk av overtredelsesgebyr og argumentert for at også politiet bør ha adgang til å ilegge overtredelsesgebyr. Dette begrunnes særlig med at det er uheldig at samme overtredelse kan gi ulikt utfall avhengig av om man kontrolleres av Statens Naturoppsyn eller politiet. Utvalget viser til at Økokrim har gitt uttrykk for at en mulig løsning på dette problemet å gi politiet adgang til å ilegge overtredelsesgebyr. Utvalget viser til at å ilegge overtredelsesgebyr etter motorferdselloven har mye til felles med å ilegge overtredelsesgebyr etter vegtrafikkloven § 31a og forskrift om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikklovgivningen, der politiet og Statens vegvesen deler myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr.

I høringen av NOU 2024:10 har flere høringsinstanser uttrykt skepsis mot SNOs myndighet og argumentert for at gebyr kun bør ilegges av politiet. Blant annet gir Snøskuterklubbenes fellesråd med støtte fra flere snøskuterforeninger, Holtålen, Lierne, Namsskogan, Røyrvik, Selbu, Snåsa, Midtre Gauldal og Tydal kommuner uttrykk for et slikt syn.

Departementet oppfatter at det er en del misforståelser rundt begrepene bot og overtredelsesgebyr, og at det for publikum kan være vanskelig å forstå de juridiske skillene mellom *bot* som ilegges som straff etter § 12 og *overtredelsesgebyr* som ilegges som en administrativ sanksjon etter § 12 b. Misforståelsen er forståelig også fordi summene kan være nokså like. Overtredelsesgebyr gis i en størrelsesorden mellom 1000 og 10 000 kroner, mens bøter stort sett har en størrelse på mellom 10 000 og 15 000 kroner.

Ordningene skiller seg på flere måter, og det stilles blant annet høyere krav til bevis ved illeggelse av straff. Straff (bot) ilegges av politiet etter straffeprosessuelle regler, men overtredelsesgebyr ilegges av forvaltningen (her SNO) gjennom forvaltningslovens regler. Beviskravet ved overtredelsesgebyr er lavere og et slikt gebyr er typisk egnet for mindre alvorlige og lett konstaterbare brudd på motorferdselregelverket. Et overtredelsesgebyr kan også påklages til departementet. Bestrider man en bot vil denne derimot behandles av påtalemyndigheten og eventuelt domstolene og det kan idømmes subsidiær fengselsstraff.

SNO eller Miljødirektoratet har ikke myndighet til å ilegge bot, og det er heller ikke aktuelt å foreslå at de skal få slik tilgang. Det er heller ikke aktuelt at bare politiet skal ha adgang til å ilegge overtredelsesgebyr.

I sitt høringsinnspill til NOU 2024:10 gir Økokrim uttrykk for at de i sitt høringsinnspill til Miljødirektoratet om gebyrforskriften skisserte tre mulige løsninger på problemet som er beskrevet, kort gjengitt slik: 1) Politiet og Statens naturoppsyn kan bli enige om en rutine der politiet henlegger alle overtredelser som omfattes av forskrift om overtredelsesgebyr etter motorferdselloven og overfører saken til Statens naturoppsyn for administrativ oppfølging, jf. straffeprosessloven § 71 c. 2) Politiet kan gis hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr. 3) Overtredelser kan sanksjoneres av politiet med forenklet forelegg i stedet for forelegg. Økokrim gir uttrykk for at de ikke har sterke meninger om hvilken løsning man velger, men bemerker at blant annet på grunnlag av utfordringer knyttet til klagereglene, kan løsning nr. 2 som utvalget har foreslått, være noe ressurskrevende. Økokrim ber departementet gjøre en vurdering av om forslaget er hensiktsmessig. Politidirektoratet har sluttet seg til Økokrims høringsinnspill.

Departementet har forståelse for Motorferdsellovutvalgets begrunnelse for forslaget om å gi politiet adgang til å gi overtredelsesgebyr. Det er ønskelig å legge til rette for effektiv reaksjon på «enkle» lovbrudd og at like tilfeller skal behandles likt uavhengig av om det er politiet eller SNO som treffer på lovbruddet i felt. Å benytte overtredelsesgebyr fremfor straff der det lar seg forsvare er dessuten i tråd med subsidiaritetsprinsippet, se NOU 2003: 15 s. 264. Etter departementets vurdering er det ingenting formelt i veien for at politiet også får adgang til å ilegge overtredelsesgebyr. Slik enkelte høringsinstanser har pekt på er vi derimot i tvil om det er hensiktsmessig at også politiet får slik adgang.

Overtredelsesgebyr medfølger en del økonomiske og administrative konsekvenser slik som forhåndsvarsel, klagerettigheter etc. Selv om politiet til en viss grad er vant med bruk av forvaltningsrettslige reaksjoner da dette brukes på andre felt til en viss grad, fremstår det som et nokså ressurskrevende verktøy for politiet. I forskriften etter veitrafikkloven er for øvrig klageinstansen tingretten. Også dette fremstår som en ressurskrevende løsning, og departementet vurderer at klager på overtredelsesgebyr fremdeles bør behandles av departementet, slik det er i dag.

Departementet mener som utgangspunkt at det ikke er ønskelig at politiet tillegges flere oppgaver enn de allerede har. Der det er rettssikkerhetsmessig forsvarlig, er bruk av overtredelsesgebyr et egnet sanksjonsmiddel som kan avlaste politi og påtalemyndigheter. Hvis politiet også skal få myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr på dette området, vil det bli mindre kapasitet til å forfølge de sakene som det er riktig å behandle i straffesporet, herunder håndheving av saker som det nå er foreslått skal straffe med fengselsstraff. Parallellen til forskrift om gebyr for visse overtredelser av vegtrafikkloven (FOR-2021-03-26), der politiet og Statens Vegvesen begge har myndighet til å ilegge gebyr, er etter departementets oppfatning dessuten ikke helt treffende. I veitrafikklovgivningen var utgangspunktet opprinnelig motsatt, nemlig at politiet hadde myndighet til å ilegge forenklet forelegg for en rekke overtredelser. Av hensyn til å utnytte ressursene bedre og effektivisere trafiksikkerhetsarbeidet, ble det innført mulighet for å ilegge gebyr, og det ble innført mulighet for at gebyr kunne ilegges av også andre enn politiet, jf. Ot.prp.nr.65 (1987–1988) punkt 6.6.

Når det gjelder forslaget om at politiet i stedet får adgang til å illegge forenklet forelegg, krever det en forskriftshjemmel. Som beskrevet i NOU 2003: 15 s. 264 er forskjellen på forenklet forelegg og overtredelsesgebyr liten, men forenklet forelegg er likevel straff og medfører mulighet for eksempel for subsidiær fengselsstraff. Slik departementet leser det bør bruk av forenklet forelegg som et utgangspunkt forbeholdes mer vesentlige overtredelser enn de som kvalifiserer til overtredelsesgebyr, men vi kan ikke se at det er noe formelt i veien for en slik løsning for ganske standardiserte typer overtredelser, som innholdsmessig samsvarer med de overtredelsene som kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr. Departementet vurderer likevel at bruk av forenklet forelegg synes mest aktuelt å benytte ved masseovertredelser, typisk overtredelser av vegtrafikkloven, se for eksempel omtale i NOU 2003:15 punkt 1.10. Selv om omfanget av ulovlig motorferdsel er betydelig, og at mørketallet antas stort, er det neppe snakk om en slik type masseovertredelse av forenklet forelegg synes som en aktuell løsning. Når man har en ordning med overtredelsesgebyr, synes det derfor mindre aktuelt å foreslå at politiet samtidig skal kunne illegge forenklet forelegg for de samme overtredelsene.

Oppsummert vurderer departementet det derfor ikke som ønskelig å gi politiet hjemmel til å illegge hverken overtredelsesgebyr eller forenklet forelegg ved overtredelser på motorferdselregelverket. Departementet viser derimot til forslaget fra Økokrim om å opprette en rutine for henleggelse og overføring mellom politiet og direktoratet. Departementet mener at en slik rutine kan, og bør, opprettes av myndighetene i samarbeid. Dette krever etter departementets syn ingen lovregulering.

7.3.2 Overtredelsesgebyr for alle typer motorisert ferdse

Motorferdselloven § 12 b gir i dag Statens naturoppsyn hjemmel til å illegge «fører av motorkjøretøy eller -fartøy» overtredelsesgebyr dersom bestemmelser gitt i eller i medhold av loven ikke overholdes. Da overtredelsesgebyrbestemmelsen ble vedtatt i 2015, ga den bare hjemmel til å illegge fører av snøskuter overtredelsesgebyr. Adgangen ble utvidet til å gjelde fører av alle motorkjøretøy og -fartøy i 2021. Endringen ble blant annet trukket frem i regjeringen-vil punktet i stortingsmeldingen om miljøkriminalitet på s. 67.

Motorferdsellovutvalget har i sitt forslag til ny motorferdsellov foreslått å utvide virkeområdet for bestemmelsen, ved at overtredelsesgebyr kan ilegges «den» som overtrer diverse bestemmelser i loven. Ordlyden innebærer at overtredelsesgebyr også kan gis ved bruk av andre typer motoriserte fremkomstmidler i utmarka og vassdrag, slik som ved ulovlig start og landing med luftfartøy i utmarka.

Departementet støtter utvalgets forslag på dette punkt og foreslår at en tilsvarende endring gjøres i dagens lov.

Departementet viser også til at det ved høringen av endringen i 2021, fra Miljødirektoratet ble foreslått å utvide bestemmelsen til å også omfatte luftfartøy. I Prop. 20 L (2020–2021) s. 23 skriver departementet at det var enig i at hensynene bak å utvide virkeområdet tilsier at bestemmelsene bør utvides til å gjelde alle typer motorferdsel i utmark, men man valgte likevel ikke å gå videre med forslaget «i denne omgang». Departementet pekte den gang på at temaet ikke hadde vært forelagt høringsinstansene og fordi det ble ansett å ha begrensede praktiske konsekvenser å utsette dette noe i tid, da den motorferdselen som skjer på bakken er vesentlig mer praktisk. Departementet mener det nå er en god anledning

til å foreta en slik en utvidelse av bestemmelsens virkeområde og vektlegger at endringen medfører at regelverket blir mer teknologinøytralt.

7.3.3 Skyldkrav for overtredelsesgebyr

Dagens motorferdsellov § 12 b stiller ingen krav om skyld ved illeggelse av overtredelsesgebyr. Begrunnelsen for hvorfor man oppstilte et rent objektivt ansvar, er ifølge Prop. 35 L (2014–2015) s. 42 at det vil være enklere å ilegge overtredelsesgebyr i felt dersom man ikke stiller vilkår om at det er utvist skyld. Man unngår for eksempel diskusjoner om fører har en aktsom grunn til ikke å ha med seg tillatelsen, eller om vedkommende oppfattet et pålegg om stans eller ikke.

Siden den gang er kapittelet om administrative sanksjoner i forvaltningsloven endret slik at det for illeggelse av straff er tatt utgangspunkt i at krav til subjektiv skyld også bør gjelde der det er aktuelt å bruke administrative sanksjoner. I gebyrforskriften fra 2024 fastsatte Miljødirektoratet et krav om «forsett eller uaktsomhet» for illeggelse av gebyr, nettopp med denne begrunnelsen. Motorferdsellovutvalget viser i NOU 2024:10 kapittel 32.4.3.4 til at den generelle lovgivningspolitiske anbefalingen i NOU 2003: 15 s. 185 og Prop. 62 L (2015–2016) s. 76 er at bruk av administrative sanksjoner overfor fysiske personer bør kreve forsett eller uaktsomhet. De mener også at det faktisk at det er ønskelig at gebyrene kan ilegges i felt, ikke er tilstrekkelig til å begrunne et avvik fra utgangspunktet om at det bør foreligge skyld. Utvalget foreslår derfor i ny lov § 52 andre og tredje ledd regler om skyldkrav for *fysiske personer*:

Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr bare for forsettlige eller uaktsomme overtredelser.

Selv om ingen enkeltperson har utvist skyld, kan et foretak ilegges overtredelsesgebyr hvis det har overtrådt bestemmelsene som er nevnt i første avsnitt.

Utvalget viser til at skyldkravet samsvarer med skyldkravet for å ilegge straff. Utvalget antar videre at innføringen av et skyldkrav vil ha relativt begrenset praktisk betydning. Å ikke ha satt seg inn i gjeldende regler eller innholdet i en eventuell tillatelse vil normalt måtte regnes både som et avvik fra forventet atferd og som uaktsomt.

Departementet mener på denne bakgrunn at det bør stilles skyldkrav i loven for illeggelse av overtredelsesgebyr.

Når det gjelder forslaget om et objektivt skyldkrav for foretak, dvs. uten utvist skyld hos enkeltpersoner i foretaket, viser departementet til at det har blitt stilt spørsmål ved om straff på objektivt ansvar er forbudt etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK). Tematikken har blitt behandlet i rettspraksis fra Høyesterett (se HR-2021-797-A og HR-2023-1212-A), juridisk litteratur (se for eksempel Johan Boucht og Marius Emberland, «Om 'mental link' som vilkår for straff etter EMK art. 7 ifølge G.I.E.M. S.r.l. mfl. mot Italia (2018)», *Tidsskrift for rettsvitenskap* 2024/4) og i forarbeidene til endringer i forvaltningsloven (Prop.81 L (2021–2022)).

I 2022 ble forvaltningsloven § 46 første ledd i 2022 ble endret slik at utgangspunktet ved administrativ sanksjon overfor et foretak, er krav om uaktsomhet «med mindre noe annet er

bestemt». Dette utgangspunktet er også foreslått videreført i forslag til ny forvaltningslov. I Prop.81 L (2021–2022) punkt 5.5 og 7.4 redegjør departementet for at utgangspunktet bør være at illeggelse av administrativ foretakssanksjon krever uaktsomhet, men at det ikke er gitt at et forbud mot straff på objektivt grunnlag, som HR ga uttrykk for i HR-2021-797-A avsnitt 24, vil gjelde også ved administrativ foretakssanksjon. Der det fastsettes bestemmelser om tilnærmet objektivt ansvar i særlovgivningen, må det «foretas en konkret vurdering av behovet for slike regler på det aktuelle området, og om et slikt ansvar ligger innenfor de rammene som EMK oppstiller».

I HR-2023-1212-A ser Høyesterett også ut til å moderere sitt synspunkt noe, slik at departementet legger til grunn at gjeldende tolkning i norsk rett er at sanksjoner som regnes som straff etter EMK kan ilegges uten hensyn til om noen enkeltperson har utvist skyld innenfor begrensede rammer, jf. avsnitt 45 og 46: «Det må foretas en forholdsmessighetsvurdering, der innholdet og alvoret i både handlingen og sanksjonen skal inngå. Videre må det være en mulighet for den som anklages, til å fri seg fra ansvar. Ansvarer kan dermed ikke være fullt ut objektivt i enhver sammenheng – det må være mulig å påberope fritaksgrunner. Objektivt straffansvar fremstår etter dette i første rekke anvendelig ved ulike former for masseovertridelser, der handlingen ikke er svært alvorlig, og dermed i liten grad stigmatiserende, og reaksjonen er moderat.»

Departementet kan ikke se at Motorferdsellovutvalget har vurdert forslaget om objektivt ansvar for illeggelse av overtredelsesgebyr for foretak opp mot disse rammene.

Departementet antar at et objektivt ansvar i disse sakene vil forenkle kontrollmyndighetenes arbeid og bidra til effektiv gjennomføring av regelverket. Et overtredelsesgebyr etter motorferdselloven vil typisk heller ikke være svært alvorlig, reaksjonen vil være moderat og gebyret er liten grad stigmatiserende. Det vil dessuten være klageadgang på vedtaket.

Departementet ser likevel at rettskildene på feltet ser ut til å oppstille relativt snevre rammer for å innføre et objektivt ansvar for foretak, og departementet er i lys av dette i tvil om et objektivt ansvar er nødvendig i disse sakene. Slik departementet vurderer vil de fleste tilfeller også oppfylle et uaktsomhetskrav fordi dette ansvaret ikke er betinget av at individuelle gjerningspersoner kan identifiseres (anonyme feil), og ansvar for summen av flere personers handlinger (kumulative feil), se Prop.81 L (2021–2022) punkt 6.4. Et typisk tilfelle der overtredelsesgebyr mot et foretak kan være aktuelt er der et selskap arrangerer transport i utmarka i strid med loven (fordi ferdseien for eksempel skjer utenfor rammene av en tillatelse som er gitt), og det ikke er grunn til å illegge sjåføren et gebyr, men i stedet selskapet som arrangerer turene som sådan. Et slikt tilfelle vil etter vår vurdering typisk kvalifisere til enten uaktsom eller forsettlig overtridelse, men det kan være vanskelig og ressurskrevende å identifisere hvem i selskapet som skal bære ansvaret. Det er da slik departementet forstår heller ikke nødvendig så lenge det har skjedd en kumulativ eller anonym feil i foretaket.

Departementet foreslår på denne bakgrunn et skyldkrav også for foretak. Skyldkravet formuleres da generelt, slik at den omfatter både fysiske og juridiske personer. Vi ber likevel om høringsinstansenes syn på om et objektivt ansvar bør innføres, og har utformet en alternativ formulering som er i tråd med Motorferdsellovutvalgets forslag i bestemmelsen.

8 Inkludere naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens anvendelsesområde

Bakgrunn

Internkontrollforskriften stiller krav om at virksomheter gjennomfører systematiske tiltak som skal sikre at virksomhetenes aktiviteter planlegges, organiseres, utføres, sikres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Virksomheter har plikt til internkontroll etter internkontrollforskriften blant annet for å verne det ytre miljø mot forurensning, forebygge miljøskade fra produkter og forebygge uønskede tilsiktede hendelser slik at målene i miljølovgivningen oppnås. Virkeområdet til internkontrollforskriften er regulert i internkontrollforskriften § 2, og omfatter flere lover på miljøområdet. Det gjelder for eksempel produktkontrollloven og forurensningsloven. Naturmangfoldloven er i dag ikke blant lovene som er omfattet av internkontrollforskriftens virkeområde.

I naturmangfoldloven § 66 er det en egen hjemmel for å gi forskrifter om internkontroll for å sikre at kravene som er fastsatt i loven blir overholdt. Det er i dag pålagt internkontroll i to forskrifter etter naturmangfoldloven, CITES-forskriften § 28 og forskrift om fremmede organismer § 26. I forarbeidene til naturmangfoldloven, Ot.prp. nr. 52 (2008–2009), på s. 449 ble det gitt uttrykk for at det ville være naturlig å innta naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens virkeområde, dersom det innføres en plikt til internkontroll etter naturmangfoldloven.

Både innførsel av fremmede organismer og handel med truede arter utgjør trusler mot naturmangfoldet. Det er derfor viktig at virksomheter er kjent med forpliktelsene som gjelder på disse områdene. Virksomheter har også andre forpliktelser etter naturmangfoldloven som bør gjøres kjent gjennom internkontroll. Hvis en virksomhet ikke i hovedsak driver virksomhet innenfor områder som omfattes av naturmangfoldloven, er det en risiko for at de ikke er kjent med plikten til å ha internkontroll på dette området. Å innlemme naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens virkeområde kan bidra til å gjøre forpliktelsen kjent.

Skader på naturmangfoldet er et økende problem, og det er derfor viktig at virksomheter kan forebygge uønskede hendelser på miljøområdet ved interne tiltak.

Inkludering av naturmangfoldloven i virkeområdet

Departementet foreslår å inkludere naturmangfoldloven i virkeområdet for internkontrollforskriften i § 2. Internkontrollforskriftens formål er blant annet å fremme målene i miljølovgivningen. Naturmangfoldloven er en miljølov, og det vil ikke kreves flere endringer i forskriften for å tilpasse den til inkluderingen av naturmangfoldloven.

Naturmangfoldloven § 66 kan fortsatt beholdes med dagens ordlyd. Slik vil departementet fortsatt kunne gi forskrifter med krav til mer detaljert internkontroll enn det som følger av internkontrollforskriften. At naturmangfoldloven inkluderes i internkontrollforskriften, antas å ikke skape motstrid med reglene om internkontroll i CITES-forskriften eller forskrift om fremmede organismer.

Mange virksomheter er allerede omfattet av internkontrollforskriften gjennom ulike andre regelverk slik som for eksempel arbeidsmiljøloven. For noen virksomheter vil en inkludering av naturmangfoldloven føre til nye krav i internkontrollen. Et eksempel på slike virksomheter er en entreprenør som skal utføre et tiltak i et verneområde. En slik virksomhet vil blant annet måtte ha rutiner for å sikre at reglene om verneområdet er tilgjengelig, og ha oversikt over de kravene som er av særlig viktighet for virksomheten i arbeidet med tiltakene. Andre som kan bli omfattet av nye krav i internkontrollforskriften er bedrifter som driver med turistvirksomhet i verneområder.

Naturmangfoldloven § 66 er opplistet i §§ 74 om overtredelsesgebyr og 75 om straff. Hvis internkontrollforskriften hjemles i naturmangfoldloven § 66, så vil brudd på forskriften kunne straffes og Miljødirektoratet vil kunne ilegge overtredelsesgebyr. Det er en utvidelse av anvendelsesområdet for overtredelsesgebyr og straff, som kan få konsekvenser for foretak hvis virksomhet reguleres av naturmangfoldloven. Alle skal uansett følge reglene i naturmangfoldloven, men internkontrollforskriften stiller ytterligere krav til rutiner og risikovurdering på miljøområdet, jf. internkontrollforskriften §§ 4 og 5.

Internkontroll kan bidra til å avverge brudd på naturmangfoldloven, ved at regelverket gjøres mer kjent. At flere kjenner til reglene kan bidra til å forhindre uaktsomme lovbrudd. Hvis en virksomhet ikke har kjent til at et område er regulert som verneområde etter naturmangfoldloven § 34, og satt i verk tiltak som kunne skadet verneverdiene i området, kunne skaden vært avverget hvis de hadde hatt tilstrekkelig internkontroll etter internkontrollforskriften § 5 om at reglene på miljøområdet skal være kjent i virksomheten.

Ved innlemmingen av naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens virkeområde må kommentarene til forskriften oppdateres. Naturmangfoldloven må inntas i oppramsingen av lovverk som omfattes av bestemmelsene i kommentaren til § 2 tredje avsnitt samt kommentaren til § 4 og § 7. I nytt sjette avsnitt i kommentaren til § 5 bør det vises til at CITES-forskriften og forskrift om fremmede organismer har supplerende bestemmelser om internkontroll.

Departementet ber om innspill om hvilke virkninger innlemmelse av naturmangfoldloven i internkontrollforskriften vil ha for virksomhetene som omfattes, samt om hvorvidt det vurderes som hensiktsmessig å videreføre egne regler for internkontroll i CITES-forskriften og forskrift om fremmede arter i tillegg til reglene i internkontrollforskriften.

9 Administrative og økonomiske konsekvenser

For å vurdere de samfunnsøkonomiske konsekvensene av forslagene til endring i lovverket, må effekten av endringene vurderes relativt til hvordan utviklingen framover vil være uten endringer i lovverket. Det er stor variasjon i antall og typer lovbrudd både mellom forurensnings-, natur- og kulturmiljøkriminalitet, og innad i disse kategoriene. I tillegg er det lav oppdagelsesrisiko, og store mørketall i antallet lovbrudd som avdekkes og følges opp.

Det er krevende å si noe generelt både om hvordan utviklingen hadde vært uten lovendring, og i hvilken grad endringene i strafferammene vil påvirke antall og alvorlighetsgraden av fremtidige lovbrudd. Det er også vanskelig å kvantifisere effekten av mange av lovbruddene på miljø- og kulturmiljøområdet i økonomiske termer. De sannsynlige økonomiske og administrative kostnadene av forslagene vurderes kvalitativt, ettersom det ikke har vært mulig å gjennomføre en ordinær samfunnsøkonomisk nytte/kostnadsanalyse.

Det er mye som tyder på at strafferammene for en del av miljøkriminalitetsområdet har vært lite oppdatert i takt med strafferammene for andre forhold. Det har både fra Høyesterett, Riksadvokaten og politisk hold gjentatte ganger blitt fremhevet at det må reageres strengere på miljøkriminalitet. En utjevning av strafferammene mellom miljøkrimområdet og andre straffbare forhold, vil derfor ha en egenverdi gjennom å sikre mer konsistente strafferammer.

Utgangspunktet for å heve de ulike strafferammene slik det er foreslått ovenfor er derfor at strengere straffer vil bidra til å heve terskelen for at miljøkriminalitet gjennomføres, og at det dermed vil bli færre lovbrudd på miljøområdet enn det som vil være tilfellet uten en endring. På generelt grunnlag er det rimelig å anta at en heving av strafferammene vil ha en allmennpreventiv effekt, slik at mindre miljøkriminalitet begås. Mindre miljøkriminalitet vil bidra til en bedre miljø- og kulturmiljøtilstand, i tråd med lovgivernes intensjoner i de aktuelle lovverkene.

Miljøkriminalitet særpreges videre av at den i mange tilfeller er drevet av et ønske om økonomisk vinning. Den økonomiske vinningen kan bestå av direkte inntekter, for eksempel ved salg av naturressurser, eller sparte utgifter til avfallshåndtering, sikkerhetstiltak mv. I en del tilfeller vil brudd på miljølovverk ha en økonomisk betydning utover de rent miljø- og kulturmiljørelaterte konsekvensene, f.eks. ved å gi konkurransemessige fordeler til de som begår slik kriminalitet eller ved å bidra til å styrke organisert kriminalitet.

En heving av strafferammene vil gi signaler om at miljøkriminalitet vurderes som mer alvorlig av samfunnet enn hva dagens strafferammer indikerer. Dette gir et signal om at slik kriminalitet bør prioriteres høyere av politi og påtalemyndighet. Som det er pekt på ovenfor, er det krevende å avdekke miljøkriminalitet. Lav oppdagelsesrisiko kombinert med lavt generelt straffenivå kan bidra til å øke sannsynligheten for gjennomføring av ulovlig aktivitet.

Økt oppmerksomhet om miljøkrimområdet vil kunne bidra til å heve sannsynligheten for å avdekke lovbrudd. Risikoen ved å gjennomføre miljøkriminalitet knytter seg både til sannsynligheten for at man blir oppdaget, og konsekvensene, det vil si strafferammene, som følger hvis man blir oppdaget. En heving av strafferammene vil dermed øke både de direkte strafferettslige konsekvensene gjennom strengere dommer, i tillegg til å øke prioriteringen av miljøkriminalitet og sannsynligheten for at lovbrudd blir etterforsket og straffeforfulgt.

Risikoen ved å begå brudd på miljø- og kulturmiljøregelverket vil dermed øke, noe som sannsynligvis vil redusere antall lovbrudd.

Færre lovbrudd vil isolert sett bidra til bedre tilstand for miljøet og for kulturmiljøområdet, i tillegg til redusert ressursbruk på sikt for politi, rettsvesen og kriminalomsorgen. På den annen side vil en heving av strafferammene medføre økte utgifter i de tilfellene lovbrudd faktisk avdekkes. Det gjelder både til etterforskning, ved domstolene og ved at økt bruk av ubetinget fengselsstraff vil føre til økte utgifter for kriminalomsorgen ved at antall fengselsdøgn økes.

Endring i de ulike lovbestemmelsene vil føre til økte administrative kostnader ved at politi og rettsvesen vil måtte sette seg inn i endringene og kan gi behov for å endre rutiner o.l. Disse kostnadene vurderes som mindre. Endringer av foreldelsesfrister kan også føre til at enkelte saker som tidligere ville blitt foreldet, nå vil bli ført for rettssystemet. Lovendringene vil dermed kunne medføre et større antall straffesaker med medfølgende økte utgifter til for eksempel etterforskning, gjennomføring av rettssaker mv. Det vil i tilfelle være en ønsket utvikling.

For enkelte av forslagene presentert ovenfor, slik som for forslagene knyttet til motorferdselloven, vil en heving av strafferammen kunne øke politiets tilgjengelige straffeprosessuelle tvangsmidler i forbindelse med etterforskning. Det vil derimot kun gjelde en mindre andel av forslagene, og vi anser det som lite trolig at ressursbruken ved arbeidsmetodene vil endres i noe særlig grad.

Det er vanskelig å anslå nettoeffekten av de foreslåtte endringene i strafferammer i de ulike lovverkene. På den ene siden ventes en gevinst som følge av en preventiv effekt og færre lovbrudd, som igjen vil gi bedret tilstand for miljø- og kulturmiljø. På den annen side vil endringene også kunne medføre økte kostnader for politi og rettsvesen i de tilfellene lovbrudd avdekkes. I tillegg vil økt prioritering kunne medføre at flere straffbare forhold avdekkes og følges opp. I sum er det usikkert hvor mange flere saker det blir i praksis, og hva som blir den totale effekten av ev. flere saker og mer belastning på fengselsvesenet, vurdert mot en preventiv effekt i form av færre lovbrudd.

Idet konsekvensene av forslaget samlet sett er usikre, ber departementet særlig høringsinstansene om innspill til økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene.

Departementet har i notatets kapittel 1 foreslått å heve strafferammene for alminnelige overtredelser i flere miljølover fra 1 til 2 år. Dette vil i utgangspunktet medføre at påtalekompetansen overføres fra politiet til statsadvokaten jf. straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav a. Dersom statsadvokatene skal overta ansvar for å avgjøre påtalespørsmålet i saker der påtalekompetansen i dag ligger hos politiet, vil det kreve en nærmere utredning av økonomiske og administrative konsekvenser. Departementet har derfor foreslått at påtalekompetansen for de ulike miljølovene skal forbli uendret, og foreslått de nødvendige endringer i straffeprosessloven § 67 andre ledd bokstav c for å sikre dette. Departementet ber om høringsinstansenes innspill på økonomiske og administrative konsekvenser av at påtalekompetansen forblir uendret.

Departementet har i kapittel 8 foreslått å inkludere naturmangfoldloven i internkontrollforskriftens virkeområde. Virksomheter som ikke er omfattet av forskriftene hjemlet i naturmangfoldloven som allerede har bestemmelser om internkontroll, vil nå få nye

krav om internkontroll etter internkontrollforskriften. Disse virksomhetene er allerede i dag omfattet av de faktiske kravene i naturmangfoldloven. Et krav i internkontrollforskriften om at virksomhetene må ha oversikt over disse kravene og rutiner for å følge dem, medfører ingen endringer i krav til virksomhetenes drift. Kravet medfører en begrenset administrativ innsats for disse virksomhetene for å sørge for å ha regelverk tilgjengelig og rutiner for å følge dem. Samtidig antar departementet at denne innsatsen kan være forenklende for virksomhetenes drift, og begrense muligheten for at en virksomhet begår brudd på regelverk hjemlet i naturmangfoldloven og dermed uforvarende risikerer å pådra seg straffeansvar. De økonomiske og administrative kostnadene av dette kravet vurderes samlet å være svært begrensede.

10 Forslag til endringer i lov og forskrift

Endringsforslag er markert i **rødt** og *kursiv*.

10.1 Straffeloven

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd nr. 9 skal lyde:

Utenfor virkeområdet etter § 4 gjelder straffelovgivningen for handlinger foretatt

- a. av en norsk statsborger,
- b. av en person med bosted i Norge, eller
- c. på vegne av et foretak registrert i Norge,

når handlingene

....

9) rammes av §§ **240, 242**, 257, 270, 291–296, 299–306 eller §§ 309–316

§ 242 skal lyde:

§ 242. Kulturminnekriminalitet

Med fengsel inntil **10** år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt volder betydelig skade **eller nærliggende fare for betydelig skade** på kulturminner eller kulturmiljøer av særlig nasjonal eller internasjonal betydning, **herunder kulturminner eller kulturmiljøer som inngår i nasjonale verdensarvområder**.

Med fengsel inntil **6** år straffes den som i en væpnet konflikt forsettlig eller grovt uaktsomt bruker et kulturminne eller et kulturmiljø av særlig nasjonal eller internasjonal betydning til støtte for militære handlinger og ved det skaper fare for at kulturminnet eller kulturmiljøet skades. Straff kommer likevel ikke til anvendelse dersom det var tvingende militært nødvendig å handle på denne måten.

10.2 Straffeprosessloven

§ 67 andre ledd bokstav c skal lyde:

c. overtredelse av militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, vareførselsloven § 12-9, skatteforvaltningsloven §§ 14-12 og 14-13, utlendingsloven § 108 tredje ledd, jf. sjette ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, alkoholloven § 10-1 annet ledd, arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd, allmenngjøringsloven § 15, kystvaktloven § 36 annet ledd, **viltressursloven § 60 første ledd**,

annet og tredje ledd, forurensningsloven § 78 første ledd og § 79 tredje ledd, produktkontrollloven § 12 første ledd, svalbardmiljøloven § 99 første ledd første punktum, transplantasjonslova § 23a, lakse- og innlandsfiskloven § 49 første ledd, naturmangfoldloven § 75 første ledd, motorferdselloven § 12 andre ledd, havvernloven § 30 første ledd og kulturminneloven § 27 første ledd.

10.3 Naturmangfoldloven

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 26 andre ledd skal lyde:

§ 26 (handel mv.)

Kongen kan gi forskrift om at myndigheten etter loven her uten hinder av taushetsplikt skal kunne dele opplysninger med myndigheter i andre stater, dersom det er nødvendig som ledd i oppfølgingen av konvensjoner eller andre internasjonale forpliktelser som er gjennomført i medhold av første ledd. I forskrifter etter første punktum skal det gå frem hvilke typer opplysninger som kan deles, hvem opplysningene kan deles med, hvilke forpliktelser som gjør delingen nødvendig og hvordan delingen skal skje.

§ 30 første ledd bokstav c skal lyde:

§ 30. (utsetting og omsetning)

Ingen må uten med hjemmel i § 31 eller tillatelse fra myndigheten etter denne loven sette ut

(...)

c. organismer, unntatt stedegen stamme, i sjø eller vassdrag, herunder kunstige dammer, med mindre det foreligger tillatelse etter lov 17. juni 2005 nr. 79 om akvakultur (akvakulturloven). Utsetting av *anadrome laksefisk, innlandsfisk og ferskvannsorganismer* av stedegen stamme krever tillatelse etter lakse- og innlandsfiskloven.

§ 74 skal lyde

§ 74. (overtredelsesgebyr)

Myndigheten etter loven kan ilegge overtredelsesgebyr til den som *forsettlig eller uaktsomt* overtrer § 6, § 15 første og annet ledd, § 17 fjerde ledd første punktum, § 17 a annet og tredje ledd, § 22, § 24 første *og femte* ledd, § 25, § 26, § 27 annet ledd, § 28, § 29 første og fjerde ledd, § 30 første og annet ledd, § 31 annet ledd annet punktum, § 34, § 35 annet ledd, § 36 annet ledd, § 37 tredje ledd, § 38 annet punktum, § 39 femte ledd, § 44 annet ledd, § 45 første og annet ledd, *§ 48 første ledd*, § 54 første til fjerde punktum, § 55 første ledd, § 58 første ledd, § 59 første og sjette ledd, § 60 første ledd, § 61, § 63 annet ledd første punktum og § 66.

Overtredelsesgebyr kan også ilegges den som overtrer

- a. bestemmelser i en forskrift gitt med hjemmel i noen av bestemmelsene nevnt i første ledd
- b. plikter som følger av individuelle avgjørelser gitt med hjemmel i noen av bestemmelsene nevnt i første ledd
- c. bestemmelser i en forskrift som nevnt i § 77 første punktum
- d. plikter som følger av individuelle avgjørelser som nevnt i § 77 første punktum.

~~Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser.~~

Kongen kan gi forskrift om utmåling av overtredelsesgebyr.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes 2 år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at det gis forhåndsvarsel eller fattes vedtak om overtredelsesgebyr.

§ 75 første ledd skal lyde:

§ 75. (straff)

Med bøter eller fengsel inntil **to** år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelsene i eller i medhold av §§ 15 til 18, §§ 20 til 22, § 24 første ledd bokstav a og b, § 25, § 26, § 28 annet til fjerde ledd, §§ 29 til 31, §§ 34 til 39, §§ 45, 54, 55, §§ 58 til 61, § 63 annet ledd første punktum, §§ 64 til 69 eller pålegg etter § 70. På samme måte straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrifter eller i enkeltvedtak som nevnt i § 77 første punktum.

§ 75 tredje ledd oppheves.

10.4 Internkontrollforskriften

I forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for virksomhet som omfattes av

- lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (lov 24. mai 1929 nr. 4)
- sivilbeskyttelsesloven § 23 (egenbeskyttelsestiltak ved virksomheter) (lov 25. juni 2010 nr. 45)
- produktkontrollloven (lov 11. juni 1976 nr. 79)

- arbeidsmiljøloven (lov 17. juni 2005 nr. 62)
- forurensningsloven, dersom virksomheten sysselsetter arbeidstaker (lov 13. mars 1981 nr. 6)
- genteknologiloven (lov 2. april 1993 nr. 38)
- strålevernloven (lov av 12. mai 2000 nr. 36)
- brann- og eksplosjonsvernloven (lov 14. juni 2002 nr. 20)
- *naturmangfoldloven (lov 19. juni 2009 nr. 100).*

Kommentarer til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften):

Til § 2 Virkeområde tredje avsnitt skal lyde:

*På strålevernlovens, el-tilsynslovens, brann- og eksplosjonsvernlovens, produktkontrolllovens, genteknologilovens og **naturmangfoldlovens** område er ikke forskriftens anvendelse avhengig av om virksomheten sysselsetter arbeidstakere eller ikke. Dette er på bakgrunn av formålet med den enkelte lov. Enhver virksomhet, også enmannsbedrifter, som kommer inn under regelverket innenfor disse lovene er således omfattet av internkontrollforskriften med mindre det blir slått direkte fast at den ikke skal gjelde.*

Til § 4 Plikt til internkontroll andre avsnitt, nytt strekpunkt skal lyde:

- ***Naturmangfoldloven; virksomheter***

Til § 5 Innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Krav til dokumentasjon. Nytt sjette avsnitt skal lyde:

*På **naturmangfoldlovens** område har forskrift 15. juni 2018 nr. 889 om innførsel, utførsel, besittelse mv. av truede arter av vill fauna og flora (CITES-forskriften) og forskrift 19. juni 2015 nr. 716 om fremmede organismer supplerende bestemmelser om internkontroll.*

Til § 7 Tilsynsmyndighet første avsnitt fjerde strekpunkt skal lyde:

*Miljødirektoratet (forurensningsloven, produktkontrollloven, genteknologiloven; utsetting av genmodifiserte organismer, **naturmangfoldloven**)*

10.5 Lakse- og innlandsfiskloven

I lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. gjøres følgende endringer:

Ny § 9 skal lyde:

§ 9. Utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer av stedegen stamme

Uten tillatelse fra departementet må ingen sette ut anadrome laksefisk, innlandsfisk og andre ferskvannsorganismer av stedegen stamme i vassdrag, eller anadrome laksefisk av stedegen stamme i sjøen. Det kreves ikke tillatelse ved gjenutsetting etter § 37 sjette ledd og § 47 første ledd.

Departementet kan gi forskrift om utsetting etter første ledd, blant annet om krav til søknad, om søknadsbehandlingen og om vilkår i tillatelser.

Utsetting av fisk og andre ferskvannsorganismer som ikke er av stedegen stamme krever tillatelse etter naturmangfoldloven.

§ 10 skal lyde:

§ 10. Kultiveringsanlegg

Uten tillatelse fra departementet må ingen *etablere eller drive anlegg for klekking, produksjon eller oppbevaring av anadrome laksefisk, innlandsfisk, ferskvannskreps og elvemusling for senere utsetting i sjø eller vassdrag.*

Departementet kan i forskrift innføre krav om tillatelse for etablering og drift av kultiveringsanlegg for andre ferskvannsorganismer.

Departementet kan gi forskrift om etablering og drift av kultiveringsanlegg, *blant annet om krav til søknad og om vilkår i tillatelser.*

§ 42 første ledd skal lyde:

§ 42. Kontroll, oppsyn og overvåking

Departementet skal føre kontroll med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne lov *og naturmangfoldloven § 15 første ledd og § 18 første ledd blir overholdt. Departementet skal* påse at nødvendig oppsyn blir etablert.

§ 43 skal lyde:

§ 43. Registrering.

Den som i sjø eller vassdrag fisker anadrome laksefisk med andre redskap enn stang, håndsnøre, dorg og oter, plikter å registrere redskapet før fisket tar til. Er fisket bortleid er såvel eier som leier ansvarlig for at registrering skjer.

Departementet kan nekte registrering av redskap for inntil to år for den som har vist seg uskikket til å bruke redskapet og har overtrådt første ledd eller bestemmelser gitt i eller i medhold av § 11, § 33, § 37 annet, tredje og fjerde ledd, § 40 eller § 41.

Departementet *kan i forskrift gi* nærmere *bestemmelser* om registrering og merking av redskap, *herunder krav om elektronisk registrering*. Departementet kan utvide plikten til registrering til å gjelde fiske etter innlandsfisk.

§ 44 skal lyde:

§ 44. Oppgaveplikt.

Den som i året har fisket anadrome laksefisk skal sende skriftlig oppgave over fangsten til bruk *for forvaltningen* og for den offentlige statistikk.

Ved leie av fiskerett, eller kjøp av fiskekort i vassdrag plikter fiskeren å gi oppgave over fangsten til den som eier fiskeretten. Den som eier fiskerett er pliktig til å gi melding innen en nærmere fastsatt frist.

Registrering av redskap etter § 43 skal som hovedregel nektes når fangstoppgave ikke er innsendt. I vassdrag eller deler av vassdrag hvor skriftlig oppgave over fangsten ikke innleveres, skal det som hovedregel unnlates å åpne for fiske etter anadrome laksefisk.

Departementet *kan i forskrift gi* nærmere bestemmelser om *oppgaveplikten, herunder om krav til innhold i fangstoppgaven, frister for innsending, hvem oppgavene skal sendes til, krav om at fangstoppgave skal sendes elektronisk og om unntak fra oppgaveplikten*.

Departementet kan gjøre denne paragraf gjeldende for fiske etter innlandsfisk.

Opplysninger gitt i medhold av denne bestemmelse er underlagt taushetsplikt. Dette gjelder ikke for utveksling av slike opplysninger mellom organer som er en del av den offentlige fiskeforvaltningen, jf. § 6, eller mellom lokale fiskeforvaltningsorganer, jf. § 25, og offentlige fiskeforvaltningsorganer. I vassdrag med fellesforvaltning skal forvaltningens styre ha adgang til all fangstinformasjon, og kunne benytte denne i forvaltningen.

§ 47 skal lyde:

§ 47. *Gjenutsetting og administrativ inndragning av ulovlig fangst*

Den som fanger anadrome laksefisk, innlandsfisk eller edelkreps i strid med bestemmelser nevnt i § 47a første ledd, skal umiddelbart og skånsomt sette fangsten ut igjen. Gjenutsettingsplikten gjelder også for anadrome laksefisk som er tatt som bifangst under lovlig fiske. Plikten til gjenutsetting gjelder både levende og død fisk.

Anadrome laksefisk, *innlandsfisk og edelkreps* som er ulovlig fanget og bragt i land, eller verdien av denne, tilfaller *Statens fiskefond*. Departementet skal så vidt mulig sørge for at fangsten eller dens verdi blir tatt vare på.

Verdien av ulovlig fanget fisk *og edelkreps* er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om *gjenutsetting* og inndragning av *ulovlig fanget fisk og edelkreps*.

§ 47 a skal lyde:

§ 47 a. Administrativt beslag

*Departementet kan ta beslag i redskap som antas å være satt ut eller brukt i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av § 7a **andre** ledd, § 11 første og andre ledd, § 13, § 15 første ledd, § 22 første og tredje ledd, § 30 første og fjerde ledd, § 33 første og annet ledd, § 34 første og **andre** ledd, § 35 første ledd, § 36 første til tredje ledd, § 37 **andre** til sjette ledd, § 39 første, **andre**, femte og sjette ledd, § 40, § 41 første ledd, § 44 første, **andre**, fjerde og femte ledd, § 47 første og femte ledd, § 48, **eller naturmangfoldloven § 15 første ledd eller § 18 første ledd**. Departementet kan også ta beslag i fangst som er tatt ved bruk av redskapet.*

Det kan tas beslag selv om lovovertrедereren ikke har handlet forsettlig eller uaktsomt. Beslag foretas overfor lovovertrедereren, den han har handlet på vegne av eller overfor eier. Beslagets varighet skal ikke overstige seks måneder. Fristen løper fra tidspunktet for faktisk beslag. Skriftlig avgjørelse om beslag er tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 13.

Departementet kan gi forskrift **med nærmere bestemmelser om** gjennomføring av beslag.

Ny § 47b skal lyde:

§ 47 b. Administrativ inndragning av redskap

Departementet kan inndra redskap som er satt ut eller brukt i strid med bestemmelser nevnt i § 47a første ledd og som ikke er av vesentlig verdi.

Inndragning kan skje selv om lovovertrедereren ikke har handlet forsettlig eller uaktsomt. Inndragning foretas overfor lovovertrедereren, den han har handlet på vegne av eller overfor eier.

Departementet kan beslutte at inndratt redskap skal destrueres eller tilfalle Statens fiskefond. For umerket redskap kan slik beslutning tas tre måneder etter faktisk beslag.

Dersom lovovertrедereren har handlet forsettlig eller uaktsomt, kan departementet treffe vedtak om at lovovertrедereren skal dekke utgifter i forbindelse med inndragning. Ved vurderingen av om det skal treffes vedtak om utgiftsdekning, skal det blant annet legges vekt på om vedtaket vil virke urimelig tyngende.

Endelig vedtak om dekning av utgifter i forbindelse med inndragning er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift med nærmere bestemmelser om gjennomføring av inndragning og destruering.

§ 48a første ledd skal lyde:

§ 48 a. Overtrедelsesgebyr

Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som overtrer bestemmelser i eller i medhold av § 7 *andre* og tredje ledd, § 7a *andre* ledd, § 9 første til tredje ledd, § 10 første til tredje ledd, § 11, § 13, § 15 første ledd, § 19 første og fjerde ledd, § 22 første og tredje ledd, § 27 første og fjerde ledd, § 30 første og fjerde ledd, § 33 første og *andre* ledd, § 34 første og *andre* ledd, § 37 *andre* til sjette ledd, § 40, § 41 første ledd, § 43 første og tredje ledd, § 44 første, *andre*, fjerde og femte ledd eller § 47 første og *fjerde* ledd.

§ 49 første ledd skal lyde:

§ 49. Straff

Med bøter eller fengsel inntil *to* år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i eller i medhold av § 7 *andre* og tredje ledd, § 7a *andre* ledd, § 9 første til tredje ledd, § 10 første til tredje ledd, § 11, § 14 første ledd, § 15 første ledd, § 19 første og fjerde ledd, § 22 første og tredje ledd, § 27 første og fjerde ledd, § 30 første og fjerde ledd, § 33 første og *andre* ledd, § 34 første og *andre* ledd, § 35 første ledd, § 36 første til tredje ledd, § 37 *andre* til sjette ledd, § 38, § 39 første, *andre*, femte og sjette ledd, § 40, § 41 første ledd, § 42 *andre* og tredje ledd, § 43 første og tredje ledd, § 44 første, *andre*, fjerde og femte ledd, § 45, § 47 første og *fjerde* ledd eller § 48.

I forskrift 20. juni 2003 nr. 737 om nedsenking av garnredskap gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1. Påbud om nedsenking av garnredskap

Garn som brukes til fangst av saltvannsfisk, skal i perioden fra og med 1. mars til og med 30. september senkes slik at hele fangstdelen står minst 3 meter under havoverflaten til enhver tid.

§ 2 oppheves. Gjeldende §§ 3, 4 og 5 endres til §§ 2, 3 og 4.

10.6 Svalbardmiljøloven

I lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard gjøres følgende endringer:

§ 96 a første ledd skal lyde:

Sysselmasteren eller den departementet bemyndiger kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer

- a. bestemmelsene *listet i § 99 første ledd bokstav a*
- b. vilkår eller plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i *bestemmelsene listet i § 99 første ledd bokstav c.*

§ 99 første ledd skal lyde:

§ 99. (straff)

Med bøter eller fengsel i inntil 2 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer

- a. bestemmelsene i §§ 16 andre ledd, 18 andre ledd, 19, 26 første ledd, 27, 28 første ledd, 29, 30, 30 a første og andre ledd 31 første til tredje ledd, 32 andre ledd, 33, § 35, 42 første og andre ledd, 44 første og tredje ledd, 46 første ledd, 53 første ledd, 57 første og andre ledd, 58 første ledd, 62, 64 første, andre og fjerde ledd, 65, 66 første ledd, 67, 68, 70 første til tredje ledd, § 71 første og andre ledd, § 73 andre ledd, 79 andre ledd, 80, 81, 82 første og tredje ledd, 82 a, 83 andre og tredje ledd, 85 første og andre ledd 86 93 første ledd og 94.*
- b. bestemmelser gitt i forskrift i medhold av §§ 12, 14, 20, 26, 30 a fjerde ledd, 31 tredje ledd, 32 tredje ledd, 35, 36, 42 tredje ledd, 57 andre ledd, 59 fjerde ledd, 66 fjerde ledd, 69, 70 fjerde ledd, 71 tredje ledd, 74, 75, 76, 80 bokstav a, 81 første ledd bokstav a og b og andre ledd, 82 tredje og fjerde ledd, 83 fjerde ledd, 88 eller 100.*
- c. vilkår eller plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i §§ 22 første ledd, 26 første ledd, 27, 30 fjerde og femte ledd, 31 andre ledd, 32 tredje til femte ledd, 34, 37, 44 andre ledd, 45 første og fjerde ledd, 46 tredje ledd, 54, 57 første ledd, 58 tredje og fjerde ledd, 66 tredje ledd, 69, 71 første og femte ledd, 80 første ledd bokstav b, 81 første ledd bokstav c, 82 første ledd, 83 andre ledd, 85 tredje ledd og 93 første ledd og tredje ledd.*

§ 99 første ledd andre punktum blir nytt andre ledd.

10.7 Viltressursloven

I forslag til lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) gjøres følgende endring:

§ 60 første til femte skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 10 første ledd, § 11 første ledd, § 13, § 14 første ledd, § 15, § 16 første og andre ledd, § 21, § 22 første ledd første og andre punktum og andre til fjerde ledd, § 23 andre til fjerde ledd, § 24 første og andre ledd, § 25 første ledd, § 26 første ledd, § 27 første og andre ledd, § 28 første punktum, § 29, § 31 første ledd, § 32 første ledd, § 35 femte ledd, § 37 første ledd, § 39 første ledd, § 40, § 42 første og andre ledd, § 43, § 44 første ledd, § 45 første og andre ledd, § 46 første ledd, § 47 første ledd, § 49 første ledd, § 50 første ledd, § 51 første til tredje ledd, § 52 og § 55 første til fjerde ledd.

Med bøter eller fengsel inntil 2 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskrift gitt med hjemmel i § 9 første og fjerde ledd, § 10 andre ledd, § 11 andre og tredje ledd, § 12 første ledd, § 14 andre ledd, § 16 tredje ledd, § 17, § 19 første ledd bokstav a og b, § 20, § 22 første ledd tredje punktum og syvende ledd, § 24 tredje ledd,

§ 25 andre og tredje ledd, § 26 andre ledd, § 27 tredje ledd, § 28 andre punktum, § 30, § 31 andre ledd, § 32 andre og tredje ledd, § 35 fjerde ledd andre punktum, § 37 andre ledd, § 39 andre ledd, § 42 fjerde ledd, § 44 andre ledd, § 45 tredje ledd, § 46 andre ledd, § 47 andre ledd, § 48, § 49 andre og tredje ledd, § 50 andre ledd, § 51 fjerde ledd, § 54 første ledd, § 55 femte ledd, § 56 og § 57.

Med bøter eller fengsel inntil **2** år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i § 45 fjerde ledd, § 46 tredje ledd og § 48 første ledd.

Ved grove overtredelser etter første til tredje ledd kan fengsel inntil **5** år anvendes.
Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på om handlingen klart bryter med hva som er dyrevelferdsmessig forsvarlig, overtredelsens omfang og virkninger, om utbyttet av overtredelsen er stort, graden av skyld og om overtrederen har truffet forebyggende eller avbøtende tiltak.

Med bøter straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer § 33 eller § 41. Forsøk er straffbart.

10.8 Motorferdselloven

I lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag gjøres følgende endringer:

Ny § 12 skal lyde:

§ 12. (straffeansvar)

Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

- a. aktsomhetsbestemmelsen i § 8*
- b. forbudet mot motorferdsel fastsatt i § 3 og § 4 tredje ledd, uten enten å ha direkte adgang til motorferdsel etter § 4, eller adgang etter forskrift eller tillatelse fastsatt med hjemmel i loven § 4 andre ledd, § 4 a første, andre, tredje og femte ledd, § 5 første og tredje ledd, § 6 første ledd, § 7 andre ledd, og § 13,*
- c. bestemmelser, vilkår og eller plikter som følger av forskrifter og tillatelser gitt med hjemmel i bestemmelsene nevnt i bokstav b.*

Grov overtredelse av bestemmelser, vilkår eller plikter som nevnt i første ledd straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det legges særlig vekt på om overtredelsen har medført eller voldt fare for betydelig skade på naturmangfold eller friluftsliv, om skaden må anses som uopprettelig, om overtrederen har gjennomført forebyggende eller avbøtende tiltak eller graden av skyld.

§ 12 b skal lyde:

§ 12 b. (overtredelsesgebyr)

Miljødirektoratet kan ilegge overtredelsesgebyr til *den* som *forsettlig eller uaktsomt* overtrer

a. aktsomhetsbestemmelsen i § 8

b. forbudet mot motorferdsel fastsatt i § 3 og § 4 tredje ledd, uten enten å ha direkte adgang til motorferdsel etter § 4, eller adgang etter forskrift eller tillatelse fastsatt med hjemmel i loven § 4 andre ledd, § 4 a første, andre, tredje og femte ledd, § 5 første og tredje ledd, § 6 første ledd, § 7 andre ledd, og § 13,

c. bestemmelser, vilkår og eller plikter som følger av forskrifter og tillatelser gitt med hjemmel bestemmelsene nevnt i bokstav b

Overtredelsesgebyr kan også ilegges ved brudd på plikter etter naturoppsynsloven § 3 fjerde ledd, jf. andre ledd, ved kontroll etter *motorferdselloven*.

[alt. til skyldkravet i første ledd: Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr bare for forsettlig eller uaktsomme overtredelser. Selv om ingen enkeltperson har utvist skyld, kan et foretak ilegges overtredelsesgebyr hvis det har overtrådt bestemmelsene som er nevnt i første ledd.]

Overtredelsesgebyret forfaller til betaling 2 måneder fra vedtak er fattet. Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg. Dersom fører går til søksmål mot staten for å prøve vedtaket, suspenderes tvangskraften.

Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes 2 år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at *Miljødirektoratet* gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

Departementet gir i forskrift nærmere regler om overtredelsesgebyrets størrelse og saksbehandlingen.

I forskrift 27. februar 2024 nr. 355 om overtredelsesgebyr etter motorferdselloven endres *Statens naturoppsyn* til *Miljødirektoratet* i § 2, § 4 første ledd første punktum, § 5 andre ledd andre setning.

10.9 Havvernloven

I lov 10. juni 2025 nr. 33 om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) § 30 første ledd, jf. Prop. 72 L (2024–2025) Lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet, gjøres følgende endringer:

Ny § 30 skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil *to* år straffes den som forsettlig eller uaktsomt

a. overtrer bestemmelsene i § 6 fjerde ledd, § 21 andre ledd første punktum, § 22, § 23 andre ledd, § 25 andre ledd og § 26 første ledd,

b. overtrer bestemmelser i en forskrift gitt med hjemmel i § 7 første ledd og § 15 første og andre ledd,

c. overtrer bestemmelser i enkelttillatelser gitt med hjemmel i en forskrift som nevnt i bokstav b eller dispensasjon gitt med hjemmel i § 18 første ledd, eller

d. unnlater å etterkomme særskilt pålegg etter § 21 andre ledd andre punktum, § 23 første ledd, § 25 første ledd og § 26 andre ledd.

Grov overtredelse av bestemmelsene nevnt i første ledd straffes med bøter eller fengsel inntil fem år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det legges særlig vekt på om den har medført eller voldt fare for betydelig skade på verneverdiene, om skaden på verneverdiene må anses uopprettelig, graden av skyld, og om overtrederen har truffet forebyggende eller avbøtende tiltak.

10.10 Kulturminneloven

I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner gjøres følgende endringer:

Ny § 27 skal lyde:

§ 27. Straff

Med bøter eller fengsel i inntil to år straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer

- a) bestemmelsene i §§ 3, 9, 13 første eller andre ledd, 14 andre eller tredje ledd, 15 fjerde ledd, 18, bestemmelser gitt i medhold av § 18 første ledd andre punktum, 22 a andre ledd, 23, 23 a eller 25,*
- b) bestemmelser gitt i forskrift i medhold av loven eller*
- c) fredningsbestemmelser gitt i medhold av §§ 14 a andre ledd, 15 tredje ledd eller 19 andre ledd.*

Grov overtredelse av bestemmelsene nevnt i første ledd straffes med bøter eller fengsel inntil fem år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, legges særlig vekt på om den har medført eller voldt fare for betydelig eller uopprettelig skade på kulturmiljø eller kulturminner, overtredelsens omfang og virkninger og graden av utvist skyld.

Arkivsaksnummer: 2026/1588-3

Saksbehandler: Ida Steien Bjerka

Dato: 05.02.2026

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rohkunborri nasjonalparkstyre	2/26	12.02.2026

Orientering fra forvalter

Innstilling fra forvalter

Forvalter orienterer nasjonalparkstyret om relevante, pågående saker og arbeid.

Følgende saker orienteres om gitt nok tid i møtet:

- Resultater far prøveprosjekt NORCE: kartlegging av kjørespor med KI og anomalideteksjon
- Monsen og nasjonalparkene
- Status Bjønnbåsvæien servituttavtale

--- slutt på innstilling ---

TOLLETATEN
Postboks 2103 Vika
0125 OSLO

Trondheim, 11.12.2025

Deres ref.:
20/56445-10

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/14854

Saksbehandler:
Marit Doseth

Søknad om forlengelse av tillatelse for Tolletaten til motorferdsel i verneområder

Vi viser til vårt vedtak 08.04.2020 hvor Tolletaten ble gitt tillatelse til motorisert ferdsel med snøscooter knyttet til grensekontroll i verneområder ut 2020. Det vises også til våre senere forlengelser av tillatelsen datert 05.01.2021, 24.01.2022, sist vårt vedtak datert 11.12.2023 hvor tillatelsen ble forlenget ut 2025.

I brev av 26.09.2025 søker Tolletaten på nytt om forlengelse av tidligere gitt dispensasjon.

Sakens bakgrunn

Tolletaten opplyser at en av etatens kjerneoppgaver er å føre kontroll med vareførselen til og fra Norge. Muligheten til å utføre fysisk kontroll er av avgjørende betydning for å løse denne oppgaven. Tolletaten er kjent med at det foregår ulovlig vareførsel i utmarksområder utenom det grensekryssende veinettet. For å sikre effektiv kontroll i slike områder vil Tolletaten i en del situasjoner ha behov for å benytte motoriserte kjøretøy som snøscootere.

Behovet for motorisert ferdsel i veiløse utmarksområder ble aktualisert i forbindelse med koronapandemien, der Tolletaten utførte bistandsoppgaver for politiet knyttet til etterlevelse av smittevernsregelverket. Tolletaten har imidlertid også behov for motorferdsel i utmark for å løse samfunnsoppdraget knyttet til grensekontroll av vareførselen. Dagens regelverk er til hinder for motorferdsel i utmarksområder som er regulert som nasjonalpark eller andre verneområder.

Tolletatens behov vil i første rekke være aktuelt om vinteren når snøen har lagt seg og det er mulig å ta seg frem med snøscooter i områder der motorisert ferdsel ellers er vanskelig, men behovet vil være situasjonsavhengig og omfanget vil ikke innebære stor belastning i de ulike verneområdene.

Tolletaten ønsket i utgangspunktet en generell tillatelse til motorferdsel i grensenære verneområder, subsidiært en midlertidig tillatelse som forlenges på samme vilkår.

Miljødirektoratet ga en generell dispensasjon for nærmere angitte verneområder i vedtak 08.04.2020. Miljødirektoratet la til grunn at det er av vesentlig samfunnsmessig betydning at Tolletaten fikk anledning til motorisert ferdsel i en ekstraordinær situasjon hvor det var behov for utvidet grensekontroll utenom grenseovergangene, og anså på denne bakgrunn at naturmangfoldloven § 48 ga hjemmel for dispensasjon. I vedtak 05.01.2021, 24.01.2022 og 11.12.2023 ble den generelle dispensasjonen forlenget, vår siste tillatelse ble gjort gjeldende ut 2025.

Miljødirektoratets vurdering

Motorferdsel i utmark er generelt regulert i motorferdselloven. Utgangspunktet i lovens § 3 er at motorferdsel i utmark og vassdrag ikke er tillatt med mindre det følger direkte av loven eller av vedtak med hjemmel i loven.

Motorferdsellovens § 4 gjør unntak fra forbudet for politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov. Tolletaten er ikke nevnt spesielt i bestemmelsen, og heller ikke i forarbeidene til loven. Det er likevel antatt at tolletatens oppgaver faller inn under unntaket for tilsynstjeneste med hjemmel i lov. Miljødirektoratet legger derfor til grunn at Tolletaten som utgangspunkt har et generelt unntak for motorferdsel i utmark.

I verneområder følger forbudet mot motorferdsel av den enkelte verneforskrift. Et generelt unntak for Tolletaten til motorferdsel i grensenære verneområder krever forskriftsendring. Miljødirektoratet ser at det kan være behov for et slikt unntak i grensenære verneområder, og vil vurdere behov for endringer i aktuelle områder i forbindelse med oppdrag om endring av verneforskrifter for regulering av sykling og organisert ferdsel. Eventuelle endringer i vernebestemmelsene vil ta noe tid. Miljødirektoratet ser derfor behov for forlengelse av tidligere dispensasjon til motorferdsel i verneområder.

Dispensasjon fra motorferdselsforbudet i aktuelle verneområder

Etter naturmangfoldloven § 48 første ledd kan forvaltningsmyndigheten gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Miljødirektoratet viser til vurderinger gjort i vedtaket av 08.04.2020. I grensenære verneområder vil det variere mellom de ulike verneforskriftene om Tolletaten har adgang til å kjøre uten krav om særskilt tillatelse. I noen verneområder er gjort direkte unntak for motorisert ferdsel i forbindelse med tollvirksomhet. I andre verneområder gjelder ikke unntaket tollvirksomhet, men militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet. Samtidig vil mange av de hensynene som gjelder for politivirksomhet også gjøre seg gjeldende for virksomheten som Tolletaten utfører. Dette er oppgaver som det er av stor samfunnsmessig betydning å kunne gjennomføre uhindret.

Miljødirektoratet la i vedtaket 08.04.2020 til grunn at det er av vesentlig samfunnsmessig betydning at Tolletaten får anledning til motorisert ferdsel i en ekstraordinær situasjon hvor det er behov for utvidet grensekontroll utenom grenseovergangene. Miljødirektoratet ser at disse hensynene fortsatt gjør seg gjeldende, og finner å kunne forlenge den tidligere gitte tillatelsen.

Tillatelsen er vurdert generelt etter naturmangfoldloven § 48 for alle verneområder. I tilfeller der verneforskriften gir særskilt tillatelse til motorferdsel for tollvirksomhet er denne tillatelsen overflødig. Tillatelsen gjelder for de tilfeller der det ikke følger direkte av verneforskriften at motorferdsel for tollvirksomhet er tillatt. Miljødirektoratet ser at det kan være hensiktsmessig med en viss varighet på tillatelsen og forlenger tillatelsen ut 2027.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 forlenges den midlertidige tillatelsen fra 08.04.2020 til motorferdsel i de nærmere angitte verneområdene som fremgår av vedtaket på samme vilkår. Tillatelsen gjelder ut 2027.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker fra mottakelse av dette brevet, jf. forvaltningsloven § 28 og 29. En eventuell klage skal sendes til Miljødirektoratet for forberedende klagebehandling, jf. forvaltningsloven § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Terje Qvam
seksjonsleder

Marit Doseth
seniorrådgiver

Swedish Space Corporation
Martin Bysell

Deres ref:

Vår ref
2025/2613-3

Saksbehandler
Marit Strøm Nordmo

Dato
11.12.2025

Svar - Landningstillstånd för helikopter i Bardu 2026-2027

Saken er behandlet administrativt som etter delegert myndighet fra kommunestyret.

Vedtak:

Med hjemmel i § 6 Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag gir Bardu kommune landingstillatelse til Swedish Space Corporation i hht. søknad datert 27.11.2025 i området ved Altevatnet, Leinavatnet og Geavdnjajávri som vist i kart og med vilkår. Søknaden er også behandlet etter naturmangfoldlovens §§ 8-12.

Fører av luftfartøy: Swedish Space Corporation

Formål med og fastsatte vilkår for kjøringen i h.h.t. dispensasjonen fremgår av de nedenstående punkter.

Formål med landingen:

Hente ut nyttelast eller rakett- og ballongdeler i forbindelse med utskytninger fra Esrange Space Center.

Vilkår for kjøringen:

Dispensasjonen er gyldig i perioden 01.01.2026 - 31.12.2027.

Det må foreligge transporttillatelse fra grunneier: Statskog SF på deres areal eller fra andre grunneiere.

Dersom flygningene/landingene skal gjennomføres innenfor Rohkunborri nasjonalpark (grønn striper i kart) må det foreligge transporttillatelse fra Rohkunborri nasjonalparkstyret og dersom

Landbruk

Postadresse: Bardu kommune, Postboks 401, 9365 Bardu
Besøksadresse: Altevannsveien 16, 9360 Bardu
Nettside: www.bardu.kommune.no
E-post: postmottak@bardu.kommune.no
Telefon: 77 18 52 00

Bankgiro: 4770.07.00131
Org. nr.: 864 993 982

flygningen/landingen skal gjennomføres innenfor Astujeaggi naturreservat (rød stripet i kart) må det foreligge transporttillatelse fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Flygning og landing er bare tillatt på inntegnet trase på kommunens kart.

Reindriftsaktører i området skal varsles og rådført før flyvningene gjennomføres, dvs.

- Uhcanjárga / Altevatn reinbeitedistrikt (sein høst/vinter)
- Saarivuoma eller Talma (1. mai til 14. september)

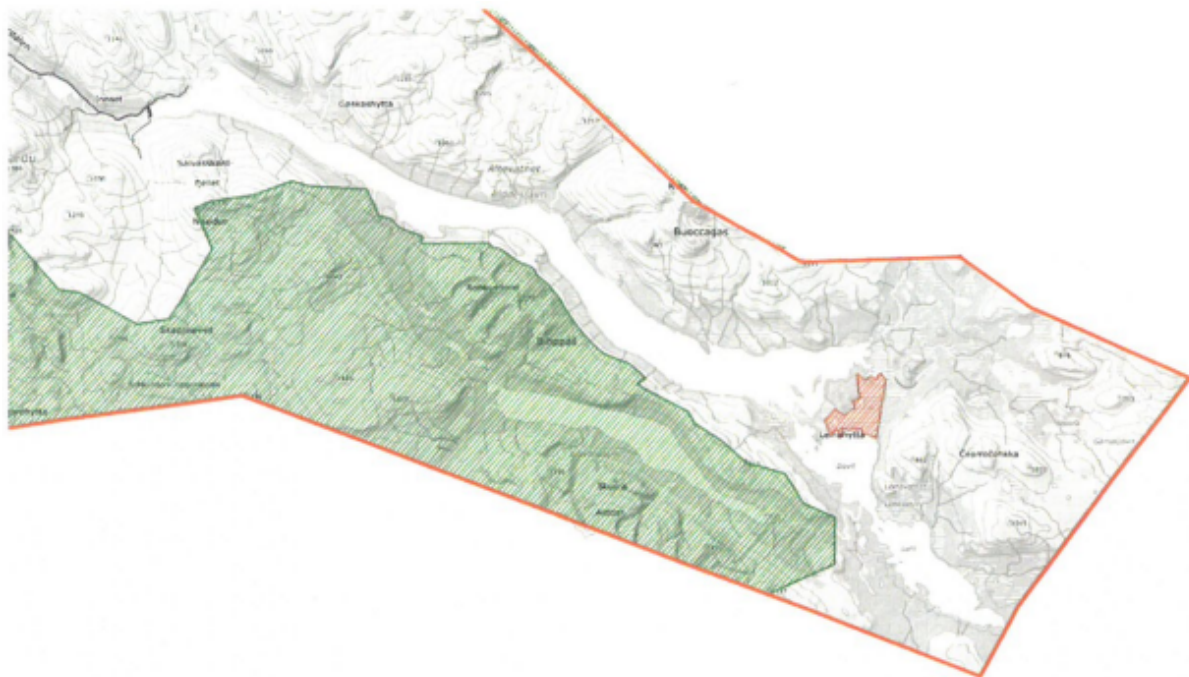
Generelle vilkår:

All motorferdsel i utmark og på islagte vassdrag skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljøet og mennesker.

Innvilget dispensasjon skal medbringes under kjøring, og sammen med kart, førerkort, vognkort og grunneierrtillatelse kunne forevises på forlangende. For bruk av dispensasjonen plikter en å sette seg inn i og rette seg etter de vilkår som er satt. Misbruk av dispensasjonen medfører at den opphører med øyeblikkelig virkning.

Flyvningen meldes i forkant til postmottak@bardu.kommune.no merket med sak nr 2025/2613.

Kartutsnitt over flyve og landingsområde ved Altevatnet, Leinavatnet og Geavdnjajávri:

Saksopplysninger:

Viser til søknad fra Swedish Space Corporation datert 27.11.2025, der det søkes om mulighet for berging av vrakdeler i forbindelse med utskyting av forsøksraketter og ballonger fra Esrange Space Center som kan falle ned i indre deler av Bardu kommune.

Lovhjemmel

I lov om motorferdsel i utmark og vassdrag 1982-06-10 nr 1977, §6 står det følgende:

Når særlige grunner foreligger, kan kommunen gi tillatelse til bruk av motorfartøy eller luftfartøy som ellers ikke kan finne sted etter denne lov eller med hjemmel i loven.

Tillatelse etter første ledd kan gis for bestemte høve eller for bestemte tidsrom. Kommunen kan sette vilkår for tillatelsen.

Kommunens vedtak kan påklages til statsforvalteren.

I lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) 2009-06-19 nr 100 §§ 8-12 står det følgende:

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Vurdering

Swedish Space Corporation driver med utskyting av forsøksraketter og ballonger fra Esrange Space Center som ligger noe øst for Kiruna. I enkelte tilfeller går skytingen ikke så bra, og deler fra rakettenes eller ballongene kan dette ned på norsk grunn i Bardu kommune. De mest sannsynlige påvirkningsområdene i Bardu kommune vil være rundt innsjøene Leinavatnet, Geavdnjávri eller Altevatnet, nær den svenske grensen.

Centeret søker om mulighet for stående tillatelse for 2 år for uthenting av eventuelle vrakdelar. Stående tillatelse vil trolig øke sjansen for å finne objektene raskt og dermed redusere behovet for antall flyvninger totalt.

I søknaden skrives det:

«Søknad om tillatelse til å lande helikopter på eiendom i Bardu kommune, Norge 2026-2027.

Flere sonderaketter og ballonger skytes hvert år opp fra Esrange Space Center i Nord-Sverige. I svært sjeldne tilfeller (mindre enn ett tilfelle hvert år) kan nyttelast eller rakett- og ballongdeler havne på norsk grunn i Bardu kommune. I det sjeldne tilfellet at dette skjer, finnes gjenstandene mest sannsynlig nær den svenske grensen og skytebanen Esrange. De mest sannsynlige påvirkningsområdene i Bardu kommune vil være rundt innsjøene Leinavatn, Geavdnjajávri eller Altevatn, nær den svenske grensen. Ved at en last eller et objekt treffer utenfor Sverige, varsler SSC alle relevante interessenter og utplasserer et helikopter med personell for å hente det.

Tid er avgjørende når man henter vitenskapelige laster, hvert minutt teller, og viktige vitenskapelige data kan bli ødelagt hvis nyttelasten ikke kan hentes raskt nok. Norske Statskog har gitt SSC-landingstillatelser på toårsbasis (se vedlagt dokument) for å hente nyttelaster og/eller rakett- og ballongdeler. SSC søker nå å få lignende tillatelser fra norske kommuner i området. En tillatelse til midlertidig landing av et helikopter i Bardu kommune vil i stor grad forbedre SSCs evne til å handle raskt ved henting av SSC-eide gjenstander som er truffet i Norge. Det svenske romfartsbolaget (SSC) søker herved om en toårig tillatelse som gir SSC tillatelse til midlertidig å lande et helikopter på eiendom i Bardu kommune med formål å fjerne SSC-eide objekter».

Beskrevet situasjon er ekstraordinær og motorferdselslovens §6 bør kunne nyttes.

Gjennom sjekk av karttjenesten Kilden – Nibio er det mange miljøregistreringer innenfor et slikt stort område. Flyging og landing med dette formålet vil trolig være så sjeldent at miljøelementene må kunne tåle dette.

Friluftsområde:

Store deler av omsøkt område ligger innenfor nasjonalparken og naturvernområdet.

Det må derfor kreves tillatelse fra Rohkunborri nasjonalparkstyre, Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Statskog SF.

Reindrift:

Uhcanjárga / Altevatt reinbeitedistrikt har beiterettigheter i området utenom 1.mai til 14.september. Gielas reinbeitedistrikt har beiterettigheter vest for Sjødalen og vil ikke berøres.

De to Svenske samebyene Saarivuoma- Talma har beiterettigheter fra 1.mai til 14.september.

Eventuell flyvning og landing i området bør avklares med reindrifta slik at de er kjent med flyvningen og eventuelle utfordringer kan avklares i det enkelte tilfelle.

Vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12:

Bestemmelsen i § 8 (kunnskapsgrunnlaget) sier blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkningene.

Kommunen mener å ha tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet i området og konsekvensene av den omsøkte transporten slik at det ikke er nødvendig å innhente ny kunnskap om dette.

Naturmangfoldloven § 9 (føre-var prinsippet) anses derfor heller ikke som relevant i denne saken.

Naturmangfoldloven § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning) sier at påvirkningen av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet har eller vil bli

utsatt for. Kommunen kan ikke se at transporten vil føre til at belastningen blir for stor for området når den begrenses til et minimum.

§ 12 (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) tar høyde for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet ved å påse at driftsmetoder, driftsteknikk og arrondering ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold gir de beste samfunnsmessige resultater. Kommunen vurderer det som ivaretatt.

Naturmangfoldlovens § 11 (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) vurderes som relevant i denne sammenhengen.

Klageadgang

*Vedtaket kan påklages til **Bardu kommune**. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen da brevet kom fram til påført adressat. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.*

*Klagen skal sendes skriftlig til **Bardu kommune**. Angi vedtaket det klages over, den eller de endringer som ønskes, og de grunner du vil anføre for klagen. Dersom du klager så sent at det kan være uklart for oss om du har klaget i rett tid, bes du også oppgi når denne melding kommer frem.*

Marit Strøm Nordmo
Landbruksveileder

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi:

STATSFORVALTEREN I TROMS OG
FINNMARK

Postboks 700

9815 VADSØ

ROHKUNBORRI NASJONALPARKSTYRE
STATSKOG SF

Postboks 137

9365 BARDU

Postboks 63

7801 NAMSOS

Sentrum

**Rohkunborri
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 700
9815 VADSØ

Besøksadresse
Veksthuset Setermoen
Altevannsveien 7
9360 Bardu

Kontakt
Sentralbord: +47 78 95 03 00
Direkte: +47 91576445
rohkunborri@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/rohkunborri>

Kjell Arild Høgda
Hvalrossvegen 17
9100 Kvaløysletta

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2026/157-2 432.3

Deres ref.

Dato 08.01.2026

Innvilget søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark til bruk av snøskuter for transport av nødvendig utstyr til båtplass 21 ved Geavdnjajávri

Vedtak

I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jfr. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges søknad om tillatelse til å bruke snøskuter for nødvendig transport av utstyr til båtplass ved Geavdnjajávri. Vedtaket er fattet i medhold av forskrift for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt 6.3.j. Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

1. Formålet med bruk av snøskuter er transport av utstyr til/fra båtplass nr. 21 ved Geavdnjajávri.
2. Tillatelsen gjelder bruk av en snøskuter, en tur-retur i perioden fra 15. mars t.o.m. 3. mai 2026.
Dato for kjøring skal påføres denne tillatelsen, før kjøring, og bringes med under transporten.
3. Tillatelsen gjelder for bruk av snøskuter på snødekt mark fra nasjonalparkgrensen etter dispensasjonstrasé ned til stoppskilt ved Eartebealjávri og derfra videre langs iskanten til båtplass ved Geavdnjajávri, se vedlagt kart.
4. Det skal meldes ifra til oppsynet senest dagen før turene tar til. Dette kan gjøres til SNO v/Jim-Hugo Hansen per sms til tlf.: 922 33 419 eller e-post: jim.hugo.hansen@miljodir.no

Tillatelsen gjelder ikke unødvendig kjøring, for eksempel kjøring rundt på isen for å fiske. Tillatelsen gjelder ikke kjøring på barmark. Før transporten kan gjennomføres må det også foreligge en dispensasjon fra motorferdselloven. Søknad om dette behandles av Bardu kommune.

Vedtaket kan påklages innen tre uker til nasjonalparkstyret. Miljødirektoratet er klageinstans dersom vedtaket opprettholdes.

Søknaden

Viser til søknad sendt 5. januar 2026.

Det søkes om dispensasjon fra verneforskriften for bruk av snøskuter til nødvendig transport av båtmotor til båtplass ved Geavdnjajávri i april 2026. Traseen som skal følges går fra Altevattn over Bihppáš til Geavdnjajávri.

Regelverk

Rohkunborri nasjonalpark ble opprettet ved kongelig Resolusjon 25.02.2011. Formålet med vernet er å bevare store naturområder med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråorheggeskoger, urskogpreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sør-dalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Nasjonalparken har en egen forskrift. Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt jfr. forskriften § 3 pkt 6.1. Bruk av båt med motor t.o.m. 10 hk er tillatt i forbindelse med fiske jfr. 6.2.c. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekket mark for nødvendig transport av båt og utstyr i forbindelse med

fiske på Geavdnjávri jfr. forskriften § 3 pkt 6.3.j. Transporten skal skje etter bestemte traseer i henhold til forvaltningsplan.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak eller om det gis dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Det er attraktivt å drive fiske på Geavdnjávri og det har således vært opplagsplasser for båter ved vannet også før arbeidet med verneområdet ble igangsatt. Ifølge forskriftene er det lov å drive fiske på vannet fra båt med motor. Under vernearbeidet ble behovet for transport av båt, motor og fiskeutstyr diskutert. For å tilfredsstille dette behovet ble det åpnet for at forvaltningsmyndigheten skulle kunne gi dispensasjon til bruk av snøskuter for dette formålet etter en bestemt trasé angitt i forvaltningsplanen. Det foreligger ikke noen forvaltningsplan enda, men et utkast ble laget i forbindelse med vernearbeidet. Der står det bla.: «Forslaget til forskrift for nasjonalparken åpner for at det skal kunne gis dispensasjon fra verneforskriften til bruk av snøskuter på vinterføre for nødvendig transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjávri. Antall dispensasjoner skal begrenses og transporten skal skje etter bestemte traseer i henhold til forvaltningsplanen. Arbeidet med forvaltningsplan skal avklare nærmere hvordan denne aktiviteten skal reguleres. Det skal tas spesielt hensyn til formålet med nasjonalparken og å redusere konflikt med andre brukere.»

Det ansees som naturlig at det år om annet er behov for en slik dispensasjon for de som har eller disponerer båtplass. Tiltaket har hjemmel i forskriften. På bakgrunn av dette vurderes det at det kan gis en dispensasjon etter § 3 pkt 6.3 j. i forskriften, til bruk av snøskuter for transport av utstyr til eller fra båtplass ved Geavdnjávri.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Denne transporten må ses i sammenheng med at det allerede er etablert en tradisjon med bruk av snøskuter i området både for transport til båtplassen og for transport av utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjávri og Eartebealjávri. Denne transporten foregår langs en merket trasé over høydedraget Bihppáš og ned til kanten av Eartebealjávri som er en forlengelse av Geavdnjávri i øst. I tillegg er det behov for å bruke snøskuter litt lenger for transport av utstyr til opplagsplass ved Geavdnjávri. Det vurderes slik at det må aksepteres at den samlede belastningen av motorferdsel var ganske stor allerede før nasjonalparken ble opprettet. For dispensasjon til isfiske har praksisen vært at dispensasjoner har blitt gitt fra 15. mars. For transport til båtopplaget har det også blitt gitt noe tidligere. Dette dreier seg om 5-10 per år.

Etter at området ble vernet som nasjonalpark legges det opp til en mer restriktiv praksis enn det som har vært tilfelle frem til nasjonalparken ble vedtatt. Dette vil føre til en mindre samlet belastning på området. Det kan innvilges dispensasjon for bruk av to snøskutere for frakt av utstyr som er for stort for kun én snøskuter, eksempelvis båt. Om det skal benyttes to snøskutere til dette formålet må dette presiseres i søknad.

På grunn av mer restriktiv praksis i antall innvilgede dispensasjoner etter vernevedtaket er det derfor ikke aktuelt å bruke føre var-prinsippet i denne saken. Det vurderes slik at bruk av snøskuter er den mest miljøforsvarlige teknikken i denne sammenheng og at bruk av helikopter ville være uforholdsmessig kostbart for søker. Det vurderes videre slik at § 11 ikke er relevant i denne saken så lenge ferdselen foregår på snødekt mark og avfall blir tatt med tilbake.

Søknaden er vurdert i forhold til påvirkninger på verneformål og verneverdier i nasjonalparken. Bruk av snøskuter på snødekt mark og islagt vann vil ikke skade verneverdier knyttet til vegetasjon eller vannfugler. Det er usikkert når snøen smelter i det området, og det kan oppstå førefall og bli barmark allerede i april. For å unngå at transporten medfører skade på vegetasjon må det settes vilkår om at tillatelsen kun gjelder kjøring på snødekket mark og ikke skader vegetasjonsdekket. Det er ikke kjennskap til hekke- eller yngleplasser for sjeldne arter langs den traseen det skal kjøres. Det vurderes slik at transporten ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig eller stride mot nasjonalparkens formål med å ta vare på naturverdier.

Det er også en del av formålet at allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Siden det er tillatt med bruk av motorbåter på vatnet er dette akseptert som en tilrettelegging for friluftslivet i nasjonalparken. Transporten med snøskuter kan forstyrre friluftsliv. Den innfallsporten som brukes mye av isfiskere her om vinteren går over Bihppáš. Ferdsel til Geavdnjajávri med snøskuter på vinterføre med hensikt om isfiske er begrenset etter forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vann §5 b til merket dispensasjonsløype over Bihppáš i tidsrommet 15. mars til 1. mai. Skutertrafikken over Bihppáš har vært et hjelpemiddel for at folk med funksjonshemninger også kan få oppleve isfiske på Geavdnjajávri og nyte friluftslivet her. Transporten kan i så henseende betraktes som en støtte for denne delen av verneformålet. Medlemmer av Bardu jeger- og fiskeforening som skal overnatte på foreningas hytte kan også få dispensasjon for å kjøre fra slutten av merket løype opp til hytta. Folk som går til Geavdnjajávri på ski går ellers ofte via Stordalen og transporten vil ikke påvirke friluftslivet i det området.

Transporten vil i liten grad påvirke verneformålet knyttet til bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Den vil foregå før kalvingstiden.

På grunnlag av denne vurderingen konkluderes det med at den omsøkte motorferdselen ikke vil påvirke verneverdiene i nasjonalparken nevneverdig eller strider mot vernevedtakets formål. Søknaden er vurdert i forhold til prinsippene i naturmangfoldloven § 8-12 og tilfredsstiller kravet i forskriften for Rohkunborri nasjonalpark § 3 pkt 6.3 j. som gjelder transport av båt og utstyr for fiske på Geavdnjajávri.

Søknaden innvilges derfor med vilkår. Dato for kjøring skal påføres nedenfor.

Dato for kjøring.....

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

SNO v/Jim-Hugo Hansen
Statskog Fjelltjenesten v/Thomas Sørmo
Bardu kommune
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Postboks 401	9360	BARDU
Postboks 700	9815	VADSØ

**Rohkunborri
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 700
9815 VADSØ

Besøksadresse
Veksthuset Setermoen
Altevannsveien 7
9360 Bardu

Kontakt
Sentralbord: +47 78 95 03 00
Direkte: +47 91576445
sftfpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/rohkunborri>

Per Erik Hanstad Strømsør
Steienveien 590
9360 Bardu

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2026/1125-2 432.3

Deres ref.

Dato 29.01.2026

Delvis innvilget søknad om dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark til bruk av snøskuter for nødvendig transport av utstyr til båtplass 16 ved Geavdnjajávri

Vedtak

I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jfr. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges søknad om tillatelse til å bruke snøskuter for nødvendig transport av utstyr til båtplass ved Geavdnjajávri. Vedtaket er fattet i medhold av forskrift for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt 6.3.j. Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

1. Formålet med bruk av snøskuter er transport av utstyr til/fra båtplass nr. 16 ved Geavdnjajávri.
2. Tillatelsen gjelder bruk av en snøskuter, tur-retur, inntil to turer, i perioden fra 15. februar t.o.m. 1. mai 2026. Dato for kjøring skal påføres denne tillatelsen, før kjøring, og bringes med under transporten.
3. Tillatelsen gjelder for bruk av snøskuter på snødekt mark fra nasjonalparkgrensen etter dispensasjonstrasé ned til stoppskilt ved Eartebealjávri og derfra videre langs iskanten til båtplass ved Geavdnjajávri, se vedlagt kart.
4. Det skal meldes ifra til oppsynet senest dagen før turene tar til. Dette kan gjøres til Jim-Hugo Hansen på e-post: jim.hugo.hansen@miljodir.no eller per sms til tlf.: 922 33 419.

Tillatelsen gjelder ikke unødvendig kjøring, for eksempel kjøring rundt på isen for å fiske. Tillatelsen gjelder ikke kjøring på barmark. Før transporten kan gjennomføres må det også foreligge en dispensasjon fra motorferdselloven. Søknad om dette behandles av Bardu kommune.

Vedtaket kan påklages innen tre uker til nasjonalparkstyret. Miljødirektoratet er klageinstans dersom vedtaket opprettholdes.

Søknaden

Viser til søknad oversendt fra Bardu kommune 26.01.2026.

Det søkes om dispensasjon fra verneforskriften for bruk av snøskuter til uthenting av defekt båtmotor og tilbakeplassering av båtmotor når ferdig reparert. Traseen som skal følges går fra Altevatt over Bihppáš til Geavdnjajávri. Søknaden gjelder båtplass nr 16 og det søkes om perioden 21. januar til 1. mai 2026. Søker opplyser at fjorårets tillatelse til samme formål ikke ble benyttet grunnet sykdom.

Regelverk

Rohkunborri nasjonalpark ble opprettet ved kongelig Resolusjon 25.02.2011. Formålet med vernet er å bevare store naturområder med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråorheggeskoger, urskogpreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sjørdalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Nasjonalparken har en egen forskrift. Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt jfr. forskriften § 3 pkt 6.1. Bruk av båt med motor t.o.m. 10 hk er tillatt i forbindelse med fiske jfr. 6.2.c. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av

beltekjøretøy på snødekket mark for nødvendig transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri jfr. forskriften § 3 pkt 6.3.j. Transporten skal skje etter bestemte traseer i henhold til forvaltningsplan.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fattar vedtak eller om det gis dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Det er attraktivt å drive fiske på Geavdnjajávri og det har således vært opplagsplasser for båter ved vannet også før arbeidet med verneområdet ble igangsatt. Ifølge forskriftene er det lov å drive fiske på vannet fra båt med motor. Under vernearbeidet ble behovet for transport av båt, motor og fiskeutstyr diskutert. For å tilfredsstille dette behovet ble det åpnet for at forvaltningsmyndigheten skulle kunne gi dispensasjon til bruk av snøskuter for dette formålet etter en bestemt trasé angitt i forvaltningsplanen. Det foreligger ikke noen forvaltningsplan enda men et utkast ble laget i forbindelse med vernearbeidet. Der står det bla.: «Forslaget til forskrift for nasjonalparken åpner for at det skal kunne gis dispensasjon fra verneforskriften til bruk av snøskuter på vinterføre for nødvendig transport av båt og utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri. Antall dispensasjoner skal begrenses og transporten skal skje etter bestemte traseer i henhold til forvaltningsplanen. Arbeidet med forvaltningsplan skal avklare nærmere hvordan denne aktiviteten skal reguleres. Det skal tas spesielt hensyn til formålet med nasjonalparken og å redusere konflikt med andre brukere.»

Det ansees som naturlig at det år om annet er behov for en slik dispensasjon for de som har eller disponerer båtplass. Tiltaket har hjemmel i forskriften. På bakgrunn av dette vurderes det at det kan gis en dispensasjon etter § 3 pkt 6.3 j. i forskriften, til bruk av snøskuter for transport av utstyr til eller fra båtplass ved Geavdnjajávri.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fattar vedtak om dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Denne transporten må ses i sammenheng med at det allerede er etablert en tradisjon med bruk av snøskuter i området både for transport til båtplassen og for transport av utstyr i forbindelse med fiske på Geavdnjajávri og Eartebealjávri. Denne transporten foregår langs en merket trasé over høydedraget Bihppáš og ned til kanten av Eartebealjávri som er en forlengelse av Geavdnjajávri i øst. I tillegg er det behov for å bruke snøskuter litt lenger for transport av utstyr til opplagsplass ved Geavdnjajávri. Det vurderes slik at det må aksepteres at den samlede belastningen av motorferdsel var ganske stor allerede før nasjonalparken ble opprettet. For dispensasjon til isfiske har praksisen vært at dispensasjoner har blitt gitt fra 15. mars. For transport til båtopplaget har det også blitt gitt noe tidligere. Dette dreier seg om 5-10 per år.

Etter at området ble vernet som nasjonalpark legges det opp til en mer restriktiv praksis enn det som har vært tilfelle frem til nasjonalparken ble vedtatt. Dette vil føre til en mindre samlet belastning på området. Det kan innvilges dispensasjon for bruk av to snøskutere for frakt av utstyr som er for stort for kun én snøskuter, eksempelvis båt. Om det skal benyttes to snøskutere til dette formålet må dette presiseres i søknad.

På grunn av mer restriktiv praksis i antall innvilgede dispensasjoner etter vernevedtaket er det derfor ikke aktuelt å bruke føre var-prinsippet i denne saken. Det vurderes slik at bruk av snøskuter er den mest miljøforsvarlige teknikken i denne sammenheng og at bruk av helikopter ville være uforholdsmessig kostbart for søker. Det vurderes videre slik at § 11 ikke er relevant i denne saken så lenge ferdselen foregår på snødekt mark og avfall blir tatt med tilbake.

Søknaden er vurdert i forhold til påvirkninger på verneformål og verneverdier i nasjonalparken. Bruk av snøskuter på snødekt mark og islagt vann vil ikke skade verneverdier knyttet til vegetasjon eller vannfugler. Det er usikkert når snøen smelter i det området, og det kan oppstå førefall og bli barmark allerede i april. For å unngå at transporten medfører skade på vegetasjon må det settes vilkår om at tillatelsen kun gjelder kjøring på snødekket mark og ikke skader vegetasjonsdekket. Det er ikke kjennskap til hekke- eller yngleplasser for sjeldne arter langs den traseen det skal kjøres. Det vurderes slik at transporten ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig eller stride mot nasjonalparkens formål med å ta vare på naturverdier.

Det er også en del av formålet at allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Siden det er tillatt med bruk av motorbåter på vatnet er dette akseptert som en tilrettelegging for friluftslivet i nasjonalparken. Transporten med snøskuter kan forstyrre friluftsliv. Den innfallsporten som brukes mye av isfiskere her om vinteren går over Bihppáš. Ferdsel til Geavdnjajávri med snøskuter på vinterføre med hensikt om isfiske er begrenset etter forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vann §5 b til merket dispensasjonsløype over Bihppáš i tidsrommet 15. mars til 1. mai. Skutertrafikken over Bihppáš har vært et hjelpemiddel for at folk med funksjonshemninger også kan få oppleve isfisket på Geavdnjajávri og nyte friluftslivet her. Transporten kan i så henseende betraktes som en støtte for denne delen av verneformålet. Medlemmer av Bardu jeger- og fiskeforening som skal overnatte på foreningas hytte kan også få dispensasjon for å kjøre fra slutten av merket løype opp til hytta. Folk som går til Geavdnjajávri på ski går ellers ofte via Stordalen og transporten vil ikke påvirke friluftslivet i det området.

Transporten vil i liten grad påvirke verneformålet knyttet til bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Den vil foregå før kalvingstiden.

På grunnlag av denne vurderingen konkluderes det med at den omsøkte motorferdselen ikke vil påvirke verneverdiene i nasjonalparken nevneverdig eller strider mot vernevedtakets formål. Søknaden er vurdert i forhold til prinsippene i naturmangfoldloven § 8-12 og tilfredsstiller kravet i forskriften for Rohkunborri nasjonalpark § 3 pkt 6.3 j. som gjelder transport av båt og utstyr for fiske på Geavdnjajávri. Søknaden innvilges derfor med vilkår. Dato for kjøring skal påføres nedenfor.

Dato for kjøring.....
Dato for kjøring.....

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Bardu kommune
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
SNO v/Jim-Hugo Hansen
Fjelltjenesten v/Thomas Sørmo

Postboks 401	9360	BARDU
Postboks 700	9815	VADSØ

**Rohkunborri
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 700
9815 VADSØ

Besøksadresse
Veksthuset Setermoen
Altevannsveien 7
9360 Bardu

Kontakt
Sentralbord: +47 78 95 03 00
Direkte: +47 91576445
rohkunborri@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/rohkunborri>

Espen Prestbakmo

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2026/1292-2 432.3

Deres ref.

Dato 30.01.2026

Innvilget dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark til organisert hundekjøring - OffTrack Experience

Vedtak

I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jf. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges søknad om tillatelse til organisert ferdsel med hundespenn i verneområdet. Vedtaket er fattet i medhold av forskrift for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt 5.2. Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

1. Tillatelsen gjelder for OffTrack Experience AS ved Espen Prestbakmo og ansatte guider i selskapet
2. Tillatelsen gjelder inntil 4 turer med gruppestørrelse på maksimalt 6 personer og 30 hunder på strekningen Stordalen-Geavdnjajávri-Bihppaš i perioden 15. februar-30. april 2026.
3. Ved all organisert hundekjøring i april måned i verneområdet skal OffTrack Experience ta kontakt med Talma sameby før kjøring for avklaring om reinens bevegelser:
 - a. Lars-Erik Svonni, telefon +46 70-576 73 00
 - b. Nils Johanas Allas, telefon +46 70-688 90 74
 - c. Per-Olof Svonni, telefon +46 70-230 60 84

Vedtaket kan påklages innen tre uker til nasjonalparkstyret, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Miljødirektoratet er klageinstans dersom vedtaket opprettholdes.

Saksopplysninger

OffTrack Experience AS søker om dispensasjon til å gjennomføre organisert ferdsel med hundespenn vinteren 2026. Det søkes om å gjennomføre 4 turer gjennom nasjonalparken i perioden mellom 15. februar og 30. april. Gruppestørrelse vil være på maksimalt 6 personer og ca. 30 hunder. Omsøkt trasé er fra Storbukta gjennom Stordalen, over Geavdnjajávri og over Bihppaš til Leinajávri. Overnatting vil skje utenfor nasjonalparken.

Regelverket for nasjonalparken

Rohkunborri nasjonalpark ble vernet ved kongelig resolusjon 25. februar 2011. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråor-heggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sør-dalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget. Nasjonalparken har en egen forskrift. Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forskriften § 3 pkt 5.2. Organisert turvirksomhet til fots er tillatt så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Nasjonalparkstyret vedtok 20.3.2019 at hundekjøring med slede er en ferdselsform som kan skade naturmiljøet og det samiske naturgrunnlaget, og at slik ferdsel er søknadspliktig når ett av to følgende vilkår er oppfylt: 1) ferdselen er organisert, eller 2) uorganisert ferdsel etter 1. mai. Naturmangfoldloven (§ 7) viser til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fattet vedtak om dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), førevarprinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Per i dag er omfanget av organisert hundekjøring i verneområdet uproblematisk. OffTrack Experience AS opplyser at de søker om 4 turer i løpet av en begrenset tidsperiode mellom 15. februar og 30. april der de ønsker å kjøre inn i nasjonalparken med hundespenn. De planlegger kun med dagsturer og traseen som vil bli brukt vil være via Stordalen/Geavdnjajávri. OffTrack Experience AS har ikke planlagt med overnatting inne i nasjonalparken da de bruker lavvo i Storbukta. Forskriften for nasjonalparken åpner for at det skal kunne gis dispensasjon fra verneforskriften til organisert ferdsel og ferdsel som kan skade naturmiljøet. Ferdselen det søkes om regnes som organisert etter følgende definisjon brukt av forvaltningsmyndigheten i utkast til forvaltningsplan for verneområdet:

Ferdsl betraktes som organisert når en person, organisasjon eller virksomhet har planlagt, koordinert eller arrangert en aktivitet for en gruppe deltakere, en aktivitet som er kunngjort/markedsført på forhånd, eller en aktivitet som gjentas. Dette omfatter blant annet utsetting av poster for topptrim, idrettsarrangement, større teltleirer over tid, organisert trening i store grupper og klatring i store grupper med fjellfører.

På bakgrunn av dette kan det vurderes å gi tillatelse til organisert ferdsel med hundespenn etter § 3 pkt 5.2 i forskriften.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fattet vedtak om dispensasjon etter Naturmangfoldloven § 48. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), førevarprinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Ved behandling av søknader om hundekjøring skal forvaltningsmyndigheten legge vekt på ivaretagelse av det samiske naturgrunnlaget, jf. vedtak i nasjonalparkstyret 20.3.2019.

Kunnskapen om dyre- og plantelivet i området er god, blant annet gjennom vernevedtak for Rohkunborri nasjonalpark med tilhørende naturfaglige registreringer, fagrapporter fra verneplanprosessen, generell kunnskap om sårbarhet for forstyrrelser i området og gjennom Naturbase og Artsdatabanken. Det finnes god kunnskap om skadevirkninger som kan oppstå i forbindelse med hundekjøring. Kunnskapen om verneverdiene er god, og det er derfor ikke behov for å ta i bruk føre-var-prinsippet, jf. §§ 8 og 9 i nml.

Virkningene på naturmiljøet er kjent, og det foreligger liten fare for irreversible skader på naturmangfoldet langs de aktuelle traseene før 1. mai. Hundekjøringen foregår primært i ei tid på året da det er mindre behov for å ta spesielle hensyn til fuglelivet. Begynnelsen av april nærmer seg likevel ei sårbar tid for fuglelivet. Antallet hundespenn er også relevant for den samla belastninga. Ved å innrette seg etter gitte vilkår og benytte eksisterende traseer, er vurderingen slik at hundekjøring med slede ikke vil ha negative følger for naturverdiene i området i det aktuelle tidsrommet, jf. nml § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. § 12 om miljøforsvarlige teknikker er lite aktuelt da det er hundekjøringen i seg selv det her søkes om. Det vurderes til at ferdselen ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig eller stride mot nasjonalparkens formål med å ta vare på naturverdier.

Det er også en del av formålet at allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Trafikk og oppstalling av hundespenn kan forstyrre friluftsliv. Det enkle og uorganiserte friluftslivet kan påregnes å bli forstyrret i mindre grad når den organiserte ferdselen unngår de største utfartstidene, som helger og nær påske. Hundekjøringa vil i liten grad påvirke verneformålet knyttet til ivaretagelse av det samiske naturgrunnlaget. Den vil være avsluttet før

kalvingstiden. På grunnlag av denne drøftingen konkluderes det med at søknaden ikke påvirker verneverdiene i nasjonalparken nevneverdig eller strider mot vernevedtakets formål.

Søknaden tilfredsstiller kravet i forskriften for Rohkunborri nasjonalpark § 3 pkt 5.2, og de kriteriene forvaltningsmyndigheten har lagt til grunn i vedtak av 20.3.2019 for å innvilge søknader etter denne paragrafen. Søknaden innvilges derfor med vilkår.

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Talma sameby v/ Nils Johanas Allas
SNO v/Jim-Hugo Hansen
Fjelltjenesten v/Thomas Sørmo
Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Box 99

98122

Kiruna

Postboks 700

9815

VADSØ

Troms turlag

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2026/1464-2 432.3

Deres ref.

Dato 02.02.2026

Delvis innvilget dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark til bruk av snøskuter til frakt av varer og utstyr til Lappjordhytta - Troms turlag

Vedtak

I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jf. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges søknad om tillatelse til nødvendig bruk av snøskuter i forbindelse med transport av ved, gass og utstyr fram til hytta ved Lappjord, Lappjordhytta. Vedtaket er fattet i medhold av verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt. 6.3 d.

Dispensasjonen er gitt med følgende vilkår:

1. Formålet med kjøringen er nødvendig transport av ved, gass og utstyr til Lappjordhytta.
2. Dispensasjonen gjelder kjøring med inntil 2 snøskutere i følge to ganger årlig tur/retur fra nasjonalparkgrensen ved Láirevággi fram til hytta ved Lappjord etter fast trasé. Kjøringen skal finne sted i tidsrommet 1. januar t.o.m. 30. april 2026 og 2027.
3. Det skal meldes ifra til oppsynet før turen tar til. Dette kan gjøres på e-post til: jim.hugo.hnsen@miljodir.no eller pr. telefon til: 922 33 419.
4. Dato for kjøring skal påføres denne tillatelsen, og bringes med under transporten.

Dispensasjonen skal medbringes under kjøringen. All motorferdsel i utmark skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade på natur og mennesker. Mislighold medfører inndragning.

Vedtaket kan påklages innen tre uker til Miljødirektoratet. Klagen skal rettes til Rohkunborri nasjonalparkstyre. Det må også søkes dispensasjon etter motorferdselloven hos Bardu kommune.

Søknaden

Det vises til søknad fra Troms turlag mottatt 30.01.2026. Troms turlag søker om bruk av snøskuter for transport av utstyr, gass, varer og ved til Lappjordhytta. Turlaget søker om minimum to turer per år i perioden 2026-2030.

Regelverk

Rohkunborri nasjonalpark ble vedtatt ved kongelig resolusjon 25. februar 2011. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråor-heggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sjødalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Motorisert ferdsel er generelt forbudt i Rohkunborri nasjonalpark jfr. forskriften § 3 pkt. 6.1. Ifølge pkt. 6.3. d kan imidlertid forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av varer og utstyr til hytter og gammer.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Årlig er det rundt 300 personer som overnatter på hyttene ved Lappjord. Det er nødvendig å transportere ved, gass og annet utstyr ved behov for dette. Selve nedfarten til Lappjordhytta er krevende og klimatiske forhold gjør at det tidvis samles mye snø her. Et homogent løst snødekke uten lagdeling gir utfordringer for de som skal ta seg fram på bakken med last. Fra tidligere har Statens naturoppsyn noen ganger samkjørt, eller også påtatt seg transport på egen hånd for turlaget. Det sees som positivt at slik kjøring gjennomføres sammen med gjennomføring av oppsyn. Den totale ferdselen reduseres da.

Denne søknaden er også vurdert i forhold til påvirkning på verneformålet og verneverdiene i nasjonalparken. Basert på undersøkelser i forarbeidet er det ikke kunnskap om at hekke eller yngleplasser til sjeldne arter vil bli berørt av den omsøkte kjøringen i tidsrommet.

Det er en del av formålet at nasjonalparken skal kunne brukes til friluftsliv. Motorferdselen kan forstyrre folk på tur og dermed stride mot dette formålet med nasjonalparken. Det vurderes slik at den omsøkte motorferdselen kan forstyrre folk på tur men at dette vil være kortvarig. Samtidig er hytta ved Lappjord tilgjengelig for alle via Turistforeningen hele året og representerer et viktig tilbud til folk som ferdes i området.

Hytta brukes primært i utfartshelger og på helligdager og man bør derfor bruke ukedager til transporten. Dette er en av få hytter i nasjonalparken og de eneste turlagshyttene. Det er derfor ikke naturlig at mange kan søke motorferdsel på samme grunnlag, og at en tillatelse

vil skape presedens for en økt samlet belastning som på sikt kan skade verneformålet. Det legges derfor til grunn at det ikke er nødvendig å bruke føre var-prinsippet her. Det vurderes videre slik at så lenge ferdselen skjer på snødekt mark vil ikke miljøet forringes jfr. § 11.

Bruk av snøskuter gir kortvarig forstyrrelse og er rimeligere alternativ for søker enn helikopter, jf. nml § 12. Turlaget har egen dispensasjon til bruk av helikopter for frakt av ved som gjøres hvert andre eller tredje år med hjelp av militært helikopter. Innimellom årene med helikopter vil det være behov for frakt av annet utstyr og varer, som for eksempel gass.

På grunnlag av denne drøftingen vurderes det dithen at det kan gis dispensasjon fra verneforskriften til den omsøkte aktiviteten. Det påpekes at det ved aktivitet og ferdsel skal tas hensyn til at området er vernet som nasjonalpark, og at motorferdselen reduseres til et minimum. Søknaden innvilges med vilkår.

Dato for kjøring.....

Dato for kjøring.....

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Bardu kommune
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
SNO v/Jim-Hugo Hansen
Fjelltjenesten v/Thomas Sørmo

Postboks 401	9360	BARDU
Postboks 700	9815	VADSØ

Troms turlag

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2026/1464-3 432.3

Deres ref.

Dato 02.02.2026

Delvis innvilget dispensasjon fra verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark til bruk av snøskuter i forbindelse med branntilsyn Lappjord - Troms turlag 2026

Vedtak

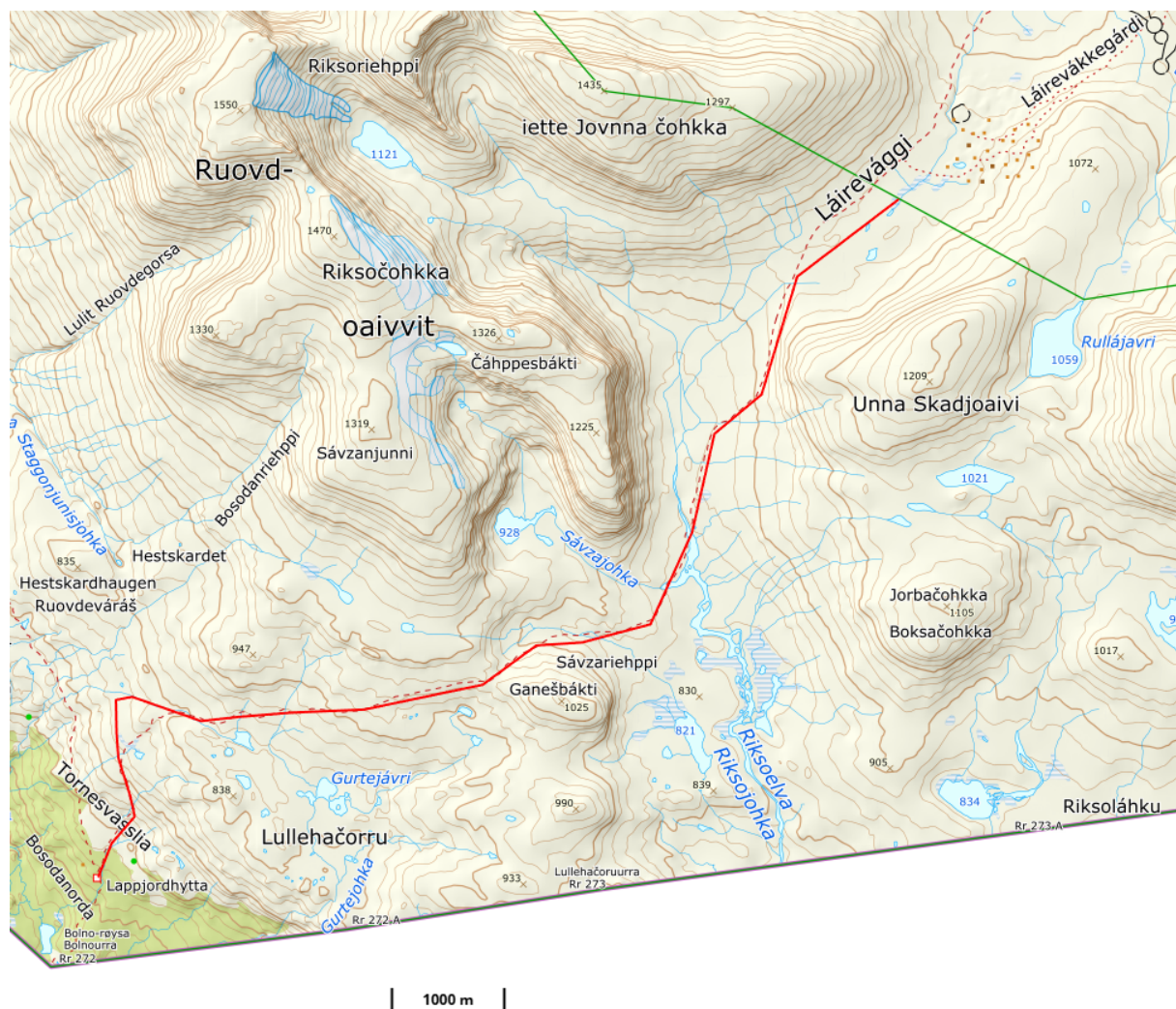
I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jf. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges søknad om tillatelse til nødvendig bruk av snøskuter i forbindelse med transport av ved, gass og utstyr fram til hytta ved Lappjord, Lappjordhytta. Vedtaket er fattet i medhold av verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt. 6.3 e.

Dispensasjonen er gitt med følgende vilkår:

1. Formålet med kjøringen er nødvendig transport av utstyr til branntilsyn på Lappjordhytta.
2. Dispensasjonen gjelder kjøring med inntil 1 snøskuter en tur/retur fra nasjonalparkgrensen ved Lairevággi fram til hytta ved Lappjord etter fast trasé. Kjøringen skal finne sted i tidsrommet 2. februar t.o.m. 30. april 2026, på ukedager (ikke helg).
3. Turen skal gjennomføres samtidig med en av de to andre turene med snøskuter det tidligere er gitt dispensasjon av 2.2.2026 sak 2026/1464-2 (dispensasjon til frakt av varer og utstyr til Lappjordhytta).
4. Det skal meldes ifra til oppsynet før turen tar til. Dette kan gjøres på e-post til: jim.hugo.hnsen@miljodir.no eller pr. telefon til: 922 33 419.
5. Dato for kjøring skal påføres denne tillatelsen, og bringes med under transporten.

Dispensasjonen skal medbringes under kjøringen. All motorferdsel i utmark skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade på natur og mennesker. Mislighold medfører inndragning.

Vedtaket kan påklages innen tre uker til Miljødirektoratet. Klagen skal rettes til Rohkunborri nasjonalparkstyre. Det må også søkes dispensasjon etter motorferdselloven hos Bardu kommune.

Søknaden

Det vises til søknad fra Troms turlag mottatt 30.01.2026. Troms turlag søker om bruk av snøskuter for transport av utstyr til bruk ved branntilsyn ved de to hyttene på Lappejord. Turlaget søker om en tur hvert annet år i årene 2026, 2028 og 2030. Det søkes om kjøring på ukedager for å kunne feie pipe (ovn må være kald).

Regelverk

Rohkunborri nasjonalpark ble vedtatt ved kongelig resolusjon 25. februar 2011. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråor-heggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sjørdalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Motorisert ferdsel er generelt forbudt i Rohkunborri nasjonalpark jfr. forskriften § 3 pkt. 6.1. Ifølge pkt. 6.3. e kan imidlertid forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, anlegg og innretninger.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Årlig er det rundt 300 personer som overnatter på hyttene ved Lappjord.

Det er nødvendig å utføre branntilsyn på ovner som er hyppig i bruk av ulike folk gjennom året. Piper må feies og brannslukningsutstyr sjekkes og byttes ut ved behov.

Branntilsynet utføres best i ukedager, da er det større sannsynlighet for at ovnene er kalde og at pipene kan feies.

Selve nedfarten til Lappjordhytta er krevende og klimatiske forhold gjør at det tidvis samles mye snø her. Et homogent løst snødekke uten lagdeling gir utfordringer for de som skal ta seg fram på bakken med last. Fra tidligere har Statens naturoppsyn noen ganger samkjørt, eller også påtatt seg transport på egen hånd for turlaget. Det sees som positivt at slik kjøring gjennomføres sammen med gjennomføring av oppsyn. Den totale ferdselen reduseres da.

Denne søknaden er også vurdert i forhold til påvirkning på verneformålet og verneverdiene i nasjonalparken. Basert på undersøkelser i forarbeidet er det ikke kunnskap om at hekke eller yngleplasser til sjeldne arter vil bli berørt av den omsøkte kjøringen i tidsrommet.

Det er en del av formålet at nasjonalparken skal kunne brukes til friluftsliv. Motorferdselen kan forstyrre folk på tur og dermed stride mot dette formålet med nasjonalparken. Det vurderes slik at den omsøkte motorferdselen kan forstyrre folk på tur men at dette vil være kortvarig. Samtidig er hytta ved Lappjord tilgjengelig for alle via Turistforeningen hele året og representerer et viktig tilbud til folk som ferdes i området.

Hytta brukes primært i utfartshelger og på helligdager og man bør derfor bruke ukedager til transporten. Dette er en av få hytter i nasjonalparken og de eneste turlagshyttene. Det er derfor ikke naturlig at mange kan søke motorferdsel på samme grunnlag, og at en tillatelse vil skape presedens for en økt samlet belastning som på sikt kan skade verneformålet. Det legges derfor til grunn at det ikke er nødvendig å bruke føre var-prinsippet her. Det vurderes videre slik at så lenge ferdselen skjer på snødekt mark vil ikke miljøet forringes jfr. § 11.

Bruk av snøskuter gir kortvarig forstyrrelse og er et rimeligere alternativ for søker enn helikopter, jf. nml § 12. Turlaget har egen dispensasjon til bruk av helikopter for frakt av ved som gjøres hvert andre eller tredje år med hjelp av militært helikopter. Innimellom årene med helikopter vil det være behov for frakt av annet materiell.

På grunnlag av denne drøftingen vurderes det dithen at det kan gis dispensasjon fra verneforskriften til den omsøkte aktiviteten. Det påpekes at det ved aktivitet og ferdsel skal

tas hensyn til at området er vernet som nasjonalpark, og at motorferdselen reduseres til et minimum. Søknaden innvilges med vilkår.

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Bardu kommune
Statsforvalteren i Troms og Finnmark
SNO v/Jim-Hugo Hansen
Fjelltjenesten v/Thomas Sørmo

Postboks 401	9360	BARDU
Postboks 700	9815	VADSØ

Bardu jeger- og fiskeforening

Saksbehandler Ida Steien Bjerka

Vår ref. 2026/1545-3 432.3

Deres ref.

Dato 03.02.2026

Delvis innvilget søknad om vedhogst og transport med snøskuter til hytte ved Geavdnjajávri - Bardu jeger- og fiskeforening

Vedtak

I medhold av Rohkunborri nasjonalparkstyre sitt vedtak om delegering, jfr. møteprotokoll av 22.4.2024 innvilges søknad om tillatelse til å bruke snøskuter for vedhogst og transport av denne fram til hytta ved Geavdnjajávri. Vedtaket er fattet i medhold av verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark av 25. februar 2011 § 3 pkt 2.3 og pkt 6.3 c.

Vedtaket er fattet med følgende vilkår:

1. Formålet er:
 - a. transport av utstyr for hogst over Bihppáš fram til Bardu jeger- og fiskeforening sin hytte ved Geavdnjajávri etter dispensasjonstrasé.
 - b. hogging av inntil 5 m³ bjørkeved per år (10 m³ totalt) på anvist plass og transport fram til hytta i perioden 15. februar til 1. mai i årene 2026 og 2027.
2. Tillatelsen gjelder for en tur (tur-retur) med inntil 4 snøskutere i perioden 15. februar til 1. mai i årene 2026 og 2027 til formål a.
3. Tillatelsen gjelder nødvendig antall turer (tur-retur) med inntil 4 snøskutere til formål b i samme tidsrom som formål a. Dato for kjøring skal påføres denne tillatelsen og bringes med under transporten.
4. Statskogs retningslinjer *Miljøhensyn ved vedhogst* skal følges.
5. Etter hogsten er avsluttet for året skal omkretsen til området det er hogd i registreres med GPS. Registrert område skal sendes på e-post til nasjonalparkforvalter og skogforvalter hos Statskog innen 1. juni hvert år.
6. Det skal meldes ifra til oppsynet senest dagen før turen tar til. Dette kan gjøres på e-post til jim.hugo.hansen@miljodir.no eller per sms til: 922 33 419.

Tillatelsen gjelder ikke kjøring ut på isen for å fiske. Tillatelsen gjelder ikke kjøring på barmark. Før transporten kan gjennomføres må det også foreligge en dispensasjon fra motorferdselloven. Søknad om dette behandles av Bardu kommune. Tillatelse til hogst må også innhentes fra grunneieren.

Dispensasjonen skal medbringes under kjøringen. All motorferdsel i utmark skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade på natur og mennesker. Mislighold medfører inndragning. Vedtaket kan påklages innen tre uker til Miljødirektoratet. Klage skal rettes til Rohkunborri nasjonalparkstyre.

Dispensasjonstrasé Ostu-hytte BJFF

Søknaden

Det vises til søknad datert 16.1.2026 hos Bardu kommune der det søkes dispensasjon for motorferdsel ifm. vedhogst til Bardu jeger- og fiskeforening sin hytte. Veden fraktes over Geavdnjávri fram til hytta og kappes og kløyves der. Arbeidet er krevende og utføres på kort tid. Det søkes om bruk av fem snøskutere i perioden 17.-22. mars 2026.

Regelverk

Rohkunborri nasjonalpark ble vernet ved kongelig resolusjon 25. februar 2011. Formålet med nasjonalparken er å bevare et stort naturområde med et særegent landskap for å sikre biologisk mangfold med økosystemer, arter og bestander i et vidt spenn av naturtyper fra frodige gråorheggeskoger, urskogspreget bjørkeskog og høgstaudeskoger, store våtmarksområder og ferskvannsmiljø med opprinnelig dyre- og plantesamfunn til alpine naturtyper med canyon i Sjørdalen. Fjellreven er en art det skal tas spesielt vare på.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget.

Nasjonalparken har en egen forskrift. Motorferdsel til lands, til vanns og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt jfr. forskriften § 3 pkt 6.1. Forvaltningsmyndigheten kan i følge § 3 pkt 2.3 gi tillatelse til: "hogst av bjørk til brensel til hytter, gammer og faste bålplasser i nasjonalparken". Etter pkt. 6.3 c kan forvaltningsmyndigheten videre gi tillatelse til "Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med vedhogst etter pkt. 2.3". Pkt 6.3 d åpner mulighet for tillatelse til bruk av snøskuter til transport av varer og utstyr til gammer og hytter.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser også til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om tillatelser etter verneforskrifter. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Vurdering

Det er hjemmel i verneforskriften til å gi tillatelse til å hogge ved til hytter og gammer samt å bruke snøskuter til dette.

Naturmangfoldloven (§ 7) viser til at prinsippene i loven §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, herunder når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak etter forskrifter for verneområder. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), førevar-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samla belastning (§ 10), kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Motorferdsel kan forstyrre friluftslivet som er en del av formålet med nasjonalparken. Det legges til grunn at hytta til Bardu jeger- og fiskerforeningen er et viktig tilbud for friluftsutøvere i nasjonalparken, og at det er en del av formålet at nasjonalparken skal brukes til friluftsliv. Det er nødvendig å ha ved på hytta og motorferdselen som er nødvendig for å opprettholde dette tilbudet har begrenset omfang. Det er få hytter i nasjonalparken og dette tiltaket vil ikke skape presedens for å utvikle en samlet belastning som på sikt kan skade verneformålet eller verneverdier i nasjonalparken. I konsekvensutredningen for nasjonalparken omtales uttaket av ved i dagens omfang til ikke å ha nevneverdige effekter på biologisk mangfold.

SNO som er oppsyn i området, har bekreftet at hogstfeltet ligger i tettvokst bjørkeskog. Det vurderes slik at det omsøkte uttak ikke vil forringe verneverdiene knyttet til denne skogen. Det vurderes derfor slik at det ikke er nødvendig å bruke føre var-prinsippet i denne sammenheng. Søknaden gjelder bruk av snøskuter på snødekt mark, og vil ikke skade verneverdier knyttet til vegetasjon. Den traseen det er aktuelt å kjøre vil ikke berøre kjente hekke- eller yngleområder for sjeldne dyr. Tidspunktet for hogsten kan med fordel settes tidligere på året. Det vil trolig medføre mindre graving rundt rota, samt at eventuelle isfiskere i området ikke vil bli forstyrret. Foreningen har brukt omtrentlig samme område til vedhogst i flere år. Fjelltjenesten har befart området i forkant av vurdering av dispensasjonen i 2026. Fra 2026 har derfor nasjonalparkforvalter

og skogforvalter vurdert at det vil være hensiktsmessig å stille vilkår om at omkretsen til området det blir hogd i skal registreres og sendes inn til både nasjonalparkstyret og Statskog. Forvaltningen vil da kunne befare området og vurdere om retningslinjene for hogst er fulgt og hvilken effekt hogsten har på området.

Det spesifiseres også at hogsten kun kan gjøres vinterstid for å unngå forstyrrelse av hekkende fugler om sommeren.

Det vurderes videre slik at bruk av snøskuter til vedhogst utgjør den mest miljøforsvarlige teknikken. Når veden kan hogges i nærheten av hytta medfører dette mindre motorferdsel enn hvis veden skulle fraktes inn fra områder utenfor nasjonalparken. Bruk av helikopter kunne vært et alternativ, men dette ville medført uforholdsmessig store kostnader for søker.

På grunnlag av denne drøftingen vurderes det at søknaden tilfredsstiller kravene i verneforskriften for Rohkunborri nasjonalpark og prinsippene for offentlig beslutningstaking i naturmangfoldloven § 7 (§§8-12) legges til grunn for å innvilge søknaden.

Det påpekes at det ved aktivitet og ferdsel skal tas hensyn til at området er vernet som nasjonalpark, og at motorferdselen reduseres til et minimum. Det presiseres også at dispensasjonen gjelder for kjøring fram til hytta og videre til hogstfelt på den andre siden av Geavdnjajávri. Dispensasjonen gjelder ikke unødvendig kjøring på stedet, for eksempel for fiske på isen.

Dato for kjøring skal påføres nedenfor før kjøring.

Dato for kjøring

Med hilsen

Ida Steien Bjerka
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Vedteig 2026-27 Bardu BJFF Eartebeal kart.pdf
- 2 Miljøhensyn ved vedhogst

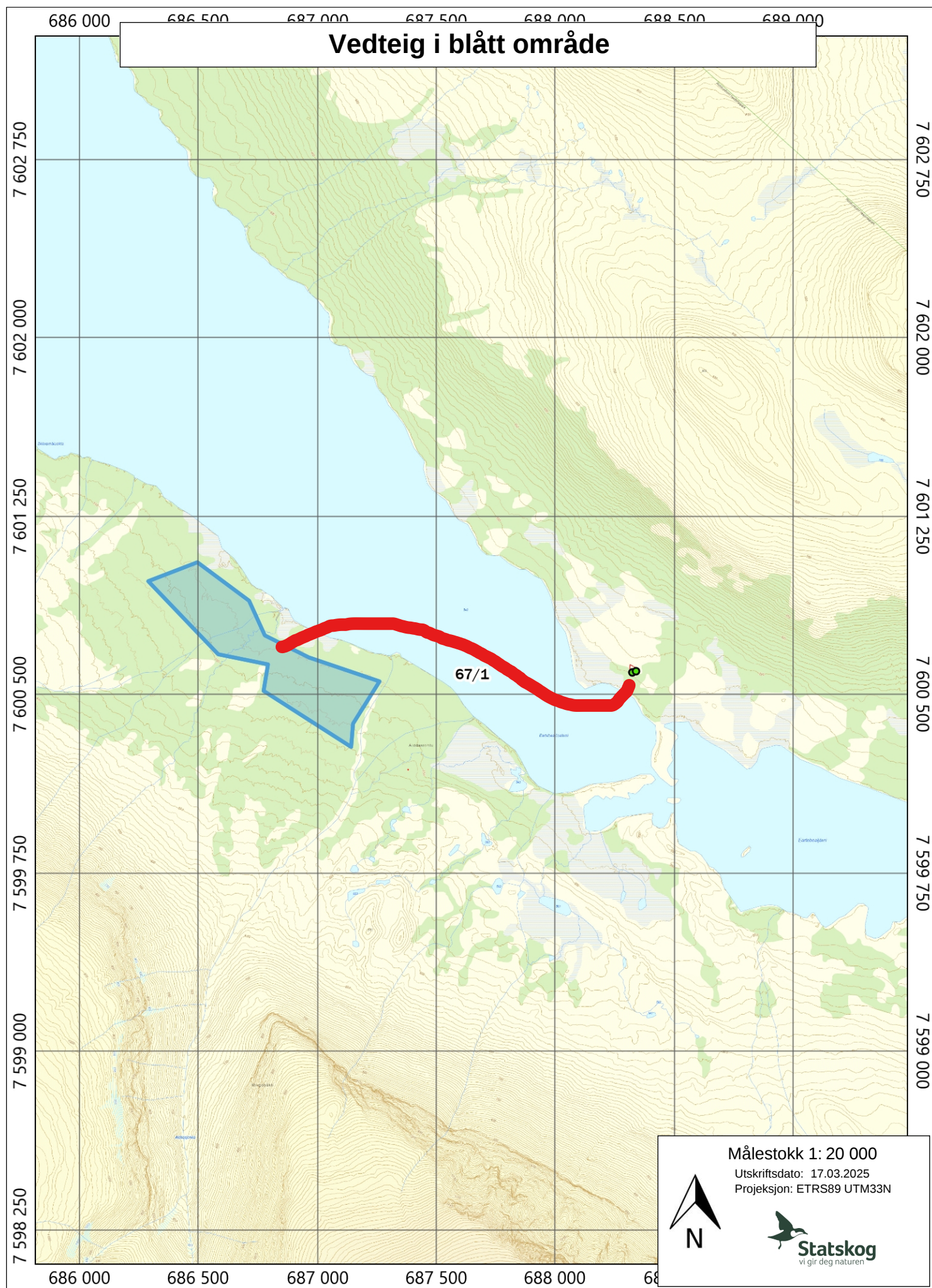
Kopi til:

Bardu kommune
SNO v/Jim-Hugo Hansen
Fjelltjenesten v/Thomas Sørmo
Statskog v/Ann Hege Hanstad

Postboks 401

9360

BARDU

Miljøhensyn ved vedhogst

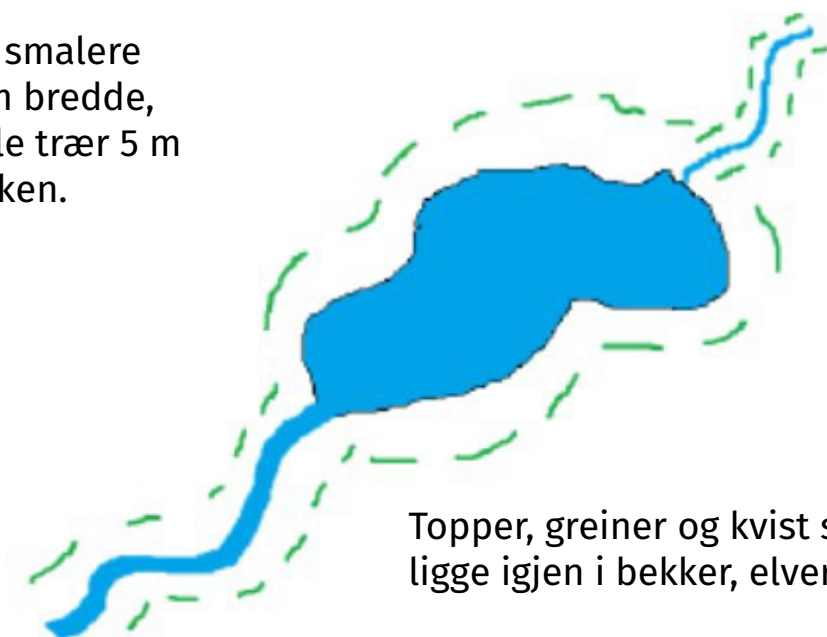
- et utvalg av Norsk PEFC Skogstandard

Vannbeskyttelse:

La et urørt vegetasjonsbelte stå mot vann, bekker, elv og myr- og sumpskoger.

Bekker smalere enn 2 m bredde, spar alle trær 5 m fra bekken.

Bekker bredere enn 2 m, elver, vann, myr og sumpskoger; spar alle trær 15 m fra vann/myrkanten.

Topper, greiner og kvist skal ikke ligge igjen i bekker, elver og vann.

Under hogst:

- Hogst og transport skal skje så skånsomt som mulig.
- Utføres som plukkhogst (gjenstående trær har ca. 6 m avstand).
- Så lave stubber som mulig.
- Stier og skiløyper skal ryddes for topper, greiner og kvist.

Ikke hogg:

- Trær med rikule, koster, kløft, stammebrekk
- Osp, selje, rogn og einer.
- Grove gamle trær skal stå igjen (livsløpstrær).
- Trær med reir i.
- Vindfall og død ved skal bli igjen i skogen.

Spesielle miljøkvaliteter

Nye oppdagelser i hogstområdet (for eksempel kulturminner, rovfugltreir, spillplasser etc.), eller nærområdet, merkes på kart og sendes tilbake til Statskog SF.

Det må ikke skje forurensing av området i forbindelse med hogsten.

Tomme olje- og/eller bensinkanner og annet avfall skal leveres ved et godkjent leveringssted.